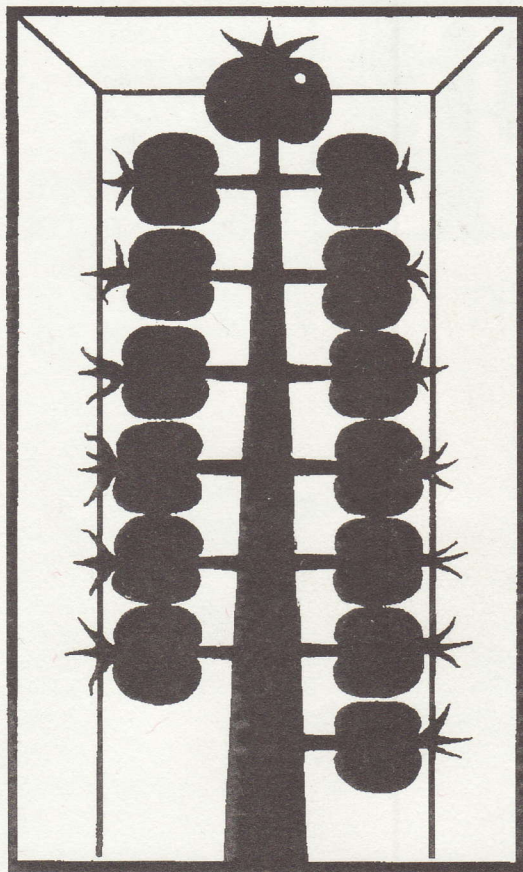

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

XXIII.
OTDK

EKTF, EGER
1997

ANDÓ JÁNOS

A HARMADIK ÚT REFORMÁTUS EGYHÁZI VONATKOZÁSAI AZ ÚJ MAGYARORSZÁG ÉS A MAGYAR ÚT FOLYÓIRATOK TÜKRÉBEN

A dolgozat tárgya az Új Magyarság és a Magyar Út című folyóiratok feldolgozása. Ezek az egyházi, később világnézeti és társadalompolitikai újságok híven felidézik a két világháború közötti magyar református értelmiség meghatározó részének gondolkodását, és ezen keresztül a 20. sz.-i magyar történelem teljesen még fel nem tárt korszakát világítják meg. Az anyaggyűjtés kiterjedt a folyóiratok valamennyi fennmaradt példányára, valamint az arculatukat meghatározó két szellemi irányzatról, a történelmi kálvinizmusról és a harmadik útról megjelent kiadványokra. A dolgozatot segítő hasznos szóbeli információkat adott Gombos Gyula egykori felelős szerkesztő és Denke Gergely nyugalmazott lelkipásztor, a Magyar Út egykori munkatársa. A dolgozat ábrázolja azt a folyamatot, ahogyan a periodikák hitvallásos alapról indulva – a későbbiek során egyházi elkötelezettségét megőrizve – a magyar népi mozgalom egyik meghatározó fórumává alakultak.

A Magyar Út kálvinista nézőpontból adott választ az 1932-1944 közötti időszak társadalmi, gazdasági, politikai, nemzeti és kulturális kérdéseire. "Aktív kálvinista" szemléletét világnézeti és társadalompolitikai hetilapként is megőrizte. A lap új reformációt követelt, ami nemcsak az egyházra vonatkozott, hanem célja Magyarország átfogó megújítása a harmadik út jegyében mert a nemzet számára egyaránt veszélyesnek tartotta a magát keresztyén-nemzetinek nevező uralkodó osztály és a materialista indíttatású baloldali ellenzék politikáját. A harmadik út eszméjéből ma is érvényesítendő a nemzet megvédése az esetleges szélsőjobb- és szélsőbaloldali veszélyektől, valamint a függetlenség megőrzése a mindenkori nagyhatalmak meghatározta keretek között.

Konzulens: Szabó János

Intézmény: KGRE TF

ÁDÁM SZILVIA

AZ AIDS EGYES TÁRSADALMI VONATKOZÁSAI

Dolgozatomban az egyre inkább világméretet öltő járványt, az AIDS vírust és annak társadalmi vonatkozásait vizsgáltam. Munkám során négy fő pont alapján vizsgáltam meg a kérdéses kór társadalmi megítélését, a fertőzöttek és betegek elszigeteltségét, kirekesztettségét.

Az első fejezetben az AIDS morfológiai, etiológiai és preventív szempontjait tekintettem át. A világ különböző részein vizsgáltam az előfordulását és járványtani jellegzetességeit, valamint a közegészségügyi szempontokat.

A következő témakörben a stigma, rejekció és egyedüllét kérdéskörével foglalkoztam. Az AIDS/HIV pozitív emberek diszkriminációja, stigmatizációja soha nem látott méreteket öltött. Barátok, családtagok hagyják magukra a fertőzötteket, munkahelyi elbocsátások, további munkavállalási nehézségek lehetetlenítik el létezésüket. Ezért az izolációt három féle szempontból közelítettem meg, úgymint kognitív-, emocionális-, és szociális izoláció.

A harmadik fejezetben az előítéletek különbözőségét vizsgáltam a nemek és szociális státusz, valamint a rizikócsoportok alapján. Megfigyelhető a fertőzés módja szerint egyfajta rangsor. A vértlen és az áldozat a vérkérsítménnyel fertőzött vírushordozó. Ő az, aki együttérzést is megérdemelhetne, bár a közvélemény a gyakorlatban ezt nem érezteti az érintettekkel, sőt velük szemben is diszkriminál.

Végezetül arra próbáltam választ adni, hogy mit tehet a szociológia és a társadalom ezen problémák megoldásában, az „ők” és a „mi” felosztás megszüntetésében.

Konzulens: Dr. Kolozsi Béla egy. doc.

Intézmény: ME BTI

ANDRÁS FERENC

AZ ESZTÉTIKA HELYE AQUINÓI SZENT TAMÁS RENDSZERÉBEN

Tamás nem foglalkozott külön az esztétikával, nem írt specifikusan a szépről vagy a művészetről – ám nem szabad eltekinteni attól a tényről, hogy rendszeralkotó gondolkodó lévén nem hagyhatta érintetlenül az esztétika elemeit. Az említett tény határozza meg jelen dolgozat alapvető szerkezetét.

A dolgozat két fő része Tamás metafizikájának kulcsfogalmai, illetve az elszórtan található esztétikai fejtegetések elemzése. A dolgozat célja, hogy felmutassa a tamási rendszer és Tamás esztétikai jellegű gondolatmenetének kapcsolódási pontjait, ezáltal mintegy rekonstruálja Tamás önálló műben ki nem fejtett esztétikai álláspontját.

Az első részben a tamási rendszer egy keresztmetszetét mutatom be, az alapfogalmakat esztétikai szempontból súlypontozva. Ekkor válik szükségessé a szépről való beszéd két előfeltevésének igazolása: egyrészt az, hogy a rendszer bármely pontján előforduló szép egyazon értelemben vehető, másrészt az, hogy a szép az emberi értelem számára, bizonyos mértékig, megismerhető. Ezután következhet a szép tamási definíciója, majd a definícióból levezetett két aspektus elemeinek jellemzése. Mindvégig fontos szem előtt tartani, hogy az említett elemek ellentmondás-mentesen legyenek beilleszthetők Tamás metafizikai rendszerébe.

A dolgozat befejező részében a szép elvéhez csak laza szálakkal kapcsolódó művészet tárgyalására kerül sor. A távolság oka a szép isteni, illetve a művészet emberi jellege között húzódó ontológiai különbségben adható meg.

Konzulens: Dr. Endreffy Zoltán egy. doc.
Intézmény: JPTE BTK

ARACSI LÁSZLÓ

DÉL-BALATONI HÁTTÉRFALVAK TURISZTIKAI JÖVŐ- KÉPE

A Pogányvölgyi régió turizmusának lehetőségei

Magyarország jelentős szerepet játszik az európai turizmusban, amit köszönhet többek között földrajzi fekvésének. Az ország célállomásai közül kiemelt szerepe van a Balatonnak. Ezen üdülőkörzet zsúfoltságának enyhítésére a legjobb lehetőséget az jelentené, ha sikerülne a háttértelepüléseket is befogni a turisztikai kínálatba.

E térségek közül mind történelmileg, mind funkciójában legértékesebb a Pogányvölgy, Somogy megye völgyeket, szelíd lankákat, a Nagyberék területének egy részét magábafoglaló kis ékköve, mely a Balaton déli partjától 10–30 km távolságban terül el.

Jelenleg a régió kevesek által ismert, bár rendelkezik olyan természeti, kulturális és történelmi adottságokkal, melyek a turisták számára érdekesek lehetnek.

Tanulmányom első felében ezen értékek bemutatásával, valamint a kereslet és kínálat jelenlegi helyzetével foglalkozom. Majd ezen ismeretek birtokában a dolgozat második felében javaslatot teszek a térség turizmusának fejlesztésére.

Véleményem szerint a régió a jövőben sikerre akkor számíthat, ha egyszerre gyakorol egy olyan ökológiai és marketing szemléletet, amely meszesemenőig kielégíti a turisták igényeit, hasznot hoz a vállalkozóknak, előnyöket jelent a lakosságnak és óvja a ép természeti környezetet. Mindez csak tudatosan teremthető meg és feltételezi valamennyi szereplő tevőleges részvételét.

Konzulens: Dr. Krisztián Béla

Intézmény: JPT BTK

ARANY SZILVIA

AZ ENERGIA-MEGTAKARÍTÁS LEHETŐSÉGEI A HÁZ-TARTÁSOKBAN

„... kik akarják elpusztítani a világot?

–... Amennyire én tudom, senki sem akarja kifejezetten elpusztítani.

– És mégis pusztítjátok, mindannyian ... nap mint nap hozzájárultok ...

Egy civilizációs rendszer vagytok, mely többé-kevésbé kényszerít benneteket arra, hogy tovább pusztítsátok a világot annak érdekében, hogy megéljeteztek ... Rabok vagytok – és rabbá tettétek magát a világot.”

(Daniel Quinn: Ishmael)

Szabadulhatunk-e ebből a rabságból vagy részesei lettünk egy végelethatalatlan folyamatnak, melyet emberi becsvágyunk irányít?

A több jóléthez ugyanis több energia kell, a több energia pedig több széndioxid- és egyéb mérgező anyagkibocsátást jelent. A széndioxid az üvegházhatás egyik fő felelőse, a különböző mérgekkel pedig pusztítjuk a körülöttünk lévő élővilágot.

Ha tehát nem akarjuk tovább rombolni környezetünket, többet kell költenünk rá, azaz a környezet védelmét szolgáló technológiákra.

Mára sok országban megindult a szemléletváltás üdvös folyamata. Munkám fő céljaként is ezt az egészséges, környezetbarát szemléletformálást tűztem ki.

Törekedtem a közhelyek elkerülésére. Érveimet igyekeztem mindenhol adatokkal, tényekkel alátámasztani, melyek hosszú gyűjtő- és rendszerező munka eredményei.

Konzulens: Gál Bertalanné
Intézmény: EKTF

ANTAL ÁRPÁD–GÖDRI IRÉN–KOVÁCS LÁSZLÓ

ÖNGYILKOSSÁGOK ÉS ÖNGYILKOSSÁGI KÍSÉRLETEK SZOCIOKULTURÁLIS HÁTTERE

Tanulmányunk egy másfél éves periódusban magas öngyilkossági gyakoriságú községben (Alsórákos – Brassó megye) és egy hasonló szociodemográfiai mutatókkal rendelkező településen (Kalotaszentkirály – Kolozs megye) vizsgálja az összlakosság öngyilkossággal kapcsolatos attitűdjeit. A – két év során szuicidált egyének eseteinek a rekonstruálását célzó – esettanulmányok elkészítéséhez félstrukturált kérdőívet alkalmaztunk, mely a demográfiai jellegzetességek regisztrálásán túl kiterjed olyan adatok felvételére is, melyek segítségével megállapíthatóak az öngyilkosok legfontosabb társadalmi jellegzetességei, valamint következtetni lehet az öngyilkossághoz vezető folyamat utolsó szakaszára, illetve az öngyilkosság bekövetkeztében szerepet játszó okokra.

Konzulens: –

Intézmény: BBTE

ANTALNÉ MEDGYESI ANIKÓ

A DIAKÓNIA SZOLGÁLAT BEKAPCSOLÓDÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI A SZOCIÁLIS ELLÁTÁSBA

(A nagykörösi modell alkalmazásának tapasztalatai)

A **diakónia** 2000 éves történetének elemzése arról győzi meg a figyelmes szemlélőt, hogy az elesettek, betegek, a társadalom periferiájára szorultak támogatása – a krisztusi szeretet, a cselekvő Ige jegyében – hatékony segítséget jelent.

A KRE-TFK Diakóniai Tanszékén 1992 őszén indult meg, a mai társadalom kihívásainak megfelelő diakóniai szakemberek képzése.

Kutatómunkánk célja választ kapni arra, hogy:

- mi a diakóniai tevékenység mai tartalma?
- milyen szervezeti/működési feltételek között lehet hasznosítani a diakónus elhívottságát, szakmai felkészültségét?
- hogyan kapcsolható be a diakónia a magyar társadalom szociális ellátási rendszerébe?

Kutatási módszereink meghatározó eleme a szakirodalom-feltárás, az egyéni és a csoportos problémamegoldás, a mélyinterjú voltak. Kidolgozott modellünket – PHARE támogatással – Nagyörös városban próbáltuk/próbáljuk ki. Dolgozatunkban ennek első tapasztalatairól számolunk be.

Következtetéseink:

1. A diakóniai szemléletmód, a felhalmozott ismeretek és tapasztalatok eredményes alkalmazást tesznek lehetővé az elesettek, rászorultak segítésében.
2. A diakónia alkalmazása a mai magyar társadalomban fájóan aktuális!
3. A kálvini alapmodell napjainkra történő adaptálása a diakónia hatékony alkalmazását jelenti a protestáns gyülekezetek számára.

Konzulens: dr. Fruttus István Levente

Intézmény: KGRE

ANTAL ETELKA–KISS EDIT

A KENDERESI ÉS TISZABŐI CIGÁNYSÁG FELMÉRÉSE

Dolgozatunk fő kérdése az volt, hogy a nem cigány lakosság fejlesztő erőként hat-e a cigányságra, s ez a hatás milyen következményekkel járhat. Ennek megfelelően egy többségben cigánylakta falut, Tiszabót – ahol a lakosság 59%-a cigány -, hasonlítottuk össze Kenderessel, ahol a cigányság aránya 12,2 %. Az adatok összegyűjtésére a kérdőíves módszert alkalmaztuk. A felmérés 2 szakaszban történt, melynek lebonyolításában a kérdezőbiztosok szerepét is mi töltöttük be. A feldolgozás nagy részét kézzel végeztük, de a bonyolultabb viszonyítások elvégzéséhez számítógépet használtunk. Mindkét falu cigány lakosságának 16,7 %-át mértük fel. A mintavétel megegyezése és a kapott válaszok arányának azonossága lehetővé tette az összehasonlítást. Az elemzések során kapott eredmények azt mutatják, hogy a cigányság iskolázottsága a XX. századi európai viszonyokhoz mérten nem elégséges, s a generációk közötti fejlődési tendencia sem jelentős. Ennek következtében a munkanélküliség körükben 64,4 %-os. A kultúra ápolása nem jellemző, így a hagyományos cigányságot felváltja a többségi társadalomhoz húzó, de beilleszkedni nem képes népcsoport.

Dolgozatunk nem kínál részletes megoldást, hiszen a probléma összetettsége ezt nem teszi lehetővé. Csupán arra vállalkozott, hogy bemutassa a különböző összetételű falu cigány lakosságának helyzetét.

Konzulens: Raicsné dr. Horváth Anikó
Intézmény: EJF

BANCSI ATTILA

PÉNZÜGYŐRÖK PÁLYAKÉPE

A vizsgálat kérdőíves felmérés alapján készült.

Célja egyrészt képet kapni arról, miért választják az emberek a pénzügyőr pályát, hogyan változik pályakötődésük, milyen elvárásaik vannak a pénzügyőröknek a testülettel, kollégáikkal szemben, milyen környezetben élnek. Másrészt feltérképezni a testületen belüli véleménykülönbségeket idősebb és fiatalabb, valamint női és férfi kollégák között.

Az ország számos vámhivatalához lett eljuttatva zárt kérdőív és a jelenleg is dolgozó pénzügyőrök által kitöltött kérdőívek feldolgozásának az eredménye a dolgozat. A felmérés két részben történt. 1995-ben 50 kérdőív került kiadásra a záhonyi vámhivatalban, majd 1996-ban az ország egész területén 130 kérdőív került kiosztásra.

A felmérés eredményeként megállapítható, hogy a testület az elmúlt évek alatt jelentősen megfiatalodott. Ennek legfontosabb oka, hogy biztos munkalehetőséget látnak a testületben. Ugyanakkor a testületnél eltöltött évek alatt a dolgozók véleménye a testületről jelentősen megváltozik.

A dolgozat nem kívánja figyelmen kívül hagyni a Vám- és Pénzügyőrség azon gondjait, problémáit, valamint azokat a pozitív lépéseket, amelyek a pénzügyőrök helyzetére jelentősen kihatnak.

Konzulens: Dr. Tarján Gábor főisk. doc.

Intézmény: RF

BAJOR PÉTER

TELEPÜLÉS ÉS IFJÚSÁG – AZ IFJÚSÁGI RÉSZVÉTEL, MINT AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓ ALAPKÖVE

A dolgozat azt vizsgálja, hogyan valósul(hat) meg a társadalmi részvétel a helyi közéletben egy speciális társadalmi csoport, az ifjúság esetében.

A munka műfaja esettanulmány

Paks városának példáját, a város ifjúságpolitikájában fontos szerepet játszó Paksi Iskolapolgárokért Kerekasztal – Paks Városi Diákönkormányzatok Egyesületének működését – múltját, jelenét és jövőjét – mutatja be.

Természetesen a társadalmi szervezet léte, létjogosultsága és működése kapcsán meg kell vizsgálnunk azokat a globális és lokális társadalmi folyamatokat, amelyek a szervezet mindennapi életére befolyással bírnak.

A dolgozat bevezetőjében szerepel egy áttekintés a mai európai ifjúságpolitikai struktúrákról, valamint az országos ifjúságpolitikáról.

Hogy a paksi példa eredményeit országos viszonylatban is elhelyezhesük, a dolgozat egy átfogó képet próbál nyújtani a Magyarországon működő példákról, a sokszínű „település és ifjúság kerekasztala” mozgalomról.

Az érdekek, érdekviszonyok, érdekcsoportok feltérképezésekor az általános jellemzők mellett fel kívánom hívni a figyelmet a különböző lehetőségekre, az eltérő körülményekből adódó helyi sajátosságokra.

A jelenségek megértéséhez fontos megismernünk Paks, az „atomváros” társadalmát, azt a közvetlen közeget, amiben a PIPA-VDÖK Egyesület működik.

Milyen belső és külső erők mentén szerveződik a város társadalma? Hogyan gondolkodnak a paksi polgárok, mi foglalkoztatja őket? Paksra is a többi „csinált városhoz” hasonló jövő vár?

Konzulens: Krémer András

Intézmény: BME

BALÁZS ALÍZ

AZ ÖNGYILKOSSÁGOK ALAKULÁSA VAS MEGYÉBEN

Dolgozatomban a legsúlyosabb önkárosító deviáns magatartás, az öngyilkosság alakulását követtem nyomon Vas megyében az 1990–1994-ig terjedő időszakban.

Statisztikai adatok elemzése révén vizsgáltam az elkövetők demográfiai, szociológiai jellemzőit, térbeli, településenkénti megoszlását, az elkövetés módját, idejét stb.

Emellett készítettem néhány esettanulmányt öngyilkossági kísérletet elkövető személyekkel is a jelenség okainak, a problémamegoldó képesség leblokkolásának jobb megértése céljából. Közülük néhányan sajnos időközben „sikeres” öngyilkosságot hajtottak végre.

Vas megyében is, mint általában az országban, a férfiak, a nem házas családi állapotúak, a középkorúak, a kistelepüléseken élők, az alacsony iskolai végzettségűek, a fizikai dolgozók suicid gyakorisága magasabb. Ennek megfelelően a prevenciónak is elsősorban ezekre a csoportokra kellene irányulni, mindenekelőtt társadalompolitikai eszközökkel csökkenteni lemaradás-érzetüket és segíteni bekapcsolódásukat a modernizációba.

Konzulens: Benkő Margit főisk. adj.

Intézmény: POTE EüTK, Szombathely

BALIGA ANDRÁS

A SZERETET – GYAKORLATI ÉLETMÓD KELETEN ÉS NYUGATON

A dolgozat megírásakor a következő kérdések szerepeltek motivációként:

- filozófiai gondolatok születhetnek-e korunkban, melyek méltók és alkalmasak az embersegítés lelki és szociális gyakorlatához szellemi pluszt adni?
- lehetséges-e olyan értelmes megoldás, amely a globális problémákat kiküszöbölve, enyhítve a jövőépítés stratégiája lehet?

A dolgozatot öt fejezetre tagoltam: Az első, bevezető fejezet a jelenkori világ, a mai kor bemutatása után figyel fel arra, hogy a történelem folyamán ez a mostani legönpusztítóbb társadalom, ahol az elidegenedés, mint alaptünet, a legkihangsúlyozottabb. Kelet és Nyugat összehasonlítása után jut arra a következtetésre, hogy a Nyugatra leginkább az észtevékenység dominanciája jellemző, ami miatt számos ösztönös adottság és érzelmi jelleg elsorvad.

A második fejezet az ember társadalmiságának kérdéskörét taglalja, illetve az együttélés két alapvető formáját: a kommunikációt és a kooperációt, és ezek komponenseit, kitérve az eltávolodás, egyedül-lét megszüntetését célzó különféle utakra, sikeres vagy sikertelen mivoltukra.

A harmadik rész a szeretetről, mint gyakorlati életformáról szól, felsorolva azokat a tényeket, amelyeket nem lehet kikerülni vagy elhallgatni, ha erről a problémáról beszélünk. Utal az érett és éretlen szeretet formáira, cselekvő jellegére, párhuzamosan kiemelve néhány szerző álláspontját, véleményét. Ennek érzékeltetésére a negyedik fejezet röviden vázolja a különböző vallások ismereteit és irányelveit.

Az utolsó fejezet arról szól, hogy az anyag törvényeinek működési elvei szerint élő embert a transzcendenciához való viszonya hogyan alakítja.

Konzulens: Antal György főisk. ajd.

Intézmény: JTF

BALOGH ÁGNES

HAMLET ADAPTÁCIÓK FILMEN

A kilencvenes évek elején vetítették a magyarországi mozikban Tom Stoppard Rosencrantz és Guildenstern halott című filmjét. Barátaim, ismerőseim tanácsára én is megnéztem és e film által egy életreszóló élménnyel lettem gazdagabb. Megragadott a film filozófiai és vizuális gazdagsága, a benne rejlő humor, de legfőképpen problémaérzékenysége, kérdésfeltevésének aktualitása. A film újraolvastatta velem a Hamletet, s rájöttem, a titok a shakespeare-i műben keresendő, s ez aztán elvezetett a Hamlet más, filmes feldolgozásaihoz is.

Dolgozatom első fejezetében azt vizsgálom, hogyan élt a Hamlet-történet a különböző korokban, milyen irodalmi, irodalomtudományi, színházi és filmes értelmezései születtek, valamint azt, miért érezték olyan sokan feldolgozásra, átgondolásra érdemesnek.

Miután dolgozatom célja egy színházi előadásra szánt irodalmi mű és filmek összehasonlítása, fontosnak tartom, hogy egy kis kitérőben röviden összevessem, milyen alapvető jegyekben azonos, illetve különböző a színház és a film kifejezőeszközeinek rendszere.

A harmadik fejezetben komparatív módszerrel elemzem Shakespeare Hamletjét és három – azonos című – filmváltozatot, jelesül Laurence Olivier, Grigorij Kozincev és Franco Zeffirelli munkáit, egybevetve a dráma és a filmek tartalmi és formai jegyeit.

A negyedik fejezetben külön vizsgálom azokat a kérdésköröket, amik Shakespeare művéből Tom Stoppard filmjébe átsugároztak.

Konzulens: dr. Szilágyi Erzsébet egy. doc.
Intézmény: EKTf

BALOGH RÉKA – MÁRKUS EDINA

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS TENDENCIÁK A MŰVELŐDÉS – OKTATÁS TERÜLETÉN

Magyarország számára 1990-től új lehetőség nyílt meg arra, hogy bekapcsolódjon az Európai Unió integrációs folyamataiba. A kormányzati törekvések eddig külföldön is elsősorban a piacgazdasági integráció feltételeinek megteremtésével, valamint a nemzetközi jogi keretek kialakításával foglalkoztak. A szerzők arra vállalkoztak, hogy egy hosszabb tanulmányi munka első szakaszaként megkíséreljék áttekinteni az európai térségben meghatározó nemzetközi szervezeteknek a művelődés-oktatás terén megvalósuló külön-külön és együttes fejlesztési elképzeléseit. Ismertetik és bemutatják az Európa Tanács, az Európai Közösségek, majd Európai Unió és az UNESCO művelődéssel-oktatással kapcsolatos tevékenységét, s együttműködésüket. A szerzők megpróbálnak választ találni arra, hogy mindezek a törekvések hogyan tükröződnek a magyarországi alkalmazási törekvésekben, elsősorban a felsőoktatás és a felnőttoktatás – közművelődés területén.

Kutatási módszertan: a szerzők bemutatják és elemzik a nevezett nemzetközi szervezetek magyarországi dokumentációs központjaiban fellelhető legfontosabb magyar és idegen nyelvű dokumentumokat.

A kutatás várható eredménye és következtetései: a szerzők igazolni szeretnék, hogy az európai nemzetközi szervezetek művelődés-oktatás fejlesztési tevékenységének rendszerezett folyamatos tanulmányozása azért szükséges, mert a piacgazdasági – jogi és más területhez hasonlóan a művelődés és oktatás nemzeti fejlesztési elképzelései során az európai integrációs törekvéseket nem lehet figyelmen kívül hagyni. Jelen munkájukkal egy további, hosszabb tanulmányi program alapjait is szeretnék kialakítani.

Konzulens: Sz. Tóth János
Intézmény: KLTE

BALOGH RITA

MOZILÁTOGATÁSI SZOKÁSOK NAPJAINKBAN

Úgy tűnik, hogy a „passzív, magányos szórakozás korszakába érkezünk”. Milyen igénye van az embereknek a filmre a szórakozás e területére?

Erre a kérdésre kerestem választ dolgozatomban, a közizlésnek e területére voltam kíváncsi. Kétszer 100 fővel készítettem felmérést Kecskeméten, illetve Komlón, szülővárosomban. Mindenekelőtt azért választottam e két várost, mivel úgy találom, hogy köztük szociálisan és gazdaságilag igen nagy különbségek tapasztalhatók. Komló kisváros, 30.000-es lélekszámú, leépülő bányával, romló morállal. Kecskemét minden szempontból jobb helyzetben van.

A kérdőívek kitöltése véletlenszerű mintavétellel, önkitaltással történt. Beiktattam néhány szabadon megválaszolandó kérdést is, pl. kedvenc film, filmszínész, rendező, legutóbb látott film stb. A feldolgozáshoz az SPSS for Windows szoftvert használtam fel.

Ezenkívül figyelemmel kísértem. Kecskemét moziműsorát 1995 első félévében. Próbáltam feltérképezni, hogy milyen műfajú filmeket vetítenek a városban, feltehetően mire van igény.

A kapott eredmény alapján a könnyedebb típusú filmeket kedvelik inkább a nézők. Örömmel vettem tudomásul, hogy a filmművészet előkelő helyet foglal el az emberek szemében a művészetek között.

Valóban fontos a gazdasági háttér, meghatározza lehetőségek kihasználást, sőt a lehetőségeket is. Ezekre és egyéb megállapításokra jutottam felmérésem kiértékelésénél. Néhány fontosnak tűnő adatot grafikonon is kiemeltem. A született eredmények többnyire beigazolták feltevésemet, de néhány meglepő adathoz is jutottam.

Konzulens: dr. Hováth Ágnes főisk. doc. 76/322 - 078

Intézmény: FFK

KETIF /Kecskeméti Tanítóképző Főiskola/

BALOGH SAROLTA

A MIDIO KFT. MARKATINGEVÉKENYSÉGE

(Egy új illat piaci bevezetése)

„Korunk divat-moguljainak kielégíthetetlen anyagi és szellemi étvágyát csak töredékében tudhatta magáénak az az úriember, akinek a neve halálától egészen napjainkig a párizsi elegancia első számú védjegye. Az elegancia királyának, a divat forradalmárjának, a párizsi haute couture zászlóvivőjének nevezték a század elején született Christian Diort.” (Szentgyörgyi R. : Dior ház-CD, Nők Lapja)

Dolgozatom témájául a MIDIO Kft (a Christian Dior luxuskozmetikumok kizárólagos magyarországi forgalmazója) marketingtevékenységének ismertetését választottam, kiemelve az értékesítési rendszereket, az értékesítési útvonalakat. Fő célom pedig egy új illat, jelen esetben a „Dolce Vita”, piaci bevezetésének bemutatása, megvizsgálva a termék bevezetésének körülményeit, a bevezetés indokait, és magát a cselekvési tervet. A cselekvési tervet három fő részre bontva (disztribúciós, dekorációs, média) elemzem, melyekben részletesen kitérek az eladószemélyzet szerepére, a kommunikációs mix elemeire, és az értékesítésösztönző eszközökre.

A „Dolce Vita” nemzetközi fogadtatása 1996. I. negyedévében végzett felmérések alapján rendkívül sikeresnek bizonyult. Ennek bizonyítéka, hogy egy nemzetközi piackutató szervezet (Data Research Publication) által végzett felmérések alapján Franciaországban a parfümpiac legkiemelkedőbb szegmense a Dolce Vita volt 1995. szeptember 15-e és december 31-e között. A Cosmopolitan zsűrije az elmúlt év legjobb launch-nak és a legjobb terméknek minősítette a Dolce Vita-t. A bevezetés értékelését szakirodalmak és saját tapasztalataim segítségével állítottam össze.

Konzulens: Hollóné dr. Kacsó Erzsébet főisk. doc.

Intézmény: EKTF

BARDI EMÍLIA

A KÖZMŰVELŐDÉS PROFSSZIONÁLIS TENDENCIÁI- NAK MEGVALÓSULÁSA A DEBRECENI KOSSUTH LA- JOS TUDOMÁNYEGYETEM KÉPZÉSÉBEN

A 80-as években jelentkező és még mai is tartó politikai, gazdasági és társadalmi átalakulás alapvetően megváltoztatta a kulturális szférában dolgozók szerepét, munkáját. A *népművelő* elnevezést felváltotta a *művelődési* vagy *kulturális menedzser* elnevezés, aminek képzése igen fiatalnak mondható, de jó lehetőséget nyújt arra, hogy a jövő kulturális életében dolgozókat a professzionalizálódás síkjára terelje.

A dolgozat megírásával a célom az volt, hogy *megvizsgáljam*, hogy a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemről kikerültek országos szinten hogyan tudtak elhelyezkedni a közművelődés egyes területein, valamint az, hogy a Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék (régén Felnőttnevelési és Közművelődési Tanszék) történeti és szakmai életét bemutatva *felvázoljam* a hazai felsőoktatási intézményrendszer törekvéseit a szakemberképzés területén. *Mélyinterjúkat készítettem* az egyetem volt népművelő, illetve néhány jelenlegi művelődési és felnőttképzési menedzser szakos hallgatóval arra vonatkozólag, hogy hogyan látják a szakmát, milyen karriert futottak be (és futnak majd be) az itt végzett hallgatók. Milyen elhelyezkedési esélye volt, és van annak, aki részt vett és részt vesz a volt és a jelenlegi képzési rendszerben. *Értékelem* a szakmaiság részvételét a társadalom egyes szféráiban, a szakmai karrierlehetőségeket, a közművelődésben dolgozók szokásnormáit, erkölcsi rendszerét, valamint a magyarországi képzési rendszert összehasonlítva a külföldi képzési rendszerekkel *bemutatom* a hazai oktatás törekvéseit a szakemberképzés területén. Ezenkívül az ún. kérdőíves módszer alkalmazásával a képzési rendszer hiányosságaira és előnyeire is *rámutatok*, és a mélyinterjúkkal együtt új irányvonalat *vázolok fel* a tanszék, és a közművelődési szakemberképzéssel foglalkozó szakemberek számára.

Konzulens: dr. Rubovszky Kálmán egyet. doc.
Intézmény: KLTE

BARTOS FELÍCIÁN

AZ ANALITIKUS-SZINTETIKUS DISTINKCIÓ ÉS AZ EGYSÉGES VILÁGKÉP

A dolgozat megpróbálja röviden a distinkció fejlődését bemutatni Kant, Carnap, Quine, Polányi és Wittgenstein fogalomhasználatának tükrében. Ezzel párhuzamosan kísérletet tesz a szerzők bizonyos szempontú világképének rekonstruálására. Harmadsorban a világkép és a distinkció között összefüggést keres.

Konzulens: dr. Forrai Gábor egyet. doc.

Intézmény: ME

BÁRSONY ANDRÁS

TEKINTÉLY ÉS VALLÁS

(Adalékok a frommi gondolkör megértéséhez)

A vallásos és világi értékek, aspiráció kapcsolatának társadalomtudományi megközelítése nem újkeletű. Azonban számos ponton számot kell vetni a kérdés föltevés kapcsán a probléma újszerű aspektusaival, az éppen aktuális provokatív kérdésekkel. Munkám a vallásos és világi értékek kapcsolatát a frommi vallásfelfogás mentén közelíti meg. Mindeközben megkerülhetetlennek érzem az Erich Fromm által képviselt tudósi ethosz rövid áttekintését, amelyben az alapvető tudományos felismerések konstruktív újraértelmezése mellett foglal állást. Az aktualitás igényének jegyében dolgozatom második része a kereszténység és modernitás kérdésével foglalkozik.

Konzulens: Dr. Balogh István

Intézmény: ME

BÁNYAI PÉTER

A TELEVÍZIÓS SZOKÁSOK ALAKÍTÁSA A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS FOLYAMATÁBAN

Hogyan lehet a televízióban rejlő pozitív hatásokat tudatosan felhasználni a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődése érdekében? Hogyan válhat a televíziózó gyermekből az egyre gyarapodó műsorok közül válogatni tudó, a készüléket eszközként kezelő felnőtt? Mit tehetünk ennek érdekében szülőként, illetve pedagógusként? A dolgozat ezeket a kérdéseket hivatott vizsgálni.

A dolgozat szerzője különböző kutatók vizsgálati eredményei, személyes tapasztalatai, interjúk, valamint megfigyelések útján mutat rá: a tudatos televíziózásra nevelést már másfél-két éves korban, a családban el kell kezdeni. Az iskolába kerülő gyermek lényegesen intelligensebb lesz, ha a szülők ügyelnek rá, hogy csak olyan műsorokat nézhessen meg, amelyek személyiségfejlődését pozitívan befolyásolják. A pedagógus hívja fel tanuló figyelmét a kedvező hatású műsorokra, megfelelően készítse elő és dolgozza fel ezeket, illetve az általuk nyújtott élményeket. Tanítsa meg őket szelektálni, nevelje rá őket arra, hogy ne csak a televíziózás töltse ki a szabadidejüket, valamint világítson rá a rossz televíziózási szokásokból adódó egészségügyi problémákra. A gyermek előre kiválasztott műsort nézzen! (A dolgozatban megállapítást nyer az a tény, hogy a televíziózás szinte valamennyi káros következménye a műsorok tudatos kiválasztásának hiányával függ össze.)

Problémát jelent az, hogy a fentiek nem, illetve csak részben teljesülnek, ezért a televízió műsorai nem hatnak úgy, mint ahogy a lehetőségek tudatos felhasználása mellett ez lehetséges lenne. Sokkal több lehetőség van a televízióban, mint amit a szülők, pedagógusok kihasználnak!

Konzulens: Dr. Nagy Andor főisk. tanár
Intézmény: EKTf

BEDA BERNADETT

A TRIATLON SPORTÁG ÁLTALÁNOS IPARÁGI ELEMZÉSE ÉS KIEMELTEN A SZPONZORÁLÁS KÉRDÉSÉNEK VIZSGÁLATA

Dolgozatomban a vállalat-gazdaságtan fogalmainak és módszereinek felhasználásával elemzem a triatlon piacát, a kereslet, a kínálat és a munkakerő alakulását, és a részpiacok közül kiemelten foglalkozom a sport és a vállalatok kapcsolatával.

Azért választottam ezt a témát, mert a sport gazdasági és társadalmi jelentősége egyre nagyobb a modern társadalmakban. Magyarországon még nem fordítanak kellő figyelmet rá, pedig a sport hozzájárul az egyén fejlődéséhez, egészségi állapotának megerősítéséhez, a fizikai képességek, a mozgáskultúra fejlődéséhez, a szabadidő kulturált kihasználásához. Mindezek a munka jobb és eredményesebb elvégzését biztosítják.

A részpiacok közül talán a vállalatoké a legjobban kutatott terület, azaz miért szponzorálják a vállalatok a sportolókat, egyesületeket, szövetségeket és a sporteseményeket. Dolgozatomban ezt a kérdést konkrétan a Magyar Triatlon Szövetség példáján vizsgálom, és véleményt mondok a szövetség ez irányú munkájáról. Az elemzés mellett javaslatot is teszek arra, hogy milyen lépéseket kell tenniük, hogy eredményesek legyenek, például ne csak megszerezni tudják a szponzorokat, hanem meg is tartani. Pozitív példának tekintem és dolgozatomban bemutatom az 1995 áprilisában megrendezésre került Duatlon Európabajnokságot, amelynek megszervezésében a szövetség nagy részt vállalt.

Konzulens: Dénes Ferenc, Miskovicz Tibor
Intézmény: BKE

BEDA BERNADETT

A SZŐLŐ- ÉS BORVERTIKUM HELYZETE ÉS FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI MAGYARORSZÁGON

Dolgozatomat az 1996. évi Egyetemi Tudományos Diákköri Konferenciára készítettem el, ahol különdíjas lettem az Agrárgazdaságtan I. (Agrártermékek, vállalatok, piacok) szekcióban. Az azóta aktualizált és kibővített elemzés tartalma a következő: bemutatom a szőlő- és borvertikum mai helyzetét, és röviden felvázolom az elmúlt 40 év alapvető irányzatait. A magyar szőlő- és borágazat napjainkban mély válságot él át. A probléma több tényezőből áll össze: az elmúlt évek hibás döntései, a jelenlegi pénzügyi, gazdasági helyzet, a szűkülő külpiaci lehetőségek, a belföldi piac elhanyagolása miatti térvésztesek.

Az egész ország célja, hogy az ágazat kijusson a válságból, és valóban piaci irányultságú legyen. Ennek eléréséhez az egyik legfontosabb követelmény, hogy áttérjünk a minőségi bortermelésre a mennyiségivel szemben. Ha ez megtörténik, akkor komoly marketing munkával eredményesek lehetünk, növelhetjük piaci részesedést bel- és külpiacon egyaránt. Dolgozatomban nagy szerepet kap az EU-hoz való csatlakozás lehetősége is, és ehhez kapcsolódóan az Unió borpiaci szervezetének bemutatása. Ezt azért tartom fontosnak, mert ha csatlakozni akarunk az EU-hoz, akkor már most figyelembe kell vennünk az ott támasztott feltétel- és követelmény rendszereket a fejlesztési alternatívák kidolgozásakor. Szükséges, hogy a piacok megnyitásakor a magyar bor versenyképes legyen, és lépést tudjon tartani a világ híres bortermelőivel.

Konzulens: Elek Sándor, Ferenczi Tibor
Intézmény: BKE

BENCs GABRIELLA

EGY TELEPÜLÉS ÖNÁLLÓSULÁSA...

Egy Borsod megyei kis település, Berente – a Kazincbarcikához 1954-ben csatolt 700 éves falu – 1996 márciusában megelégette a gyarmati helyzetet és népszavazással az elszakadás mellett döntött. A település önállósulási szándéka, az eredeti közigazgatási határán megtelepült üzemek 80%-a, és az ebből származó iparüzési adó együttesen értelmezve precedens értéket vívott ki magának az ország közvéleményében, és példát nyújtott hasonló helyzetben lévő települések számára.

A téma aktualitását tekintve közvélemény-kutatást végeztem a berentei lakosság körében a leválást érintő kérdésekben. Kutatásomra 1996 júliusában került sor, strukturált, ezen belül véletlen mintavételes eljárást terveztem. A kutatás módszere írásos volt, kérdőívek segítségével kaptam képet a lakosság egy részének a település önállósulásával kapcsolatos véleményéről. Berentei lakos lévén állandó résztvevője voltam az elszakadási törekvéseket felvető falugyűléseknek, így kutatásomhoz esettanulmányt is mellélkeltem néhány interjú kíséretében. Kutatásomból egyértelmű következtést tudtam levonni, a berenteiek többségében optimistán, bizakodóan ítélik meg az önállósulás utáni helyzetüket, hisznek a falu felemelkedésében, a jobb jövő eljövételében. A téma aktualitása úgy érzem hosszabb ideig felszínen marad, így a továbbiakban is folytathatom a település önállósulási kérdésével kapcsolatos kutatásomat.

Konzulens: Szabóné dr. Stefán Edit

Intézmény: EKTF

BENDE HAJNALKA

CELLDÖMÖLK MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETE 1945–1951

Tudományos diákköri dolgozatomban Celldömölk történetének, az 1945–1951 közötti politikai, társadalmi, gazdasági és főként kulturális életének elemzésével foglalkoztam. Célom annak a bemutatása és bizonyítása volt, hogy a politikai, társadalmi, gazdasági helyzet milyen nagy mértékben meghatározza a kulturális élet fejlődését.

Dolgozatomban a szabadművelődés korára helyeztem a hangsúlyt, hiszen ez az időszak – sokszínű, rendkívül mozgalmas, a társadalom minden rétegére kiterjedő munkájával – művelődéstörténetünkben kiemelkedő jelentőségű és példaértékű.

Celldömölk művelődéstörténetében is a szabadművelődés kora új fordulatot, jelentős változásokat hozott. A községben a II. világháború okozta romok eltakarítása után indult meg az élet. Lezajlottak az 1945. évi pártválasztások, megtörtént a földosztás.

Az 1945/46-os tanévben kezdődött meg a 8 osztályos általános iskolák kiépítése, 1947 januárjában kezdte meg működését a Berzsényi Dániel Gimnázium, 1947 novemberében népi kollégium nyílt.

Az iskolák műkedvelő csoportjaik révén; az egyházak egyletei, az újjászerveződött pártok és az egyéb keretek között működő egyesületek ismeretterjesztő előadássorozatok, tanfolyamok szervezésével vett részt a lakosság művelődési igényeinek kielégítésében.

1948-ban a politikai élet megváltozása a szabadművelődés kimúlását, s új népművelési koncepció kialakulását eredményezte.

Kutatásaim során levéltári dokumentumok anyagát; korabeli iratokat, folyóiratok, napilapok témához kapcsolódó cikkeit tanulmányoztam és elemeztem.

Konzulens: Dr. Idei Miklós főisk. doc.

Intézmény: ACSJTF

BOROS VIKTÓRIA–ELEKES GYÖRGYI

NŐK ELLENI ERŐSZAK A CSALÁDBAN

A házas-, illetve élettársi kapcsolatban elkövetett nők elleni erőszak ma is tabu Magyarországon. A '70-es évekig még a társadalomtudomány sem igen foglalkozott vele, a bűnügyi statisztikákban sem szerepelt kiemelt bűntényként.

Dolgozatunkban szeretnénk megvizsgálni, hogy a férfiek, illetve élettársak által elkövetett erőszak mennyiben tekinthető családi problémának, hogyan strukturálódik a nyilvános és a privát szféra a családon belüli erőszak tekintetében. A probléma feminista irányzatú megközelítésének tanulmányozása pedig a nők elleni erőszak nem-specifikus karakterét hangsúlyozva az egyenlőtlen hatalmi viszonyokról nyújthat információt.

A dolgozat alapjául szolgáló kutatás (amely az Alkotmányos és Jogpolitikai intézet támogatásával készült) során olyan nőkkel készítettünk interjúkat (ún. strukturált mélyinterjú, életútinterjú), akik az egyre elviselhetlenebbé váló bántalmazások elől menekülve különböző anyaotthonokban és hajléktalanszállókban éltek.

Az interjúk elemzésével a nők ellen elkövetett erőszak jellegét, fajtáit, körülményeit, lehetséges okait szeretnénk bemutatni. Az egyes életutak, a nők mindennapi tapasztalatai alapján kultúránról, társadalmunkról kívánunk többet megtudni (például „legitim”-e a családon belüli erőszak, hogyan kezeli az állam ezt a problémát, stb.).

Konzulens: Zentai Violette egyet. adj.

Intézmény: JPTE BTK

BENKÓ LEVENTE–DEMKÓ ATTILA

A DÉLSZLÁV VÁLSÁG ÉS AZ EGYESÜLT NEMZETEK

A kutatás alapkoncepcióját az ENSZ-nek a volt Jugoszlávia területén ki-robbant háborúban vállalt szerepének megvilágítása képezi; homlokterében a Biztonsági Tanácsnak, mint az Alapokmány szerint az ilyen jellegű válságok megoldásában legilletékesebb testületnek a felelőssége áll. Alapjául Erdős André volt magyar ENSZ-nagykövet, jelenleg helyettes külügyi államtitkár által biztosított dokumentumok szolgálnak. Magyarország 1992–93-ban az ENSZ Biztonsági Tanácsának tagja volt: ennek a helyzetnek köszönhetően rendkívül gazdag anyag gyűlt össze a Külügyminisztériumban a délszláv válsággal kapcsolatban, amely nem csak hivatalos ENSZ-dokumentumokat foglal magába, hanem olyan – nem publikus – iratokat is, mint például a magyar állandó képviselő jelentéseit a BT üléseiről és konzultációiról.

A kutatás elsősorban az 1991–1993-as évekre koncentrál, hiszen ehhez a periódushoz állnak rendelkezésre a már említett dokumentumok. A dolgozat – a válság vázlatos történeti háttérének bemutatása után – részletesen elemzi a világszervezet fokozatos beavatkozását az egykori Jugoszlávia területén dúló háborúba, rávilágítva azokra a komplex körülményekre és indítékokra, amelyek a Biztonsági Tanács működését e tekintetben befolyásolták. Egyben bemutatásra kerül az is, hogyan illeszkedett az ENSZ tradicionális békefenntartó tevékenységébe az a szerep, amelyet a világszervezet a délszláv konfliktusban játszott. Más szóval: hogyan sikerült az ENSZ-nek szembenéznie azokkal a kihívásokkal, amelyeket a poszt-bipoláris Európa eme regionális, de a térségen túlmutató következtetések levonására készítő válsága teremtett.

A kutatómunka – bár a dokumentumok alapján elsősorban az ENSZ-re terjed ki – természetesen figyelembe vette a válság kezelésében szerepet játszott további szervezetek: különösen a NATO és az Európai Közösségek/Európai Unió tevékenységét is.

Konzulens: Balogh András, Juhász József
Intézmény: ELTE BTK

BÉRCZESI MÓNIKA

FOTÓSZOCIOLÓGIA

Mintegy harminc éve itthon is folyamatosan publikálnak idevonatkozó írásokat, de a fotószociológia mint szaktudomány konkrét definiálása, jellemzőinek, meghatározóinak és eddigi kutatási eredményeinek összegzése mindezekig nem történt meg. E hiányosság teljes pótlására dolgozatom keretei között nem vállalkozhatom, egy áttekintő jellegű összefoglalással mégis megpróbálok hozzájárulni a tudományterület jobb megismeréséhez. Ennek érdekében bemutatásra kerülnek azok a problémakörök, melyek tanulmányozása által konkrét véleményt formálhatunk a fotószociológia, mint tudományterület létjogosultsága és hasznossága kérdésében.

Elsőként a fénykép és a fényképezés társadalmi, kulturális vonatkozásait ismertetem, majd a fotográfia tudományhoz, illetve művészethez fűződő viszonyáról igyekszem képet alkotni. Ezt követően a fotószociológia kifejezés jelentéstartalmát tárom fel. Ezen belül tárgyalom a fotószociológia elhelyezkedését és kötődéseit a szakszociológiák sorában. Ismertetem a tudományág tárgykörét, kutatási módszereit. Bemutatom azokat a tényezőket, melyek által egyértelművé válik a fotográfia, mint adatforrás tudományos igényű analízisének szükségessége. Beszámolok hazai és külföldi fotószociológiai kutatások eddigi eredményeiről, valamint ezek jelenlegi helyzetéről is. Részletesen ismertetem a fotószociológia egyik legérdekesebb területéhez, a családi fényképek elemzéséhez kapcsolódó gyakorlati módszereket és elméleti álláspontokat, miközben hangsúlyozni igyekszem az elemzésük által nyerhető információk fontosságát. Befejezésképpen állást foglalom abban a kérdésben, mely a fotószociológia létjogosultságát vitatja a tudományok területén.

Dolgozatom megírásával reményeim szerint hozzájárulok ahhoz is, hogy képi világunkat végre kultúránk ökológikus részeként kezelhessük, és ezáltal mindjobban megértsük a körülöttünk zajló dolgokat, egymást, önmagunkat.

Konzulens: Dr. S. Nagy Katalin

Intézmény: ME

BIKI ANGELIKA

**ISKOLASZABADSÁG?
OKTATÁS ÉS ÁLLAM VISZONYA A MAI
MAGYARORSZÁGON**

Konzulens: Kocsis Zsolt László
Intézmény: KLTE

BREZÓCZKI GABRIELLA

VIZSGÁLATI ADALÉKOK A FELNŐVEKVŐ GENERÁCIÓ ÉLETPROGRAMJÁHOZ

A dolgozat a 12 éves kor fölötti zenei oktatási rendszerben tanuló fiatalok maximális és minimális életprogramját vizsgálja.

Célom az volt, hogy a speciális érdeklődésű csoportok véleményét feltekerképezzem e tárgykörben.

A vizsgálat módszere: kérdőíves felmérés alapján a különböző csoportok véleményének összehasonlítása.

A dolgozat alapján a vizsgált korosztály erőteljes fogékonyságot mutat az értékek iránt.

Konzulens: Dr. Fatinyi Erzsébet, Lehoczky Alfféd Endre

Intézmény: LFZF

BÉKÉSI ZSOLT CSABA

JÁTÉKVILÁG

Dolgozatomban az amerikai eredetű, de Nyugat-Európában már majd' húsz éve széleskörű ismertségnek örvendő szerepjátékok – más néven kalandjátékok, közismert angol rövidítéssel RPG-k – gyakorlatát vizsgálom pécsi középiskolások körében. Ez a játék Magyarországon az utóbbi öt évben tekinthető szélesebb körben ismertnek, mióta magyarul is hozzáférhető a szerepjátékok legfontosabb kellékei, a világok – azaz a szabálykönyvek. „Világ”-on a földrajzi, történelmi–társadalmi–kulturális környezet és a szabályrendszer együttesét értem.

Elsősorban arra voltam kíváncsi, vajon van-e komolyan vehető összefüggés a fiatalok játéka, játszása, valamint az őáltaluk megtervezhető, megélni kívánt saját jövő között. Vizsgálataim – csoportos interjúk a játékosokkal, személyes interjúk néhányukkal, játékulések rögzítése, elemzése valamint a szabálykönyvekkel és a témába vágó folyóiratokkal való hosszúságú ismerkedés – alapján úgy gondolom, hogy van. A játéktípus alapvető szabályait és a világokat ismertnek tekintve a következőket mondhatjuk:

A játékosok karaktereik révén karriereket élnek, valósítanak meg, amelyek maguk is típusokba rendezhetők. Ezek a típusok nagymértékben korrelálnak azzal a világgal, amely a karrier megvalósításának, a megélt/megélni szándékozott sorsnak környezetéül, terepéül szolgál. Ez a korreláció a karrier- és a világtípusok között azt mutatja, hogy a játékosok ebben a játékban a világ kiválasztásával sorsot, karrier-lehetőséget választanak maguknak. Bár megtehetnék, hogy olyan világban játsszanak olyan karriert, amelyet saját, a való életük korlátai által korlátozott karrierkilátásaik egyáltalán nem befolyásolnak, ezt mégsem teszik.

Konzulens: Szijjártó Zsolt egyet. adj.

Intézmény: JPTE BTK

BÉKÉSI JÓZSEF

RICHARD RORTY – IRODALOMKRITIKA ÉS IRÓNIA

A dolgozat megkísérli bemutatni, milyen formában van jelen a XX. század második felének angolszász kultúrájában az irónia fogalma. A vizsgálódás kettős alapon nyugszik: egyfelől ismerteti és összehasonlítja a domináns kortárs angolszász irodalomkritikusok (Wayne C. Booth, Northrop Frye, D. C. Muecke, Alan Wilde és mások) iróniaelméleteit, másfelől elemzi Richard Rorty irónia-felfogását, illetve felmutatja annak az irodalomelméleti megközelítésekkel rokon, és azoktól eltérő vonásait.

A tárgyalás során a szerző röviden ismerteti az irónia fogalmának azon történetét is, amely az angolszász irodalomelméletben megjelenik. Bemutatóra kerül, hogyan interpretálják az egyes szerzők az irónia ókori, középkori, modern és posztmodern formáit, milyen összefüggéseket állítanak fel az adott korok kultúrája és az irónia specifikus megjelenési formái között.

A történeti áttekintés konklúziójaként a szerző megpróbálja alátámasztani azt a feltevést, hogy a posztmodern kor kultúrája alapvetően ironikus kultúra, pontosabban azt, hogy a „posztmodern állapot”-ban létező embernek miért lehet meghatározó affinitása az irónia, az ironikus életszemlélet és művészet iránt.

Konzulens: Bujalos István egy. doc.

Intézmény: KLTE BTK

BOKODI SZABOLCS

HEGELI SZCENÁRIÓK EGY MAI VITA MARGÓJÁRA

Hegel Jogfilozófiájának olvasása közben bukkantam rá egy paragrafusra, mely elgondolkodtatott és továbbgondolásra készítetett. Úgy érzem a hegeli rendszer egy olyan mozzanatára találtam, melyre eddig még nem fektettek különösebb hangsúlyt, noha megérdemelné. Miről is van szó? A Jogfilozófia 256. §-ban – már a polgári társadalom fejezetben – Hegel a társadalom két lehetséges színteréről, a városról és a faluról beszél. Az idevágó rész így hangzik: „... Város és falu; amaz a polgári mesterség székhelye, a magára irányuló reflexióé, emez a természetén nyugvó erkölcsiség színhelye – azok az egyének, akik más, jogokkal bíró személyekhez való viszonyukban tartják fenn magukat, és a család alkotják a két még ideális mozzanatot általában. amelyekből ered az állam, noha ez az ő igazi alapjuk. ...” E szöveget szándékozom egy kicsit mélyebben megvizsgálni s a mai viszonyokra alkalmazni, mint a népi – urbánus viták értelmezésének egyik lehetséges eszközét. A hegeli gondolatmenet aktualitását nem is kell különösebben hangsúlyozni, s ha ennek révén egy kicsit is sikerül rávilágítani Hegel filozófiájának néhány sajátosságára, talán hozzájárulhatok a honi Hegel-kép pontosításához. E célokat a hegeli szövegek mellett más szerzők műveinek elemzésével és filozófiatörténeti vizsgálódással szeretném elérni.

Konzulens: Rózsa Erzsébet tsz. vez.

Intézmény: KLTE

BOLDIZSÁR KLÁRA

AZ EMBERI SZEXUALITÁS SZOCIOLÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSE

Dolgozatom egyik célja, hogy bebizonyítsam az emberi szexualitás (a szűkebb és tágabb értelemben vett szexuális viselkedés) biológiai és társadalmi evolúciós mechanizmusainak elválaszthatatlan összefüggését.

A másik célkitűzés pedig az, hogy fenti állításomat egy konkrét példán, – a rendelkezésre álló dokumentumok alapján igen jól elemezhető tradicionális társadalom – az ókori zsidó nép szexualitással kapcsolatos szabályrendszerének elemzésén keresztül igazoljam. Ennek során bemutatom, hogy e társadalom az emberi faj minden egyedében meglévő egyetemes biológiai késztetések közül egyeseket legitimál, míg másokat szankcionál és e közösség ezen szabályozás által teszi lehetővé az adott történeti- és szociokulturális kontextushoz való alkalmazkodást, illetőleg a társadalom hatékony működését és hosszú távú fennmaradását.

A fenti elemzést a szociobiológia elméleti keretében végzem el. E tudományág – inter- és transzdiszciplináris jellege miatt – messzemenően alkalmas az emberi viselkedés (szexualitás) biológiai meghatározottságainak feltérképezésére, illetőleg társadalmi vonatkozásainak feltárására, mivel nézetem szerint az emberi viselkedés ultimatív okait vizsgálva jobban megérthetők az emberi közösségek proximatív folyamatai.

Konzulens: Lencsés Gyula

Intézmény: JATE

BORCSIK KORNÉLIA

A 13–23 ÉVES KOROSZTÁLY ÉLETTERVEIRŐL

A dolgozat három korcsoportot vizsgál: a 13–14 éves általános iskolások, a 15–18 éves gimnazisták és a 19–23 éves egyetemi hallgatók egy-egy csoportját.

A dolgozat kapcsolódik a zenei érdeklődési fiatalok maximális, minimális életprogramjának vizsgálatához.

(Ezt a dolgozatot intézményünk egy másik hallgatója nyújtotta be.)

A vizsgálat az életkori csoportok függvényében közelíti meg az értékorientációt.

Konzulens: Dr. Fatényi Erzsébet, Sándor Zoltán

Intézmény: LFZF

BOROS ISTVÁN

MOHÁCS TÓL TRIANONIG

A váraljai református gyülekezet történetének négy évszázada 1526–1920

A dolgozat egy kis Tolna megyei településnek, Váraljának a történetét tárgyalja, áttekintve a falunak és környékének eseményeit, különös figyelemmel a XVI. század közepére, amikor is a terület reformációja, és a helyi református gyülekezet kialakulása zajlik. Az írás másik súlypontos része a ma is álló, a gyülekezet életében a harmadik templom építését taglalja.

A kutatás legfőbb célja a térség és a falu reformációja körüli problémák feltárása volt, hiszen kérdéses volt a történések hozzávetőlegesen pontos ideje, a közvetítő személye, ezen kívül az is, hogy mely reformációs irányzat ért elsőként a településre. Fontosabb eseményként kellett vizsgálni még a templom építésének folyamatát, körülményeit is.

A dolgozat forrásait a református egyházkerületi levéltár és a gyülekezet irattára szolgáltatta, de nagy segítséget nyújtottak a Tolna Megyei Levéltár munkatársai is az anyag összeállításában. Az összerendezett információk birtokában a témák tárgyalásánál – főleg a hangsúlyosabb helyeken – a kérdve kifejtő módszer került alkalmazásra.

Ebben a még feldolgozatlan témában a következők állnak előttünk eredményképpen a fő kérdéskör vizsgálata után: közelítőleg ismerjük a falu reformációjának időpontját (1551–53), a reformátor személyét pedig a Lutheri irányzatot képviselő Sztárai Mihályban valószínűsíthetjük. Emellett a dolgozat képet ad a falu és a gyülekezet sorsfordulóiról, mindennapjairól, kitekintéssel a környék és a vármegye életére.

Konzulens: Szabó János

Intézmény: KGRE Tanítóképző Főiskola

BOTOS KRISZTINA–GÓR KATALIN

ÉLETMÓD ÉS SZABADIDŐS SZOKÁSOK VIZSGÁLATA FŐISKOLÁSOK KÖRÉBEN

Negyedéves művelődésszervező szakos hallgatók vagyunk, így az elmúlt évek gyakorlati munkái során többször találkoztunk azzal a kérdéssel: vajon mi jellemzi a főiskolások életmódját, művelődési szokásait? A kérdés azért is nagyon fontos, mert a későbbi értelmiségi életvitelt döntően befolyásolják a főiskolai évek során kialakult szokások.

Vizsgálatunkat *1996 áprilisában–májusában* végeztük főiskolai hallgatók körében **strukturált mintavételt** alkalmazva. Több mint 300 kérdőívet töltöttünk ki, amelynek összeállításakor már korábban végzett kutatásainknak az eredményeit és tapasztalatait is figyelembe vettük (egy évvel korábban már kutattunk hasonló témában); ez határozta meg, hogy milyen kérdéscsoportokra koncentráljunk.

Kutatásunk fő irányvonalai a következők voltak. Először arra voltunk kíváncsiak, hogy a megkérdezettek *hogyan töltik Egerben a szabadidejüket*, milyen művelődési intézményeket, kulturális programokat és szórakozóhelyeket látogatnak. Nagy hangsúlyt fektettünk arra, hogy milyen főiskolai rendezvényeken vesznek részt, és melyek iránt lennének igényeik.

Korábbi kutatásaink bebizonyították, hogy az **olvasás** kiemelkedő helyet foglal el a főiskolások szabadidő-struktúrájában, ezért rákérdeztünk arra, hogy milyen lapokat, folyóiratokat olvasnak, és milyen rendszerességgel teszik ezt. Másik olvasásszociológiai vonatkozású kérdésünkben pedig arra voltunk kíváncsiak, hogy a kötelező olvasmányokon kívül, milyen típusú könyveket olvasnak a diákok.

Az **egészséges életmód** kérdéskörén belül vizsgáltuk a táplálkozási, alvási és sportolási szokásokat.

Konzulens: Szabóné dr. Stefán Edit

Intézmény: EKTF

BUJDOSÓ JUDIT

HATÁR VÁLASZT EL...

Dolgozatom a „modern kori népvándorlás” Magyarországot érintő első megnyilvánulásával, az Erdélyből hazánkba települt magyarokkal foglalkozik.

Az erdélyi magyarok nagy számban érkeztek hazánkba a 80'-as évek végén, ennek kapcsán alakult ki a magyar menekültügyi szervezet.

Azóta eltelt jó néhány év.

Az első részben „történeti” áttekintést kívánok adni e kérdésről.

A második részben az erdélyi magyarokkal foglalkozó szervezetek képviselőit, illetve közösségeik vezetőit szólaltatom meg.

Helyzetüket interjúkkal illusztrálom.

Majd a harmadik részben mutatok rá azokra az elemekre, amelyek a mai magyar menekültügy fontos kérdésére adnak/adhatnak választ. Vagyis: melyek azok az eszközök és módszerek az erdélyi magyarok integrációjában, amelyek felhasználhatóak a délszláv válság menedékeseinek esetében is.

Konzulens: Dr. Székely Judit

Intézmény: ELTE

BUJDOSÓ MIHÁLY

EGY MEZŐGAZDASÁGI MAGÁNVÁLLALKOZÁS VER- SENYKÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA AZ ÁTALAKULÓ HAZAI AGRÁRGAZDASÁGBAN.

A dolgozat megírásával arra vállalkoztam, hogy a nehéz, válságos körülmények között működő hazai agrárgazdaságon belül egy kiválasztott családi vállalkozás bemutatásán keresztül vizsgáljam a mezőgazdasági magántermelés fennmaradási, fejlődési esélyeit. A vizsgálat elvégzéséhez a vállalkozás vezetőjével készített interjúk és szűkös területekre korlátozott adatok álltak rendelkezésemre. A vállalkozások gazdaságtana tárgy keretében megismert GYELV-elemzés módszerének (gyengeségek, erősségek, lehetőségek és veszélyek) alkalmazásával megkíséreltem a családi vállalkozás működésére vagy versenyképességére ható főbb tényezőket számba venni. Kezdetől fogva tisztában voltam azzal, hogy vizsgálatom nem lehet teljeskörű, számadatokkal kellően alátámasztott. Az összegyűlt anyag rendszerezése közben azonban meggyőződtem arról, hogy a dolgozatban leszűrt megállapítások, következtetések több szempontból általánosíthatók, tehát érvényesek lehetnek több családi vállalkozásra is. A megválaszolatlanul maradt kérdésekre a kutatás továbbfolytatása során lehetne visszatérni, ha egyes területeken (pl. vállalkozás jövedelmezősége, folyamatos likviditása, hitelképessége stb.) részletesebb adatgyűjtést és elemzést alkalmazhatnánk. Ismereteim szerint viszont ezt a munkát a továbbiak során is rendkívül megnehezíti az a tény, hogy az átalakuló agrárgazdaságban a vállalkozásai „mozgástérből” hiányoznak az üzemgazdasági irányítóként használható adatok, elemző információk a magánvállalkozások eredményességének realisabb tervezéséhez. A mai gazdálkodási gyakorlatban pedig hiányoznak azok a vállalkozói ismeretek, amelyek a valóságos jövedelmi helyzet követését megalapozó számítások elvégzéséhez szükségesek.

Konzulens: Dr. Vörös Mihály

Intézmény: DATE

BUKOVINSZKI ZSUZSANNA

SZÁMÍTÓGÉPES RENDSZERREL TÁMOGATOTT EGÉSZSÉGÜGYI REHABILITÁCIÓ A PETZ ALADÁR MEGYEI KÓRHÁZBAN

Feladatomban megvalósításának célja az, hogy nagyobb jártasságot szerezzek a választott szakterületemen (egészségügyi informatika); valamint a jobb betegellátás, gyorsabb rehabilitáció, sebész és gyógytornász együttműködésének megvalósítása a számítógépes rendszerrel.

A feladat megvalósításának első lépése a jelenlegi rendszer helyzetfelmérése. Ezen belül először a gyógytornászok munkájának tanulmányozása, feladataik pontos megfogalmazása. A helyzetfelmérést több szempont szerint végeztem: helyszíni megfigyelés és riport (riportalányok: konzulensem, betegek, orvos). Következő lépés a már meglévő bizonylatok elemzése. Az elemzési fázis során kiderült, hogy a jelenlegi bizonylatokra szükség van, tehát ezeket az új rendszer is tudja majd kezelni elektronikus formában. A felmérést felhasználva lehet elkészíteni a jelenlegi rendszer feladatait legjobban kielégítő számítástechnikai rendszert, illetve a programot megírni.

A rendszerszervezés után lehetett elkezdni a rendszertervezést. A nagyvonalú tervezésben szerepel a rendszer logikai, fizikai terve. A fizikai tervezésben meghatároztam, hogy a programnak milyen feladatokat kell ellátni, s ehhez milyen menüpontokra, milyen képernyőtervekre van szüksége.

Meghatároztam a minimális számítógépes konfigurációt, valamint az előrelátható költségeket.

Konzulens: Dr. Nagy György

Intézmény: SZIF

CZAKÓ ORSOLYA

ÖNKORMÁNYZATOK HELYE ÉS SZEREPE 1990-TŐL NAPJAINKIG

1. Önkormányzatokról általában
 - a) Önkormányzat fogalma;
 - b) Önkormányzatok tevékenységi körüket illetve a tevékenység végzésére való megbízás alapján, milyen csoportba oszthatók.
2. Önkormányzatok típusai szervezetük és működésük
 - a) A korábbi tanácsrendszer gyakorlathoz képest, hogyan változtak meg az önkormányzati típusok és váltak egyenrangú, önálló testületekké;
 - b) Kisebb kitérés a régi tanácsrendszeri típusokra;
 - c) A fővárosi önkormányzatokról;
3. Az önkormányzatok feladata
 - a) Milyen csoportokba sorolható az önkormányzatok feladatai;
 - kötelezően vállalt feladatok;
 - önként vállalható feladatok és ezek részletes elemzése;
 - b) Hatáskörök és ezek felelősségét szabályzó tényezők.
4. Az önkormányzatok gazdálkodási rendszere
 - a) Hogyan befolyásolja az önkormányzatok működését a nemzetgazdaság helyzete;
 - b) Az Országgyűlés feladata az önkormányzatok pénzügyi helyzeteinek meghatározásában;
5. Az új önkormányzatok tevékenységéről (1990. évi LXV törvény)
 - a) A törvény kialakulásának politikai háttéréről;
 - b) Mit tekintettek alapnak a törvény megalkotásakor;
 - c) Főbb pontokról és hiányosságokról.

Konzulens: Dr. Raffay Ernőné
Intézmény: RF

CZÉH BEÁTA

CIGÁNY GYERMEKEK FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGE A SZOCIÁLPEDAGÓGUS SZEMSZÖGÉBŐL

Szociálpedagógiai terepgyakorlatom során találkoztam először a cigány gyermekek problémáival.

Dolgozatom középpontjába állítottam az eltérő családi háttérből származó cigány és nem cigány gyermekek személyiségfejlődésének megfigyelését. Ehhez felkutattam a rendelkezésemre álló szakirodalom tárházát, s ebből következően hipotézisem az alábbiakban fogalmaztam meg:

Ugyanazzal a pedagógiai hatással (módszer, eszköz, idő) más eredményt érek el ugyanazon életkorú cigány és nem cigány gyermekeknél a személyiség fejlesztés folyamatában és keresem ennek okát.

Megfigyeléseimet 1995 októberében kezdtem Hajdúböszörményben a Speciális Fejlesztő Óvoda – Munkaisolában, ahol a gyermekek zöme halmozottan hátrányos helyzetű. Hipotézisem alátámasztása érdekében alkalmaztam a gyermek játéktevékenységben való részvételének megfigyelését, a fejlesztő foglalkozásokat, s családlátogatásokat az okok feltárása érdekében. Az eredményes munka és a gyermekek még alaposabb megismerése érdekében fontosnak tartottam a kontrollmérés elvégzését.

Dolgozatomban az eredményekről részletes elemzést végeztem, s így hipotézisemre választ kaptam. Az azonos pedagógiai hatások ellenére lényeges eltérés mutatkozik a cigány és nem cigány gyermekek fejlődési folyamatában, melynek okát a családi háttér különbözőségében találtam meg.

Dolgozatom megismertetésével szeretném felhívni a hasonló szakmára készülőket és a szakmában dolgozókat figyelmét, hogy társadalmi hasznossága miatt fontos és érdemes ezt a munkát felvállalni.

Erre készülőök én is a szociálpedagógusi diploma megszerzésével.

Konzulens: Molnár Endréné főisk. adj.

Intézmény: Hajdúböszörményi Wargha István Ped. Főisk.

CZEIZLER TAMÁS

A REKLÁM TÉRHÓDÍTÁSA A KILENCVENES ÉVEK MAGYARORSZÁGÁN

Pályamunkámon keresztül bemutatni kívánom, hogy a rendszerváltozás után hogyan olvadt bele a reklám az emberek mindennapi életébe. Szemléltetni szeretném az új reklámhordozók megjelenését és elterjedését hazánkban, valamint a fogyasztási szokásokra kifejtett hatását.

Dolgozatomban megpróbálom bizonyítani, hogy a tömegkommunikáció egyik leghatékonyabb eszköze a reklám, amely az elterjedt kereskedelmi televízió- és rádiócsatornák révén igen kiterjedt műsoridőt vesz igénybe. A tömegkommunikáció írott formája egyre több helyen van jelen a különböző reklámügynökségek által készített és felépített reklámkampányok részeként. A különböző országokban más és más területen folyik a harc a tömegkommunikációs eszközök függetlenségéért. A vezető fogyasztási cikkek gyártó és forgalmazó külföldi vállalatok a magyar piacon is megjelentek. Ezek a vállalkozások a már megszerzett tapasztalataikat is felhasználják működésük során. Az új irányzatoknak a kommunikációs stratégiában betöltött szerepüket is ismertetni szeretném. Végezetül szemléltetni kívánom még a reklám fő formáit és a médiában betöltött szerepüket, összefüggésben a reklám hatékonyságával.

Konzulens: Dr. Tóth József
Intézmény: GAMF

CSABAY ERZSÉBET

VÉGRE EGY HÁLÓ...!

avagy: A munkanélküliek coping mechanizmusai és a szociális munkás lehetőségei a megküzdési stratégiák kialakításában

A szociális munkában szlogen: „ne halat, hálót adj!”

A magyarországi gyakorlatban azonban a segélyezés dominál. „Adjunk a szegénynek, ne mondhassa, hogy nem kapott” – felkiáltással csendesítik le ügyintézőink esetleges lelkiismeretfurdalásukat. Csakhogy a rászorultakra is érvényes az, ami bárki másra: amiért nem küzdött, amiért nem dolgozott meg, azt nem becsüli; „könnyen jön, könnyen megy”.

Főiskolai hallgatóként olyan módszert sajátítottam el, mely „sűrű szövésű” hálónak bizonyult, ez az autogén tréning.

A szociális munkás mindennapjaiban problémákkal küzdő emberekkel (pl. munkanélküliek) találkozik, akik egyre nehezebben tudják az emiatt fellépő szorongásukat kezelni.

Kutatási célom: Befolyásolható-e autogén tréninggel a munkanélküliek problémamegoldó képessége.

Vizsgálatom első fázisában a Szorongás leküzdési mód preferencia kérdőívvel (coping) mértem fel munkanélküliek különböző csoportjait, és kontrollként szociális munkásokat.

Vizsgálatom második fázisában a munkanélküliek egy kiválasztott csoportjával autogén tréninget végeztem.

Hipotézisem, hogy az AT hatására a Szorongás leküzdési mód preferenciában olyan változás áll be, amely egyrészt csökkenti a munkanélküliség mint helyzet kiváltotta szorongást, másrészt eredményesebb helyzetmegoldó képességeket eredményez.

Feltételezésemet vizsgálataim alátámasztották: az autogén tréninget el-sajátító munkanélküliek csoportjában pozitív coping-mechanizmus változás állt be.

Konzulens: Dr. Lázár Györgyné
Intézmény: POE Egészségügyi Főiskolai Kar

CSÁFOR HAJNALKA

AZ 1996-OS NATUREXPO SZERVEZÉSE, LEBONYOLÍTÁSA ÉS ÉRTÉKELÉSE A KIÁLLÍTÓK, A LÁTOGATÓK ÉS A SZERVEZŐK SZEMSZÖGÉBŐL

Dolgozatomban a nemzetközi vásárok és kiállítások előkészületeinek és lebonyolításának tapasztalatairól írtam a NATUREXPO példáján keresztül.

A NATUREXPO az eredeti tervek szerint Magyarországon megrendezendő 1996-os Világkiállítás egyik fő programja lett volna. Amint azt tudjuk, a Világkiállítás különböző okok miatt nem valósult meg, de a NATUREXPO ügyében a szervezők mégis a megrendezés mellett döntöttek. A vásár időpontja az 1996. augusztus 15.–szeptember 8-ig terjedő háromhetes periódus volt.

A vásáron mint kiállító cég alkalmazottja személyesen is részt vettem. A munka melletti szabadidőmet kutató tevékenységre fordítottam, amely során előre elkészített kérdéslista alapján riportokat készítettem mind a látogatókkal, mind pedig a kiállítókkal. A kérdőívek tartalmaztak speciális, a célzott réteget érintő, valamint olyan összehasonlító kérdéseket, amelyek alapján a kiállítók és a látogatók véleményei párhuzamba hozhatókká váltak. A következő lépésben pedig a szervezőket kérdeztem arról, hogy ők utólagosan hogyan tudnák értékelni a kiállítást és annak eredményeit.

A kiállítóktól, látogatóktól és a szervezőktől összegyűjtött információk alapján pedig már általános következtetéseket is tudtam tenni a nemzetközi kiállítások és vásárok megrendezéséről, valamint azok gazdasági és társadalmi jelentőségéről.

Konzulens: Hollóné dr. Kacsó Erzsébet
Intézmény: EKTF

CSÁNYI IMRE FERENC–VIRÁG ZOLTÁN

FIATALOK KÁROS SZENVEDÉLYEI EGY FELMÉRÉS TÜKRÉBEN

Dolgozatunk elkészítésétől azt az eredményt vártuk, hogy megismerjük és megismertessük korosztályunk, valamint a nálunk pár évvel fiatalabbak és idősebbek dohányzási, alkoholfogyasztási és kábítószer-fogyasztási szokásait, hogy milyen mértékben fertőződött ezektől a káros szenvedélyektől. Célunk volt rávilágítani azokra a tényekre, amelyek elősegítik a fiatalok káros szenvedélyeinek kialakulását és, hogy milyen összefüggések figyelhetők meg a káros szenvedélyek és a fiatalok családi háttere, szórakozási szokásai között. Felmérésünk módszerének a kérdőív módszerét választottuk. A zárt kérdőív formáját alkalmaztuk a legtöbb kérdésnél, de amikor önálló véleményükre voltunk kíváncsiak, akkor szándékosan nem adtunk válaszmintákat nekik. Három korosztályban (14–15 évesek, 17–18 évesek és 20 évesek, vagy idősebbek között), négy település középiskoláiban, főiskoláin és egyetemén 366 személy töltött ki kérdőíveket 1996 őszén. Az interjúnál a kérdezés módszerét alkalmaztuk.

Konzulens: Hajdó Miklós

Intézmény: EJF

CSEKE ÁKOS

A HEIDEGGERI MŰVÉSZETFILOZÓFIA VÁZLATA ÉS EREDMÉNYEI A MŰALKOTÁS EREDETE TÜKRÉBEN

Cseke Ákos *A heideggeri művészetfilozófia vázlata és eredményei a műalkotás eredete tükrében* című dolgozat olyan munka, amely komolyan veszi a célkitűzésében megfogalmazott alapelveket. Témaválasztásában és kidolgozásában eminens esztétikai szándékot próbál (egy meghatározott probléma művészetbölcseleti feldolgozásán keresztül) érvényesíteni, amikor *Martin Heidegger A műalkotás eredete* című művét saját módszerével értelmezi. A szöveg jelentésének következetes kifejtésével, a megértett tartalmak elemzésével és a heideggeri életmű jelen opusával összefüggő elmélettörténeti háttér tisztázásával alakít ki egyéni hermeneutikai struktúrát, melynek segítségével a szövegen erőszakot nem téve alakítja ki véleményét.

Az értelmezést olyan feladatnak tekinti, amely elsődlegesen a szerző által kimutatott eredmények megértésére irányul. A recepció iránya így megegyezik azzal a törekvéssel, melyet Heidegger is érvényesít, amikor egyéni cirkulus hermeneutikusát, mint az el-nem-rejtettség feltárulására irányuló, kérdező lét-faggatást értelmezi.

A dolgozat szerzője nem naiv, mikor a befogadás miértjéről és hogyanjáról dönt. Következétesen kíséri a filozófust művének zugaiba, azzal az előzetes belátással, reménnyel, hogy elsődleges dolga neki sem más; mint alapítást, alapítás a megőrzés értelmében.

Konzulens: Kovács Ákos

Intézmény: PPKE

CSISZÁR RITA

ÉLETVISZONYOK ÉS KONFLIKTUSFORRÁSOK A NAGYATÁLDI ÁTMENETI SZÁLLÁSON

A dolgozat hazánk legnagyobb menekülttáborában, a Nagyatádi Átmeneti Szálláson végzett terepmunka tapasztalatait dolgozza fel. A vizsgáldás tárgyát elsősorban a tábori életviszonyok és a belső társadalom rétegződésének feltérképezése képezi. A kutatás módszereit az interjú, a megfigyelés és a dokumentumelemzés adja.

A tanulmány ízelítőt ad a magyar menekültügy kialakulásának fő irányvonalairól és jogi kategóriáiról. Ismerteti az átmeneti szállás történetét és annak működését.

A nemzetiségi, iskolázottsági szint, nemek és kor szerinti összetélt tartalmazó adatok elemzéséből megállapítható; a tábori elhelyezést többségében a több szempontból hátrányoshelyzetűek választják (alacsony iskolázottsági szint, nyelvismeret-, kapcsolatok hiánya).

A lelki problémák a táborban eltöltött idő hosszával egyenes arányban nőnek. Következményének leggyakoribb megnyilvánulási formái a pszichoszomatikus betegségek és a deviáns viselkedésformák.

A foglalkoztatásnak és a szabad idő megfelelő eltöltésének több szempontból kiemelkedő jelentősége van; bevételi forrást jelenthet a táboron belüli és kívüli munkavállalás (a tábori élet lebonyolításában való részvételt, alkalmi mezőgazdasági munka, háziipar), csökkenti a tartós együttélésből fakadó súrlódásokat, valamint növeli a menedékesek integrálódási vagy továbbjutási esélyeit (speciális tanfolyamok).

A tábori élet alternatívát jelentő, magánszállásokon történő elhelyezkedés (ENSZ támogatással) elvi lehetőségként fennáll, megvalósítása azonban sokak számára komoly nehézségekbe ütközik. Ennek realizálására jelentős egyéni teljesítményekre van szükség. (Piacképes szakképzettség, anyagi tartalékok, kapcsolatteremtési képesség, magasabb iskolázottsági szint, nyelvismeret).

Konzulens: Kaszásné dr. Leveleki Magdolna
Intézmény: VE

CSIGÓ PÉTER

NYILVÁNOS STRATÉGIÁK A BOKROS-CSOMAG BEJELENTÉSÉT KÖVETŐEN

Politológiai közhely, hogy a piaci átmenet, az állam gazdasági szerepének csökkentése az állampolgároknak és az intézményes szférának juttatott javak beszükitésével jár, s hogy az ebből fakadó politikai tőkeveszteség lehetősége megakaszthatja a racionalizációs folyamat dinamikáját.

Vizsgálódásom kvalitatív tartalomelemzés, amely annak feltérképezésére irányul, hogy az utolsó nagyszabású rendszer-racionalizálás (hogy valóban az volt-e, azzal egyenlőre ne foglalkozunk), a Bokros-csomag bejelentését követő nyilvános stratégiák milyen politikai tőkeveszteségekkel járhatnak, mennyiben jelentenek veszélyt a kormányzat szimbolikus pozíciójára.

Az alábbi tanulmány az öt legnagyobb politikai napilap (Magyar Hírlap, Magyar Nemzet, Népszabadság, Népszava, Új Magyarország) számait elemezve kísérletet tesz arra, hogy feltérképezze, miként reagált az országos írott politikai nyilvánosság egésze a megszorító intézkedésekre az azokat követő két hétben. A nyilvánosság fogalmát olyan „színpadként” értelmezem, amelyen a „nyilvános megszólalásra jogosultak” mindegyike mint eltérő megnyilatkozási lehetőségekkel és eszközökkel bíró stratégiai cselekvő jelenik meg. E „lehetőségek és eszközök” különbsége – mint ez a dolgozattól majd kiderül – a szereplők által betöltött pozíciók funkcionális különbségéből fakad.

Munkámban igyekszem részletesen feltérképezni azt, hogy a kormányzat ön-legitimáló stratégiái mennyiben és miért kerültek hátrányba a delegitimáló stratégiákkal szemben.

Konzulens: Némédi Dénes, Szabó Márton
Intézmény: ELTE

CSOMOR RÓBERT

AZ AUTÓGYÁRTÁS ÉS AZ AUTÓIPARI BESZÁLLÍTÁS HELYZETE MAGYARORSZÁGON

Dolgozatom megírásához azért kezdtem, mert érdekelnek az autóiparban alkalmazott minőségellenőrzési és termelésirányítási módszerek. A témával valószínűleg később is foglalkozni fogok (hobby szinten biztosan).

Középiskolai tanulmányaim során csak futólag érintettük a Just in time-ot, a japán és az amerikai autógyártás fő jellemzőit. Néhány kezembe került esettanulmányt, mint a TOYOTA bővebben foglalkozott a beszállítással, raktározással, a MOTOROLA és a HARCARD pedig a minőség biztosításával. A közelmúltban nagy érdeklődéssel olvastam Goldratt *A cél* című művét, melynek fő témája ugyancsak a szűk keresztmetszetek, a raktározás, a minőség, a termelésirányítás volt.

Mint minden fiatal, engem is érdekelnek az autók. Én is figyelemmel kísérem az autógyártást, annak helyzetét Magyarországon. A könyvtárban próbáltam utána olvasni a téma mai helyzetének. Átfogó ismeretet nyújtó könyvet azonban nem sikerült találnom, szakdolgozatot is csak olyat olvastam; mely több évvel ezelőtt íródott. Sajnos aktuális szakirodalom hiányában a napi sajtóra kellett hagyatkoznom. Itt azonban időnként egymásnak ellentmondó, pontatlannak tűnő írásokkal találok. Néhány kérdés tisztázódott bennem, amikor Suzuki beszállítókkal személyes kapcsolatba kerültem.

Dolgozatomban összefoglaltam az autóiparban a beszállítóvá válás követelmény-rendszerét, a beszállító problémáit, egyesek sikerét és kudarcát, az említett irodalom és személyes beszélgetések felhasználásával.

Konzulens: Dr. Petruska Ildikó egy. doc.

Intézmény: BME

CSONKA BERNADETT

„FÖLDBŐL TERMŐ ÉLET”

Szegény családok attitűdjei a mezőgazdasági termelés iránt – egy szociális földprogram tükrében

A dolgozat egy Zala megyei kistérségben folyamatban levő „szociális földprogramot” előkészítő vizsgálat során gyűjtött tapasztalatokat ismerteti. Ezek a programok a többszörösen hátrányos helyzetű, letelesebb emberekre irányulnak. Céljuk, hogy az állástalan és vagyontalan családokat megélhetéshez segítsék – kedvezményes földbérlés és egyéb munkatevékenységek természetbeni támogatása révén –, és elindítsanak egy, az agrárszféra fejlesztésével megalapozott szocializációs folyamatot.

A vizsgált térség egy dunántúli uradalom részeként érte meg a földosztást. Az uradalmi múlt és a gyorsan bekövetkező kollektivizálás nem tette lehetővé az egyéni gazdálkodói jártasságok kialakulását. A térség központjában, a dolgozat terepét adó Türrén, az ipari üzemek és a helyi TSZ csődje, majd felszámolása után szinte egyedüli lehetőség a munkanélküliek és szegények számára, hogy a földből teremtsenek maguknak megélhetést.

A dolgozat vizsgálja, hogy milyen társadalmi, értékrendbeli tényezők tartják távol a megkérdezett családokat az – akár csak önellátás mértékű – agrártermeléstől. Interjúk, adatelemzések segítségével és a település múltjának feltárásával keresi a választ a falunak az agrárpiacoktól való távolmaradására. Nyomon követi a családok kiválasztási folyamatát, erőforrásaik pontos felmérését. Választási lehetőségeket keres a program által érintett családok foglalkoztatottságára, felveti ennek esetleges következményeit. Javaslatot tesz a térség adottságaihoz alkalmazkodó mezőgazdasági termelési struktúrájára.

Mindannyian bízunk benne, hogy a rendszer életképesnek bizonyul, és hozzájárul e szép vidék fejlődéséhez.

Konzulens: Dr. Madarász Imre egy. adj.

Intézmény: GATE

CSÓZIK LÁSZLÓ

A HATALMI ELITEK METAMORFÓZISA A RENDSZERVÁLTÁS TÜKRÉBEN

A dolgozat az elmúlt 10–15 év magyarországi társadalmi és politikai fejlődését követi nyomon a hatalmi elit átalakulásait vizsgálva. Az elemzés alapvetően négy korszak elhatárolását és külön történő tárgyalását feltételezi.

1. a puha diktatúra utolsó évtizedében hatalmi pozíciókba kerülő új nemzedék és a „régí uralkodó osztály” együttélése, majd fokozatos eltávolodása (konfliktusok az állami bürokrácián és a nagyvállalatok vezetésén belül az új technokrácia megjelenése kapcsán), – a nyolcvanas évek hatalmi szerkezete, – az informális különalkuk világa;
2. a politikai rendszerváltás éveiben kialakult három legfőbb társadalmi csoportosulás együttműködésének értékelése, – a hatalmi rend felbomlása nyomán előálló politikai vákuum kitöltése egy új elit megjelenése által;
3. a harmadik köztársaság hatalmi berendezkedésének társadalmi alapjai, – a korábbi és az új elit differenciálódása, – a kliensrendszer kiépítésére tett kísérletek, – az új uralkodó rend jellemzése, – a reformer értelmiség és a politikai hatalmi elit, valamint az új technokrácia és az állami bürokrácia újabb összeütközései;
4. a Demokratikus Charta nyomán szerveződő intézményesülés és a szociál-liberális koalíció társadalmi háttere, – restauráció vagy az új rendszer megszilárdítása, – az új elit gyengülése.

A dolgozat irodalmi kiindulópontjai Szalai Erzsébet, Hankiss Elemér és Szelényi Iván kutatásai és elméletei. Az elemzés célja a hatalmi elit-változások indítékainak és folyamatainak megragadása, illetve a civil társadalom és az értelmiség autonómiájának életképességi szempontok szerint történő értékelése.

Konzulens: Dr. Meleg Csilla egy. doc.

Intézmény: JPTE

CSUKA ZOLTÁN

ANTALL JÓZSEF ÉS A MAGYARORSZÁGI RENDSZERVÁLTÁS

Azért választottam dolgozatom témájául a magyarországi rendszerváltozást és benne Antall József politikai szerepét, mert elevenen él bennem a rendszerváltozás első három éve és ez az időszak erősen összeforrt Antall József nevével. Személy szerint nagy tisztelője voltam az első szabadon választott magyar miniszterelnöknek és az általa megjelenített politikai fel fogásnak.

Manapság egyik oldalon lekezelően kritikusan, elítélően beszélnek róla, felsorolva vélt vagy valós hibáit és az elmulasztott nagy lehetőségek embe rének tartják. Másik oldalról viszont sokszor kritikátlanul magasztalni akarják. Az ilyen vélemények mindig erősen érzelmi megalapozottságúak. Az emberek első benyomásaik, tapasztalataik és egzisztenciális helyzetük alapján mondanak ítéletet egy megélt korszakról. A történelmi megítélés viszont nem állhat érzelmi alapon. Általános törvényszerűség, hogy egy korszakról vagy egy személyiségről csak a később felnövő generáció alkot hat reális képet, mert ők már – tapasztalatok híján – nem érzelmeikre ha gyatkoznak. Magam nem igazán osztom ezt a nézetet.

Az elemzést minél előbb el kell kezdeni, amikor még friss az élmény anyag, de szigorúan a tények és körülmények objektív figyelembevételével. Dolgozatommal ennek a követelménynek kívánok megfelelni.

Céлом, hogy Antall József politikai tevékenységéről valóban reális kép alakuljon ki a jelen- és az utókor számára.

Konzulens: Dr. Stipkovits Ferenc főisk. adj.

Intézmény: BDTF

CSUTAK ZOLTÁN

A HALÁL HALÁLA, AVAGY: AZ ELSIKLÓ ESEMÉNY

A *név* az a hely, ahol a nyelv misztériuma evidenciaként manifesztálódik, s tudásunk teljét egyaránt hordozza annak tagadásával. A névből kiindulni adekvát beállítódásnak tűnik egy olyan esemény kapcsán, mely mint kvázi élményegész folytonosan kihátrál a nyelvből, s a mégoly konstruktív fikcióképzés is – mely e kihátrálásban leli fel energiáit – csupán egy végtelenített diskurzusba vonhatja be: időlegesen: A név *aurája* – mint nyelv – így állandó születésben van, miközben maga a név kívül esik születő nyelveinek játékterén. A név nem kerül *kimondásra*. (Ahogy most sem.) Úgy tűnik a hiány-esztétikák jellegzetes nyelvét kényszerülünk beszélni. E kényszer feloldásának kísérlete kíván lenni ez a dolgozat, mely az esemény (mint név), egy regény és egy ismert, az eseményben rejtélyesen involválódott filozófiai életmű erőterében próbál rákérdezni a *szent*-re, a halál sorsára, s nem utolsó sorban az érzéki tapasztalat szellemi természetére. Talán nem meglepő ezek után, hogy a dolgozat célul tűzi ki – az említett hármassal kapcsolatban – az esztétika itt feltáruló aspektusának értelmezését, valamint a *szent*-nek az esemény érzéki tapasztalatából kiinduló analizisét, melynek alapkategóriája a *díszkréció* lenne.

Konzulens: Kardos András

Intézmény: KLTE

DEDE FRANCISKA

SZÁZADFORDULÓS ÍRÓK NŐSZEREPBEN

Céloom Ignótus (Veigelsberg Hugó) *Emma asszony* álnéven A Hét és Herczeg Ferenc *Horkayné* álnéven az Új Idők című hetilapban azonos időben (1899 és 1906 között) megjelent írásainak összehasonlító elemzése. Dolgozatomban a két szerző női álnéven írt munkáinak teljességét, százötven írásművet (Herczeg Ferenc Horkayné-párbeszédei 1899-től 1933-ig és Ignótus Emma asszonyának levelei 1893 és 1906 között) tekintek át, és részletesen foglalkozom az egyidőben megjelent művekkel.

A két folyóirat arculatának, szerzői témaválasztásának, illetve véleményalkotásának (női szerzők írásainak, férfi szerzők nőkről írott munkáinak), valamint olvasóközönségüknek különbségeit és hasonlóságait figyelembe véve elemzem a két fiktív nőalak megjelenését és megjelenítését. Műfaji (fiktív levél, fiktív csevegés), stiláris (imitáció) és tartalmi (tematikai) szempontból vizsgálom, hogy a két író mennyire használja szócsóként a nőszerepet, és mennyire törekszik egy „önálló” (fiktív) magánéleti és társadalmi szereppel rendelkező nőalak megteremtésére. Mindezek során természetesen elemzem a szépíró és a publicista szerző két irodalmi alakjának „nőiességéhez” felhasznált írói eszközöket.

Kitérek arra is, hogy egyfelől milyen sajátos kommunikációs, illetve irodalmi lehetőségeket nyújtott a két író számára, másfelől pedig milyen korlátokat emelt eléjük a női szerep felvállalása. Végül tematikai és kronológiai szempontból elemzem, hogy mennyiben tükrözték Horkayné és Emma asszony írásai a kor férfitársadalmának, a nőknek és a két írónak egyéni véleményét.

Konzulens: Fábri Anna egy. doc.

Intézmény: ELTE BTK

DEMETER LÁSZLÓ

AZ ANTISZEMITIZMUS KONTRA HUMANIZMUS, AVAGY A MAGYARORSZÁGI ANTISZEMITIZMUS ARCAI CIMŰ TANULMÁNYRÓL

A témát sajnálatos aktualitása miatt választottam vizsgálódásom tárgyául. Tapasztalatom szerint az antiszemiták körében legalább akkora a tájékozatlanság a zsidóságot illetően, mint az ún. közömbösök körében az antiszemitizmus vonatkozásában. Ezen túlmenően, kezdetben én sem voltam tisztában számos fontos ismerettel, összefüggéssel. E két okból – és a kérdéskör következetes végiggondolása miatt – volt szükségszerű a téma összes magyar vonatkozásának áttekintése, vállalva egyes részek vázlatosságát.

Szándékom szerint a tanulmány nem egy filoszemita nézőpontú védőbeszéd, *célját* pedig *nem* az antiszemitizmus objektív bemutatásában határozom meg. A dolgozatot én egy személyes, humanista alapú – tehát mindenképpen anti-antiszemita – erkölcsi állásfoglalásnak szánom, amely egyben a „zsidókérdés” szubjektív érzékelésének bemutatása.

Módszeremnek két jellemzője van. Az egyik: kevés személyes kommentárral élve igyekszem a lehető legtöbb különböző álláspontot idézni. A másik: a tanulmányban összevetem zsidó *öntudatú*, nem zsidó, és zsidó származású magyar emberek idevonatkozó véleményeit.

A vizsgálódás *eredménye* viszont meglehetősen elkésérítő, hiszen felszínre bukkan az az *irrationalitás*, amely egyrészt az antiszemiták – akár – valós tapasztalatain alapuló téves következtetéseiben – egy torz ideológiában –, másrészt a zsidók túlérzékenységében nyilvánul meg.

A levonható *következtetések* sora igen hosszú. Én a tanulmány végén megkísérlem feloldani a fent említett irracionalizmust, ill. egyfajta lehetséges párbeszéd felvázolásával megpróbálok mintát adni a fennálló magyarországi zsidó-nem zsidó *kommunikációs szakadék* felszámolásához.

Konzulens: Dr. Héthársi Magdolna egy. doc.

Intézmény: BME

DEMETER TAMÁS

JOHN LOCKE ÉS AZ ESZMÉK TIPOGRÁFIÁJA

Ama eszmetörténeti irányvonal, mely az intellektuális változások gyűjtőpontjába az egyes korok kommunikációs technológiai által teremtett szellemi klímát helyezi, napjainkra mind erőteljesebben jelentkezik az egyes filozófiatörténeti interpretációk keretein belül is. Az az igény, hogy bizonyos filozófiai életműveket az adott korszak információs csatornái által kínált lehetőségek tényében értelmezzünk, illetve értelmezzünk át Eric. A. Havelock *Preface to Plato* című munkájának megjelenése óta eleven. nagyhatású művében Havelock azt az álláspontot fejt ki részletesen, hogy Platon filozófiájának kialakulása, s e filozófia alapvető eszmét olyan történeti szükségszerűségek eredményei, amelyek a szóbeliségről az írásbeliségre való áttérés következményeiben gyökereznek. Ilyen szempontból Platón és Locke gondolkodása bizonyos analóg vonásokat mutat: mindketten a kommunikációs eszközök megváltozásának időszakában alkották meg filozófiai rendszerüket.

A dolgozat a *brit empirizmus* kialakulását veszi szemügyre, legbefolyásosabb egyéniségének, John Locke filozófiájának vizsgálatán keresztül. A dolgozat célja ama tétel plauzibilissé tétele, miszerint John Locke filozófiájának fejlődése erőteljesen magán viseli saját kora kommunikációs krízisének – vagyis a kézírásos írásbeliségről a könyvnyomtatás technológiájára való áttérésnek – jeleit, s a tipográfia széleskörű alkalmazásának következményeit. Ebből a szempontból elsősorban Locke vizuális példái, metaforái érdemelnek figyelmet, hisz ezek meghatározzák azt a szemléletmódot, amiképpen Locke problémáit szemléli. Különös figyelmet érdemelnek Locke episztemológiai, tudat- és nyelvfilozófiai, valamint metafizikai megállapításai, melyek jellegzetesen magukon viselik a vizualitásnak a könyvnyomtatás által gerjesztett szemléletmódját, a kognitív környezetben bekövetkező változások hatásait, s a könyvkultúra kiteljesedésének a szemlélet- és gondolkodásmódra gyakorolt befolyását.

Konzulens: Nyári Kristóf akadémikus

Intézmény: ME

DÉR ATTILA

ZENEI ÍZLÉS 14–18 ÉVES KORBAN

A kutatásomat 1996 májusától 1996 októberéig végeztem Egerben Két gimnáziumból és két szakközépiskolából választottam ki a vizsgált személyeket. Összesen 204 darab kérdőívet sikerült feldolgoznom különböző szempontok alapján. Az adatok elemzése során egy 15 elemből álló zenei stíluskálát állítottam fel. Ezek összeállítását a vizsgált egyének által megemlített stílusok, műfajok alapján tettem meg. Ezzel a módszerrel próbáltam elkerülni azt a hibalehetőséget, hogy egy standardizált zenei műfaj-összeállításba kényszerítsem bele a kérdezett fiatalok sokszínű zenei ízlését.

A különböző stílusok kedveltségének és elutasításának mérése a kutatás fő részét alkotja. Igen fontos az a táblázat, amely a stílusok kedveltségének életkor szerinti megoszlását mutatja. Ennek a táblázatnak az adatai remekül bebizonyították korábbi hipotéziseimet, miszerint a zenei ízlés az életkor növekedésével szélesedik, és az igényesebb zenei műfajok befogadására is képes lesz. Ennél a pontnál viszont számottevő különbséget éreztem a gimnazisták és a szakközépiskolába járók zenei ízlése között.

Összevetve a kedveltség-elutasítás eredményeket, igen negatív képet kaptam az ifjúság zenei ízléséről. Kedvező irányba mozdítaná el a helyzetet, hogyha a több értéket képviselő zenei stílusok nagyobb arányban jelenének meg az ízléskörökben.

A kutatás további részében a zenei műfajokról alkotott véleményeken kívül kíváncsi voltam olyan egyéb összetevőkre is, amik döntően befolyásolják az egyén zenei ízlésének alakulását. Ez okból kifolyólag a kérdőíveken rákérdeztem a hanghordozók mennyiségére, a koncertek látogatására, a zenei műsorok, adók ismertségére és kedveltségére, a hangszeres tudásra, illetve bizonyos egyéni véleményekre a zene világáról.

Konzulens: Szabóné dr. Stefán Edit főisk. doc.

Intézmény: EKTF

DINNYÉS ÁLMOS

A ZÖLD FOGYASZTÁS ALAKULÁSA, BEFOLYÁSOLÁSA ÉS SZABÁLYOZÁSA MAGYARORSZÁGON

A XX. század második felében a fogyasztói szokások lényegesen megváltoztak elsősorban a fejlett ipari országokban. Az emberek egyre inkább olyan termékek felé fordultak, melyek a környezetre és az egészségre kevésbé ártalmasak, olyan életstílus vált vonzóvá, amely a környezettel való harmónián alapul. Ezt a tendenciát felismerve a termelői és szolgáltatói szféra is „zöldülni” kezdett, hol ténylegesen, hol manipulatív módon.

Ezalatt a szocialista országokban, főleg a sztálini időkben a diktatórikus politikai ideológiák az ember természetformáló „leigázó” képességét és erejét hirdették, a környezeti problémák homályba veszttek. Ilyen körülmények között nem alakulhatott ki a lakosság megfelelő környezeti érzékenysége sem. Változást csak a '80-as évek végének politikai enyhülése, a rendszerváltozás eredményeképpen felerősödött, szabadabb információáramlás hozott.

A kilencvenes években tömegesen beáramló nyugati termékeket az ottani igényeknek megfelelően gyakran népszerűsítették valamely környezetbarát tulajdonságuk alapján. A hirdetések, reklámok sajnos nem mindig tükrözték a valóságot, olykor kint már ártalmasnak tekintett vagy akár betiltott árut népszerűsítették. De a társadalom figyelmét – még ha ellentmondásosan is – ráirányították a fogyasztást érintő környezeti szempontokra, érdekekre és veszélyekre.

Dolgozatomban bemutatom a zöld fogyasztás kialakulását, értékrendjét, magyarországi formáit. Elemzem a rájuk ható, befolyásoló különféle tényezőket, a környezeti reklámot, a társadalmi szervezetek és állami intézmények szabályozó tevékenységét.

Konzulens: Dr. Albert József

Intézmény: VE

DOBOS ATTILA–PAP IBOLYA JUDIT

HANGOK A CSEND VILÁGÁRÓL

Dolgozatunk indíttatásának alapjául a hallássérültek kommunikációjával kapcsolatosan világszerte jelenlévő nézetkülönbözőségek szolgáltak.

A hallássérüléssel kapcsolatos alapfogalmak és a hallássérültekre vonatkozó általános és alapvető információk ismertetésével kívánjuk elősegíteni a témában nem járatosak számára is az objektivitás lehetőségét.

Jelen munkánkban a történeti áttekintésen túl teoretikus és empirikus megközelítésben szeretnénk a különböző irányultságokból fakadó vitás helyzetet tárgyalni, illetve a két fő kommunikációs kísérlet elméletét bemutatni.

A különböző nézetek sokaságából két szélsőséges végpontként kristályosodik ki az orális és a manuális kommunikációs lehetőség. Ezen irányzatok tényfeltáró, objektivitásra törekvő ismertetésével kísérletet teszünk egy olyan szociálanropológiai szemléletmód kialakítására, amelyben nem a szaktudományos (pszichológiai, szurdopedagógiai) álláspontok alapján alakul ki a nézetek preferencia-rendszere. Nem tekintjük feladatunknak tehát az egyes jelenségek és azok elméletei szaktudományos legitimitásának megítélését, hiszen egyébként is évszázados vita tágítja e témakör tudományos megismerhetőségének határait.

Reményeink szerint sikerült egy olyan nézőpont kialakítása, melyben a tudományos eredmények figyelembevételével ugyan, de a modern kultúra-felfogás értelmében alapozzuk meg fogalmainkat, szemléljük vitatható kérdéseink tömkelegét.

Konzulens: Pozsonyi Márta

Intézmény: ME

DOBOVICZKI ATTILA TAMÁS

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI REFLEXIÓK AZ ÖKOLÓGIÁRÓL

Dolgozatomban az ökológiai gondolkodásmód fogalmi apparátusának kialakulásával, retorikai vizsgálatával, valamint az ökológiai szemléletmód társadalomtudományi térnyerésével foglalkozom. Az ökológia modernitáskritikákból, a való élet veszély- és kockázatszenzibilitásából szintetizálódott kulturális rendszerének „felszámolását” e rendszer filozófiai, kulturális antropológiai és egyéb társadalomtudományi megnyilatkozásainak segítségével viszem keresztül.

Ebben a folyamatban kiemelt helyet kap magának a tudomány szerepének bemutatása, az emberi – szellemi és anyagi – konstrukciók áttechnicizálódásának kérdése. Ugyanígy tartozik ide az életvilág-tartományok intenzívebb racionalizálódásának, valamint az ökológiai reflexiók által bemutatott lehetséges életvilágok megvalósulási kísérleteinek felvázolása.

Konzulens: Szijártó Zsolt egyet. adj.

Intézmény: JPTE BTK

DOMÁN CSABA

EURÓPAI ÍRÁSBELISÉG ÉS KULTÚRTÖRTÉNET: HAJNAL ISTVÁN ÉS AZ ELSŐDLEGES-, MÁSODLAGOS- SZÓBELISÉG

A dolgozat az európai kultúrtörténet és írásbeliség premodern és modern kognitív forradalmainak a témakörét kívánja felvázolni, elsősorban a fejlődés történelmi alapjait vizsgálva. Az „elsődleges szóbeliség” kérdéseit egyrészt az „Ong-Havelock” paradigma, másrészt Hajnal István írástörténet-kutatása felől összehasonlítva, következtetéseket, különbségeket és hasonlóságokat vázolva, főként a „másodlagos szóbeliség” jelentősége és hatásai felől. Meghatározva a kérdések időszerűségét a jelen kulturális átmeneteiben és összegezve azokat a közeljövő szempontjai felől.

elsődleges szóbeliség

1. alfabetikus (premodern) kognitív forr
kéziratos írásbeliség
2. könyvnyomtatás (modern) kognitív forradalom
könyvnyomtatásos írásbeliség
3. audiovizuális () kognitív forradalom ← Hajnal István (írástörténet)
másodlagos szóbeliség
4. kognitív forradalom ← Ong-Havelock paradigma

Konzulens: Kulcsár Péter
Intézmény: ME

DONGA ZITA DALMA

A CSEPELI VAS- ÉS FÉMMŰVEK MUNKÁSTANÁCSÁ- NAK MŰKÖDÉSE 1956–1957-BEN

A dolgozat az 1956-ban, a forradalom alatt létrejött munkástanácsok működését vizsgálja. Arra kerestem a választ, hogy miért jöttek létre a munkástanácsok, mit szerettek volna elérni, miért hoztak létre a szakszervezetekkel párhuzamosan a munkások érdekeit képviselő csoportokat, és miben tértek el követeléseikben, felépítésükben a szakszervezetektől. Foglalkozom megalakulásuk és feloszlásuk körülményeivel. A dolgozat a fent említett folyamatokat a Csepeli Vas- és Fémművek Munkástanácsán keresztül mutatja be. A kutatás során levéltári adatokat, levelezéseket, jegyzőkönyveket dolgoztam fel, és megkerestem egykori munkástanácsvezetőket is.

Konzulens: –

Intézmény: BKE

DÖBRENTE KATALIN

AZ EURÓPAI UNIÓ DÖNTÉSHOZATALI MECHANIZMUSÁBAN JELENTKEZŐ DEMOKRATIKUS DEFICIT, AZ EURÓPAI UNIÓ LEGITIMITÁSÁNAK NÖVELÉSÉRE TETT KEZDEMÉNYEZÉSEK

Az Európai Unió tervezett bővülésével és növekvő szerepvállalásával együttjáró tényező, hogy a demokratikus legitimitáció csorbát szenvedhet, nőhet a demokratikus deficit, ezért napjainkban ezekre a problémákra különös hangsúlyt kell fektetni. Dolgozatom célja: megvizsgáljam, hogy az Európa Unió döntéshozatali mechanizmusában jelentkező demokratikus deficitet milyen módon lehet minimalizálni.

Dolgozatom bevezetéseként szeretném az átláthatóság és demokratikus legitimitáció fogalmakat körüljárni és megvizsgálni, hogyan érvényesülnek az Unió döntéshozatali mechanizmusában. Az Európa Unió fejlődésével, folyamatos kibővülésével, az integráció mélyítésének kérdésével kapcsolatban egyre gyakrabban felmerül a régiók szerepe, a helyi és regionális szintek jelentőségének felismerése. Dolgozatom fő részében a helyi és regionális szervek szerepét, részvételi lehetőségét vizsgálom az Unió döntéshozatali mechanizmusában. Különösen az Európai Parlamentre és a Régiók Bizottságára, mint az átláthatóság biztosítékaira fogok koncentrálni. Az Európai Parlament és a Régiók Bizottsága külön-külön is a demokratikus legitimitáció tartópillérei az Európai Unióban, hiszen a Parlament közvetlen választás útján valósítja meg az európai polgárok képviselőit, míg a Régiók Bizottságában hangot kapnak a helyi és regionális hatóságok érdekei, véleményei. Elemezni szeretném az Európai Parlament és a Régiók Bizottságának viszonyát, a Parlament szerepét a Régiók Bizottságának létrehozásában, ez utóbbi erősítésének lehetőségeit, ill. a szubszidiaritás elvének érvényesülését.

Konzulens: Kozmáné dr. Soós Edit egy. adj.

Intézmény: JATE

DRIMÁL ISTVÁN

A HEGELI ESZME HÉRAKLEITOSZNÁL

Dolgozatom célja annak bemutatása, miként érvényesíti Hegel azt a logika területén elért eredményét filozófiatörténeti előadásában, miszerint nincsen más maradandó – általános, szubsztanciális – mint maga a változás (Werden). Először Héракleitosz filozófiatörténeti helyét vizsgálom meg Hegel előadásai alapján úgy, hogy e bevezetéssel eljussunk a görög filozófiatörténet hegeli prizmatikus ábrázolásáig. Ezt a háromszög alapú gúlát ezután összehasonlítom a hegeli tudomány kör-elméletével, hogy ezen keresztül visszajuthassunk a parmenidészi-platóni eidetikus létgömb-felfogás egyfajta egységéhez. Ezzel pedig máris a létlogika közepébe, a lét és a semmi egységébe jutunk. Mit is jelent ez az egység mint levés, miként mutatja fel ezt Hegel Héракleitosznál, mint a filozófia igaz Eszméjét (Idee – εἶδος)? Miként lét és semmi egysége az Eszme, a létlogika és a belőle kinövő rendszer központi kategóriája? És hogyan jelenti az Eszme a lét és a fogalom eredendő egységét (εν παντα)? Ezekben a kérdésfeltevéseken keresztül haladunk tovább alany és tárgy identitásához. Ez az egzisztenciális egység csak a körként (vagy gömbként) ábrázolható világfolyamat fél-lélekzésében (αναθυμιασις) élhető át. E lélekzetfolyamat értelmezéséből bomlik ki a természetnek mint folyamatnak a lelke: az Eszme vagyis az idő, a tűz.

Konzulens: Dr. Rózsa Erzsébet tsz. vez.

Intézmény: KLTE

ERDEI PÁLMA

KORUNK FOLKLÓRJA – VÁLSÁGBAN?

/Science fiction könyvkiadás Magyarországon 1989 előtt és után/

A science fiction avagy tudományos-fantasztikus irodalom – az „ősrégi” eredete melletti érvek ellenére – ízig-vérig modern jelenség, hozzá tartozik a korhoz, amelyben élünk. De különös módon úgy tartozik hozzá, hogy nem simul bele problémamentesen, magától értetődően az „életvilágba”, a kor embere nem a maga természetességében fogadja el – a hozzá való viszony a feltétel nélküli rajongástól az ugyancsak feltétel nélküli elutasításig változik.

Véleményem szerint ezért sem érdektelen a szociológia számára kissé közelebbről szemügyre venni a science fictiont. Ez a téma csupán „nyugaton” számít „lerágott csontnak”, mivel a magyar művészet-, kultúr-, illetve irodalomszociológia – ismereteim szerint – egyáltalán nem foglalkozott még a science fiction-nel sem mint irodalmi műfajjal, sem mint társadalmi jelenséggel.

Először a science fiction néhány szociológiai problémájára hívnám fel a figyelmet – a teljesség igénye nélkül –, melyek tisztázására nálunk máig nem került sor, s valószínűleg már nem is fog. Ezután részletesebben szemügyre veszem a science fiction magyarországi kialakulásának folyamatát a XIX. század derekától egészen 1989-ig, különös hangsúlyt fektetve a mindenkori magyar kulturális, politikai háttérre. Kitérek arra is, hogy mennyiben jelentett 1989 előtt mást, többet a science fiction, mint egy irodalmi – avagy pszeudo-irodalmi – műfajt, milyen társadalmi jelenségek kapcsolódtak hozzá (pl. amatőr klubmozgalom), illetve mi maradt mára mindebből.

Csak ezután kerülhet sor arra, hogy részletesebben is megvizsgáljam azokat a mechanizmusokat, melyek alapján a rendszerváltás előtti, illetve utáni SF könyvkiadás működött-működik. E mechanizmusok feltárása interjúk alapján történik.

Konzulens: Dr. S. Nagy Katalin egyet. doc.

Intézmény: ME

ERDEI L. TAMÁS

HERMENEUTIKA ÉS DEKONSTRUKCIÓ HEIDEGGER, GADAMER ÉS DERRIDA SZÖVEGEIBEN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MEGÉRTÉS FOGALMÁRA

A Lét és idő megjelenése után a XX. századi hermeneutikának – John D. Caputo szavaival – három fő fejlődési iránya van: Heidegger saját későbbi művei, Gadamer dialogikus filozófiai hermeneutikája és a francia strukturalista-posztstrukturalista hermeneutika-kritika. Dolgozatom első-sorban a két utóbbi „dialógusával” foglalkozik, igyekezvén fölmutatni, hogy a két irányzat mennyiben halad közös úton, ill. kerül „szembe” egymással éppúgy, mint a heideggeri hermeneutika alapvető intencióival.

Gadamer és Derrida szövegeinek elemzésével igyekszem bemutatni, hogy a hermeneutika és a dekonstrukció vezéregyéniségei mit emelnek ki közös mesterük életművéből, hogy megalapozzák saját gondolkodásukat, miképpen értik (félre) azt, és viszik (szükségszerűen) különböző irányokba a hermeneutikai gondolkodást.

A megértés fogalma központi jelentőségű hermeneutikai kategória. A megértés mint egzisztenciálé Heidegger Lét és idő c. művében megalapozott egzisztenciál-ontológiai hermeneutikájában elsősorban és mindig mint létmegértés jelentkezik. Megértés és értelmezés viszonyát alapvetően újrastrukturálva utat nyit a megértés elméletének kidolgozása felé (is).

Ez az alapja a teoretizált gadameri dialogikus hermeneutikának, melyben a hermeneutikai kör, az előzetes megértés-struktúra, a horizont-összeolvadás stb. fogalmainak kidolgozásával Gadamer kidolgozza a megértés elméleti (fel)tételeit, konzervatív, rendszeralkotó tevékenységével tudatosan eltérve a heideggeri egzisztenciális megértéstől és ontológiai irányultságtól.

Konzulens: Losoncz Alpár doc.

Intézmény: JATE

ENGI IMRE

KÖZÉPOSZTÁLY – DE HOL, MIKOR ÉS MILYEN?

A „társadalmi közép” megformulálására irányuló kísérletek a kilencvenes évek Magyarországon

A magyar társadalom – a politikai és gazdasági rendszerváltás nyomán – felgyorsuló átalakulásának egyik központi problémaként felvetődő kérdését talán így lehetne legegyszerűbben megfogalmazni: az átalakulással természetsszerűleg együttjáró differenciáló tendenciák ellenére, vagy azokkal párhuzamosan lehetséges-e a társadalom középső csoportjainak mennyiségi gyarapodása, illetve lehetséges-e *valamiféle integráció a társadalmi közép körül*. Mint az a fenti megfogalmazásból is kitűnik, ez egy meglehetősen nehezen megfogalmazható probléma. Ennélfogva megpróbálom bemutatni, és egyben árnyalni azt a kérdést, hogy a témával kapcsolatos fogalmaknak és folyamatoknak milyen nagy a „szórása”, ami ugyanakkor azt is jelenti, hogy a téma megközelítését nagyon megnehezíthetik az *eltérő értelmezési keretek, ill. előfeltevések*.

Ezután – mintegy magyarázatként – megpróbálom tágabb keretek felvázolásával érzékeltetni azokat a dimenziókat, amelyekhez az egész kérdéskör kapcsolódik, illetve amelytől a szociológusok sem tudják függetleníteni magukat. Ennek megfelelően véleményem szerint minden hazai megközelítése a kérdésnek besorolható a *három*, jól elkülöníthető, *ideológiailag determinált alapkoncepció* valamelyikébe: a helyreállított kontinuitás, a közvetlen kontinuitás, ill. a kontinuitás tagadásának tézisébe.

A tanulmányokat, valamint a PRESSDOK katalógus segítségével gyűjtött egyéb hozzászólásokat felhasználó vizsgálatom igyekezett a teljességre törekedni a meghatározó vélemények tekintetében. Ezért reményeim szerint dolgozatommal igazolható, hogy az adott konkrét szociológiai problémát mennyire lehetetlen elválasztani a jelen gazdasági, ideológiai és társadalmi problémáinak egészétől.

Konzulens: Dr. Feleky Gábor

Intézmény: JATE

ESZIK IMRE

PÁRTOK ÉS KOALÍCIÓK MAGYARORSZÁGON 1990 ÉS 1995 KÖZÖTT

A dolgozat témája az első szabad választásokat követően megalakult MDF–KDNP–FKgP koalíciós kormány, majd az 1994-ben bekövetkezett kormányváltással létrejött MSZP–SZDSZ koalíció politikai szereplése és társadalmi megítélése.

Az első részben a magyarországi parlamenti pártok, a második részben koalíciókra vonatkozó tudományos alapvetések kerültek jellemezésre.

A harmadik részben európai példákat is bemutat a szerző: az 1940-es Churchill-féle angol nagykoalíciót, a belga nemzetiiségi kormányzatot, a svájci „bűvös formulát” az olasz pentapartio-t és a szomszédos osztrák kormányzati struktúrát.

Szó esik természetesen a történelem folyamán létrejött magyarországi koalíciós kormányzásról is. Igaz, ilyen hatalmi formáció csak három alkalommal, akkor is rövid ideig volt hazánkban, 1906–1910, 1920–1922, 1945–1949 között.

Ezt követően a dolgozat központi részét alkotó két „szabad” koalíció tevékenysége került bemutatásra évenkénti áttekintésben, a főbb politikai események, valamint a pártok szempontjából fontos mozzanatok – választási szövetségek, MDF–SZDSZ paktum, Kiszgazda-válság stb. – tükrében. Az általános politikai történések mellett megfigyelésre került, hogy azokra a társadalom hogyan reagált, ezért a mindkét koalíció tevékenységéről készült közvélemény-kutatási eredmények is részét képezik a dolgozatnak. Így vannak adatok a kormányok munkájáról, a pártok politikai szerepléséről, a pártpreferenciákról stb.

A dolgozat fő forrásául az írott média híradásai szolgáltak. Ezek mellett feldolgozásra kerültek a pártok politikai kiadványai, valamint a Szonda-Ipsos és a Medián közvélemény-kutatási iroda által összegyűjtött adatok.

Konzulens: Dr. Kovács László Imre egyet. adj.

Intézmény: JATE

FARKAS ZOLTÁN–MÁTÉ ANDRÁS

A DALLAS JELENSÉG

Dolgozatunkban egy, a médiakultúrában egyre növekvő és terjeszkedő műfajról, a szappanoperáról, annak befogadásáról, nézési szokásairól és az ehhez kapcsolódó empirikus alapú szociológiai kutatásról számolunk be. A szappanopera műfaján belül az egyik jellegzetes és talán a legismertebblegnépszerűbb sorozatról, a Dallasról készítünk egy szándékunk szerint minél több szempontú elemzést.

Dolgozatunk első része a szappanopera esztétikai, műfaji, poétikai, történeti kérdéseivel foglalkozik, amelyen belül többek között bizonyítékokat sorolunk fel az emberiséggel egyidős ósmítoszok és a folytatásos szappanopera (tv-családrégény) viszonyáról. A következő részben egy Hollandiában végzett Dallas-kutatás eredményeit ismertetjük, amely a sorozat és a tömegkultúra viszonyát vizsgálja. E részben az egyes nézői hozzáállástípusokat is bemutatjuk. Dolgozatunk utolsó részében egy empirikus-szociológiai kutatás tanulságait ismertetjük, mellékletként pedig bemutatjuk azt az általunk készített kérdőíves felmérést, melynek technikai alapját Kamarás István filmszociológiai kutatásai képezték.

Konzulens: Dr. Komorás István tud. főmunkatárs
Intézmény: JPTE BTK

FÁBIÁN ZSUZSANNA

A SÁROSPATAKI NÉPFŐISKOLA TÖRTÉNETE ÉS JELENTŐSÉGE A MAGYAR MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETBEN

Dolgozatom fő témája a Sárospataki Népfőiskola története, mely először 1936 februárjában nyitotta meg kapuját a falvak fiataljai előtt. Hogy miért éppen a patakira esett a választás? Azért, mert bár azelőtt több helyen is működött népfőiskola, illetve ilyen típusú tanfolyam, mint mozgalmat – megfelelő társadalmi alapot teremtve – Patak indította el. A népfőiskola magálmodói és vezetői bővíteni akarták azoknak a parasztfiataloknak a látókörét, akik fogékonyak, akik a kulturáltabb, emberibb életre vágyva, a tanulás által önmagukat és társadalmi osztályukat magasabb szintre szeretnék volna emelni. Arra törekedtek, hogy ezeknek a fiataloknak a művelődési vágyát erősítsék, általános műveltségüket és szakismeretüket gyarapítsák, önmagukkal szembeni igényességüket fokozzák, s az önművelésre, folyamatos önképzésre felkészítsék, készekké, képessé tegyék őket, hogy általuk és velük a magyar falusi, paraszti népeesség felemelkedését segítsék.

Azért is tartottam fontosnak e dolgozat megírását, mert lehetőségem volt magától dr. Újszászy Kálmántól, a népfőiskola egyik megálmodójától és vezetőjétől hallani mindazokról a dolgokról és eseményekről, melyek a mi nemzedékünk számára már a történelmet jelentik. Fontos ismernünk az előttünk járók jó példáját, mert a társadalom ma sem nélkülözheti a faluból sarjadt értelmiséget. Úgy éreztem, nekem mint leendő lelkipásztornak, aki életét valamilyen formában a nép között szándékozom leélni, kötelességem, hogy többet tudjak a magyar faluról, az ott élő emberekről, sorsukról és problémájukról.

Dolgozatommal szeretnék mindazoknak segítséget nyújtani, akik felelősséget éreznek azért, hogy újra legyen magyar falusi értelmiség.

Konzulens: Dr. Bölskei Gusztáv

Intézmény: DRHE

FANICI MIHÁLY

VÁZLAT A TERRORIZMUS TÖBBSZEMPONTÚ MEGKÖZELÍTÉSÉHEZ

*„A terrorista helyzete cikornyásabb ennél, ők nem egy megfigyelt, hanem egy nem-megfigyelt gyermeki világról ábrándoznak, mivel azonban a világot börtönnek tekintik, ahová nemcsak, hogy jogtalanul csukták be őket, hanem ahol, akárha tömlőcbe volnának, nem figyelik, figyelemre sem méltatják őket elkeseredetten fáradoznak azon, hogy felhívják magukra az örök figyelmét, s ezáltal a nem-megfigyeltség állapotából a figyelem fókuszába kerüljenek, amit persze csak akkor sikerül elérniük, ha paradox módon visszavonulnak a nem-megfigyeltség állapotába, vagyis tömlőcből tömlőcbe vándorolnak és **soha** nem jutnak ki a szabadba!”*

/F. Dürenmatt – A megbízás 21.o./

Amennyiben a történeti tudásunkra támaszkodva közelítünk ehhez a problematikus kérdéskörhöz, akkor könnyen felismerhetünk olyan korábbi jelenségeket, amelyek ezen terrorakciók őstípusainak tekinthetők. Mind a közelmúlt, mind pedig az egész görög-keresztény kultúra bővelkedik olyan politikai és történelmi eseményekben, amelyek nyugodt szívvel tekinthetők akár a mai terrorakciók prototípusainak is. Az emberrablásnak, a túszszedésnek, a váltságdíjak kifizetésének az „intézményesülése” komoly történelmi múltra tekint vissza, ami természetesen kutatásra is érdemes tradíciót képvisel. Nevezetesen azt a tradíciót, ahogyan a kicsik és kevesek rafinált rajtaütésekkel és csapdatervekkel, ideiglenesen vagy tartósan behódolásra kényszerítik a hatalmasokat, a legitim rend urait. Vagyis minden fegyverekkel élő kultúrában, ahol a harcmodornak és a fegyverviselésnek döntő társadalmi szerep jut – legyen az a megmaradáshoz-túléléshez szükséges védekezés, vagy akár a támadás – megtaláljuk ezt a befelé is irányítható, a fennállót megkérdőjelező harcias cselekvési módot.

Konzulens: Dr. Szántó Zoltán

Intézmény: ME

FANICI MIHÁLY

BESZÁMOLÓ RAYMOND BOUDON ELMÉLETI MUNKÁSSÁGÁRÓL

Ez a dolgozatom egy olyan kortárs, francia társadalomtudósról szól, aki teljesen kiszorult a magyar szociológia várakozási horizontjából. Találgasunk: mi lehet a gyér és esetleges recepciónak az oka? Vajon fogható-e tény arra az ideológiai szempontoktól sem mentes, körültekintő tudás-, ill. tudomány szelekcióra, amely a közelmúlt évtizedeiben Magyarországon honos volt? Vagy netán arra, hogy a francia szellemi termékek importjába pusztán az enciklopédikusság fő képviselőjének (P. Bourdieu) jut méltó hely? Vagy netán a szociológiai érdektelenség magyarázható ama uralkodó nézettel, hogy Boudon társadalomszemléletét többnyire közgazdaságtani indíttatású funkcionalizmusnak aposztrofálják? Vagy ... vagy: még sok más körülmény együttes hatása érvényesül ebben? Mivel belátom, hogy a találgatásokat értelmetlen lenne tovább szaporítani csupán egy rezignált észrevételt teszek még meg. Bizonyára Boudon is megérdemelt volna néhány rövid publikációt, ha már egész mű megjelenetésére egyetlen magyar kiadónál sem futja.

Célom e dolgozattal nem csupán egy jelentős tudóseyéniség bemutatása (I. rész) és válogatott munkáinak az ismertetése (II. rész), hanem állhatalos figyelemfelhívás arra a mulasztásra, amit az itthoni elméleti szociológia elkövet egy tudományos életmű periférián tartásával vagy felejtésével. Noha ez a beszámoló nem az eredeti, francia művek fordításának az eredménye, mégis azt hiszem, hogy elegendő lesz arra, hogy mások is belássák: ez a munkásság mindenképpen komolyabb figyelmet érdemel és az elméleti szociológia szempontjából jelentősebb szereppel bír, mint amekkorát a hazai tudományos életben mostanáig kivívott magának.

Konzulens: Dr. Pokol Béla
Intézmény: ME

FARAGÓ PÉTER

ÚTON A SZABADSÁG FELÉ

A dolgozat elsődleges céljaként, Karl Mannheim Angliában folytatott munkái közül demokrácia-felfogásnak elemzése, valamint a szabadonlebegő értelmiség fogalom megváltozásának vizsgálata határozható meg.

A dolgozat központi részében két Mannheim-munkát veszek figyelembe elsősorban. Az első az 1943-as *Diagnosis of Our Time*, a másik pedig a *Freedom, Power and Democratic Planning* cím 1951-es posthumus munka, amely mintegy az előző továbbgondolásaként veheti figyelembe.

Mindkét tanulmányban szembehelyezkedik a diktatórikus politikai törekvésekkel (Fasizmus és Kommunizmus) és a laissez faire liberalizmussal is. Helyettük pedig egy ún. Harmadik Utas, a demokrácia talaján álló, s a Társadalmi tervezés elveit érvényesítő politikát ajánl számunkra. A tervezés élére pedig az értelmiséget, illetve a vele karöltve fellépő keresztény gondolkodói réteget állítja.

A dolgozat második részében különböző álláspontokat ütköztetek az értelmiségi vezetők kilétének pontosabb magyarázatához. John Heeren álláspontját cáfolva, s a weberi értelmiségi képet szem előtt tartva jutok el a Hayek által hangsúlyozott konzervatív és szocialista értelmiség megkülönböztetéséhez, valamint ahhoz az állásponthoz, hogy kétrétegű értelmiség jelenlétét feltételezem a társadalomban. S ez utóbbi jól illeszkedik a Mannheim által Angliában vázolt értelmiségi kép típusához, illetve a magyar politikai helyzet problémáihoz.

Konzulens: Dr. Karácsony András

Intézmény: ME

FAZEKAS ATTILA–MÁLIK JÓZSEF ZOLTÁN

GONDOLAT, NYELV, TUDOMÁNY

(Fundamentumprobléma az analitikus filozófia tükrében)

A nyelv használatának kialakulása fontos mozzanat volt a kommunikáció történetében. Ezzel az ember egy olyan kommunikációs eszközhöz jutott – a nyelvhez – amely reményeink szerint lehetővé teszi gondolatok, érzelmek és történések kifejezését.

A filozófia is a nyelv használatával teszi fel a kérdéseit. Végigtekintve a filozófia évezredes történetén megfigyelhetjük, hogy az egyik kardinális kérdés az ún. fundamentumprobléma: van-e az emberi tudásnak olyan szilárd alapja, amelyre egész tudásunkat alapozhatjuk.

Az ókorban Platón még tisztán csodálkozásból vezeti le a filozófia alapjait, a skolasztika azonban a kétségbe nem vonható bizonyosságra törekedett, mikor a lét alapjait kereste.

A XVII. század racionalizmusa a tudományt apollói magasságra emelve arról szól, hogy az ember a kételyben és a gondolkodásban megbizonyosodhat önmaga létéről úgy is, hogy a lét elégséges alapjának ítéli a gondolkodás bizonyosságát.

A Bolyai-Lobacsevszkij geometria megjelenése lerombolta a racionalizmus bálványát – az euklideszi mítoszt – és megmutatta, hogy a teret másfajta axiómarendszerrel is meg lehet „alapozni”.

Wittgenstein a nyelv vizsgálatára helyezte a hangsúlyt a század elején. Ennek eredményeként nemcsak a tudomány által adható válaszok, hanem minden válaszlehetőség megbízhatósága is kérdésessé vált. És ha ilyen a nyelv, akkor mi a helyzet az evidenciákkal?

Konzulens:

Intézmény: KLTE

FAZEKAS ÉVA

ESKÜVŐI RUHA KÖLCSÖNZÉS – SZOLGÁLTATÁSOK – MENEDZSERI KIHÍVÁSOK.

Dolgozatom és kutatásaim célja az volt, hogy bemutassam a ruhaipar egyik speciális szegmensét az esküvői ruhákat készítő és főként kölcsönzéssel foglalkozó cégek jelenlegi helyzetét, a piacon betöltött szerepüket, továbbélési lehetőségeiket, vállalkozási és menedzsmenti feladataikat. Bemutatásra került a kínálati oldal, annak fejlődése, ingadozása, valamint a XX. század végét jellemző esküvői ruha divat.

Elemzésre került továbbá a kereslet fokozatos változásának vizsgálata primer és szekunder adatok alapján. Ez azt mutatja, hogy a potenciális kereslet folyamatosan csökken, amely szoros kapcsolatban van a demográfiai változásokkal, és azzal a tendenciával, ami a házasságokkal szemben a ma már társadalmilag is elfogadott más együttélési formákat részesíti előnyben.

A keresleti és a kínálati oldal ellentétes irányú változása miatt a kínálati piac szereplőinek új ötletekkel kell minél több vásárlót magához vonzani. Ezért a menedzsment fő feladata véleményem szerint az, hogy folyamatosan figyelemmel kísérje az európai cégek kínálatát, és úgy alakítsa ki a termékválasztékát, hogy az ne csak az előbb említett cégek által diktált divatot kövesse, hanem a magyarországi szokásokat is figyelembe vegye. Ezen túlmenően új reklám- és marketingpolitikát dolgozzon ki, valamint az igényes és kultúrált vásárlói környezetet megteremtése mellett bővítse profilját újabb jó minőségű szolgáltatásokkal. Pályamunkámban ezen javaslatok megvalósítását támasztottam alá.

Konzulens: Dr. Krisztián Béla egy. doc.
Intézmény: JPTE

FEHÉR KATALIN

SEBESSÉG, IDŐ (-TÉR), FILM, AVAGY VIRILIO ONTO- LÓGIAI ESZTÉTIKÁJA A POSZTMODERN KONTEXTU- SÁBAN

„A nagy sebességek a tér és az idő eltörlésével összebékítik a semmit és a valóságot... A filmművészet alig negyed század múlva valószínűleg új nevet vesz föl, és az alkimisták mágikus mesterévé válik, aminek mindig is lennie kellett volna: bűvöletbe ejtővé válik, képessé arra, hogy a nézőben minden töredék másodpercben felkeltse a negyedik dimenzióban való mindehollét sohasem ismert érzetét, megszüntetve teret és időt...”

A dolgozat célja ezen idézet alapján Paul Virilio filozófiájából kiindulva és azt továbbgondolva vizsgálódásokat folytatni korunkról. Feltételezni fogjuk, hogy a sebesség, az idő és a film a posztmodern világ szubsztanciális valóságai, vagyis azt, hogy Virilio munkái alapvetően egy posztmodern filozófiát jelenítenek meg. A viriliói vizsgálódásainkban tehát fundamentumunk lesz a „posztmodern állapot”, elsősorban olyan kulcspozíciókkal, mint a vágy, a káosz, a bizonytalanság, a toleráns ész, a dreck-lét és ezek vonzatai. Virilio filozófiájának posztmodern közegben történő továbbgondolása azt a feltételezést fogja kialakítani, mely szerint a tér eltűnőben van, s ontológiai szempontból az idő, esztétikai szempontból pedig a mozgóképek részévé válik. Már csak két domináns emberi dimenzióról és viszonyítási pontról beszélhetünk tehát: az időről és a filmről. Mindez a sebességnek köszönhető, vagyis annak a tudományos-technikai sebességnek, mely a nukleáris háború veszélyével pillanatokra szabdalta létünket. Ennek jegyében egy olyan világképet fogunk felvázolni, melyben a sebesség adja a valóság szubsztanciáját, s mely sebesség koordinátarendszerében a két fő tengelyt az idő pillanatokra szabdaltsága és a mozgógépek transzcendentális szférája jelenti.

Konzulens: Dr. Tillmann József Attila egy. adj.

Intézmény: JPTE BTK

FEKETE BERNADETT

TÖBBOLDALÚ FELNŐTTKÉPZÉS AZ URBANIZÁCIÓ FŐBB PROBLÉMÁINAK MEGOLDÁSÁRA DÉLKELET- ÁZSIA LEGNAGYOBB NYOMORNEGYEDÉBEN

(Dharavi, Bombay)

Dolgozatom témája Indiában töltött 6 hónapos szociális munkás gyakorlatomon alapul. Érdeklődésem középpontjában az állt, hogy a társadalom legalsó rétegei miként próbálnak megküzdeni az urbanizációs problémákkal, pontosan mely rétegeket érinti legmélyebben, ill. az állam milyen megoldásokat javasol és tesz, érdekviszonyainak megfelelően.

Kutatásaim célja olyan lehetséges megoldások felvillantása, amelyek még kidolgozatlanok, mind az állami szociálpolitikai rendszer, mind az általam elemzett szociális projekt részéről.

Kutatásom olyan szociális projektekre is kiterjedt, mint idősek otthona, mozgássérültek rehabilitációs intézete, utcagyerekek részére létesített intézmény, leprakolónia, illetve különböző nyomornegyedekben fennálló keresztény missziók tevékenysége.

A Holy Spirit Sisters szociális munkás teamjének segítségével a célcsoporttal folyamatos és közvetlen kapcsolatot tarthattam fenn, ezzel is közelebb kerülve hozzájuk.

Ennek eredményeképp nem csak a hivatalos, a kormány által képviselt nézőpontokkal ismerkedhettem meg, hanem a társadalom különböző rétegeit képviselő bizalmas véleményekkel is.

Konzulens: Dr. Schadt Györgyné egy. adj.
Intézmény: JPTE BTK

FEKETE ZSOMBOR

ELMÉLETI KONSTRUKCIÓK

Majd minden elméletben talál az utókor ellentmondást, majd minden elméletnek megvan a maga „ellenelmélete”, mely által az előző lehetetlenné válik.

A paradoxon olyan fogalom, melyet az ókori görögök találtak ki, és logikai összeférhetetlenséget jelent.

Olyan teóriát alakítottam ki, mely azon a feltételezésen alapul, hogy a világban tömegével jelentkeznek a logikai ellentmondások, és nekünk meg kell tanulnunk ezeket a maguk szabályai szerint kezelni, azaz úgy, hogy „megbocsátjuk” nekik azt, hogy a mi logikánk szerint irracionálisak. Véleményem szerint be kellene látnunk, hogy illúzió azt állítani, létezik valamiféle abszolút érték, mely szerint orientálódhatunk, ehelyett azt javaslom, vizsgáljuk meg hogyan válik egy kérdés dominánssá, illetve milyen összeférhetetlen megoldásai vannak!

Dolgozatom nem vállalkozik arra, hogy évezredes dilemmákat oldjon meg, csak arra, hogy tudatosítsa bennünk, nem a probléma megoldása a kérdés, hanem maga a probléma!

A paradoxon egyszerre életszemlélet, és kísérlet a tudományok új szempontok szerint való megközelítésére. Emellett valóságunk minden szintjén érdemes kipróbálni alkalmazhatóságát. Aki egyszer megérti, az fraktál szerűn fogja követni minden elmélet elemzésekor, legyen az lételmélet, cselekvésemélet vagy bármi más.

Írásomban néhány alapvető szociológiai problémát elemzek a paradoxon szemszögéből, igyekszem új dimenziókat feltárni, vagy a meglévőket egy új paradigma a segítségével újra felfedezni.

A paradoxon axiomatikus felépítésű, így nem célja a hagyomány felülvizsgálata. Valaki mégis úgy találhatja, hogy a jelen kérdéseire a múltba nézve találjuk meg a választ. A paradoxon azonban nem erre a feladatra hivatott, nem kérdez, hanem megmutatja a jövőt!

Konzulens: Molnár Attila egyet. adj.
Intézmény: ME BTK

FELFÖLDI LÁSZLÓ

ROMA VALÓSÁG ÉS CIGÁNY ÖNKORMÁNYZAT

(Hatalmi kérdések Jászkisér község példáján)

A dolgozat a Jász–Nagykun–Szolnok megyei Jászkisér község cigányságának, roma önkormányzatának létrejöttén, működésén és a cigányság tényleges helyzetének vizsgálatán keresztül bemutatja azokat a hatalmi törekvéseket, melyek a roma közösség megosztottságához vezetnek. Tágabb értelemben választ próbál adni arra a kérdésre, hogy miért van szüksége a cigányságnak két és fél száz pártra, egyesületre érdekei érvényre juttatásához, miért nem sikerül közös platformot kialakítani a roma szervezetek, illetve vezetőik között.

A községben a rendszerváltást megelőzően integrálódott, illetve az integráció útján haladó cigány közösségek éltek, melynek tagjai a munkanélküliség, elszegényedés a legjobban érintett. Az önkormányzat megalakulása során már felszínre kerültek az oláh és magyar cigányok közötti ellentétek, melyet az önkormányzattal párhuzamosan működő Lungo Drom és a cigány érdekvédelmi szervezet léte tovább fokozott. A három szervezet vetélkedése – ahelyett, hogy közösen próbálnák a problémákat megoldani – végül a cigányság további süllyedését eredményezi.

A dolgozat nem kerüli meg a kormányzati felelősség kérdését sem, amely kormányzat jól hangzó jelszavak mögé bújva a cigány szervezetekre bízta a hatalom megosztásának és/vagy összefogásának kérdését. Ez az előkelő kívülmaradás a cigányság egy szűk rétegének biztosítja az egzisztenciát és vélt vagy valós hatalmát – melyért cserébe a kormányzat elvárásának megfelelően nyilatkoznak –, miközben a romák nagy tömegei egyre mélyebbre jutnak.

Konzulens: Dr. Tarja Gábor főisk. doc.

Intézmény: RF

FELFÖLDI ZOLTÁN

ELLENZÉKBEN

avagy

a szabadpiaci konzervatizmus és apostolai Nagy-Britanniában a hetvenes évek második felében

A dolgozat arra a kérdésre keresi a választ, hogy hogyan újult meg a brit konzervatizmus és a Konzervatív Párt az 1964-es esztendő követő évtized sorozatos válságai és választási vereségei után, és jutott el az 1979-es választási győzelemhez.

A Konzervatív Párt válságos állapotát, illetve ennek lélektani hátterét ismertető bevezető oldalak után először a szabadpiaci konzervatizmus ideológiáját, az ebből levezetett politikai programot, valamint a konzervatív retorikát ismertetem, illetve elemzem. Fő következtetésem, hogy a konzervatív politikai program ideologikus, nem pedig menedzseri szemléletű, avagy pragmatikus program.

A továbbiakban azokat az intézményeket, illetve személyeket vizsgálom, amelyek/akik a szabadpiaci konzervatizmus érveinek kidolgozását, és az ideológia, valamint a politikai program népszerűsítését végezték (agytörzst szervezetek, értelmiségi és egyéb csoportok, a Konzervatív Párt, etc.)

A dolgozat fő következtetése, hogy a konzervatívok 1979-es sikerének gyökerei jóval 1974 előttre nyúlnak vissza; és hogy ebben a sikerben nem annyira a Konzervatív Pártnak, mint inkább az objektív társadalmi-gazdasági folyamatoknak és a politikán kívüli szervezeteknek volt jelentős szerepe.

A kutatás és a dolgozat megírása során mind elsődleges források (ideológiai művek, politikai programok, emlékiratok etc.), mind másodlagos források (feldolgozások, elemzések), valamint konzervatív politikusokkal és értelmiségiekkel készített interjúk fölhasználásra kerültek.

Konzulens: Prof. David Gladstone

Intézmény: BKE

FISER ORSOLYA

ÚJFAJTA PÉNZKÍMÉLŐ FIZETÉSI ESZKÖZ – ÖKOFAX

Dolgozatom olyan újszerű magyar találmányról szól, ami a jelenlegi fizetési, pénzügyi, elszámolási rendszert reformálja meg. Ez a találmány egy készülék – ökofax –, amely alkalmas pénzügyi műveletek lebonyolítására, kiiktatva ezzel a gazdaságból a készpénzzel történő fizetési módot.

Azért választottam témául a találmány lényegének, előnyeinek bemutatását, mert meggyőződésem, hogy a jövőben ilyen rendszerek fognak megvalósulni. Ebbe az irányba mutat a jelenlegi fizetési rendszer is. (Lásd: bankkártya). A készülék már továbblép a jelenlegi kártyafizetési rendszereken, hiszen az ökofax más funkciók betöltésére is alkalmas.

A világon máshol is folynak hasonló jellegű fejlesztések és kísérletek. Összehasonlításképpen utalok hasonló magyar vonatkozású rendszerre is (E-Purse), amely kialakítása hasonló fázisban tart, mint az ökofax-szé. Ma még nem tudhatjuk, melyik fejlesztés jár sikerrel. Mindenesetre remélem, az ökofax-szé vagy más azonos elven működő rendszereké a jövő.

Konzulens: Hollóné dr. Kacsó Erzsébet főisk. doc.
Intézmény: EKTF

FODOR ANDREA

**ÉRTÉKVONZÁSOK ÉS TASZÍTÁSOK A 10–14 ÉVES
KOROSZTÁLYNÁL**

A dolgozat a 14–18 éves korosztály értékválasztásához kapcsolódik. Egy kérdőíves felmérés két kérdését választottam ki, ezeket vizsgáltuk egy gimnáziumi-, szakközépiskolai- és szakmunkásképző intézeti csoportnál.

A válaszok alapján azt analizálom, hogy az iskola jellegéből következően vannak különbségek, és milyen jellegűek az egyes iskolatípusokba járó tanulók között.

Konzulens: Dr. Tabinyi Erzsébet, Szűcs Sándor
Intézmény: LFZF

FODOR GÁBOR

POLITIKA ÉS INDIVIDUUM ISTEN HALÁLA UTÁN

A XIX. században történt, hogy néhány német filozófus meghirdette Isten halálát. Az „Isten halott” gondolat azt a kulturális – morális atmoszférát érzékeltette, amely már nem talál helyet Isten számára. Az ember leg-egyetemesebb horizontjáról derült ki, hogy pusztán csak horizont. Az ember válságba került, elveszítette viszonyítási pontját. A válság-világ átala-kítja az értékeket. Olyan alapvető kategóriák alakulnak át, mint a szabad-ság, hit, kultúra, lelkiismeret (stb.) fogalma. Modern korunkban a politika is új értelmet nyert. Ha modern politikáról beszélünk akkor a birtokló, a manipulatív, az altruista és a deszakralizált politika jelenti vizsgálódásunk tárgyát. Míg a történelem egy egészen hosszú periódusában a politika és a vallás, később a politika és a gazdaság viszonya volt a legjelentősebb, napjainkban egyre inkább a politika és a médiumok viszonya kerül a köz-éppontba. A médiumok uralják az egész társadalmat, befolyásuk alá von-nak mindent és mindenkit. A modernítésben a médiumok töltik be a kiüre-sedett szakrális dimenzió helyét, gátlástalanul termelik manipulációs ter-mékeiket, s az ember nem tudja kivonni magát a mediaticus uralom alól. Korunkban a politikán való túllépés jellemző: annak, aki érvényesülni kí-ván nem elsősorban a politikában, hanem a médiákban kell hatalomra jut-nia...

Konzulens: Garadnai János

Intézmény: ME

FORGON EMESE–SZABÓ JÁNOS ZOLTÁN

PROBLÉMAMEGOLDÁS KULTURÁLIS KÖZÖSSÉGEKBE

Az utóbbi 10–15 évben, de különösen a rendszerváltás óta Magyarországon is erőteljesen megnövekedett az öntevékeny szervezetek, illetve a helyi kezdeményezések száma. Ezek a szervezetek, egyesületek olyan tevékenységet választottak, amely nemcsak a közösség szociális és társadalmi igényeit elégítik ki, hanem az egyes emberek számára is nyújtanak érvényesülési lehetőséget, segítik az egyéni elképzelések, célok megvalósítását. A hatékony működéshez szervesen hozzátartozik a hosszú távú gondolkodás.

Dolgozatunkban (esettanulmány segítségével) egy kulturális egyesület életén keresztül mutatjuk be, hogyan maradhat fenn a mindennapi nehézségek ellenére hosszú távon a közös kezdeményezés, hogyan válhat az egyének kibontakozásának terepévé.

Külön kiemeljük a problémamegoldás folyamatát az ilyen típusú közösségekben, tipizáljuk azokat a problémákat, amelyek egy ilyen csoport életében megjelennek. Megoldási módszereket is javasolunk és külön foglalkozunk – lévén elsősorban kulturális szervezeteket vizsgálunk – a kulturális tevékenységgel összefüggő problémákkal.

Konzulens: Dr. Szabó József egyet. adj.

Intézmény: KLTE

GARAI ZSOLT

A PÜTHAGOREUS ARANY ÉNEK

A dolgozat egy manapság kevéssé – az antikvitásban és a 15–19. századig igen jól – ismert püthagoreus eredetű költemény feldolgozására vállalkozik. A feldolgozás a mű antik recepciójának, modern kutatástörténetének figyelembevételével vizsgálja a költemény keletkezési idejének, szerzőségének, kompozíciójának problémáit különös tekintettel filozófiatörténeti összefüggéseire. A dolgozathoz függelékként csatolódik egy magyar fordítás és soronkénti magyarázat.

Az Arany ének keletkezési idejének intervalluma Kr. e. 350–300 tája. A szerző kiléte bizonytalan, a költemény valószínűleg egy püthagoreus jellegű közösség alkotása. A mű funkciója alapvetően pszükhagógikus, nevelő célzatú; a filozófiai stúdiumokat megelőző fölkészítés. Jelentősége abban áll, hogy a püthagoreus tradíció egy olyan korszakát jeleníti meg, amelynek hatása a görög-római-keresztény világ moralitásában és gondolkodásmódjában is tettenérhető. A műben megjelenő eszmeiség mint vallási és morális érték az iskolázott emberek széles körében megjelent.

A dolgozatban a következő filozófiatörténeti kérdéseket érintem: mennyiben püthagoreus jellegű az Arany ének; hogyan viszonyul más propedeutikus irodalmakhoz; miképp kerülhetett ki a egy szűk körből és tehetett szert nagy népszerűségére?

Konzulens: Dr. Somos Róbert egyet. doc.

Intézmény: JPTE BTK

GARDA ZSOLT

MAGYARORSZÁG CSATLAKOZÁSI LEHETŐSÉGEI A SCHENGENI EGYEZMÉNYHEZ

Magyarország kinyilvánította azon szándékát, hogy csatlakozni kíván az Európai Unióhoz. Ennek a folyamatnak első lépéseként társulási szerződést írt alá az Európai Közösséggel és azok tagállamaival. A magyar kormányzat ezen szerződések teljesítése érdekében nagy erőfeszítéseket tesz, széles körű jogharmonizációs munkát végez.

E munka egyik fontos területe a biztonságpolitika, az igazságügy és a belügyek. Magyarország céljául tűzte ki, hogy amint a jogszabályok és a technikai feltételek lehetővé teszik csatlakozik a Schengeni Egyezményhez.

A dolgozat elemzi a Schengeni Egyezmény létrejöttének körülményeit, a megalkotott egyezmény tartalmát, az egyeztetés területeit, mely magában foglalja:

1. Az ellenőrzés megszüntetése a belső határokon
2. Ellenőrzés a külső határokon és a beutazás feltételei
3. Vízümpolitika
4. Illegális bevándorlás
5. Rendészeti, idegenrendészeti együttműködés
6. Igazságszolgáltatási, jogi együttműködés
7. Vámügyi együttműködés
8. Menekültügyi együttműködés
9. Schengeni Információs Rendszer

A dolgozat kiemelten foglalkozik a magyar Határőrség és a Schengeni Egyezmény kapcsolatával. A magyar határforgalom-ellenőrzési rendszert úgy kell kialakítani, hogy az Európai Unió és a Schengeni Egyezmény előírásainak megfeleljen. Felhívja a figyelmet azokra a követelményekre, melyeket a Schengeni Egyezményhez való csatlakozás feltételeként teljesíteni kell.

Konzulens: Dr. Tarján Gábor egy. doc.

Intézmény: RF

GOSZTONYI ÁGNES–LALUSKA ERZSÉBET– TORNyai HENRIETT

A MEZŐGAZDASÁG ÁTALAKULÁSA EGY KELET- MAGYARORSZÁGI FALUBAN 1990 UTÁN

1996 nyarán azt vizsgáltuk egy kelet-magyarországi faluban, hogy milyen változásokat eredményezett a rendszerváltás a település mezőgazdaságában. Interjúkat készítettünk a mezőgazdasági vállalkozókkal és a megszűnő tsz vezetőivel, statisztikai adatokat gyűjtöttünk a jelenlegi és korábbi földbirtokviszonyokról. Tanulmányunk ennek a kutatásnak az eredményeit összegzi.

Az 1990 utáni változások megértéséhez természetesen be kell mutatni az előzményeket is: a kollektivizálás előtti viszonyokat és a tsz történetét. Egy ellenpéldát is felvázolunk. Annak a volt nagygazdának az útját, aki sohasem lépett be a szövetkezetbe és 30 éven át őrizte függetlenségét. Részletesebben tárgyaljuk az utolsó időszakot, amikor a tsz vezetés előbb különböző technikákkal próbálta életben tartani a szövetkezetet, majd tudomásul véve a felszámolás elkerülhetlenségét egyensúlyt próbált teremteni a tagság és a tsz vezetés érdekei között.

A továbbiakban részletesen elemezzük, hogy a földtulajdon átrendezését szolgáló törvények (kárpótlás, vagyonnevesítés) rendelkezéseinek helyi megvalósítása hogyan alakította a társadalmi viszonyokat.

Kísérletet teszünk a jelenleg mezőgazdasági vállalkozásból élők különböző típusainak (tsz vezetőből lett vállalkozó, egykori nagygazda, feltörekvő, sikertelen) a bemutatására is.

Az új földbirtok struktúra nem maradt változatlan: a hajdani cselédek és idős emberek nem képesek művelni a rendszerváltó törvények révén szerzett földet, alacsony áron eladják a sikeres vállalkozónak és ez jelentős koncentrációs folyamatot eredményez.

Konzulens: Havas Gábor

Intézmény: WJLF

GUBA ADRIENN

A TECHNIKAI ESZKÖZÖK SZEREPE ÉS LEHETŐSÉGEI AZ IDEGEN NYELVEK OKTATÁSÁBAN

Dolgozatom célja volt annak bemutatása, hogy mennyire fontos az idegen nyelv oktatása során a videotechnika alkalmazásánál a tudatosság.

Saját tapasztalataim és a hospitálásokon látottak készítettek e dolgozat megírására. Megfigyeléseim és a szakirodalom tanulmányozása során nyilvánvalóvá vált, hogy a tanítási órán videotechnikát alkalmazó tanárok sok esetben nem építik azt be szervesen, kellő tudatossággal a tanóra menetébe.

Ennek felmérésére kérdőíves vizsgálatot végeztem a főiskola gyakorló iskolájában a tanárok és a tanulók körében. A válaszok alapján azt a következtetést vontam le, hogy a tanárok elméletben ismerik az alkalmazás helyes módját, a gyakorlatban sok esetben mégsem használják ki az eszköz adta lehetőségeket. Számos vizsgálat, felmérés is alátámasztja azt az állítást, hogy a tanulás audiovizuális eszközök alkalmazásával a legeredményesebb.

Tudományos diákköri munkámban előbb az audiovizuális eszközök szerepét és az alkalmazásuk hatását igyekeztem vizsgálni, majd az idegen nyelv tanulásához nélkülözhetetlen készségfejlesztés lehetőségeiről és problémáiról számoltam be. Ez esetben is az eszközök alkalmazásával hoztam összefüggésbe a témám.

A videorészletek nyelvi hitelességével és tipizálásukkal kapcsolatosak dolgozatom következő fejezetei. A következőkben azt mutattam be, hogy a videorészletek hogyan építhetők be zökkenőmentesen a tanórákba.

A mellékletek mintát adnak azokról a kérdőívekről, amelyeket a tanárok, ill. a tanulók töltöttek ki kérésemre.

Mint angol nyelvszakos leendő tanár is arra az elhatározásra jutottam, hogy az audiovizuális eszközök, de különösen a video alkalmazása a lehetőségek szerint minden tanórámban eszközzévé válik.

Konzulens:

Intézmény: EKTF

GYETVAI PÉTER

A MÉDIA SZEREPE ÉS LEHETŐSÉGEI AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSÁBAN

A dolgozat célja volt bemutatni a média megkülönböztetett szerepét és tudatos alkalmazásának lehetőségeit az egészséges életmód kialakításában és fejlesztésében.

A hazai lakosság egészségi állapota napról-napra rosszabbodik. Foglalkozom ezért a leggyakoribb egészségkárosító tényezőkkel, hangsúlyozom a táplálkozás, a mozgás, a szociális helyzet jelentőségét. Hogyan tudnánk ezt a súlyos problémát megállítani, megváltoztatni? Meggyőződésem, hogy a média sokat tehet, tudatos alkalmazása esetén lényegesen többet. Mint minden eszközt a médiát is meg kell tanulni tudatosan alkalmazni, erre vállalkozott a médiapedagógia, mint a pedagógia önállóvá vált területe.

A téma feltárásának és feldolgozásának alkalmazott módszerei: a szakirodalom, az idevágó dokumentumok értelmezése, elemzése, megfigyelés, interjú, kérdőíves módszer, tesztmódszer.

Az eredményeim beszédesek, megdöbbentőek annak ellenére, hogy a médiumok szintje ontják az új és újabb információkat az egészségkárosító, életkort csökkentő problémákról, illetve a káros szenvedélyek következményeiről. A gyerekek, de a felnőttek is keveset tudnak ezekről és nem is tesznek eleget ezen problémák ellen.

Dolgozatomban bemutatom külön-külön a médiumok mai egészségnevelési tevékenységét, rávilágítok arra, hogy milyen széles a média tárháza, és ezt tudatos alkalmazás esetén milyen eredményesen lehetne felhasználni az egészséges életmódra nevelés programjában.

Konzulens: Dr. Nagy Andor főisk. tanár
Intézmény: EKTF

GALAMB ANETT

HALOTTKULTUSZ BESENYŐTELEK, DORMÁND, MEZŐTÁRKÁNY, POROSZLÓ KÖZSÉGEKBE (1914–1946)

E munkában az emberi élet nagy fordulói közül a halál kérdéskörének leírására teszek kísérletet, négy falu idetartozó, még tetten érhető hagyományainak vizsgálatával. Gyűjtésem színhelye Besenyőtelek, Dormánd, Mezőtárkány és Poroszló. A települések Heves megyében találhatók a Tisza folyása mellett.

Tudomásom szerint egyetlen publikáció sem jelent meg eddig e falvakról ebben a témakörben. Dolgozatom anyagát 1995-től gyűjtöttem.

Adatközlőim nagyrészt idős emberek voltak, akik kiválasztásában sok segítséget nyújtottak a falubeliek. Dolgozatom alapjául a velük készített interjúk, illetve az irodalomjegyzékben felsorolt források szolgáltak. A tőlük kapott információk a két világháború közötti időszakra vonatkoznak. Munkám tárgyát tekintve művelődéstörténeti indíttatású, mert ebbe beleérem a szokásrend néprajzi alakulásának történetiségét, illetve a két világháború hatását ezek kialakulására és változásaira, valamint a halottkultuszhoz kapcsolódó szokásrend hagyománytörténeti vonatkozásait.

Konzulens: Abay Ilona adj.

Intézmény: VJRKTF

GALAMBOS ARNOLD

DROG ÉS ALKOHOL A DIÁKSZIGETEN

1996. augusztus 14–21. Immáron negyedik alkalommal szervezték meg a Diáksziget (Student Island) nevet viselő rendezvényt. A Sziget a „legkülönbözőbb kultúrák találkozási helye”, melynek alapelve, hogy mindenféle politikai ideológiáktól mentes, elszeparált Szigetet teremtsen a fiataloknak, ahol joggal érezhetik, hogy „végre egy hely, ahol nem akarnak tőlünk semmit, szabadok lehetünk és bármit megtehetünk!”

Dolgozatomban arra próbálok választ találni, hogy a fiatalok miként élik meg a szabadság érzését és mennyire befolyásolja ezt az érzést a droghoz és alkoholhoz való viszony. Szeretnék fényt deríteni arra, hogy a Szigeten eluralkodó hangulat mily módon segíti a könnyebb hozzájutást e káros élvezeti cikkekhez. Céлом ezzel a vizsgálattal az, hogy reális képet nyújtsak arról a felfogásról, hogy ha sok fiatal van együtt egy ilyen kötetlen rendezvényen, hangulatukat mennyire befolyásolja a drog és alkohol.

Vizsgálatomhoz 26 kérdéses kérdőívet használtam, melyet véletlenszerűen kiválasztott 141 fős mintával töltettem ki. A vizsgálat elemzése során sikerült bizonyítanom, hogy nem annyira drasztikus a helyzet, mint ahogy azt a közvélemény látja. Kutatásom eredményeit véleményem szerint a Diáksziget rendezősege hasznosítani tudja az elkövetkezendő rendezvények szervezésében.

Konzulens: Dr. Bodnár Gabriella

Intézmény: EKTf

GALAMBOS ADRIENN–TÉGLÁS JÁNOS VENCEL

**VIRTUÁLIS VALÓSÁG:
A TAPASZTALÁS ÚJ MÓDJAI ÉS FORMÁI**

Dolgozatunk a Virtuális Valóság jelenségével, mint a szociális rendszerek egy új típusával foglalkozik. A VR konstruktivista megközelítésének megfelelően tárgyalja a VR-re vonatkozó elméleteket és empirikus elemzéseket ad a VR körül kibontakozó vitákról és kultúrákról.

(Virtual Reality: VR)

Konzulens: Dr. S. Nagy Katalin

Intézmény: ME

GÁL GYÖRGYI

„... EZ MÁR CSAK EGY ILYEN JÁTÉK” avagy, makroszintű konzultáció Spanyolországban

A makroszintű konzultáció a kormány és a társadalmi partnerek gazdaság- és szociálpolitika-formáló együttműködésének egyik elterjedt formája. Jellemző rá, hogy a nyugat-európai országok legtöbbszörében stabil intézményes fórumai alakultak ki. Ezen intézmények sorába illeszkedik a spanyol Gazdasági és Szociális Tanács. Dolgozatomban arra teszek kísérletet, hogy átfogó képet adjak erről az intézményről, kialakulásának körülményeiről, működéséről.

A dolgozat egy spanyolországi kutatómunka eredményeként született, így elsősorban helyi szakirodalmi források, személyes beszélgetések és a vizsgált intézmény rendelkezésemre bocsátott anyagai alapján készült.

A dolgozat, a spanyol Gazdasági és Szociális Tanács átfogó bemutatásán túl rámutat arra, hogy a mindenkorai politikai, gazdasági, társadalmi viszonyok mennyire meghatározó szerepet játszanak egy ilyen típusú intézmény létrehozásában, és hogy milyen nehéz feladattá válhat ezen intézménynek a fennálló intézményrendszerbe való integrálása különösen akkor, amikor maga az intézményrendszer is jelentős átalakulásokat megy keresztül. A kutatás és egyben a dolgozat talán legnagyobb tanulsága mégis az, hogy egy alapvetően a társadalmi együttműködést intézményesíteni kívánó, illetve arra épülő szervezet, mint amilyen a spanyol Gazdasági és Szociális Tanács, létrejöttében, működésében, működésének hatékonyságában mennyire az olyan megfoghatatlan és szabályozhatatlan tényezőktől függ, mint az érintett felek akarata és hajlandósága.

Konzulens: –
Intézmény: BKE

GEDEI NORBERT

ELLOPOTT SZUBKULTÚRÁK

Az Ellopott szubkultúrák megkísérli konkrét példák bemutatásán keresztül vizsgálat alá vonni szubkultúrákhoz kapcsolódó elméleteket, illetve azon rock-szociológiai elemzéseket, amelyek a populáris zenének a tömegkultúrában betöltött szerepét igyekeznek feltárni. Ebben Albert K. Cohen, Adorno, Roszak és Schiller művei mellett segítségül hívja a hetvenes évek rockszociológusainak – többek között Phil Cohennek és Dick Hebdigének – elméleteit csakúgy, mint a nyolcvanas–kilencvenes években a populáris zene tárgyában íródott elemzéseket.

A dolgozat a szubkultúra-fogalom meghatározásainak rövid bemutatása után arra tesz kísérletet, hogy négy konkrét példa – a rasta, a skinhead, a punk és a Hip-Hop mozgalom – fejlődésének leírásával rámutasson arra, hogy ezen elméletek csak a fejlődések bizonyos szakaszaihoz kapcsolhatók. Ennek legfőbb oka az lehet, hogy a zeneipar manipulációs törekvései folyamatosan „alakították” a különböző szubkultúrákat, és nem egyforma módon integrálták be azokat a legitimkultúrába. Azt viszont minden esetben elérték, hogy a fiatalok lázadása, a tiltakozási potenciál csak szubkulturális szinten csapódjon ki, és ne veszélyeztesse a fennálló hatalmi viszonyokat.

A dolgozat megpróbálja felvázolni a nyugati és a Magyarországon jelenleg fellelhető szubkultúrák közötti különbségeket, és kísérletet tesz arra, hogy megválaszoljon néhány kérdést az eltérés okaival kapcsolatban.

Konzulens: Dr. Thoma László

Intézmény: ELTE

GERGELY ERZSÉBET

IFOR-KONYHA. EGY KONFLIKTUS ÉRTELMEZÉSE

Célom az, hogy a Kaposváron és környékén állomásozó IFOR békefenntartók élelmezésére alapított konyhákön kirobbant konfliktust tartalmilag megvizsgáljam, a tényeket folyamatukban és egymással való összefüggésükben elemezzem.

A konfliktus középpontjában az amerikai megbízók által a magyar munkavállalóknak beígért viszonylag magas bérek megcsonkítása állt, a dolgozók pedig szakszervezetet is alapítva, vitába szálltak érdekeik érvényesítéséért. Hosszas tárgyalásokra kerül sor kevés sikerrel, aminek fő oka az időközben kirobbant hír: az amerikaiak szexuálisan zaklatják a konyhai alkalmazottakat. Látszólag érthetetlen, miért volt erre szükség. Ki(ke)t és milyen érdek vezérelt a közbotrányokozásban? Mi lehet a tényleges ok? Az időközben útjára indított bírósági per kérdésében a két tábor – úgymint a magyar konyhai alkalmazottak és az amerikai alvállalkozó (mint az amerikai fővállalkozó megbízottja) – között döntés születik: a magyar fél nyer. Vége van-e a döntéssel a konfliktusnak, vagy különböző paraméterekkel ez újra fog generálódni?

Egyáltalán miként értelmezhető az adott helyzet és a teljes konfliktus a különböző perspektívákból? A résztvevők narratívái miként különböznek egymástól? Mit szolt minderről a sajtó: segített-e és mennyire az események kibontakozásában?

Konzulens: Szijártó Zsolt egy. adj.

Intézmény: JPTE BTK

GORTVA ZOLTÁN

PUBLIC RELATIONS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

A dolgozat első része bemutatja a PR fejlődését, ezen belül a kialakulásának specifikumait, valamint a fejlődését meghatározó tényezőket (általános korrajz, a gazdaság helyzete, az államforma jelentősége, politikai tényezők stb.).

A második fő rész a magyar PR fejlődésével és jelenlegi helyzetével foglalkozik, és elsősorban a nem tipikus PR területekre (önkormányzati, oktatási PR) koncentrálna. A dolgozat ezen része tartalmazza a nyugat-európai hasonló jellegű PR-tevékenységgel való összehasonlítást is (példákon keresztül), és kiemeli a hazai helyzet sajátosságait.

A befejező rész vázolja a PR jövőjét és rámutat azokra a lehetőségekre, amelyek a példaintézmények (Heves Megyei Önkormányzat, Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola) PR tevékenységét sikeresebbé tehetik.

Konzulens: Hollóné dr. Kacsó Erzsébet főisk. doc.

Intézmény: EKTF

GUBA ZOLTÁN

ADVICE TO CENTRAL EUROPE – PREPARE FOR THE GLOBO-COP'S RETREAT

The world has gone through tremendous changes since the end of the Cold War. Central Europe's primary goal is to join the only viable military organization in Europe. NATO enlargement is imminent, but Warsaw, Prague and Budapest must take into account that not only the world has changed but the capacity of the most dominant player in world politics — and certainly in NATO —, that of the United States.

My essay is going to highlight problems which constitute a huge on American. New challenges need new solutions, but America's foreign policy thinking has not been able to answer these challenges properly, due to its inability to pass its remnant Cold War thinking, and work out solutions instead of a perplexity of ideas.

In the future tremendous domestic problems like the reconciliation of leadership ambitions with social crisis, the growing burden if interest payments on national debt, rising population and constant flood of immigrants, will restructure the finance of global management ambitions. Societal sources will play a more dominant role in determining U. S. foreign policy.

A smaller role of America will reshape NATO's inward coherence, and NATO's current mission creep will bring so various tasks for the Alliance that the newcomers must prepare financially and psychologically, the publics of these countries must prepare for this course.

Konzulens: Prof. John Moore
Intézmény: ELTE BTK

HABN JUDIT

„EZ NEM CSALÁD!”...?

Különbségek és hasonlóságok az amerikai és a magyar család strukturális és funkcionális változásaiban a 20. század második felében

Dolgozatomban az amerikai és a magyar családok alakulását vizsgálom az 1950-es évektől napjainkig. Társadalomtörténeti, ideológiai és szociálpolitikai hatások tükrében kutatom a nukleáris család ma felszínre kerülő jelenségeit.

A statisztikai adatok a család bomlására utalnak az Egyesült Államokban és hazánkban egyaránt. Ugyanakkor ellenkező irányba ható folyamatok is megindultak mindkét országban. Célom, hogy történeti távlatból, az amerikai és a magyar családok elmúlt negyven évben végbement változásainak elemzésével találjak magyarázatot ezekre a jelenségekre.

A változásokat két tengely köré, strukturális és funkcionális változatokra lebontva vizsgálom. Az ötletet David Popenoe tanulmánya adta. Ő az amerikai család strukturális és funkcionális hanyatlását támasztja alá az 1960-as évek mai állapotokkal történő összehasonlítása révén. Ennek okát, illetve magyarországi relevanciáját nézem meg dolgozatomban a statisztikai adatok és diagrammok segítségével.

Feltételezem, hogy a felszínen jelentkező hasonlóságok mögött eltérő okok állnak. Az Egyesült Államokban a változások szervesen követték egymást, s a család mostanra posztindusztriális értéként jelenik meg. Magyarországon a folyamatokat alapvetően befolyásolta a társadalomban uralkodó ideológia és a felülről jövő intézkedések gyakran feszültségeket eredményező, együttes hatása. Napjaink magyar családjának alakulása is még döntően e két tényező függvénye.

Konzulens: Dr. Schadt Györgyné egy. adj.
Intézmény: JPTE

HÁMORI PÉTER

BROODER AND HER BIDDIES (OR HOW FRANCHISE WORKS?)

The essay gives an expansive summary of particulars in connection with franchise. After the introduction it makes the reader acquainted with the propagation and financial relations of franchise, as well as introduces the Hungarian Franchise Association and mentions some of the advisory companies on the field of franchise.

However there were Hungarian initiations earlier on the field of hotel industry and fast food restaurants, the first real wave of franchise in Hungary is due to the appearance of McDonald's in the 80's. Though the enterprise-helping advantages of franchise are well-known, unfortunately it couldn't spread in Hungary yet. One of the possible reasons of it is that Hungarian contractors tend to gain large profit in short term, however franchise is fruitful only in long term. Observing of rules is also an important question both for the franchisee and the franchiser, because once the rules are broken, failure is unavoidable. The essay also deals with the possible connections of franchise and privatisation: franchise offers significant advantages for privatisation, for eg. mobilization of foreign and Hungarian capital or switching state-owned shop-networks over franchise networks.

Finally the essay takes an inside view into two franchise systems: the franchise system of ARAL is observed from the side of the franchisee, while the franchise system of MOL is observed both from the side of the franchisee and the franchiser. It can be ascertained that the examined unit of ARAL represents a lower level of franchise than that of MOL:

Konzulens: Dr. Hoffmann Istvánné
Intézmény: BKE

HEVESI MITRILL–ZÁMBORI PÉTER

MÉDIAHELYZET KÖZÉP-KELET EURÓPA ORSZÁGAIBAN

Dolgozatunk célja a médiahelyzet bemutatása az átalakuló Közép-Kelet-Európában. A vizsgált országok között megtalálhatóak a volt szovjet és jugoszláv utódállamok, a cseh, a szlovák, a román, a lengyel és a magyar sajtó is. Megpróbáltuk feltérképezni a tömegkommunikációs eszközök helyzetét e régióban. Kíváncsiak voltunk, hogy kik befolyásolják a médiát, s mennyire tartotta meg az állam a vezető szerepét a sajtó területén. Mekkora szerep jut a politikai pártoknak, illetve a gazdasági lobbyknak a függetlenedő sajtópiacra.

A dolgozat elkészítéséhez használt módszerek között megtalálható a szakirodalom felhasználása, a Duna Televíziónál eltöltött gyakorlat is. A legnagyobb hatást azonban az 1996. október 17–20. között Pozsonyban megrendezett médiakonferencia jelentette. Természetesen naprakész információkhoz jutottunk a magyarországi és európai sajtó figyelésével is.

Tapasztalataink szerint nehezen átlátható e területen a helyzet, hiszen nem alakult még ki a stabil demokrácia gyakorlata, mely hatással bír a médiára is. A demokrácia többféle értelmezése miatt megkérdőjelezhető a 'független' szó használata és gazdasági összefonódása a vizsgált területen, de a legfontosabb hiányt a törvényi szabályozás területén érezzük. A megoldás talán a médiatörvények felállítása lenne a vizsgált országokban, de csak akkor, ha ezek a törvények stabilak és joghézagmentesek lennének.

Konzulens: Dr. Rubovszky Kálmán egy. doc.

Intézmény: KLTE

HOLECSKÓ ILDIKÓ

A FIATALKORÚ BŰNÖZÉS HELYZETE NAPJAINKBAN

Egy szociálpedagógus munkája során a deviáns viselkedéssel mind gyakrabban találkozok. Leendő szociálpedagógusként meg szeretném érteni, hogy miért pont 1989-től emelkedett a bűnözések száma és miért emelkedik azóta is folyamatosan. Magyarázatot kerestem arra is, hogy azonos körülmények között élő kortársaim közül miért lesznek egyesekből bűnözők, s miért nem válnak azzá mások. A dolgozat a legtöbb bűnözési statisztikai adatot szűkebb hazámról Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyéről tartalmazza.

Kutatási módszerként a szakirodalmak tanulmányozásán túl a statisztikai adatgyűjtés és feldolgozás, a dokumentumelemzés, a kérdőívfelvétel módszereit választottam, valamint interjúkat készítettem rendőrökkel és pedagógusokkal.

A kérdőíveket Nyíregyháza, Nagykálló, Mátészalka, Debrecen és Hajdúböszörmény közép fokú intézményeiben készítettem. Hipotéziseim a következők:

1. A társadalmi változások régi érték- és normarendszer felborulását eredményezték. Az alkalmazkodási nehézségek a fiatalkorú bűnözés emelkedéséhez vezetnek.
2. A keleti régió válságövezet jellege hozzájárulhat a fiatalkorú bűnözés növekedéséhez és egy jellegzetes bűnözési struktúra megjelenéséhez.
3. Az elsődleges megelőzés intézményeiben dolgozó szakemberek a problémamegoldáshoz még nem rendelkeznek elméleti és gyakorlati ismeretekkel.

Eredmények: A kapott eredmények hipotéziseimet igazolják.

A fiataloknak nincs szilárd értékészletük, hiányzik az iránytű a sikeres alkalmazkodáshoz. A kapott válaszok egyértelműen jelzik azt az információhiányt, ami nélkül nincs hatékony megelőzés.

Konzulens: Czinku Julianna főisk. doc.

Intézmény: WIPF

HORVÁTH HAJNALKA

A FIATALKORI BŰNÖZÉS ALAKULÁSA VAS MEGYÉBEN

Szomorú tény, hogy napjainkban a deviáns viselkedési formák – köztük a bűnözés előfordulási gyakorisága – növekszik. Dolgozatom témája a fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények elemzése, a gyermek- és fiatalkorú bűnelkövetők számának, arányának alakulása Vas megyében, a megye egyes régióiban, összehasonlítva az országos helyzetképpel.

A jelenség mögött meghúzódó okok feltárására saját kérdőíves vizsgálatot is végeztem pártfogolt fiatalok, illetve ezen korcsoporthoz tartozó átlagos összetételű kontrollcsoport körében. Vizsgáltam a család jövedelmi, vagyoni, munkamegosztásbeli, kulturális jellemzőit, a család érzelmi klímáját, a családban előforduló devianciákat, a fiatalok társas kapcsolatait, természetes támaszait. A két csoport között jól kitapintható különbségek vannak a kontrollcsoport javára. A fiatalkori bűnözés igen szoros kapcsolatban áll a szegénységgel, deprivációval, a családi-, iskolai szocializációs zavarokkal. Az okok ismerete hozzásegíthet bennünket ahhoz, hogy komplex, adekvát, megelőző, kezelő intézkedéseket dolgozzunk ki a jelen-ségben érdekelt, érintett valamennyi lehetséges fél közreműködésével.

Konzulens: Benkő Margit főisk. adj.

Intézmény: POTE

HORVÁTH JUDIT–KOPASZ ENIKŐ

EGY SZÍNHÁZ ÉS KÖZÖNSÉGE

(Közönség kutatás a miskolci Nemzeti Színházban)

„Színház az egész világ.” Szerepekre töredezett társadalmunkban ez az egyszerű közhely még élesebb valósággá válik. Mindannyian játszunk valamit. A „professzionális játéker” pedig színházba megyünk. Így teszik ezt Győrben, Kaposvárott, Debrecenben és Miskolcon is. Ez utóbbi színház közönségét kutatva próbáltunk választ kapni a bennünk megfogalmazódó kérdésre, hogy az embereket a művészi játék élményén túl mi vonzza ebbe a varázsos világba. Szociológiai vizsgálat keretében zártkérdéses kérdőívek és riportok segítségével próbáltunk képet formálni az estéről-estére összegyűlő közönség számos arcáról. Egy teljes évadon keresztül (1995–96. évad) igyekeztünk felmérni a miskolci Nemzeti Színház közönségét, színházbajárási szokásait, művelődési igényét, színházzal kapcsolatos elvárásait, a színészi munkáról kialakított véleményét.

Vizsgálatunk körülbelül 100 riportban és 1400 kérdőíven megkérdezett ember véleményét tükrözi. Demográfiai adataikat és színházzal kapcsolatos attitűdjeiket vizsgálva próbáltuk kiválasztani azon jellemzőket, amelyek a színházba vezetik őket vagy távol tartják tőle.

A kutatás másik csomópontját a függöny mögötti világ vizsgálata adja. A színház színészeivel, igazgatójával, nézőtéri felügyelőivel, jegypénztárosokkal készült beszélgetésekkel, interjúkkal kívántuk a közönségről alkotott képet árnyaltabbá tenni. Ez alatt az idő alatt betekintést nyerhettünk a színészek mindennapjaiba, megismerhettük munkájukat, kapcsolathálóikat, érzelmeiket. Igyekeztünk a „színes pokol” minden bugarát feltárni, hiszen ők a professzionális játék megjelenítői.

Konzulens: Dr. S. Nagy Katalin egy. doc.

Intézmény: ME

HORVÁTH RICHÁRD

**DEMAGÓGIA – TESTKÖZELBŐL ÉS MADÁRTÁVLA-
BÓL**

Konzulens: Dr. Lányi Gusztáv egy. adj.
Intézmény: ME

HORVÁTH RITA

A ZENE ÉS A SZÍN KAPCSOLÓDÁSA A MŰVÉSZETEKBEN, MEGNYILVÁNULÁSA A LÉLEK TÜKRÉBEN

A szín- és hangjelenségeket nap mint nap tapasztaljuk. Azonban ezúton szerzett benyomásaink érzelmi tartalma, érzelmi hatásai teljesen titokzatosak. A szín és a zene kapcsolódásának gondolata régmúlt időkre nyúlik vissza. Azonban a kutatások területén lassú a fejlődés. Míg a fizikai, fiziológiai kutatások területén csillogó sikerek születnek, az érzelmek kutatása terén sok a feltáratlan terület.

A szín és a zene kapcsolódását, a színhallást, a zenei grafikát és kialakulásukat vizsgálom elemzésekkel, összehasonlításokkal. Ehhez szorosan kapcsolódó irodalom nagyon kevés jelent meg magyar nyelven, így gyűjtőmunkát is végeztem. A téma létjogosultsága egyre kézenfekvőbb napjainkban, a vizuális kultúra, vizuális kommunikáció rohamos fejlődésével. Az ember minél jobban behatol a külvilágba, világűrbe, saját belső világát egyre kevésbé ismeri. Még a teljesen egzakt kutatási területeken is szükség van valóban produktív gondolkodásra, intuícióra, spontán alkotó munkára. Ehhez nem csak a racionális elméleteket, stílusokat, elemzéseket, zenét, festészetet kell megtanulnunk, hanem az oda vezető érzékenységet is éreznünk kell. Mennyi ismeretlen folyamat lakozik belső világunkban. A színesztéziás jelenségek és a tudatalatti egyre közelebbi ismeretsége alapján egy csodálatos lehetőségeket kínáló új művészet születhet.

A zene és a szín az érzelmek világnyelve. Szoros kapcsolódásuk, együttes hatásuk lehet az egyik út, ami elvezethet bennünket legfontosabb belső világunk értékeinek megismeréséhez.

Konzulens: Dr. Loboczky János, Nagy B. István
Intézmény: EKTF

HOVÁNSZKI ARNOLD

A POLGÁRKÖZELISÉG JELENTŐSÉGE AZ EURÓPAI UNIÓBAN ÉS MAGYARORSZÁGON

A dolgozat fő célja az Európai Unióban jelentkező, az Európai Uniót a tagállamok polgárai közelébe hozására, illetve a polgárok számára az Unió átláthatóbbá tételére irányuló törekvések, illetve e törekvések megvalósulása lehetőségeinek vizsgálata. A másik alapvető cél a polgárközeliség illetve az átláthatóság fogalmainak a magyar viszonyok közti értelmezése és ezen értelmezésnek megfelelő kifejtése.

A dolgozat legfontosabb vizsgálati módszereként a demokratizmus megvalósulása fokának elméleti úton való feltárása, a kutatási tárgyak ezen keresztül való megközelítése jelölhető meg. A kutatás következtében elhatárolásra kerül a polgárközeliség és az átláthatóság fogalma az Európai Unióban, illetve Magyarországon és jelezzük a vizsgált témákkal kapcsolatosan felvetődő problémákat.

Konzulens: Kozmáné dr. Soós Edit egy. adj.
Intézmény: JATE

HUBA BENCE

A KÖRNYEZETI MENEDZSMENT RENDSZEREK AZ EURÓPAI UNIÓ GYAKORLATÁBAN

A termékek és szolgáltatások környezetkárosító hatása egyre erőteljesebb társadalmi válaszütemet vált ki, amely jogi politikai, hatósági és állampolgári tiltakozási eszközök fokozott igénybevételében nyilvánul meg. A társadalom növekvő környezeti tudatossága, a szigorodó környezetvédelmi előírások, a fenntartható fejlődés eszméje egyre több céget készítenet tevékenységük ártértékelésére. A környezeti hatások és teljesítmény hangsúlyozott fontossága miatt kifejlesztették a különböző vállalati környezeti menedzsmment rendszereket, amelyek megfelelő kiépítése és fenntartása teljeskörűen biztosítja a működés környezeti kockázatának optimalizálását.

A dolgozat megismerteti a környezetmenedzsmment rendszerek (KMR) alapelveivel, bevezetésük indokoltóságával, a kitűzött célokkal és az elérhető hatásokkal. Ismerteti a KMR dokumentációját és a bevezetés mellett / ellen felhozott érveket és ellenérveket.

Bővebben kitér az Európai Unióban elterjedt normatívákra, a BS 7750-es szabványra, az EMAS (EGK Nr. 1836/93) rendeletre, a tervezett ISO 14.000-es szabványsorra, illetve a már létező 14.001-es szabványra. Részletesen elemzi az EMAS rendelet és az ISO szabvány felépítését, elterjedését, a bevezetéssel kapcsolatos problémákat, a lehetséges megoldásokat, a két rendszer egymással való kapcsolatát, hasonlóságukat és eltéréseiket.

További lehetséges alternatívaként megismerteti az öko-controlling rendszerrel, amely a vállalati controlling alrendszereként szintén jelentős segítséget nyújt a vállalat ökológiai teljesítményének növelésére. Megvizsgálja a vállalati controlling és az öko-controlling kapcsolódási lehetőségeit és az implementáció kivitelezhetőségét.

Végül az elmélet gyakorlati alkalmazását mutatja be a dolgozat egy magyar példán keresztül, valamint feltérképezi egy magyar vállalat környezetpolitikáját.

Konzulens: Dr. Kósi Kálmán, dr. Valkó László
Intézmény: BME

HUBER MÁRIA

AZ ELŐÍTÉLETEK ELFAJULÁSA A II. VILÁGHÁBORÚBAN A POKOL BAJNOKA CÍMŰ FILM ALAPJÁN

A dolgozat elkészítésének célja: a film cselekményével a történelmi események és a pszichológiai háttér párhuzamba állítása, így ezek összefüggéseinek feltárása. Rá szeretnék világítani az előítélet lényegére, hangsúlyozni következményeit, a történelmi tanulságot.

A levonható következtetések: a II. világháborút követően a bűnösök elítélésével, a háború lezárásával formálisan pont került az ügy végére, de az előítéletesség, az antiszemitizmus ma is él. Nekünk, ma élőknek arra kell törekednünk, hogy felszámoljuk vagy legalábbis csökkentsük az előítéletességet. Mint leendő pedagógusoknak alkalmunk is nyílik erre, amivel feltétlenül élnünk kell majd.

A dolgozat vázlatja:

1. Az előítéletekről (fogalma, sztereotipizálás és attitűció, az előítéletek okai, kialakulásának kulturális feltételei, megnyilvánulása a cselekményben).
2. A náci népirtási programokhoz vezető út (az I. világháború öröksége a gyűlölet alapjainak lerakása).
3. A pokol bajnoka – filmleírás (Benne: a görög megszállás történelmi szemszögből; a táborok; a tábori örök; a háború vége, a nürnbergi ítélet).

Konzulens: Raicsné dr. Horváth Anikó

Intézmény: EJF

ÍRÓ GERGELY

A MAGYAR DEMOKRATA FÓRUM TÖRTÉNETE A MOZGALOMTÓL A KORMÁNYZÓPÁRTTÁ VÁLÁSIG

A magyarországi rendszerváltás egyik legmeghatározóbb politikai szervezete a Magyar Demokrata Fórum volt. Dolgozatomban ennek a szervezetnek korai történetét követem végig az 1987-es lakiteleki találkozótól az 1990-es első szabad parlamenti választásokig. Dolgozatom vizsgálatai kiterjednek a kommunista rendszer utolsó éveinek elemzésére, valamint az MDF, illetve más ellenzéki erőknek a demokratikus átmenetben játszott szerepére.

Kitérek a mozgalom, illetve a párt történetének fontosabb szakaszaira is. Nevezetesen a Jurta időszakra, a párttá válás körül kialakult dilemmára, valamint a szabad választásokon aratott győzelemre.

Diagramokkal illusztrálom a tagság alakulását, összehasonlítva más ellenzéki pártok tagságával, valamint a szavazatok megoszlását az első szabad választásokon.

Tanulmányom hiánypótló jellegű, mivel az MDF-ről ilyen jellegű munka még nem készült. Szeretném leszögezem, hogy tanulmány nem csak eseménytörténet, hanem elemzés is, amely kitér a fontosabb kérdésekre, amelyek a pártot érintik. Minél pontosabban próbáltam összegyűjteni a témához kapcsolódó anyagokat. Ebben nagy segítségemre volt az egri MDF iroda, valamint dr. Medgyasszay László az MDF politikusa. A dolgozat hitelességét személyes beszélgetésekkel támasztom alá, amelyeket a dolgozathoz csatolva nyújtok be. Többek között interjúkra került sor Szabad Györggyel, Lezsák Sándorral, illetve Sándor Andrással, akik ezen időszak alatt aktív tagjai voltak az MDF-nek, és jelen voltak azokon az eseményeken, amelyekről dolgozatomban szólok.

Konzulens: Hacsi Lajos főisk. adj.

Intézmény: EKTf

IVÁNYI KLÁRA–KOMÁROMI EDIT–NÉMETH VIKTOR–OLÁH ATTILA

EGY KISTELEPÜLÉS ÖNKORMÁNYZATÁNAK TÚL- ÉLÉSI STRATÉGIÁI

Kutatásunk célja, módszere és a legfontosabb következtetések: 1996. 08. 21. és 30 között a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei, Tisza parti kistelepülésen, egy főiskolai „szocio” táborban vettünk részt, ahol öt fős csoportunk a helyi önkormányzat működését vizsgálta. E hátrányos földrajzi fekvésű település önkormányzata évről évre forráshiányra hivatkozva kap pótlólagos költségvetési támogatást, ugyanakkor benyomásaink szerint pazarló gazdálkodást folytat. Valóban forráshiányos a helyi büdzsé, avagy tudatos túlköltekezés okoz időnként likviditási nehézségeket? Feltételezésünk az volt, hogy a település hátrányos helyzete önmagában nem indokolja a pénzügyi nehézségeket. Megvizsgáltuk, hogy miként fonódik össze a helyi politikai hatalom a gazdasági elittel, milyen érdekcsoportok működnek a faluban, s ezek hogyan befolyásolják az önkormányzati döntéshozatalt. Tanulmányoztuk az önkormányzat működésének törvényességét, ill. hatékonyságát is.

Kutatásunk módszerei a következők voltak: mélyinterjúk készítése, forráselemzés; önkormányzati jegyzőkönyvek, ÁSZ-vizsgálat, TOK jelentés, önkormányzati pályázatok, önkormányzati költségvetés részletes elemzése, környékbeli települések hasonló mutatóinak összevetése.

Vizsgálódásaink után az alábbi következtetésekre jutottunk: az önkormányzatok gazdálkodásának, működésének törvényességi felügyelete nem megfelelő, az állami pénzek felhasználása és elosztása nem célirányos és főként az önkormányzathoz szorosan kapcsolódó, és azt részben átfedő helyi gazdasági-politikai-hatalmi elit érdekeit szolgálja. Úgy látjuk továbbá, hogy az önkormányzat közigazgatási és egyéb feladatainak ellátásában komoly problémát okoz az, ha az önkormányzat alkalmazottai, ill. a képviselőtestület tagjai nem rendelkeznek naprakész információkkal munkájuk törvényes feltételeit illetően.

Konzulens: Dr. Horváth Csaba egy. adj.
Intézmény:

JAKAB TAMÁS

A TÁRSADALMI-GAZDASÁGI MEGÁLLAPODÁS KÍSÉRLETÉNEK ELŐZMÉNYEI ÉS KÖVETKEZMÉNYEI. POLITIKAI ELEMZÉS

A dolgozat az 1994–95-ös év nagy kísérletével, a társadalmi párbeszéd kezdeményezésével, és annak következményeivel foglalkozik.

Az 1994-es évben igen népszerűvé vált egy szociális paktum megkötésének gondolata a pártok részéről. Ennek oka a gazdasági helyzet alapvető állapota volt: miközben lanya gazdasági növekedés tapasztalható, a monetáris mutatószámok katasztrofális helyzetet mutatnak, a lakosság életszínvonala alig emelkedik, az állami szolgáltatásokat nyújtó intézményrendszer roskadozik. Ebben a helyzetben egy társadalmi-gazdasági megállapodás feladata ennek a szituációnak olyan kezelése lett volna, amely a lakosság érdekeit a legkevésbé sérti. A politikai felszínen a kellő akarat ehhez a megállapodáshoz megvolt, de a mélyben meghúzódó érdekellentétek miatt ez mégsem valósult meg. A kudarc következménye lett a Bokros-csomag, mely egyoldalúan, „a lakosság megkérdezése nélkül” hajtotta végre a monetáris és fiskális megszorításokat. A megszorítások egy részét a beadványok alapján az Alkotmánybíróság ugyan megsemmisítette, de ezek a határozatok a csomag gazdaságpolitikai erejét nem, a kormányzó pártok politikai erejét annál inkább érintették.

Konzulens: Dr. Horváth Csaba

Intézmény: JPTE

JANKY BÉLA

ÖVÉ A GYÁR – MAGADNAK ÉPÍTED! MUNKASZERVEZET ÉS PRIVATIZÁCIÓ

Az esettanulmány egy öt éve privatizált ipari nagyvállalat munkásaival készített interjúk alapján íródott. Célja az intézményi közgazdaságtan néhány, a privatizációra alkalmazható modelljének illusztrálása, illetve – a műfaj korlátainak tudatában – egyfajta szubjektív ellenőrzése. Az elmélet alapján feltételeztük, hogy egyrészt a privatizáció előtti, erős normatív rend felbomlott, másrészt a változások a járadékszerzési (rent-seeking) törekvések felerősödésével jártak. A tapasztalatok szerint az új tulajdonos megjelenése valóban gyengíti a korábbi normatív rendet. Az általunk vizsgált műhelyekben azonban nem találtuk nyomát erős járadékszerzési küzdelemnek. A tanulmányban felhívjuk a figyelmet a szervezetspecifikus emberitőke-tényezők fontosságára is.

Konzulens: Csontos László

Intézmény: BKE

JANKY BÉLA–TAKÁCS KÁROLY

A MAGÁNYOS ELIT

A tanulmány a radikális elitizmus elméletének ellenőrzését kísérli meg a 90-es évek Magyarországra vonatkozóan az 1993-ban a gazdasági elit körében végzett felmérés és a Magyar Háztartás Panel adatai alapján. Mills és más elitisták gondolatai nyomán előzetes hipotézisünk az, hogy az elit tagjai sokféle dimenzió mentén szeparálódnak el a népesség többi részétől. Az adatok nem igazolják várakozásainkat. A gazdasági elit és az össznépeesség gondolkodásának, kultúrájának különbségei nagyrészt visszavezethetők a nemek és korosztályok szerinti, valamint a képzettségi összetétel eltéréseire. Hangsúlyozzuk azonban, hogy a vizsgálat számos mérési problémával küszködött. A jelen dolgozat nem pótolhatja egy, a fent vázolt hipotézis ellenőrzésére vállalkozó elsődleges felmérés tapasztalatait.

Konzulens: Lengyel György

Intézmény: BKE

JÁROSI KATALIN

IDENTITÁSPROBLÉMÁK. ÚJ IDENTITÁS KERESÉSE A TASZÁRI REPÜLŐEZRED HIVATÁSOS ÁLLOMÁNYÁNÁL

Az 1995 novemberében Taszára érkező IFOR-erők jelenléte a taszári 31. Vadászrepülő Ezred tisztjeinek és sorkatonáinak munkáját, körülményeit és önértelmezését jelentősen megváltoztatta. A két kultúra katonái különböző szinteken kapcsolatba kerültek egymással, s amellet, hogy véleményt formáltak a másíkról, az önmagukról kialakított képük is átalakult.

Kutatásomat 1996 áprilisában kezdtem, és 1996 decemberében fejeztem be. Munkám legfőbb adatait taszári magyar katonákkal és az amerikaiak jelenlétében érintett egyéb adatközlőkkel folytatott interjúk szolgáltatták. Elsősorban a taszári tisztek helyzetével foglalkoztam, nem pedig a sorkatonákéval, hisz utóbbiak legfeljebb 5 hónapot tölthettek az alakulatnál az amerikai csapatok megérkezése előtt, s esetükben a két helyzet összehasonlítása nem annyira mérvadó, mint a tisztek esetében.

A taszári katonák Amerika-képét nagymértékben befolyásolja két másik eseménysor is: az egyik a magyar honvédség átszervezése, a másik pedig a magyar katonapolitika NATO-tagság felé való orientálódása. Ezt a három jelenséget az adatközlők legtöbbször összefüggésben látják.

Következtetéseimet az adatközlők politikáról, foglalkozásukról, az amerikaiak jelenlétéről vallott nézetei alapján, a sajtón keresztül kialakított taszári magyar katona-képekkel összefüggésbe hozva fogalmazom meg.

Konzulens: Szijártó Zsolt egy. adj.

Intézmény: JPTE BTK

JUHÁSZ ERIKA

AZ IFJÚKORÚAK ÉS ANIMÁLÁSUK FŐBB KÉRDÉSEI

A dolgozat – javarészt elméleti síkon – a számtalan problémával küzdő ifjúságunkkal foglalkozik. A statisztikák igazolják a probléma súlyosságát, hisz az ifjúkorúk körében elkövetett öngyilkosságok száma – sajnos – egyre növekszik.

Kutatásom célja, hogy az ifjúkorúakról vázlatos – biológiai, szellemi, társadalmi képet adjak, megvizsgálva fő feladataikat is. Kiemelkedő szerepet kapnak a dolgozatban a – sokszor feladataik nyomán fellépő – problémáik, melyek gyakran személyiségzavarokat, pszichológiai zavarokat idéznek elő náluk, s ezek akár öngyilkosságba is kergethetik őket segítség híján. Az ifjúkorúak számára hathatós segítséget, kiutat jelenthet a közösségfejlesztésen belül az animációs tevékenység, ezért ennek céljait, lehetséges területeit, szakembereit stb. részletesen vizsgálom. A dolgozat másik központi területe így az, hogy az ifjúkorúak tevékenységi rendszerében hogyan nyilvánulhat meg az animáció. A kutatás gyakorlati alátámasztását mutatja, hogy az ifjúkorúak csoportba, közösségbe vágyása jelentős mértékű, ezért fontos az ifjúsági csoportok típusainak, munkájának vizsgálata is.

A téma elméleti és gyakorlati oldalának ismerete lehetőséget ad számunkra egy olyan következtetési rendszer létrehozására, melynek segítségével kiutat találhatunk az ifjúkorúak problémáinak megoldásához.

Konzulens: Dr. Sári Mihály egy. adj.

Intézmény: KLTE

JUHÁSZ LAJOS

A MAGYAR VÁLASZTÁSI RENDSZER RENDELLENES- SÉGEINEK VIZSGÁLATA 1990-ES ÉS 1994-ES ORSZÁG- GYŰLÉSI KÉPVISELŐVÁLASZTÁS EREDMÉNYEI ALAPJÁN

A rendszerváltás óta a politológiai kutatások területén a figyelem középpontjába került a választáspolitikológia. Az elmúlt években lezajlott két választás tapasztalatai ugyanis az új magyar választási rendszer számos olyan problémájára mutattak rá, melyek valamiféle megoldást igényelnek. E megoldások kidolgozásának feladata pedig – felhasználva a nemzetközi kutatási eredményeket – a választáspolitikológiára hárul. A dolgozat célja e feladat elvégzéséhez való hozzájárulás.

A téma elemzése elméleti és empirikus módszerek alkalmazását igényelte. A szerző elméletileg a választási rendszer és a rendellenesség általa elfogadott fogalmát, és ezzel az általa vizsgálandó problémák körét. Összegzi a választáspolitikológiai és statisztikai irodalom alapján azokat a módszereket, melyek a téma feltárására alkalmasak. Empirikus elemzést végez a két országgyűlési választás adatainak alapján az ismertetett módszerek segítségével. Az elemzés eredményeit összeveti a hatályos választójogi törvény rendelkezéseivel. Végezetül három eltérő nagyságú mintatelepülés választási adatainak választásszociológiai, választásföldrajzi elemzésre is vállalkozik.

Ezen elméleti és empirikus háttér alapján a dolgozat feltárja a rendellenességek (választási inaktivitás, érvénytelen és rontott szavazatok, a szavazás érvénytelensége és eredményessége, a választópolgárok visszautasítása, választásföldrajzi problémák, aránytalanság) okait és kiküszöbölési lehetőségeit. A vizsgálat végső következtetése, hogy bár az egyes problémákra önmagukban lehet megoldást találni, egyszerre az összes rendellenességet lehetetlen kiiktatni egy választási rendszerből.

Konzulens: Dr. Fábián György egy. doc.

Intézmény: JATE

KARSAY ÁKOS

A KÖZÉPISKOLAI DIÁKSÁG VILÁGKÉPE VALLÁSOK- RÓL ÉS EGYHÁZAKRÓL

Vallásszociológiai kutatásomat négy nagy témakörre bontottam:

I. *Ismeretre vonatkozó kérdések* során fény derült arra, hogy a diákok fele ismeri az ó-, 42%-a az újszövetség könyveit. Korábbi felmérésekkel egybevetve növekszik a biblia, mint az általános műveltségnek az elismertsége.

II. *Vallási világnézeti háttér*et vizsgálva felismerhető, hogy a mai 14–18 évesek körében többen nevelnék gyermeküket vallásosan (29%), mint ahányan maguk is hívő életet élnének (25%). A különbség (4%), egy kis hányad nevelné vallásosan gyermekét, ugyanakkor nem folytatna vallásos életet. Az e kérdésre válaszolók között van, aki jó véleménnyel van a vallásosságról (15%), pozitívak tapasztalataik, ismerik a vallásosságot. Sokan elismerik a vallásos nevelés pozitívumait, de kevésbé vagy egyáltalán nem hívők. Viszont vannak néhányan, akik (8,7%) nem biztosak a vallásosság, az egyházi közreműködéssel folytatott nevelést illetően, liberális nevelést folytatnak.

III. *Vallásgyakorlás* szokásait kutatva kiderül, hogy Magyarországon az utókor vallásos értékvilágba való bevezetése a középiskolások ötödénél a kereszteléssel véget ért. A megkereszteltek kétharmadával szemben csak a fiatalok fele járt hittanra és részesedett az egyház nagykorúsításban (bérmálás, konfirmálás).

IV. *Közvélemény* kérdésköre a diákok nyitottságát vizsgálta, sok problémát hozva a felszínre. A tudomány-biblia állításainak egyeztetése polarizálta a véleményeket. A fiatalok a vallásról mint vigasztalóról gondolkoznak, melyre a bajban van szükség. Esetenként említik, hogy az élet értelme. Ötödük vélekedik negatívan, akik szerint tudatlanságban tart és gyámoltalanoknak való.

Összegezve a megismert adatokat elmondhatom, a mai 14–18 éves korosztály többsége mérlegeli azokat az értékeket, melyek az egyházakhoz kapcsolódnak. Nyitottak a vallások iránt

Konzulens: Szabóné dr. Stefán Edit
Intézmény: EKTF

KELEMEN ILONA

A MUNKANÉLKÜLISÉG ÉS A BŰNÖZÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI

A munkanélküliség jellemzőit elemzem, ezen keresztül kapcsolatot próbálok feltárni a bűnözéssel, mint egy szintén globális társadalmi problémával. Tanulmányom fő kérdése az, hogy lehet-e kapcsolatot találni a két jelenség között?

1990-től 1994. évi időintervallumot vettem vizsgálatom alá. Tettem ezt azért, mert a rendszerváltás hatását is érzékeltetni kívántam. Kiválasztottam két megyét: Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét, amelynek statisztikai mutatóin keresztül mélyebb elemzésekre adódott lehetőségem, mindezt az országos átlaghoz viszonyítva. A statisztikai adatsorokat szemléletesebbé és érzékelhetőbbé teszi a mellékletek grafikonjai.

Röviden jellemzem a munkanélküliséget, majd a deviancia és az anómia jelenségét a társadalomban. Ezek után a bűnözés rövid leírása következik neves tudósok megállapításai tükrében. A következő nagy témaköröm az összehasonlító statisztikai elemzésen alapuló sajátosságok. A jellemzők között szerepel többek között az iskolai végzettség, az életkor, a pályakezdők számának alakulása. A regisztrált munkanélküliek, az ismertté vált munkanélküli segélyben részesülők, illetve a bűnelkövetők csoportosítását vettem alapul, ezeket elemzem.

A fentiek után a negatív társadalmi jelenségek ismertetése következik, amely a hazánkban meglévő regionális eltérések nagyságáról adok tájékoztatást.

A tanulmányom megállapításait nem tényközlő jelleggel állítottam össze, hanem inkább figyelemfelhívóként. Erre nem feltételes módú megoldási javaslatokat adok, hanem olyat, amelyet reálisan megvalósíthatónak gondolok.

Konzulens: Dr. Tarján Gábor főisk. doc.

Intézmény: RF

KEPENYES ÁGNES

CSATLAKOZÁSI DILEMMÁK AZ EURÓPAI UNIÓ ÉS A MAGYAR AGRÁRGAZDASÁG VISZONYRENDSZERÉ- BEN

Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása az ezredfordulóra várható. A legsarkalatosabb téma a mezőgazdaság, amely az EU költségvetés 50%-át teszi ki. Az Európai Unió olyan országokat kíván bevonni, melyek piacot jelentenek agrárfeleslegei számára.

Magyarországot természeti adottságai, agropotenciálja és komparatív előnyei arra predesztinálják, hogy a gazdasági fejlődésben kiemelt helyet biztosítson a mezőgazdaságnak és az agrárszekciónak. Az ország külgazdasági és pénzügyi helyzete egy exportorientált agrárfejlesztést tesz szükségessé. Ezen célok megvalósításához biztos és bővülő felvevőpiacokra van szükség, ami Magyarország a teljes jogú tagságtól remél.

Dolgozatomban az Európai Unióhoz való csatlakozás szükségességének kialakulását, a magyar agrárexport ágazati és szerkezeti változásait, a szabályozás fő vonalait szeretném bemutatni az Európai Unióhoz való csatlakozás előnyeinek és hátrányainak kihangsúlyozásával.

Konzulens: Dr. Villányi László egy. doc.

Intézmény: GATE

KERESNYEI KLÁRA

A TESTEM ÉN VAGYOK?

(Narratív interjú-elemzés)

Elemzésem részben eltér a szokásos interjúelemzésektől. A narratív interjú elemzése során fellelhető tematikus mezők ugyanis két irányba vezetnek. Egyrészt a szokásos módon segítenek annak kiderítésében, hogy interjúalanyom hogyan „ítéli meg” saját testét; másrészt ezek a tematikus mezők felvetik annak kérdését, hogy milyen kulturális tradíciók mentén gondolkodhatunk egyáltalán saját testünkről. Mivel a test-témának hihetetlenül kiterjedt irodalma van, ezért az interjú megszabta témák jelentik a gondolkodás keretét.

Dolgozatom első részében az interjúelemzés során megjelenő tematikus mezőket, azok szövegbeli megjelenését mutatom be. Az itt legfontosabbnak tűnő témákat vizsgálom közelebbről a következő részben. Itt elsőként a kövérségről alkotott kulturális elképzeléseket és a kezeléséhez kapcsolódó gyakorlatokat vizsgálom. Másodikként a nemi szerepek testi megjelenítésének mikéntjét: itt esik szó többek között a testépítésről, az agresszióról, a testi fenytésről is. Harmadikként azokat az elképzeléseket tekintem végig, amelyek az önazonosság kérdéskörében valamilyen módon a test kérdését is érintik. Ebben a részben elsősorban a keresztény tradíció (test és lélek kettőssége), valamint a modernitásban megjelenő elképzelések jutnak főbb szerephez.

Dolgozatom záró részében megkísérlem az interjú értelmezését adni, egyben pedig megmutatni azokat a kulturális kereteket, melyek interjúalanyom önmagáról alkotott képében a legfontosabb szerepet játszották.

Konzulens: Firschmidt Margit

Intézmény: JPTE BTK

KERESZTESI JÓZSEF

ÉSZAK, DÉL ÉS AMI KÖZTE VAN

A dolgozat célja Mary Shelley *Frankenstein* című regényének bukástörténetként való értelmezése, és az erre a történetre ráépülő szimbolikus térszerkezet leírása. A bukástörténet vizsgálata feltételezi a Teremtő és a Teremtmény kapcsolatának, valamint a regény teremtésproblematikájának a szemügyre vételét. Ezzel kapcsolatban megvizsgálom a mű fenséges-koncepcióját is, mely értelmezésem szerint a két főszereplő karakterének erőterében bontakozik ki.

A rendkívül széles eszmetörténeti háttérnek elsősorban azokat a vonatkozásait vizsgálom, melyek (rendkívül durván és leegyszerűsítve) a szerzőnek a korszak társadalom- és emberszemléletének optimista felhangjaival szembeni kétségeit fejezik ki, mely kétségek olvasatomban a regény problematikájának fő mozgatórugói.

Ezeknek a főbb csomópontoknak az elemzésén át szeretnék eljutni végül a térszerkezet leírásához. Dolgozatom aláhúzni reméli azt a feltételezést, hogy a *Frankenstein* egy igen koherens szerkesztésű, szigorúan strukturált mű, mely problémafelvetésénél fogva rendkívül alkalmas alanya az eszmetörténeti vizsgálódásnak.

Konzulens: Szécsényi Endre egy. adj.

Intézmény: JPTE BTK

KEINDL JÓZSEF–KRISTÓF DÁNIEL

„SIMA ÜGY?!” A TERVEZETT SIMAI VÍZERŐMŰ, MINT TÁRSADALMI KONFLIKTUS

Munkánkban egy olyan társadalmi konfliktust igyekeztünk feldolgozni, amelynek rendkívül sok szereplője van, s a mai magyar helyzet igen sok bélyegét magán hordozza. Az állami szervek, minisztériumok, a helyi szervezetek, a beruházók, és a lakosság közti, sokszor kusza, zavaros viszonyok, kapcsolatok feldolgozását és bemutatását tűztük ki célul magunk elé.

A dolgozat alapját egy olyan speciális, kb. 700 MW teljesítményű vízerőmű képezi, amelyet a Zempléni Tájvédelmi Körzet tervezett bővítésének helyszínén építene a Magyar Villamos Művek Rt., külföldi beruházókkal együttműködve.

A probléma feltárása érdekében először is az illetékes szerveket, a szemben álló feleket kerestük, s így igyekeztünk a konfliktus szerkezetét áttekinteni. Igen fontos volt a különböző tények és vélemények megismerése, illetve azok összehasonlítása. Rendkívül jelentős volt számunkra a lakosság, mint közvetlenül érintett közeg hozzáállásának megismerése, s annak felmérése, hogy mennyi információ jut el hozzájuk. Megszemléltük a majdani beruházás helyét is. Hasznunkra vált a helyszínen készített video-, kép- és hanganyag. Örültünk, hogy a lakossággal közvetlen, baráti beszélgetést tudtunk kialakítani.

A dolgozat nem a konfliktus megoldásáról szól. Megpróbálja megértetni a kívülállókkal a probléma lényegét és bemutatni a szembenálló felek „harcát”.

Konzulens: Dr. Kulcsár László
Intézmény: GATE

KELLER KRISZTINA

NÉMETORSZÁG NÖVEKVŐ VILÁGPOLITIKAI JELEN- TŐSÉGE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A BOSZNIAI REN- DEZÉSBEN VALÓ RÉSZVÉTELRE

Dolgozatomban Németország hidegháború utáni külpolitikai szerepével kívánok foglalkozni. Az 1990. november 3.-án újraegyesülő Németország az európai megosztottság felszámolásával, teljes szuverenitásának visszanyerésével, gazdasági erejének és központi földrajzi fekvésének köszönhetően ismét visszatért a nagyhatalmak közé. Időbe telt azonban, amíg ezt növekvő biztonságpolitikai szerepvállalással is hajlandó volt demonstrálni, kibújva a „gazdasági óriás-politikai törpe” szerep árnyékából.

Ezt a még mindig tartó folyamatot kívánom úgy bemutatni, hogy dolgozatomban – Németország mai külpolitikáját jellemző folytonosság és változás kettősségének rövid felvázolását követően – a fő hangsúly a Bundstagban a boszniai békefenntartásban való német közreműködésről, illetve ennek meghosszabbításáról folytatott vitákra helyezem. A német parlamenti pártok álláspontjain keresztül azokat a tényezőket veszem sorba, amelyek ezen valóban rendkívüli jelentőségű vállalkozás mellett, illetve ellene szólhatnak. Munkám befejező részében a német lakosság külpolitikával kapcsolatos attitűdjeit mutatom be közvélemény-kutatások eredményeinek elemzésén keresztül.

Dolgozatom konklúziójaként rámutatok arra a tényre, hogy Németországnak végre búcsút kell vennie eddigi „világkereskedelmi nemzet” koncepciójától és a mind nagyobb külpolitikai szerepvállalás politikájára kell berendezkednie.

Konzulens: Dr. Kiss J. László

Intézmény: BKE

KERÉNYI CSILLA

AZ INTERAKCIÓ JELLEGE A SZÁMÍTÓGÉPES JÁTÉKOKBAN

A számítógépes interakció legfontosabb alapelve a **Hypertext**, amely több, különböző szöveg összekapcsolódásának segítségével az információk elrendezésének új rendszerét teremtette meg. Ez az alapja az Interneten elérhető játékoknak is, amelyekben választási lehetőségek hálózatával a kommunikáció új dimenziói nyílnak meg.

Az első, „nem-verseny típusú” játékokat a 60-as években alkották; ez kizárólag szöveg-alapú kommunikációt jelentett. A mai játékokban már szöveg alig, vagy egyáltalán nem fordul elő. A *reeltime* (egyidejű) szerepjátékokban a résztvevők választott identitást vehetnek fel, amely segítségével egy alternatív világ „polgárai” lehetnek. Itt a játékos nemcsak nézheti a szereplőt, hanem maga lehet az.

Ezekben egyre összetettebb **interakció** nyilvánul meg; a technika hangyi és képi eszközeinek segítségével pedig egyre szemléletesebb maga a játék. A hypertext koncepcióját akár filmekben is lehetne alkalmazni, ahol a játékosnak – vagy szereplőnek – választások sorozatát kínálják fel, és minden egyes döntés hatással van a jövőbeni lehetőségeire. Ugyanakkor a megjelenítés fejlett technikai eszközei miatt ezek csak előre eldöntött válaszlehetőségek lehetnek, ezzel is korlátozva a játékos „szabad választásait”.

Kérdéses, hogyan értelmezhető itt az *interaktivitás* fogalma; hiszen az alapelv az, hogy számtalan döntési lehetőséget adjunk a résztvevő kezébe. Ő úgy érzi, hogy maga irányítja a folyamatot, de kétségtelen, hogy a virtuális világban is jelen lévő normákat be kell tartania.

Konzulens: Czeizer Zoltán

Intézmény: KJF

KERSÁK JÓZSEF

HATÁSKELTÉS ÉS MANIPULÁCIÓ A KOMMUNIKÁCIÓ- BAN

Az első szó – mit ember kiejtett a száján – talán tényleg csak kommunikációra szolgált. Lehet, hogy a második is. Aztán nem csak közölni akartunk, hanem megtudni, elérni, megszerezni, megtartani. Először csak szóbeli harc folyt. Aztán megjelent az írásos kommunikáció. Ezek is csak szavak voltak, betűk. Ártalmatlan betűk a papíron?

Rádió. Milliók által egyszerre hallható. Kiegészíthető, alátámasztható hangeffektekkel, élő zajokkal. Könnyen hitelesnek tűnhet.

Televízió. Az eddigi legtökéletesebb eszköz a manipulációra, hatáskeltésre. A hangok itt nem a főszerepet, csak a hitelesítést, a képi hatások erősítését szolgálják. Színes, vizuális kommunikáció.

Film. 100 éves. Ez már túl van azon a koron, amikor azt mondják: Hallod, te semmit sem változtál. Pedig nem változott. A hatáskeltés alappillérei ugyanazok, csak tökéletesítették őket. Filmszalag, videószalag, digitális technika. Plánok, belső montázsok, kameramozgások, gépállások. A szín és a világítás. A film a legerősebben felfegyverzett hatáskeltő. A tökéletes vadász. Hatásvadász. Mi pedig, hogy filmnél maradjunk: A tökéletes célpont.

Ma még a film az egyes számú, pedig fél lábbal már a holnapot taposuk. Talpunk billentyűkön ugrál, végig az ábécé betűin. A gondolat végét az *enter* zárja. Nem várjuk már meg, hogy más közvetlenül manipuláljon minket. Más – persze már jó előre kitaposott – gondolataink száguldok az én általam választott úton a talán nem is létező cél felé.

Konzulens: Czeizer Zoltán

Intézmény: KJF

KERTÉSZ EDINA

A TÁVOKTATÁS HAZAI ÉS NEMZETKÖZI KÍSÉRLETEI

A technikai fejlődés, a tudományos eredmények megkövetelik, hogy műveltségünket fokozatosan fejlesszük, naprakész tudással rendelkezünk mind általános, mind szakmai téren. A távoktatás sajátosságai révén kitűnően alkalmas lenne ezen igények kielégítésére. A világban számtalan sikeres távoktatási programmal találkozhatunk, a magyarországi kísérletekről azonban ez kevésbé mondható el.

Kutatásaim során több külföldi távoktatási programmal ismerkedtem meg. Dolgozatom célja, hogy ezen programok tapasztalatait összehasonlítsam a magyarországi eredményekkel és bebizonyítsam, hogy itthon is lenne igény egy színvonalas távoktatási rendszer kialakítására.

A dolgozat első részében a távoktatás fogalmával, didaktikai megközelítésével, lényeges jegyeivel, valamint a különböző médiumok szerepével foglalkozom. Néhány magyarországi távoktatási program rövid elemzése után bemutatok külföldön már jól működő, tekintélyes múltra visszatekintő és sikeresnek mondható távoktatási intézményeket. A modern kommunikációs technológia és a számítógép ma már elengedhetetlen része a hatékony távoktatásnak, így ennek jelentőségét is elemzem. A dolgozat utolsó részében hivatásunkhoz kapcsolódóan pedagógusképzéshez és továbbképzéshez kapcsolódó távoktatási programokat mutatok be, köztük a Brit Open University-t, ami méltán nevezhető a távoktatás egyik ismertebb tradicionális intézményének.

A technikai eszközök felhasználhatósága nő, az interaktivitás megoldja a problémákat, a digitalizálás növeli a felhasználhatóságot a távoktatásban. Egyre nagyobb az elvárás a magasabb tudás iránt, nagyobb az igény a műveltségünk fejlesztésére, ehhez azonban rugalmas és hatékony távoktatási programokra lenne szükség, ahol alaposan felkészült oktatókkal találkozhatnak a felhasználók. A nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a távoktatás ma már diplomaszerezés szempontjából is elismert, tegyünk meg tehát mindent azért, hogy Magyarországon is így legyen.

Konzulens: Dr. Nagy Andor főisk. tanár

Intézmény: EKF

KHALED ABDULLA

AZ INTERKULTURÁLIS KAPCSOLATOK A FELSŐOK- TATÁSBAN TANULÓ HALLGATÓK KÖRÉBEN

E munka azokat a kutatási eredményeimet foglalja össze, amelyeket személyesen is érintett lévén, a napjainkban egyre inkább felszínre kerülő kulturális ellentétek, ellentmondások feloldásának területén végeztem.

Dolgozatom elején a különböző kultúrahordozók találkozásának fajtáival foglalkozom. E munka a kiválasztott személyekkel készített kérdőívek és mélyinterjúk segítségével készült el. Az eredmények arra engednek következtetni, hogy a magyar nyelven tanuló diákok valamivel nyitottabbak a magyar kultúra felé, mint az angolul tanulók. A debreceni felsőoktatási intézményekben nagyon kevés az érintkezési lehetőség a külföldi és a magyar hallgatók között.

Az interkulturális kapcsolatok feltérképezését követően olyan eljárásokból, stratégiákból mutattam be néhányat, amelyek a kulturális életvitelt megkönnyíthetik.

Célom e dolgozat megírásával is az volt, hogy hozzájáruljak a kulturális különbségekből fakadó nehézségek, valamint a kulturális szakadék áthidalásához.

Konzulens: Dr. Rutovszky Kálmán egy. doc.

Intézmény: KLTE

KICSÁK LÓRÁNT

TITOK

A titok filozófiai meghatározása mindig negatívan történt: titok nincs, mert ha van, akkor nem titok, hanem ismeret, vagy ha van, akkor megismerhetetlen, tehát számunkra nincs, éppen ettől titok. Mivel a titok valami negatív, ezért ha beszélni akarunk róla, csak a negatív beszédmódhoz folyamodhatunk.

Mihez képest negatív a titokról való beszéd, és egyáltalán honnan való ez a megkülönböztetés pozitív beszédmód és negatív beszédmód között? Milyen kapcsolat van titok és ismeret között? Miben különböznek egymástól, s ha különböznek, akkor szükségszerűen szemben is állnak egymással?

Ebben az esszéelőzetben annak szeretnék utánagondolni – a kérdés terében –, hogy az a gondolkodás, melyben a tudás mint kizárólagos ismeret jelenhet csak meg, mennyire nem tud, és nem akar tudomást venni és számot adni az önmaga alapjaiban rejlő titokról: a titokról.

Konzulens: Angyalosi Gergely

Intézmény: KLTE

KISS ANITA–RAGÁNY ILDIKÓ

A VÁLÁS HATÁSA A CSALÁDTAGOKRA

A házasság intézménye napjainkban válságban van. Hazánkban minden harmadik házasság – egyes nagyvárosokban szinte minden második – felbomlik.

Egyre több gyermek kényszerül felnőtt egyszülős családban.

Témaválasztásunkat indokolja, hogy a máig is érvényben lévő óvodapedagógiai szakirodalom a válásról, mint veszélyeztető tényezőről ír, a csonka család fogalmát használja és az ilyen családban élő gyermekeket hátrányos helyzetűeknek ítéli. El lehet-e egyértelműen ítélni a válást a gyermekekre gyakorolt káros hatása miatt?

Helytálló-e, hogy csak a hagyományos családokban nőhetnek fel kiegyensúlyozott lelkületű gyermekek?

E kérdések inspiráltak bennünket dolgozatunk megírására, melyben a válás családtagokra gyakorolt hatását vizsgáljuk kisiskolás gyermekek és szüleik körében. A vizsgált korosztály 8–10 éves gyerekekből áll, akik óvodáskorban élték át szüleik válását. Vizsgálatainkat Hajdúböszörményben és Kisvárdán végeztük.

Kíváncsiak voltunk:

- Hogyan sikerül feldolgozni ebben a korban a szülők válását?
- Az eltelt 2–3 év mennyire enyhítette vagy fokozta a válás okozta traumát?
- Mennyire elégedettek a jelenlegi családforma működéssel?
- Hogyan ítélik ezt meg szüleik?

Vizsgálati módszerként családrajzot, szorongási skálát és a családi működés eredményességét vizsgáló kérdőívet alkalmaztunk.

Kapott eredményeink azt mutatják, hogy a válást nem lehet egyértelműen elítélni a gyermekekre gyakorolt káros hatása miatt.

A gyermeknek nem a szülők házasságára van szüksége, hanem a szülők harmonikus kapcsolatára, amely a hagyományos családoktól eltérő formákban is megvalósulhat.

Konzulens: Czinku Julianna főisk. adj.

Intézmény: WIF

KISS GABRIELLA

ÉSSZEL ÉS KÉZZEL

Kuriózumok az európai orvostudomány történetéből a prehisztorikus időktől az 1300-as évek végéig

Dolgozatomban általában olyan orvostudomány történeti érdekességekről írok, amelyekkel kevesen foglalkoznak, de sokakat érdekel. Vizsgálataimat a prehisztorikus időktől kezdve az 1300-as évek végéig az európai orvostudomány történetén belül végeztem. Munkám során elsősorban kultúrtörténeti szempontokat vettem figyelembe, és a művelődéstörténet kereteiből a tudománytörténet, még szorosabb értelemben az orvostudománytörténet eredményeit és adatait használtam fel, valamint írásomban helyet kapott néhány technikatörténeti adat is. A vizsgálati módszerek közül egyaránt felhasználtam a szinkron és a diakron megközelítés elvét. A publikációk és a könyvek rengetegét „átrágva” próbáltam a már befejezett kutatásokból előásni a hasznosat, vagyis a „csemegéznivalók” által az európai orvostudomány történet egy szokatlan, fonák oldalát megismer(tet)ni. Az alcímbe található „kuriózum” szó talán magyarázatra szorul. A régebbi latin nyelvű irodalomban gyakran találkozhatunk a „curiosus” melléknévvél, amely – a szövegkörnyezettől függően természetesen – általában azt jelenti, hogy az ilyen jelzővel ellátott illető újdonságra, tudásra vágyó. A múlt századi magyar nyelvű irodalomban azonban már a „ritkaság” megjelenésére használták a kifejezést. Ma az érdekes és hasznos ismereteket jelöljük vele; orvostudomány történeti megközelítés által ezekből szeretnék egy csokorra valót bemutatni a dolgozatomban.

Konzulens: Abai Ilona főisk. adj.

Intézmény: VF RKTF

KISS JUDIT

MADÁRDAL

Konzulens: Bódi László
Intézmény: ME

KISS NOÉMI

ÚJ ELMÉLETI LEHETŐSÉGEK AZ IRODALOMKRITIKA NYELVÉBEN

különös tekintettel a szociológiaelméletekre

Leginkább az irodalomszociológia témakörébe sorolható a dolgozat, mely egyszerre ki is tágitja a szakirányt úgy, hogy irodalmi, de leginkább irodalomkritikai igényű szövegek, és az egyes, főként a 1990-es évektől jelentkező szociológiaelméletek kapcsolódási pontjait próbálja meghatározni.

Az önmagában is új és egyre izoláltabbnak tűnő nyelvvé alakuló irodalomkritika, egy különös, nyelvfilozófiai és a szociológia kommunikációelméleteit szintetizáló igénnyel jelentkezik Magyarországon a tudományban is a '90-es évektől. A még ki nem kristályosodott, és több esetben radikálisan alkalmazott posztmodern nyelvi fordulat olykor az érthetőség elvesztésének csapdájába esik. A szerző úgy gondolja, hogy az Új kritika még korántsem kicsiszolt és beérett nyelvi diskurzussal jelentkezik. Az egyes szociológiaelméleteket az irodalomkritikába beemelő szerzők egy-egy mű értelmezésekor többször eltávolodnak a szoros és érthető, követhető olvasásától.

A dolgozat leginkább az eltelt öt év elméleteit, a hermeneutikán át egészen a radikális konstruktivizmusig, valamint az 1996-ban lezajlott kritika vitát elemzi részletesen, úgy, hogy egyik elmélet mellett sem érvel. Objektív, néhol szkeptikus hangnemű, elemző-értelmező munkára vállalkozik a szerző, miközben maga a dolgozat is újraír és megszólít egy lehetséges, irodalmi és elméleti műveket egyszerre értelmező, legfőbbképpen az olvashatóságra törekvő nyelvet.

Konzulens: Veres Ildikó doc.

Intézmény: ME

KLEMENT JÁNOS

AZ ÓKORI GÖRÖG KOZMOGÓNIA FEJLŐDÉSE THALÉSZTÓL ARISZTOTELÉSZIG

Dolgozatom céljával azt tűztem ki, hogy bebizonyítsam, már az ókori görögök eljutottak a heliocentrikus világgép felismeréséig.

A probléma feltárásához az alábbi módszereket alkalmaztam: primer és szekunder irodalom-feldolgozás és elemzés, összehasonlító elemzés.

Dolgozatom alapját Arthur Koestler: Az Alvajárók c. műve képezi, emellett igyekeztem feltárni azokat a filozófiai és csillagászati előzményeket, amelyek kiindulópontként szolgáltak az ógörög gondolkodás számára.

Feltárom és elemzem azt a folyamatot, amely elvezetett a mitologikus világgéptől a tudományos világgép kialakulásáig. Elemeztem és összehasonlítottam a kor egyes gondolkodóinak a Naprendszerünk felépítésével kapcsolatos felvetéseit. Ebben kiemelkedő szerepet szántam a Pythagoreusvonal fejlődésének, mivel véleményem szerint ez a filozófiai törekvés jutott el legmesszebbre a kozmogónia kérdésének fejlődésében. Ezen az alapon bizonyítom, hogy a számoszi Arisztarkhosz eljutott a mai heliocentrikus világgép alapjaihoz. Amiért ez a rendszer nem került be a tudományos ismeretek közé, annak Arisztotelész világgépének visszalépése volt az oka.

Így joggal felmerülhet az az új filozófiai kérdés, hogy hol tartana most az emberi tudomány, ha annak idején elfogadják az Arisztarkhoszi világgépet? Erre a kérdésre további kutatások adhatnak választ.

Konzulens: Fellerne Búzás Klára főisk. adj.

Intézmény: BOF

KOSZTALITY MÓNIKA

A KITE RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BAJAI ALKÖZPONT EGYES SZOLGÁLTATÓ TEVÉKENYSÉGÉNEK ÉRTÉKELÉSE

A napjainkban zajló mezőgazdasági átalakulás következtében új követelményeknek kell megfelelni. Az egyik megoldásra váró feladat a szaktanácsadói rendszer kiépítése, működtetése.

Az agrár-szaktanácsadás célja annak elősegítése, hogy az agrárgazdaság szereplői a lehető leggyorsabban és legelőnyösebben alkalmazkodjanak a kül- és belpiaci követelményekhez.

Az agrárgazdaság számára terméke előállító és/vagy szolgáltató cégek létrehozták saját szaktanácsadó hálózatukat. Közéjük tartozik a KITE Rt is, amely üzleti tevékenysége mellett szaktanácsadást is végez. Dolgozatom célja a Bajai Alközpont tevékenységének értékelése, melynek során kiemelten foglalkoztam a szaktanácsadási tevékenység feladatával, célkitűzéseivel, jelenlegi helyzetével és lehetőségeivel. A kutatást kérdőíves adatgyűjtéssel és interjúkészítéssel valósítottam meg. A kiértékelést statisztikai módszerekkel végeztem el.

A stratégiai elemzésénél a GYELV-elemzés irányelveit követtem. Dolgozatomban a szaktanácsadói tevékenység egy kicsiny szeletét tudtam tanulmányozni. Úgy gondolom, hogy ebben a kategóriában az Alközpont tevékenysége tipikusnak mondható. A felmérés eredményeként megállapítottam, hogy vevőik elégedettek az Alközpont szaktanácsadási tevékenységével. A kereskedelmi tevékenység esetében szintén jó véleményeket fogalmaztak meg.

Konzulens: Dombóvári Ella főisk. adj.

Intézmény: DATE

KOCSIS NÁNDOR

A TUDAT ÉS DOLOGISÁG VISZONYA A HEGELI FILOZÓFIÁBAN

Dolgozatomban két kérdésre keresném a választ. Az első: Megállja-e a helyét Marxnak az a megállapítása – melyet a Gazdasági-filozófiai kéziratokban fejt ki –, hogy a hegeli filozófia, bár céljául tűzi ki, nem a valóságos történelmi fejlődéssel foglalkozik, mert végig az „elvontság elemében mozog”, s a tapasztalat csak mint „csíra”, csak mint valami titok lappang benne. Jogosulatlanul állítja tehát magáról, hogy a szellem fejlődését adekvát módon, tudományosan írja le? A második: Mondhatjuk-e Popperrel, hogy a hegeli filozófia arra tett kísérletet, hogy a világ leírására vállalkozhassunk csakis a tiszta, a pusztá gondolkodás alapján? Popper szerint az így eljáró Hegel visszatér a Kant előtti filozófiához, melyet Kant dogmatikusnak nevezett. Dogmatikus-e valóban Hegel?

Az első fejezetben – megvilágítanám – A szellem fenomenológiája alapján – Heges tudományfelfogását, magyarázatot fűznék a Fenomenológia néhány központi gondolatához, pl.: a szubsztanciális élet közvetlensége, az igaz az egész, szubjektum és szubsztancia azonossága.

A második fejezetben ismertetném Marx és Popper idevonatkozó bírálatát.

A harmadik fejezetben választ adok a bevezetőmben említett problémákra és rámutatok, hogy Hegel valóban a spekulatív tudomány keretein belül mozog, de nagyon is figyelembe veszi a valóságos világ történéseit, s a világ abszolút teóriája, a hegeli filozófiában nem adható meg pusztán a spekulatív gondolkodás útján, támaszkodnia kell tapasztalati anyagokra is.

Konzulens: Nyizsnyánszky Ferenc doc.

Intézmény: KLTE

KODÁCSY TAMÁS

AZ ISTEN VÉGTELENSÉGÉRŐL

Napjainkban divatos téma a természettudomány és a teológia kérdéskörét feszegetni; ha úgy tetszik, az Isten végtelenségéről írt dolgozat is besorolható e témakörbe.

A dolgozat elsődleges célja magának a végtelen fogalmának tisztázása és használatának rövid történeti áttekintése a teológiában, illetve a filozófiában. Másrészt a természettudományos és teológiai szemléletmód összevetése, hiszen a végtelen meghatározásakor a racionális-analitikus és a holisztikus-szintetikus megismerési mód ütközik egymással.

Módszerem sem teológiai, sem természettudományos: tisztán a matematikát és logikát (Cantor halmazelmélete, Russel-paradoxon) használom fel arra, hogy megtaláljam a különbségeket és azonosságokat a két terület között. Teológusok és természettudósok könnyen mondanak ítéletet egymás megismerési módja felett, általában jogosan; de többet ér az, ha az egyes disciplina saját eszközeivel ébred rá lehetőségeire és hatáira, nem pedig egy másik szabja meg korlátait. Ennek szellemében folytattam vizsgálódásaimat.

A dolgozattól a teológusok számára nyilvánvaló, hogy Isten különleges végtelenségéből következően tökéletesen nem alkalmazható rá semmiféle racionális modell, emellett pedig egy másfajta megközelítési módot javasolok a végtelennel kapcsolatban felmerülő paradoxonok kifejezésére.

Konzulens: Dr. Szűcs Ferenc

Intézmény: KERE

KOVÁCS BEÁTA–VAJDA ZSUZSA

PÁLYAVÁLASZTÁS ÓVODÁSKÉNT? !

Dolgozatunkban a magyarországi alap- és középiskolai oktatás problémáit vetjük fel. Az utóbbi években erőteljesen megnőtt az „alternatív” oktatást biztosító óvodák és általános iskolák száma, amely a gyerekek túl korai orientációját és determinációját eredményezheti. A közvélemény körében nagy sikerrel kecsegtető próbálkozások (óvodai nyelvtanítás, korai képességfejlesztő programok, szakosított tantervű tagozatos iskolák) figyelmen kívül hagyják, hogy mekkora hátránnyal jár az ezekből való kimaradás. A jó képességű, de a programokból valamilyen ok miatt kimaradt (lakóhely, családi háttér stb.) gyerekek továbbtanulási lehetőségei az idő folyamán mindinkább beszűkülnek. A másik oldalon viszont azok a gyerekek állnak, akik részesültek speciális képzésben, de a korai döntés és az „elkötelezettség” következtében a pályaválasztásuk behatárolt.

Az egyre növekvő felvételi követelmények rákényszerítik a gyereket, hogy már 13–14 éves korban határozott képe legyen arról, hogy milyen irányban akar továbbtanulni. Ugyanakkor az ide kapcsolódó személyiségvizsgálatok éppen azt bizonyítják, hogy erre a gyerek pszichikailag még nem érett (pl. Erikson). Ha pedig a gyerek nem tud dönteni, dönt a család.

Ehhez kapcsolódik feltevésünk is, miszerint a korai pályaválasztás gyakori pályamódosítást, -elhagyást eredményez. Ezt az oktatási rendszer hibájának tulajdonítjuk, amely részben kiküszöbölhető.

A speciális képzés célja pedig az legyen, hogy a gyerekeknek lehetőséget teremtsünk arra, hogy az őt érdeklő területtel mélyebben megismerkedhessen. Ugyanakkor a változtatás ne jelentsen se technikai, se pszichikai problémát.

Hagyjunk időt a pályaválasztásra – a *gyerek* választására.

Konzulens: Dr. S. Nagy Katalin egy. tan.

Intézmény: ME

KOVÁCS ENIKÓ

VIDÉKFEJLESZTÉS A MEZŐGAZDASÁG SZEREPE EGY SZABOLCS- SZATMÁR-BEREG MEGYEI VÁROS FEJLŐDÉSÉBEN

Dolgozatom a mezőgazdaság és vidékfejlesztés kapcsolatát vizsgálja. Alanyául az ország észak-keleti periferiáján elhelyezkedő város, Vásárosnamény szolgál.

Kutatásaim során igyekeztem a vidékfejlesztés komplexitásából fakadó követelményeknek megfelelően vizsgálni a város természeti-társadalmi-gazdasági jellemzőit, és azok hatását a város életére.

Vizsgálataim kiindulópontja az, hogy a mezőgazdasági termelés korábban szinte egyetlen és meghatározó működési formája – a termelőszövetkezet – milyen szerepet játszott a társadalmi-gazdasági folyamatokban. Az átalakulás során a szövetkezetek struktúrájában bekövetkezett drasztikus változások alapvetően megváltoztatták az általuk betöltött szerepeket is.

Jelenleg a várost tekintve több száz szereplő, egyéni gazdálkodó van a mezőgazdasági termelésben. Önállóan ezek a termelők nem tudják megoldani azokat a feladatokat, melyeket eddig a szövetkezet látott el.

Felmerül tehát a kérdés, hogy milyen – külső vagy belső – szerveződés-szövetkezés vállalhatja fel a szövetkezet által korábban megoldott vidékfejlesztési és egyéb feladatokat.

Kutatásaim további célja annak részletes feltérképezése, hogy milyen helyi törekvések, elképzelések vannak, és ezek hogyan illeszkednek a megyei, országos és emellett az Európai Unió koncepcióiba.

Konzulens: Dr. Illyés B. Csaba egy. doc., Dr. Madarász Imre egy. adj.
Intézmény: GATE

KOVÁCS JUDIT

UTAK A „KÖLTŐI LÉTEZÉS” FELÉ

- Különös tekintettel Heidegger kései filozófiájára -

Heidegger az *Intelme*k című írásához lejegyzett egy pár gondolatot: „Az *intelme*k” nem költemények. De nem is versekbe és rímekbe fogott „filozófia”. Az „*Intelme*k” egy olyan gondolkodás szavai, amelynek részben szüksége van erre a kijelentésre, de nem teljesedik ki benne. Ennek a gondolkodásnak azért nincs fogódzója a létezőben, mert a létet gondolja – (...) a gondolkodás, a létnek engedelmeskedve, számára szavakat keres.”

Ez a gondolat készítetett arra, hogy megvizsgáljam Heidegger írásait a fenti szempontból. Mert ezen írások nem esztétikai művek, nem költemények és nem egyszerűen csak filozófia. Mindez együtt. S ahol filozófia, gondolkodás, költészet ilyen egységként mutatkozik meg, ott nagyon mély tudás rejtezik, s ezen írások által a tudás megmutatkozik.

Az évszázadok során ennek igazolása, a lét feltárulkozása mindig meg kell, hogy történjen a XX. században, Heidegger írásai erre példák.

A dolgozatomban mindemellett szerettem volna megkeresni azokat a gondolkodókat, filozófusokat, akik Heideggerre ilyen szempontból hatást gyakoroltak és akik saját életüket is mindenkor ennek tudatában élték. Így került említésre Kierkegaard, Hölderlin neve, valamint a korai görög gondolkodók (főképp Parmenidész, Szophoklész, Hérakleitosz) akikkel maga Heidegger is sokat foglalkozott.

Konzulens: Lőrinczné dr. Thiel Katalin főisk. doc.

Intézmény: EKTf

KOVÁCS KLÁRA

A HIT GYÜLEKEZETE CSALÁDHOZ VALÓ VISZONYULÁSÁRÓL

Dolgozatom bevezetőjében a Hit Gyülekezete létrejöttéről és az 1989-es hivatalos elfogadásáról írtam. A közösséget a kezdetektől fogva sok támadás érte, melyek közül egy nagyon súlyos és napjainkban oly sokat hangoztatott vád, a családelленesség. Engem – mint leendő pedagógust – is érdekelt ennek az oka, s ezt szemem előtt tartva vizsgáltam a gyülekezet hozzáállását a családhoz.

A Hit Gyülekezetben – mint mindenhol a világon – a párválasztással kezdődik a család létrejötte, amik a közösségben bizonyos elvek, bibliai igazságok betartásával történnek.

A családban levő kapcsolatok fontos meghatározója a szeretet, amelynek a Biblia eredeti kifejezései szerint négy fajtája van, amit a Hit Gyülekezete teljes egészében elfogad: agape, phileo, eros, astorgos. Ezek meghatározása után egy a Hit Gyülekezetben vallott bibliai alapigazságot részletezek: „Ezért elhagyja a férfi apját és anyját, és ragaszkodik feleségéhez, és lesznek ketten egy testté.” A harmadik részen belül tárgyalom a közösség álláspontját a férjek, feleségek feladatairól, szerepéről, a gyermekek szülőkhöz és a felnőttek és gyerekek nagyszülőkhöz való viszonyulásáról, a gyermeknevelés fő szempontjairól. Ezt a fejezetet a szabadidő eltöltéséről, a gyülekezet tagjainak belső családi életéről, ünnepekről való leírással zárom.

Mint leendő pedagógus arra a véleményre jutottam, hogy a közösséget ért családelленesség vádjának nincs alapja, mert a tapasztalatok alapján bizonyított, hogy a Hit Gyülekezete nevelési elvei alapján is lehet a társadalom számára hasznos állampolgárokat nevelni.

Konzulens: Dr. Zom Antal főisk. doc.

Intézmény: EJF

KOVÁCS LÁSZLÓ–ANTAL ÁRPÁD

KOLOZSVÁRI KÖZÉPISKOLÁSOK DROGFOGYASZTÁSA

Szociálpszichológiai közhely, hogy a nagyméretű, gyors társadalmi változások egyszersmind új kihívások tömegét is jelentik a szükségszerű átalakulási folyamat „elszenvedőinek”. Ezek egyike a narkológia illetékeségi körébe tartozó viselkedészavarok halmozódása. Ilyen szempontból sajátosan értékelhető az országhatárok megnyílása. Többszörösen nőtt a hazánkba kerülő kábítószer mennyisége, a tömegesen hozzánk érkező külföldiek közül valószínűleg számos a drogfogyasztó, egyre nyilvánvalóbb, hogy a nemzetközi drogkereskedelemben tranzitországból (a balkánról Nyugat-Európába irányuló) célországgyá válunk.

Kérdőíves kutatással tanulmányoztuk a drog kipróbálására, fogyasztására, beszerezhetőségére és az ezzel kapcsolatos attitűdöket.

A kutatások bizonyítják, hogy a drogok kipróbálásában a serdülő korosztály a legvesélyeztetettebb, ezért 7 kolozsvári – román és magyar tanítási nyelvű – iskola 28 osztályában (X. és XI. osztályok) alkalmaztunk – önkitöltős módszerrel – kérdőívet az anonimitás maximális biztosításával. Az osztályteremben az adatfelvétel idején a kérdezőbiztoson és a kérdezettekén kívül senki nem tartózkodott; a kérdőív első oldala a kutatás céljáról, hasznáról, fontosságáról tartalmaz rövid tájékoztatót, ugyanitt biztosítjuk az adatszolgáltatót a névtelenség szigorú megtartásáról, amit szóban is megisméltünk.

Konzulens: –

Intézmény: BBTK

KOVÁCSNÉ SZÉP ADRIENNE

ELŐÍTÉLETEK SZEREPE A SERDÜLŐK BARÁTVÁ- LASZTÁSÁBAN

A dolgozatom elsődleges célja az volt, hogy felmérjem azt, hogy a gyermekkorból kilépő s a felnőttkor felé haladó serdülők mennyire élnek előítéletekkel és feltérképezsem azt, hogy jelentős szerepet játszanak-e a barátok választásánál. Feltételezésem saját élményem alapján az, hogy nagymértékben determinálják az előítéletek és a hozzá közel álló pszichológiai jelenségek a fiatalok választását. Dolgozatomban igyekeztem csokorba szedni azokat a „barátszalogató” tulajdonságokat, jellemzőket, amelyek hatnak egy serdülőre, hangsúlyos lehet a barát kiválasztásánál.

42 állításból és 3 kérdésből álló kérdőívet szerkesztettem, kíváncsi voltam még a barátságról alkotott elképzelésekre is. A kérdőív eredménye többek között rámutatott a fiúk és lányok közötti „nézeteltérésekre” az életkori különbségekre és arra, hogy igen is élnek az előítélettel a serdülők.

Fontos következtetésem volt az, hogy az állításokat direkt formában kapták, akkor tudták, hogy erkölcsileg mi a helyes válasz, de a rejtetten megfogalmazott állításra az előzőleg leírtak cáfolatát választották.

Dolgozatom másik célja az volt, hogy a kérdőív kitöltése gondolatokra ösztönözze a serdülőt a témával kapcsolatban. Ez sikerült is, mivel nagyon sok gyerek megfogalmazta és kimondta az előítélet lényegét, előnyét, hátrányát.

Konzulens: –

Intézmény:

KUBON ZOLTÁN

„KI AZ IDŐ?”

Dolgozatom fő célkitűzése Heidegger időértelmezésének elemzése és a különböző időkonceptciók összefüggéseinek feltárása. Heidegger gondolatai sok tekintetben utalnak vissza korábbi jelentős teoretikusok időről vallott felfogására. Közülük Ágostont, Kantot és Kierkegaard-t emeltem ki. Felfogásom szerint ők mutatják fel legmarkánsabban a heideggeri időfogalom előzményeit.

A heideggeri és az ágostoni gondolatmenet összefüggése eléggé nyilvánvaló, hiszen *Az idő fogalma* című írásban szövegszerűen is utal Heidegger a *Vallomásokra*. Kant időfelfogása véleményem szerint annyiban rokonítható Heidegger gondolatmenetével, amennyiben az időt mindketten „fenoménként” ragadják meg. Kierkegaard pedig az a gondolkodó, akinél az idő kérdése igazán egzisztenciálissá, „húsbavágóvá” válik, s ez a gondolat megelőlegezi a heideggeri létkonstituáló időfogalmat.

Az idő fogalmának van egy másik története, amely a természettudományokhoz, elsősorban a fizikához kapcsolódik. Megítélésem szerint legalább utalások szintjén szükséges megemlítenem Newton, Leibniz és Einstein gondolatait, de ezen konceptciók kifejtése túlnőne egy ilyen dolgozat keretein.

Konzulens: Lőrinczné dr. Thiel Katalin főisk. doc.

Intézmény: EKTF

LÁPOSI RÉKA

AZ ARCHAIKUS ÉS GÖRÖG „LÉLEKVÁROS”

Az ideális városról, az eszményi városról alkotott elképzelések egyidősek az emberi gondolkodással. A kezdetek kezdetén, vagyis amikor az embert foglalkoztatni, érdekelni kezdte az ideális város megteremtése, természetesen mítosz formában jelentek meg ezek az elképzelések. Ezek a mítoszok azonban csupán egy folyamat kezdetét jelentették. A kezdeti mítoszokban az ember jelentősége nem túl nagy, hiszen minden az istenektől, s a félistenektől függ, a szükséges ismereteket az égből kell szerezni. Az „evolúció” hosszú során viszont egyre inkább a ráció válik uralkodóvá.

Az ideális város tulajdonképpen a tökéletes város elgondolását, elképzelését rejt magában, egy olyan városét, amelyből eltűntek a valóságos, földi város hibái, amelyben a harmónia, a rend és a rendszeresség uralkodik. Mindebből világosan kitűnik az, hogy az emberek sohasem tekintették jónak, legalábbis „legjobbna” nem, azt a várost, azt az államot, amelyben éltek. Tehát az ember akkor kezd el gondolkodni egy jobb világ megteremtésén, amikor rádöbben arra, hogy az adott világ, a létező világ nem jó, nem a legjobb. Ám a létező világ sohasem lesz tökéletes, sohasem lesz az ideális világ, mert mindig voltak és lesznek olyan dolgok, amelyek tökéletlenné teszik azt. Az ideális város tehát csak elméletben, rajzban és szövegben létezik, a térben nem valósítható meg. Ha megvalósítanák, akkor konkrét adottságok jönnének létre, s akkor már nem nevezhetnénk többé ideális városnak. Ezt az eszményi várost, ezt az illúzióvárost csakis elképzelni lehet, építeni nem. Következésképpen ez az állam, ez a város a lélekben él, a lélekben létezik, s ez az igazi város, ez a „lélekváros” elpusztíthatatlan.

Az ideális város problémája igen bonyolult, s túlságosan összetett ahhoz, hogy összefüggő, s még kevésbé kimerítő elemzést tudjunk nyújtani. Ezt bizonyítja az a tény is, hogy már nagyon sokan felkutatták ezt a témát, de még mindig sok újdonságot és érdekességet tud nyújtani.

Konzulens: Dr. Kalmár Zoltán

Intézmény: VE

LAUGÉ NÁNDOR–LENCSES TAMÁS

A PAKSI ATOMERŐMŰ KIS- ÉS KÖZEPES AKTIVITÁSÚ RADIOAKTÍV HULLADÉKAINAK, MŰSZAKI, GAZDASÁGI, KÖRNYEZETI ÉS TÁRSADALMI ASPEKTUSAI

A dolgozat kizárólag a Paksi Atomerőmű kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékaival foglalkozik, a keletkezéstől a kondicionáláson át az esetleges lerakásig.

Megvizsgáljuk a különböző térfogatcsökkentő megoldásokat, a hulladék mennyiségének csökkentésére alkalmas eljárásokat. Foglalkozunk a Paksi Atomerőmű esetében szóba jöhető megoldások kombinációjával, a lehetséges alternatívákkal. A végleges lerakás és az ideiglenes, átmeneti lerakás problémáit, műszaki megoldásait is megnézzük.

Gazdasági elemzések és számítások útján alakítjuk ki végső véleményünket.

Konzulens: Takáts Attila tud. munkatárs

Intézmény: BME

LEHMANN MIKLÓS

VILÁG-KÉP

Közhellyé vált, hogy az elektronikus kommunikáció korát éljük. Mindennapjainkat egyre inkább olyan közegben töltjük, mely az információátvitel szempontjai szerint van berendezve; ezzel párhuzamosan a kommunikáció a társadalom felépítésében olyan vezető pozícióba került, mint korábban az ipar vagy a közlekedés.

Érdeemes felfigyelnünk e folyamaton belül arra is, hogy jelenleg a képek terjedésének lehetünk tanúi. Ezt többféleképp interpretálták mindeddig: elképzelhető, hogy az írásbeliség után elérkeztünk a képiség korszakába; vagy a képek egy új „primitív” kultúra eljövetelet jelzik.

A képeknek tulajdonított jelentőség azonban nem újkeletű. Dolgozatomban azt szeretném megvizsgálni, hogy mitől válhattak a képek ennyire lényegessé az ember számára. Kezdve a vizualitás meghatározó szerepével az érzékelésben, megpróbálok eljutni odáig, hogy mitől jöhetett létre a „világkép korszaka”. Úgy vélem, a valóságról kialakított véleményünket jelenleg képek határozzák meg; a képek közvetítette világ viszont talán már nem is ugyanaz a valóság. Anélkül, hogy ezt hanyatlásként vagy előrelépésként értékelném, egy világ-képet szándékozom felrajzolni, e dolgotat használva keretként.

Konzulens: Dr. Ropolyi László egy. adj.

Intézmény: ME

LEHMANN MIKLÓS

SÉMÁK A MŰVÉSZETBEN

A kognitív tudományban a sémák fogalmát többnyire a percepcióban, a megismerésben és a cselekvésben szokták felhasználni. Elégé széles körben, többféle funkciót is elláthatnak; de vajon alkalmazhatók-e a művészetben, akár az alkotó, akár a befogadó oldalán? A kérdés azért lehet jelentős, mert ugyan az esztétika mindig is valamiféle szabályrendszert próbált adni a művészet számára, de a feladatot merőben más oldalról közelítette meg.

A választ úgy kell megadnunk, hogy a szabályrendszer nyitott maradjon az újdonság irányába. Ezért elkerülhetetlen, hogy kitérjünk a kreativitás és a képzelet problémájára; sikert csak akkor érhetünk el, ha ezeket is be tudjuk illeszteni rendszerünkbe.

Hasonlóképpen, ha a szabályok elvetésével pusztán a képzelet szabadságának engedünk teret, úgy a művészet a meghatározhatatlanságba zuhanhat. Köztes utat kell tehát találnunk, melyen mindkettő áttekinthetővé válik.

Dolgozatom végén röviden kitérek arra is, hogy egy ilyen sémarendszer miként applikálható egy PDP (Parallel Distributed Processing – párhuzamos megosztott feldolgozás) modellre; ezzel remélhetőleg sikerül azt is megvizsgálnom, vajon mennyire működőképes a rendszer.

Konzulens: Dr. Forrai Gábor egy. doc.

Intézmény: ME

LENCZ ADRIENN ÉVA

BETEKINTÉS A MAI MAGYAR SZÉLSŐJOBBDALI FIATALOK VILÁGÁBA

Dolgozatomban az 1990-es évek Magyarországnak jobboldali radikalizmusával, a nyilas (náci) előzményekhez tudatosan kötődő, azt példaként elfogadó néhány csoport megalakulásával, működésével, és az e szervezetek életében bekövetkezett jelentősebb történésekkel foglalkozom.

Érintem a jobboldali radikalizmus sajátosságait, napjainkban bekövetkezett európai újjáéledését, hazánkban való megerősödését.

A Világnemzeti Népuralmista Párt és a Hungarista Mozgalom tevékenységén, s különböző más szerveződésekkel való kapcsolattartásukon keresztül mutatom be a hungarizmus újjáéledését, kitérve a csoportokon belüli antiszemitizmus mibenlétére.

Ez utóbbi témakört a szélsőjobboldali ideológiákban lévő megnyilvánulásai alapján foglalom össze, lélektani tényezők és a beszélgetésekben felmerült konkrétumok alapján. Részletesebben a Magyar Népjóléti Szövetség mindennapjaiba kaphatunk betekintést, egy tagjával való beszélgetéseken keresztül.

Külön fejezet szól a szélsőjobboldali irányzatok politikai szimbólumairól, ehhez naprakész gyűjtemény található a mellékletben több szervezet anyagából.

Konzulens: Dr. Donáth Péter főisk. tanár
Intézmény: BTF

LÉNÁRD GÁBOR

POLGÁRI KULTÚRA ÉS OKTATÁSPOLITIKA A DUALIZMUS ÉVEIBEN MAGYARORSZÁGON

A dolgozat a legújabb kori magyar művelődéstörténet talán legizgalmasabb időszakával, a dualizmus korával foglalkozik. Háttérelmzés és fogalomtisztázás után ad áttekintést a korszak kulturális életének főbb területeiről (irodalom, színház, zenei élet, képzőművészet, sajtó). Hangsúlyos része a korszak oktatáspolitikájának „átvilágítása”. Tényadatoló módszert alkalmazva von le talán mára is érvényes következtetéseket. (Ebben jelentettek nagy segítséget a szakirodalomban szereplő általános és specifikus művek.)

A témakör több szempontból is aktuális. Egyfelől 1996-ban ünnepeltük honfoglalásunk 1100., és a magyar iskola fennállásának 1000. évfordulóját, másfelől ezekben az években kezdődik egy „újrapolgárosodás”-nak nevezhető folyamat, amelynek előzménye egyértelműen visszavezethető a ki-egyeződést követő évtizedekre. A századfordulón történt progresszív változások a kultúra és az oktatás területén nagy hatással vannak mind a mai napig.

A korszakot kultúrtörténeti és oktatáspolitikai szempontból egyaránt sokan vizsgálták és vizsgálják. A dolgozat e két különállónak tekintett rész kapcsolatait, összefüggéseit igyekszik feltárni.

Konzulens: Ozsváth Sándor főisk. adj.

Intézmény: KFRTF

LENCSES JÓZSEF–LENCSES TAMÁS

ATOMERŐMŰVEK LESZERELÉSE ÉS RADIOAKTÍV HULLADÉKAIK KEZELÉSE

A világon működő energetikai atomreaktorok közül néhány a közeljövőben éri el gyakorlatilag a tervezett üzemidő végét. A nukleáris iparban a „leszerelés” azokat a tevékenységeket jelöli, melyeket a hasznos üzemidő végén hajtanak végre abból a célból, hogy megszüntessék a létesítmény üzemeltetését az újraindítás szándéka nélkül. A leszerelést olyan módon kell végrehajtani, amely biztosítja a leszerelést végző dolgozók, a lakosság és a környezet egészségének és biztonságának védelmét.

A leszerelésnek több fokozatát különböztetjük meg, melyek ütemezésére is különféle elképzelések vannak. A munka jelentős emberi, technikai, pénzügyi háttérrel bír.

A leszereléskor és az üzemeltetés alatt keletkező radioaktív hulladékok, kiégett üzemanyag-kazetták is problémát jelentenek, illetve jelenthetnek. Ezen a téren is megoszloak az elképzelések, különbözőek a már meglévő megoldások.

Mindezekről szeretnénk áttekintést nyújtani, kialakítva a saját véleményünket is.

Konzulens: Takács Attila

Intézmény: BME

LÉVAI TAMÁS

A VIDEO SZEREPE ÉS FELHASZNÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI A PEDAGÓGIAI FOLYAMATBAN

Korunkat számos jelzővel illették, illetik. Nagyon tetszetős a gépkor-képkor, ami jelzi a technika rohamos fejlődését és a vizualitás megnövekedett szerepét. A technikai eszközök egyre nagyobb teret hódítanak a pedagógiai folyamatban is. A video különösen jelentős funkciót tölt be mind az oktatásban, mind a nevelésben.

A televízióval, annak tudatos alkalmazásával hazánkban és a nagyvilágban számosan foglalkoztak. A televízió-pedagógia a médiapedagógia önálló ágává vált. Az iskolatelevízió, ami hazánkban három évtizeden át törekedett a magyar közoktatás megújítására, az esélyegyenlőség megvalósítására, a korszerűsítési törekvések terjesztésére stb. Sajnálatos, hogy akkor szüntették be, amikor a legnagyobb szükség lenne rá a rendszerváltás folyamatában. Csak elképzelni lehet ma már, hogy milyen jelentős szerepet tölthetett volna be a videóval kombinálva. Alkalmazásának problémáját ui. leginkább a műsoridőhöz való kötöttség képezte.

Ma már a médiatárak szerves részét képezik a videótárak, amelyek anyagát akkor és ott használhatják fel, amikor és ahol a pedagógusok jónak látják. A videós anyag tudatosan építhető be a nevelés-oktatás folyamatába.

A video szerepe szinte felbecsülhetetlen a személyiség alakításában, fejlesztésében. Természetesen a videónak is – mint minden más eszköznek – lehetnek káros következményei is abban az esetben, ha helytelenül bánunk vele, rosszul alkalmazzuk. Az agresszív jeleneteket, erotikát, pornót tartalmazó kazetták nyilvánvalóan nem gyermekek számára készülnek, de hogy eljutnak hozzájuk, alig kétséges. Ez esetben sem a technika, az eszköz a felelős, nem azt kell tehát okolni.

Konzulens: Dr. Nagy Andor főisk. tanár

Intézmény: EKTF

LIZICZAY MELINDA

BÜROKOMMUNIKÁCIÓ

»Az információ – hatalom.« Az ezerszer hallott közhelyet újragondolva kezdtem el az információtovábbítás technikai fejlődését végigkísérő kutatásomat, mely során az vezérelt, hogy jobban megismerjem a szakirányomhoz kapcsolódó feledatokat és problémákat.

Kutatásomat az információáramlás történetének rövid áttekintésével kezdtem, melynek már az őskorban is nagy jelentősége volt. Az idő előrehaladtával az emberi kultúra megkívánta az információközlés egyre fejlettebb technikáját.

Ennek a jelentőségére szeretnék rámutatni munkám második részében, amiben a korszerű bürokkommunikációt mutatom be. Az információhálózat fejlődésének köszönhetően napjainkban egyre több személyi számítógép kerül magánhasználatba, ami nagy segítséget nyújt az információközlés különböző területein. A kommunikáció ugrásszerű fejlődését a számítógéphálózatok bevezetésében és elterjedésében látom, ahol az Internet alkalmazását emelem ki.

Munkám harmadik felében az összegyűjtött adatokat ahhoz a felméréshez használtam fel, ahol – egyenlőre – három különböző felszereltségű céget mutatok be.

További céljaim között szerepel, hogy ezt a felmérést még további cégekre is kiterjesszem.

Konzulens: Dr. Nagy György László főisk. doc.

Intézmény: SZIF

LOIS ÁKOS

A SZOCIÁLIS KÖZKIADÁSOK PROBLÉMÁI A RENDSZERVÁLTOZÁS IDŐSZAKÁBAN

Magyarországon az államszocializmus alatt a jóléti juttatások – a rendszer jellegéből adódóan – sokrétűek és jelentős mértékűek voltak. Ez a juttatási rendszer a politikai-gazdasági változások miatt nem tartható fenn. A recesszióval küzdő gazdaság képtelen azt változatlan mértékben az egyre növekedő költségvetési hiány újratermelése nélkül finanszírozni, aminek visszaszorítása az európai integráció egyik sarkalatos feltétele.

Munkám során idősor- és tartalomelemzéssel a jóléti rendszer fő problémáit vizsgáltam:

- a rendszer finanszírozásának kérdése;
- a célzottság problémája;
- a politikai szituációból adódó nehézségek.

Magyarországon a gazdaságnak az államtól való elszakadásával párhuzamosan létre kell hozni egy, az államtól független, a gazdasági fejlettséghez igazított intézményrendszert a régi, mindenkire kiterjedő, és univerzalizálásában pazarló rendszer helyett. Továbbá növelni kell a célzott juttatások arányát és sok jóléti vívmányt meg kell szüntetni. Ezek szükségszerűen népszerűtlen politikai döntéseket jelentenek, amelyeket a kormányon levő pártok nem szívesen tesznek meg.

Konzulens: Dr. Szántó István egy. doc.

Intézmény: ME

LUTERÁN EMESE–CZERÓCKI MÓNIKA

ÁLTALÁNOS POLITIKAI HELYZETFELMÉRÉS AZ EGRI FŐISKOLÁSOK KÖRÉBEN

1996 áprilisában **politikai attitűd vizsgálatot** végeztünk az egri tanárképző főiskolán, 305 hallgató körében. Azzal a céllal, hogy *egy általános helyzetképet nyújtsunk a politika megítéléséről, a pártpreferenciák és választói magatartás alakulásáról, az ország és persze a főiskolások gondolkodásmódjáról, értékeik sajátosságairól*. Továbbá megvizsgáltuk a főiskolai hallgatók *politikai szocializációját*, azaz, hogy milyennek érzik az egyén és a társadalom kölcsönhatását.

A **kutatás módszertanilag** igen sokrétű, ezért igyekeztünk több nézőpontból megvilágítani a politikai élettel kapcsolatos választásokat. Készítettünk D a Századvég Politikai Iskola segítségével, *megfigyelési jegyzőkönyveket*, végeztünk *dokumentum elemzést* és természetesen elkészítettük a *kérdőívünk statisztikai feldolgozását*.

A kutatás alapjául szolgáló **kérdőív, szerkezetileg két részre tagolódik**: egyrészt rákérdeztünk arra, hogy milyennek ítélik meg az ország általános politikai, gazdaságpolitikai, oktatáspolitikai helyzetét, másrészt pedig speciálisan a helyi, főiskolai viszonyokra, véleményekre, attitűdökre kérdeztünk rá.

Mivel a **felvétel egy pillanatnyi állapotot tükröz**, ezért nem törekedhettünk általános érvényű konzekvenciák levonására, bár a kapott eredmények önmagukért beszélnek.

A választói magatartás generációs metszete szembetűnő különbségeket mutat: ugyanis az általunk vizsgáltak mindegyike a fiatal korosztályhoz tartozik, ahol a részvételi hajlandóság a politikai életben – mind a főiskolai érdekérvényesítésben, illetve a napi politikai eseményekben – alacsony.

Konzulens: Szabóné dr. Stefán Edit főisk. doc.
Intézmény: EKTF

MAKK NORBERT

A KIMONDOTT SZÓ – HEGEL ÉS A NYELVI ALAKZATOK

Dolgozatomban kifejtem, hogy azok a kifejezések, amelyeket ma a nyelvtudomány rendezőelve szerint a frazeológia tárgykörébe sorolnak, rávilágítanak több fontos kérdésre nyelvi felfogásunknak, magának a nyelvhasználatnak a szempontjából.

Az említett nyelvi csoportot azonban nem a frazeológia álláspontjáról kívánom megvizsgálni, hanem az alábbi kérdésre szeretnék rávilágítani: vajon képes-e bármiféle filozófia túljutni a frazémák pusztá történeti áttekintésén, illetve struktúrájuk elemzésén? Elemzésem középpontjában G. W. F. Hegel ezen problémakörhöz tartozó gondolatai állnak.

Dolgozatom két részre oszlik. Az első részben *A világtörténet filozófiája* Bevezetésének ezen tárgykört érintő gondolatait elemzem, míg a második részben a hegeli módszer és a beszéd kimondása közötti összefüggést világítom meg. Ehhez dolgozatom első részét és más Hegel műveket használok fel.

A dolgozat végkövetkeztetése magára a hegeli módszerre vonatkozik, mégpedig abban az aspektusban, hogy lehetséges-e a frazémák rétegének megalapozó elemzése a hegeli logika révén. Az elemzés során világossá kell válnia, hogy a nyelvi elemek megrögzülésének és állandó megújulásának problémája messze túlmutat minden elméleti fejtegetésen és tulajdonképpen a konkrét és legsajátabb emberi tulajdonságunkra: a szó kimondásának titkára irányítja a figyelmet.

Konzulens: Novákné dr. Rózsa Erzsébet egy. doc.

Intézmény: KLTE

MÁNFAI ALICE

A FILM ABSZTRAKCIÓS LEHETŐSÉGEI: FILMNYELVI ESZKÖZÖK A HÁBORÚ UTÁNI FILMMŰVÉSZETBEN

Dolgozatunk célja, hogy a háború utáni filmművészetnek sajátosan a „mozgóképre” jellemző reprezentációs formáiból szemléltessen néhányat, illetve számot adjon arról, mennyiben tekinthető önálló művészetnek a film.

A nyelvészek a kettős artikuláció kritériumát hiányolják a filmből. Christian Metz ugyanakkor elismeri, hogy a nagyszintagma szintjén beszélhetünk filmnyelvről. De elégséges-e pusztán a szintaktikai kritérium az eredendően filmnyelvi sajátosságához? A metz-i kritika szerint a film lényege nem a felhasznált elemek szintjén keresendő, hanem azok csoportosításában. Ezzel felvetődik a kérdés: vajon a mozgókép élőködik-e más művészeti formákon?

Pasolini a tér- és időbeli ritmizáltság lehetőségében lát új utat. A szintaktikai műveletnek, valamint a tér és az idő ritmikus változásának gondolata már korábban megfogalmazódik Eisenstein mondattanában: ez a vizuális ellenpontra épül, amelynek egyúttal időbeli meghatározottsága is van. Meghatározása szerint a film sejtje a montázs. A montázs technikáját nem a film találta ki – a balladisztikus sűrítés számos példájával találkozunk az irodalomban és a képzőművészetben. A képi megjelenítés és az időbeni kiterjesztettség együttes jelenléte azonban példátlan reprezentációs lehetőségeket teremtett. Am a lehetőségek csapdát is rejtettek magukban, mivel egyszerre váltak a művészi alkotás forrásává és a minél magasabb fokú illúziókeltés eszközévé. A film technikailag rendkívüli módon alkalmas arra, hogy a „megcsináltság”, az artefactum-jelleg érzését eloszlassa.

Konzulens: Dr. Tarnay László
Intézmény: JPTE

MÁTÉ CSILLA

A NAT SZEREPE A KÖTELEZŐ OKTATÁS TARTALMI SZABÁLYOZÁSÁBAN

Gondolatok az oktatáspolitikáról a Nemzeti alaptanterv kapcsán

A Nemzeti alaptanterv megszületését másfél évtizedes elméleti előkészítés, hatévi szakmai vita és politikai kötélhúzás előzte meg. Még ma, elfogadása után is a támadások kereszttüzeiben áll. Ez a csatározás és (természetesen) a téma iránti érdeklődés késztetett arra, hogy megvizsgáljam eme dokumentumot. Címzavakban a következő vonulatra épül írásom: állami befolyás működése az oktatásban és ennek megszüntetésére irányuló reformtörekvések; az állami irányítás egyik módja a tartalmi szabályozás; a tantervek mint a szabályozás eszközei.

Dolgozatomat az ellentétpárokra építettem fel. A tantervkészítők, általánosabban szólva az oktatáspolitikai előtt ugyanis két választási lehetőség, két végpont áll. Szóltam a központi tanterv helyi tanterv problémájáról, illetve az előíró és a kerettanterv műfaji különbségeiről. Emögött voltaképpen a közös tudásanyag-alternatív tananyag helyes arányának sokat vitatott kérdése húzódik meg. Állami szabályozás vagy autonómia? Centralizált vagy decentralizált berendezkedés? – Így is feltehetjük a kérdést. Talán mint mindenben, ebben is el kell kerülnünk a kockázattal járó szélsőséges megoldásokat és a középút az „arany”. Durkheim véleménye szerint legalábbis „a szabadság teljes hiányának megvan a veszélye, de egy túl szigorúan uniforntírált szabályozás is hátrányokkal terhes”. Írásomban azt a reményt fejezem ki, hogy hazánk Nemzeti alaptanterve ezt a kiegyensúlyozott utat fogja járni!

Konzulens: Dr. Gázsó Ferenc egy. tanár

Intézmény: ME

MÁTÉFI GERGELY

A NÉMET NYELVTERÜLET INFORMATIKAI STRATÉGIÁI

A kilencvenes évek elején a világ több országa felismerte a modern telekommunikációs és információs technológiákban rejlő lehetőségeket, és felmérve ennek társadalmi hatásait, kidolgozta saját stratégiáját.

Jelen dolgozat a német nyelvterületen történeteket foglalja össze, támaszkodva a szerző saját adatgyűjtésére. Bemutatja az egyes régiók programjait, a kidolgozás okait és célkitűzéseit. Foglalkozik a változó kor által igényelt új szabályozással, választ keres például arra, hogy mi tette szükségessé a távközlési piac liberalizációját, vagy milyen jogi problémákat vetnek fel a multimédiás szolgáltatások. Ismerteti a meglévő közigazgatási, oktatási és nyilvános hálózatokat és az ezek bővítésére tett kísérleteket. Vizsgálja, hogy mely régiók mekkora hangsúlyt helyeznek a „behálózásra”, kik vállalják fel egy saját információs szupersztráda kiépítését. Tanulmányozza az informatika szerepét többek között olyan területeken, mint az oktatás, a kutatás-fejlesztés, a közlekedés, a közművelődés vagy az ipar.

A dolgozat célja egyrészt egy részletes áttekintést és ötletgyűjteményt adni, másrészt kiemelni és értelmezni az egyes régiók közti különbségeket.

Konzulens: Dr. Z. Karvalics László egy. doc.

Intézmény: BME

MEDGYESI MÁRTON

A RENDSZERVÁLTÁS ÉS A KERESETI EGYENLŐTLENSÉGEKKEL KAPCSOLATOS PREFERENCIÁK

Magyarországon a nyolcvanas évek vége óta gazdasági tranzíciós folyamat zajlik, amely még napjainkban sem zárult le teljesen. A piacgazdaság kiépülésének egyik következménye az volt, hogy amint a gazdasági tevékenység egyre nagyobb része került magánkézbe, úgy egyre inkább a munkabérek és a piaci viszonyok függvényei lettek és jelentősen megnövekedtek a jövedelmi különbségek.

Ezek a folyamatok felvetik a kérdést, hogy a jövedelmi egyenlőtlenségekkel kapcsolatos vélemények, attitűdök hogyan változtak ugyanebben az időszakban. Vajon hajlamosnak mutatkoznak-e az emberek a piaci mechanizmusok okozta jövedelmi különbségek elfogadására vagy éppen ellenkezőleg, a jövedelmi különbségek fokozódása, azok csökkentésére ébreszt vágyat?

A dolgozat egy 1988-ból, 1992-ből és 1993-ból származó reprezentatív mintákon elemzi ezeket a kérdéseket regressziós modellek segítségével. A modellek a társadalom általános normarendszerének, a válaszadó ideológiai beállítottságának, objektív társadalmi státuszának, helyzetével kapcsolatos szubjektív percepcióinak, az észlelt jövedelmi egyenlőtlenségnek és a relatív deprivációnak az attitűdre gyakorolt hatását vizsgálják, az attitűd kétfajta definiálása mellett. Az elemzés kimutatja, hogy ezen adatok alapján nem bizonyítható a társadalmi normarendszer attitűdformáló hatása, továbbá, hogy az attitűd összefügg a válaszadó jövedelmével és felsőfokú végzettségével, nem hat rá azonban az illető pártpreferenciája.

Konzulens: Dr. Lengyel György tanszékvezető
Intézmény: BKE

DR. MERÉNYI ORSOLYA

ZSÍROS KENYÉR ÉS MOBIL TELEFON

Dolgozatom az általános iskola felső tagozatára járó cigány tanulók értékorientációjához kíván hozzájárulás lenni.

Egy kérdőíves felméréshez kapcsolódva azt vizsgálom, hogy milyen sajátosságai vannak ennek az ifjúsági csoportnak a nem cigány általános iskolai és gimnáziumi tanulókhoz képest.

Fenti összehasonlítás abból a munka-hipotézisből indul ki, hogy a vizsgált csoport szocializáltságát, annak sajátosságait tekintve köztes helyet foglal el a fenti viszonyítási körhöz képest.

Konzulens: Dr. Fabinyi Erzsébet, Dr. Ladányi Gábor r. alezr.

Intézmény: ME

MESTER TIBOR

FREUDIZMUS ÉS ANTROPOLÓGIA

A dolgozat a freudizmus antropológiára tett közvetlen és közvetett hatását elemezve keresi a pszichoanalízis mint elmélet és gyakorlat és az antropológia közös lehetőségeit. Freud szándékával ellentétes módon a pszichoanalízis nem lett szigorú természettudomány – ezt bizonyítják Freud metapszichológiai írásai, melyekben antropológiai, kultúrakritikai kérdésekkel is foglalkozik. Korának ember- és kultúrafogalma radikálisan átértékelődik a freudi elméletrendszerben, alapvető jelentőségű felfedezései még tévedései ellenére is megkerülhetetlenek a humán tudományok területén.

Az antropológia részéről Róheim Géza volt az, aki megpróbálkozott egy etnográfia és freudizmus közötti szintézis létrehozásával. Jelentősége nem csak abban áll, hogy először végzett analitikus módszerekkel terepmunkát, hanem, hogy a Freud által képviselt kultúrantropológiai nézeteket részben cáfolva fejleszti tovább. Mindazonáltal Róheim és csekély számú követője elszigetelődött a tudományos életben, a pszichoanalízis kalandja az antropológiával itt befejezettek tűnik.

Dolgozatomban bemutatom, hogy a freudizmus közvetett hatásai hogyan mutathatók ki az antropológiában, és hogy a modern antropológiai irányzatok mennyiben rímelnék a Freud és a freudisták által képviselt nézetekre. Amellett szeretnék érvelni, hogy antropológia és (neo)freudizmus az elmúlt években kultúrafelfogásában sokban közeledett egymáshoz, és ezért szükséges lenne a freudizmus revíziójára az antropológiában.

Konzulens: Szijártó Zsolt egy. adj.
Intézmény: JPTE

MESTERHÁZY BALÁZS

A BŰN FENOMENOLÓGIÁJA SCHELLING ÉS KIERKEGAARD FILOZÓFIÁJÁBAN

A dolgozat a bűn jelenségének a XIX. századi német filozófiában való vizsgálatát tűzte ki célul. Filozófiatörténeti koncepciójának alapját az a gondolat képezi, hogy a bűnről való európai gondolkodásban Schelling volt az első, aki a Kant előtti metafizikai hagyományok mellett már a Kant által véghezvitt fordulatot (a bűn morális értelmezését) is tekintetbe véve alakítja ki bűnértelmezését. Schellinget a dolgozat tehát úgy tekinti, mint akinek alakjában a bűnről való gondolkodás európai hagyományának egésze kulminál és kiteljesedik. A dolgozat vázolni kívánja azt a kettős hagyományrendszer megnyitotta (bezárta) teret, amelyben Schelling megkísérli szintetikus bűnfogalmának kialakítását; a bűnt ontológiai vizsgálódás tárgyává téve (kapcsolódva ezzel a metafizikai hagyományokhoz) egyrészt, de megtartva egyben Kant eredményeit, legfőképp a felelőség elemét. A dolgozat a mondottakkal összefüggésben Kierkegaard gondolkodásában ismeri fel a továbbiakban azt a filozófiai fordulatot, amelynek elemzése lehetővé teszi a múlt századi német gondolkodás ezirányú eredményeinek átfogását.

A dolgozat keretét a német idealizmus heideggeriánus értelmezése alkotja, amely azonban nem preconcepció, hanem jelzése annak, hogy a fentebb leírt filozófiatörténeti ív Heideggerrel válik lezárttá és egyben a XX. századi gondolkodás számára termékeny módon megnyitottá. A hatástörténeti összefüggések feltárásához tartottuk azt a legszerencsésebbnek, ha nem mi utalunk minduntalan Heideggerre, hanem ő maga árulkodik a tárgyalathoz való vonatkozásáról a tárgyalatok általa való értelmezésével.

Konzulens: Dr. Karácsony András tv. egy. doc.

Intézmény: ELTE AJK

MEZŐ BARNÁ-SZARVÁK TIBOR

A HAJLÉKTALANOK HELYZETE AZ ÉSZAK-KELET MAGYARORSZÁGI RÉGIÓBAN

Dolgozatunk célja bemutatni a hajléktalanok helyzetét a keleti országrész két nagyvárosában; abban a térségben, amelynek gazdasági struktúrája hagyományosan fejletlenebb, mint az ország más régióban. Elemzésünkben azt vizsgáljuk, hogy a térség fejlesztési politikája hogyan hatott azokra az elszegényedési folyamatokra, amelyeknek az egyik következménye a hajléktalanság.

Hipotézisünket a szakirodalom és a KSH, térségre vonatkozó statisztikai adataival, valamint saját, empirikus kutatási eredményeinkkel (kérdőívek és félig kötött interjúk) kívánjuk szembesíteni. Ennek során a hajléktalanok egyedi életútjainak egy lehetséges tipológiáját vázoljuk fel, valamint leírjuk a hajléktalanná válás (régióra jellemző) lehetséges útját. Vizsgálataink szerint a térségben élő hajléktalanok a társadalomnak főleg azt a részét alkotják, akiknek a „túlélési esélyei” a legrosszabbak (mint pl. alacsony iskolázottak, elvált férfiak, munka- és lakóhelyét elvesztett alkoholbetegek stb.). Munkánk eredményei hozzájárulhatnak egy, a régióra vonatkozó hajléktalan gondozási koncepció kialakításához.

Konzulens: Pataki János
Intézmény:

MEZŐSI GYULA

AZ ÖNTUDAT EVOLÚCIÓJA AZ ELMEFILOZÓFIA NÉZŐPONTJÁBÓL

Dolgozatom célja, hogy a biológiai evolúciós elméletek jelentőségét vizsgáljam a tudat struktúrájának modellálásában. A témakör kérdései jelentősebb részben a kognitív tudomány és kisebb részben a biológia, tudományfilozófia területéhez tartoznak. A kognitív tudomány új „paradigmája”, a konnekcionalizmus szempontjából az evolúciós elméletek lényeges magyarázóerővel bírnak.

A kutatások során fény derült arra, hogy nem a rendszerek információfeldolgozó kapacitásának a hiánya vagy logikai „egyszerűsége” felelős azért hogy ezek a rendszerek a legtöbb főleg holisztikus értelmezést követelő feladatok végrehajtásában jóval az emberi intelligencia teljesítőképessége alatt maradtak. A kisebb teljesítmények oka abban rejlik, hogy az ember nem egy „célra tervezett lény” ellentétben például a mesterséges intelligenciakutatás klasszikusai által tervezett szerkezetekkel, melyek a Turing gép analógiája alapján működnek.

Az elme tekinthető egy olyan komplex rendszernek, amely a törzsfajlásban az öt megelőző szubhumán kognitív alsztruktúrák együttműködő egészéből adódik és emelkedik ki (PDP). A konnekcionalista kutatás széles mezejéből dolgozatomban három kérdéskör problémáit igyekszem összefoglalni.

- a) Az evolúciós elméletek miként teszik lehetővé az öntudatnak mint párhuzamosan együttműködő alrendszereknek a magyarázatát a törzsfajlás szubhumán fajainak tanulási stratégiái alapján.
- b) A tudattalan modulálási lehetőségének evolúcióelméleti indoklása.
- c) A népi biológia és a biológiai taxonómia reprezentáció szerveződésnek kulturális és filozófiai alapjai.

Konzulens: Dr. Tarnay László egy. adj.

Intézmény: JPTE

MOLNÁR JÓZSEF

HÉRAKLEITOSZ 'PSZÜKHÉ'-FOGALMA

A Hérakleitosz lélekfilozófiájára vonatkozó kutatás eredeti célja, hogy feltárja a preszókratikus filozófia, valamint a platóni-arisztotelészi ismeretelmélet eltérő attitűdje közötti különbséget, illetve megtalálja az epheszosi bölcs hátramaradt töredékeiben azt a pontot, mely túlmutat a 'merev' eleai rendszeren. A hérakleitoszi lélek-fogalom úgy tűnik több szempontból előzménye a platóni 'ψυχη'-fogalomnak, de kérdéses marad, hogy mennyiben köthető ez a mentális tevékenységekhez: a preszókratikus gondolkodás nem tudta lokalizálni az értelmi-, és megismerő képesség gyűjtőhelyét.

A dolgozat bevezetése röviden bemutatja a feszültséget a preszókratikus, és a platóni-arisztotelészi ismeretelmélet között. A kutatás első része pedig körbejárja a homéroszi költemények 'ψυχη'-értelmezésének lehetőségeit, mivel Hérakleitosz filozófiája elkerülhetetlenül támaszkodik Homérosz eposzaiban fellelhető, kialakult, de nem következetes fogalomrendszerre. A dolgozat a következőkben a fennmaradt fragmentumokra, valamint a modern Hérakleitosz-interpretációkra támaszkodva igyekszik kibontani lélekfilozófiai nézeteit.

A kutatás végeredményeként levonható következtetések sejtetni engedik, hogy Hérakleitosz ismeretelméleti megközelítései, valamint a 'ψυχη'-re vonatkozó gondolatai sajátos előzménye nemcsak Platón filozófiájának, de az Arisztotelészre támaszkodó európai bölcséletnek is.

Konzulens: Dr. Steiger Kornél egy. doc.

Intézmény: ELTE BTK

MOLNÁR NAPSUGÁR

TISZAÖRVÉNY HELYTÖRTÉNETE

Dolgozatom témájául Tiszaörvény történetét választottam. A település, mint önálló egység megszűnt, Tiszafüredhez csatolták. Monográfia nem készült még ez ideig Tiszaörvényről.

A hajdani önálló lakóhely története az őskorba nyúlik vissza, gazdag avar kori, Árpád-kori és a török hódoltság idejéből származó régészeti leletekkel rendelkezik. Az említett korok életmódját, szokásait szeretném bemutatni; néprajzi sajátosságait, különös tekintettel a halászatra, amely az itt élő emberek legfőbb megélhetési forrását jelentette.

Konzulens: Szőörné dr. Antal Ilona

Intézmény: KFTF

MOLNÁRNÉ ROMMER ANETTA

A SÜKÖSDI NÉPDALKÖR TÖRTÉNETE

1969 nyarán a televízió és más szervezetek népdalvetélkedőt hirdettek. Ezen „Röpülj, páva mozgalom” hatására országszerte egyre több olyan közösség alakult, ahol a daltanulás, az együtténeklés a program. E mozgalom és Vass Lajos inspirálására ötlött fel a Páva mozgalom gondolata Sükösdön is. 1972. novemberében alakult meg a csoport 72 taggal, melynek vezetője a konzulens tanárom, dr. Cseh Béla lett. A létszám később lecsökkent a kezelhető 30–40 közöttire. A műsorba – kezdetől a közvetlen környezetünkben származó népdalokból összeállított, 4–5 dalból álló csokrok kerültek. Nagyobb egységben gondolkodva Kalocsa környéki dalokról van szó, de később más tájak népzenei anyagát is felhasználták. A témák gyakran foglalkozásokhoz kapcsolódtak. A népdaléneklő csoportok részére kidolgozott minősítési rendszerben a csoport egy kivétellel mindig a legjobb minősítést kapta. 1985-től citerásokkal bővült az együttes. A népdalkör már életének kezdeti szakaszában kereste a kapcsolatot más községek népdalköreivel. 1986-tól rendszeressé vált több csoportból összeálló műsorok szervezése. A népdalkör nagyon sok faluban, városban lépett fel, illetve a rádióban is készült felvétel néhány népdalcsoportról, s televízióban is bemutathatta tudását. A kitartás és a nem múló lelkesedés tartja össze a csoportot, melynek célja e hagyomány ápolása.

Konzulens: Dr. Cseh Béla
Intézmény: EJFPF

NAGY ANDREA ÉVA

A LEADERSHIP HELYE A MANAGEMENT TUDOMÁNYOKBAN

A dolgozat a szervezeti kultúra és a vezetésről szóló ismeretek kereteibe ágyazva vizsgálja a management, a leaderi ismeretek és gyakorlati képességek rendszerét.

Megállapítja, hogy a magyar polgári és katonai felsőoktatásból hiányzik a rendszerezett, összefogott leaderi felkészítés, amely ennek alapján erősen megkérdőjelezi az ismeretek alkalmazásának a lehetőségeit, legalább is csökkenti a hatékonyságot.

A témában megjelent valamennyi meghatározó irodalom alapján értelmezi a leaderi funkciókat, szerepeket és különíti el a menedzseri szerepektől. Ezek alapján egyértelműen látszik, hogy a személyiségre, a munkacsoportokra érvényes befolyásolásra (vezetésre) történő felkészítés nem kap elegendő hangsúlyt az oktatás-felkészítés folyamatában.

A kutatás célja: a leaderi funkció elkülönítése a menedzseri funkciótól és ennek alapján az oktatásba történő megjelenítés lehetőségeinek a feltárása.

A kutatás módszere: irodalom és dokumentum elemzés.

Konzulens: Dr. Péntér István alezredes, főisk. tanár
Intézmény: ZMNE

NAGY ANNAMÁRIA

AZ IFJÚSÁG ÁBRÁZOLÁSA A MAI MAGYAR FILMMŰ- VÉSZETBEN (1980–1995 KÖZÖTT)

Egy gyerek és egy kutya. Már Balázs Béla szerint is fél siker a filmben. Nem is csoda hát, hogy az ifjúság ábrázolása a filmművészetben szinte egyidős magával a filmmel. Gondoljunk csak a Lumière-fivérek „A kisbaba reggelije”, Chaplin „A kölyök”, Jean Vigo „Magatartásból elégtelen” című filmjére, vagy a gyerekábrázolás klasszikusára, Truffautra, illetve Radványi Géza „Valahol Európában” című alkotására.

Az ifjúság fogalma tág kategória, dolgozatomban a 12–20 éves fiatalokról, de leginkább a középiskolás korosztályról szeretnék képet kapni, a mai magyar játékfilm által (1980–95 között). Am a játékfilmeket nem esztétikai szempontból közelítem meg, hanem dokumentumként kezelem és tartalomelemzéssel arra a kérdésre szeretnék választ kapni, hogy a rendezők hogyan viszonyulnak az ifjúsághoz (esetleg saját fiatalukhoz), s ezáltal hogyan vélekednek a társadalom egészéről. Hiszen ahogyan egy társadalom a fiatalokat kezeli, úgy saját jövőjét kezelni és határozza meg.

A dolgozatban vizsgálom a filmek időbeliségét, a fiatalok viszonyát a felnőttekkel, a világgal és a kortárs csoportokat (milyen kapcsolatban vannak egymással).

A dolgozatban szereplő filmek:

- ⇒ Erdős Pál: Adj, király katonát (1982)
- ⇒ Gothár Péter: Megáll az idő (1982)
- ⇒ Sándor Pál: Szerencsés Dániel (1983)
- ⇒ Gazdag Gyula: Túsztörténet (1988)
- ⇒ Rózsa János: Félálom (1991)
- ⇒ Szabó Ildikó: Gyerek.....(1993)
- ⇒ Koltai Róbert: Sose halunk meg (1993)
- ⇒ Rózsa János: Jó éjt, királyfi (1994)

Konzulens: Dr. Szilágyi Erzsébet főisk. doc.
Intézmény: EKTF

NAGY ANITA

A CIGÁNY GYERMEKEK VALLÁSOKTATÁSA

Társadalmi kérdések iránti affinitásom és elkötelezett református hittudatom terelte figyelmemet a kisebbségi nemzetiségi kérdés, és szakírányomnak megfelelően, a közöttük végzett vallásoktatás felé. Munkám elméleti tájékozódás és terepen végzett munka gyümölcse.

A vizsgálatot a Hajdú-Bihar megyében lévő Hosszúpályi község Általános Iskolájában egy elsős és egy másodikos osztályban végeztem el, ahová hetente egy alkalommal jártam ki. A Hosszúpályiban végzett rövid vizsgálódásom célja az volt, hogy a gyermekek megismerjék a szerető Istent, annak törvényét, a Tízparancsolatot. Hittanóra keretében történt a velük való találkozásom. Minden egyes tanítási egység bibliai alapvetésre, egy-egy bibliai történetre épült fel és így próbáltam meg kibontani és átadni a történethez kapcsolódó parancsolat lényegét és üzenetét a gyermek értelméhez mérten. A vizsgálat ideje alatt a gyermekek többségénél aktív érdeklődést és hozzáállást tapasztaltam. Nem egyszerű újdonságként csapódott le előttük, hanem Isten szavaként vált megélhetővé, mivel törvényét a szíveinkbe írta.

Konzulens: Dr. Csorba Péter főisk. adj.

Intézmény: KFRTF

NAGY BENEDEK

FUZZY LOGIKAI VIZSGÁLÓDÁSOK

A témául választott fuzzy logika a klasszikus kétértékű logikától abban különbözik, hogy kettőnél több igazságértékkel rendelkezik. Ezen többértékű logikák létrehozása valójában azt az általános szándékot tükrözi, ami a kétértékűség korlátainak megszüntetését célozta meg. Ilyen logikákat használnak a tudományban (pl. fizikai elméletekben), de a mindennapi nyelvhasználatban is felmerül szükségességük. A köznyelvben egy állítás általában nem igaz vagy hamis, hanem csak bizonyos mértékig az.

Többféle fuzzy rendszer létezik: vannak véges és végtelen igazságértékkel rendelkező koncepciók. A legegyszerűbb a háromértékű logika, ahol a két alapérték mellett megjelenik a 'lehet' igazságérték. A többértékű logikák a logikai műveletek definícióiban is különböznek egymástól. Például az egyikben: $A \vee B = \max(A, B)$, míg egy másikban: $A \vee B = \min(1, A+B)$. Felmerül a kérdés, hogy mikor melyik interpretáció használata célszerű.

A dolgozatomban néhány fuzzy interpretáció bemutatására és összehasonlítására vállalkozom, figyelemmel kísérve a logikai műveletek jelentésváltozatait.

Konzulens: Dr. Mihálydeák Tamás egy. doc.

Intézmény: KLTE BTK

NAGY ESZTER

AZ 1930–1940-ES ÉVEK MAGYAR FILMJEINEK NYELVEZETÉRŐL

A címben jelzett időszak filmjei közül általam tíz jellemzőnek, vagy jelentősnek ítélt filmet választottam ki elemzésre. Ezen a reprezentatívnak tekintett mintán vizsgálom a korabeli beszéd jellegzetességeit, illetve azt, amit a film alkotói jellegzetesnek, filmrevihetőnek vagy a filmgyártás akkori viszonyait tekintve példaértékűnek tartottak. A példaértékűségeen a működő cenzúra által elvárt, előírt eszményeket értem.

A film szövegét igyekszem összevetni az irodalmi alap szövegével, ha van ilyen. Keresem a különböző társadalmi csoportokra, rétegekre, foglalkozásokra, férfiakra, nőkre jellemző, vagy jellemzőnek tekintett beszédmódot, nonverbális kifejezőeszközöket, verbális fordulatok, intonációt, kiejtést.

Vizsgálom a szerepek, értve ezt társadalmi és filmi értelemben és a hozzájuk kapcsolt szövegek összefüggését, jellemzőségét, megfelelését. Megpróbálom megállapítani a stilizáltság, és a klasszikus értelemben vett színháziassághoz való kapcsolódás mértékét.

Célom, hogy a címben megjelölt időszak magyar filmezésére jellemző nyelvhasználat vizsgálatán keresztül képet kapjak a korabeli beszédstílusról, ha lehetséges az élőbeszédéről, a hangosfilm, mint önálló és Magyarországon ezidőben rendkívül termékeny művészeti ág hőskoráról, amelyet nyelvi szempontból még nem elemeztek.

Konzulens: Dr. Szilágyi Erzsébet főisk. doc.

Dr. Hegedűs Attila főisk. doc.

Intézmény: PPKE

NÁNAY BENCE

A TUDATFILOZÓFIA KONNEKCIONISTA FORDULATA

Az utóbbi tíz év legjelentősebb tudatfilozófiai irányzatát, a konnekcionizmust három aspektusból mutatja be a tanulmány.

Az első részben a konnekcionizmus legfontosabb állításainak nyelv- és tudatfilozófiai előzményeit próbálom megtalálni, elsősorban a szavak és mentális reprezentációk közti viszonyt vizsgálva: Fregétől és Russelltől a kiemelt jelentőségű John Searle-ön és Wittgensteinen keresztül a leglényegesebb előzményig, Gilbert Ryle-ig.

A második részben a konnekcionizmus legfontosabb téziseit mutatom be, illetve ezek filozófiai újdonsága mellett érvelek. Ugyancsak itt teszek kísérletet a konnekcionista kettős modellek tipologizálására.

A harmadik részben rámutatok a konnekcionista elmémmodellek alapvető ellentmondására, amelyet mikrojegy-lehorgonyzási problémának nevezek. Amellett érvelek, hogy egy elmémmodell akkor és csak akkor kerülheti el a mikrojegy-lehorgonyzási problémát, ha teljesül benne a mikrojegyek sajátos elrendeződése, amelyet heterogenitás-kritériumnak nevezek. Ezek után a legjelentősebb konnekcionista rendszereket vizsgálom meg abból a szempontból, hogy képesek-e kezelni a mikrojegy-lehorgonyzás problémáját. Végül Harnad (1990) és Smolensky (1988, 1993) rendszerének interpretációjából kiindulva javaslok egy olyan részben saját konnekcionista kettős rendszert, amely képes a fent vázolt elméleti problémák kezelésére.

Konzulens: Dr. Pléh Csaba egy. tanár, Dr. Kelemen János egy. tanár
Intézmény: ELTE BTK

NEMES GUSZTÁV

ÖNELLÁTÁS ÉS ÁRUTERMELÉS – EGY ÉSZAK- MAGYARORSZÁGI FALU A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN

Az alábbi tanulmány alapjául szolgáló kutatást a „Közösen a jövő munkahelyeiért” Alapítvány és a SOROS Alapítvány támogatásával „Válság és kivezető utak” címmel indítottuk el 1994 nyarán két barátommal és kollégámmal, Heilig Balázs néprajzos és Pólya Tibor pszichológus hallgatóval. A célunk az volt, hogy megpróbáljuk megérteni – és a vidéki Magyarország egy darabkájának leírásán keresztül bemutatni – a falvaink lakosságának életében jelenleg is zajló mélyreható változásokat. Kutatási terepül három észak-borsodi települést választottunk ki úgy, hogy az ipar és a mezőgazdaság sok évtizedes együttélése során kialakult falutípusok közül min-tánkban lehetőleg a legjellemzőbbek legyenek képviselve. A vizsgálat során a fellelhető statisztikai adatok összegyűjtése mellett elsősorban a hagyományos falukutatás eszközeit alkalmaztuk: az eltelt két év alatt több száz interjút készítettünk, megkerestük a társadalmi, gazdasági szervezeteket, és a falvak számunkra valamilyen szempontból fontos lakosait. Már eddig is óriási anyag gyűlt össze, a munkát azonban még koránt sem fejeztük be. Versenyt futunk az idővel, egyre újabb és újabb kérdések válnak fontossá, rég ismertnek gondolt tények kapnak más jelentést az újabb események fényében. Az eddigi kvalitatív vizsgálat alapján feltett hipotéziseink empirikus ellenőrzése érdekében – amennyiben sikerül a szükséges anyagi eszközöket előteremtenünk – a közeljövőben szeretnénk reprezentatív, kérdőíves adatfelvételt végezni.

Ebben a tanulmányban megpróbáljuk megragadni azokat a történeti, gazdasági trendeket, amelyek már több mint egy évszázada meghatározzák a vidék sorának alakulását. Majd bemutatjuk, hogy a mezőgazdasági kistermelés – mint a falusi lakosság számára látszólag kézenfekvően adódó költség-megtakarítási, pénzkereseti lehetőség – mit jelentett a rendszerváltás előtti „békeidőkben” és mit jelent ma.

Konzulens: –
Intézmény:

NEMES LÁSZLÓ

A BIOLÓGIAI FAJOK PROBLÉMÁJA ÉS AZ EMBERI TERMÉSZET

A biológia filozófiáján belül a biológiai fajok természetére, ontológiai és kategoriális státuszára irányuló vizsgálódások (az ún. faj probléma) minden bizonnyal az egyik, ha nem a legnagyobb kiterjedésű szegmenst képezik, ami – közvetlen jelentőségén túlmutatva – számos, a biológia filozófiai aspektusait érintő kérdés tárgyalásához szolgál kiindulópontként.

A messzire nyúló filozófia- és biológiai történeti gyökerekkel bíró faj-probléma akkor került a tágabb érdeklődés homlokterébe, amikor a hetvenes évek közepén a biológus Mishael T. Ghiselin és a filozófus David L. Hull egy „radikális megoldással” álltak elő, amit szlogenszerű tömörséggel így fogalmazhatunk meg: a biológiai fajok történetileg meghatározott individuális entitások. Ez a koncepció megoldást kínál a Platón és Arisztotelész hatását tükröző esszencialista taxonómia gyengeségeire, mely felfogás szerint a fajok természetesfajtákat (tehát osztályokat) képeznek, amik alá az egyes individuumokat a lényegi tulajdonságok mint szükséges és elégséges kritériumok egy meghatározott halmaza sorol be.

A biológiai fajok problémájának megoldása kitűnő példája a filozófusok és a szaktudósok termékeny kooperációjának. A hatás kétirányú. Írásomban a fajproblémának egy konkrét filozófiai kérdésre való kihatását tárgyalom (elsősorban Hull nyomán). Ez a probléma az emberi természet lényeg-meghatározásának társadalomfilozófiai vonatkozása. Az emberi természet lényegéről a faj-probléma radikális megoldása szerint már biológiai szinten is értelmetlenség beszélni.

Konzulens: Dr. Kelemen István egy. doc.

Intézmény: KLTE BTK

NÉMETH CSABA

ORDO NARRATIONIS: HUGO DE SANCTO VICTORE SUMMÁJÁNAK VIZSGÁLATA

Tanulmányom a XII. századi teológusnak, Hugo de Sancto Victorenak az érzékelhető világhoz kapcsolódó gondolatrendszereit egymással összevetve vizsgálja meg. Az esztétikatörténet Hugót néhány kanonizált műve alapján (*De tribus diebus*, *Commentaria in Hierarchiam coelestem*) proto-esztétaként kezeli. A dolgozatnak emiatt több célja is van: részint a kanonizált gondolatok mellett az idevonatkozó, ám a jelentéskutatás, a teológia-történet, illetve az eszmetörténet által tárgyalható gondolatok rendszerének bemutatása, részint az eltérő gondolati rendszerek összeférhetőségének vizsgálata, valamint a *De contemplatione* ezek szintéziseként való olvasata.

E célokhoz szükséges, hogy közös szempont szerint értelmezzük Hugo minden, a látható világra vonatkozó gondolatát, s ezzel túllépünk a történeti tudományágak megosztottságán. Ezért segítségül hívtam a dolgok (res), a teremtett és érzékelhető létező fogalmát. Ezek jelen vannak mind az érzékelhető világban, mind a Szentírásban. Tulajdonságaik azonosak mindkét helyen, de más-más jelentést hordoznak: itt kinyilvánítanak, ott jelölnek valamit. Az esztétikatörténet az előbbivel, a jelentéskutatás az utóbbival kapcsolatos gondolatokkal foglalkozik. Amennyiben a dolgot azonosnak tételezzük, e két szempont egy közös szempont alá rendelhető.

Ezzel egyrészt szintézisben láthatjuk az „esztétikai gondolkodást” és az egzegézis doktrínáját, másrészt ez a megközelítés kiküszöböli a Hugóról kialakított „proto-esztétai” képet, végül pedig az aiszthészisz szó ’érzékelés’ értelméhez közelebb álló esztétika-fogalmat alakíthatunk ki a közép-kor kapcsán, az „Írásban lévő dolog” egyidejű figyelembevételével.

Konzulens: Heidl György egy. tanársegéd
Intézmény: JPTE

NÉMETH CSABA

NEUMANN JÁNOS ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

Számomra ez a cím nem egyszerűen egy TDK-dolgozat címe. Neumann János a XX. század legnagyobb alakjai közé tartozik, századunk egyik legkiválóbb matematikusa, kinek munkássága új távlatokat nyitott meg a matematika különböző ágazataiban. Ő az, akire minden magyar büszke lehet, hogy a honfitársa volt. A mai modern számítógépek is az általa kidolgozott elv alapján működnek. Már korábbi tanulmányaim során is érdeklődtem a számítástechnika iránt, s ilyen irányú „kíváncsiságom” mind a mai napig megmaradt. Neumann Jánost méltatlanul kevesen ismerik hazánkban, ezért vállalkoztam arra, hogy az én szerény eszközeimmel bővíthessem tisztelői körét.

Konzulens: Dr. Szuh Katalin főisk. adj.

Intézmény: BDMF

NÉMETH-G. BEÁTA

EGY SZOBOR INTERPRETÁCIÓS LEHETŐSÉGEI

(Alkalmazott hermeneutika)

Kőkata a Miskolci Egyetemhez tartozik, évtizedek óta a Galéria bejárata előtt fekszik. Sokan és sokszor mentek el mellette, s kellett, hogy minden arra járó ráemelje tekintetét. Még nem találkoztam senkivel, aki szépnek tartotta volna. Jómagam is ezerszer, több ezerszer (?) haladtam el előtte, egyetlen pillantásba sűrítve ellenérzéseim felbukkanását és elsüllyedését – nem tetszett. Emlékezetem egyszerű sémába tömörítette a benyomást: fekvő meztelen nő. Ha valaki azt mondja, hogy könyv van e nőnél, ruha fedi a testét, s egy párnán könyököl, biztosra vettem volna, hogy nem egyazon szoborra gondolunk. Kőkata nem az eredeti, a szobrász által adományozott neve, ez már itt „ragadt” rá Miskolcon sok évvel ezelőtt, s azóta is fenntartja a szájhagyomány, ellenben a valódi címmel, ami szinte kinyomozhatatlanná vált.

Valódi találkozás akkor jött létre személyem és a mű között, mikoron végre a részletek észlelése a tudat szintjén is megjelent. Észrevettem őket. Kommunikálni kezdünk. Minden egyes találkozás egy-egy gondolatkíséretnek volt tekinthető, amely a szobor megértésére irányult. Kérdések merültek fel sorra bennem: Ki ez a nő? Mi az a könyv? Mit jelent ez az egész itt, ezen a helyen? Mit jelent nekem? Mit másnak? És mit jelenthetett más-kor – a múltban? Vajon jelenthetne-e mást máshol?...

Interpretációs utak és útkereszteződések során végighaladva „láttam” egyet s mást – mint aki egy ismeretlen városban kezd sétálgatni, s újabb és újabb részeit fedezi fel. E metafora bennem él, ezért kimondható azt hiszem, hogy néhány kerületébe eljutottam ama „városnak” sőt, némi-nemű biztonsággal járok-kelek benne, s ezt olyan „idegenvezetőknek” köszönhetem, mint Gadamer, Ricoeur, Freud (és sorolhatnám a teljes irodalomjegyzéket). A szobor kapcsán, annak értelmezési lehetőségeként megpróbálok néhány olvasattal szolgálni, s ehhez a nontextuális alkotások hermeneutikai megközelítésének elméleti oldalát is röviden felvázolom.

Konzulens: –

Intézmény: ME

NÉMETH-G. BEÁTA

JÉZUS KÖVETÉSE

Jézus zsidó földön, zsidónak született. Ennek a vallásnak az útmutatásai szerint nevelték. Ő maga is zsidónak tartotta magát. Mikor vallásos érzelmei prófétai szereppé kristályosodtak, csakis zsidók számára kívánta hirdetni tanait. Ám a kezdeti „lelkesedés” után a nép nem követte, sőt – ellene fordult, s az evangéliumok tanúsága szerint halálát is okozta.

Ezen különös szituáció körülményeit és némely lehetséges okait próbálja a dolgozat bemutatni játék- és döntéseméleti modellek segítségével hívásával. Ami e megközelítés révén megragadhatóvá válik, a következő: Racionális cselekvés a köznapi gondolkodás által irracionálisnak ítélt szférában – a vallás területén – is létezhet, amennyiben az események folyását képes a megfigyelő a cselekvők világképe által determinált célok, vágyak, korlátok, lehetséges eszközök ismeretében és felhasználásával magyarázni. Azaz, ha elfogadjuk, hogy a hívő számára vannak evilági és túlvilági célok, s ez utóbbi a fontosabb, s direkt-indirekt módon szinte minden cselekedetét befolyásolni képes. E prominens cél megvalósításának az eszköze a vallási törvények és normák betartása. Erre alapozva racionális, individuális döntések sorozataként is felfogható a fenti eseménysor, amelyben az egyes szereplők igenis a maximális hasznosságra törekednek – mind a zsidók, mind Jézus – s ez szükségszerűen vezetett a tragikus végkifejlethez.

Konzulens: Dr. Szántó Zoltán egy. doc.

Intézmény: ME

NÉMETH-G. BEÁTA

A RACIONÁLIS HALLGATÓ

Ez a dolgozat gondolat kísérlet, s benne az oktatók és hallgatók hozzáállását vizsgálom a vizsgaszabályzat által meg nem engedett eszközök alkalmazásához – a puskázáshoz, illetve a nem tiltott, de elméletileg nem is értékelhető eljárásokhoz (pl. a könyörgés). A racionális cselekvés szempontjai alapján megpróbálok felvázolni egy hallgatói tipológiát.

Fontos ösztönzést jelentettek a dolgozat megírásához a Tullock–McKenzie szerzőpáros *A közgazdaságtan új világa* című művének némely fejezetei a tanulási tevékenységről és a csalásról. Ez a megközelítés a tanulás, tanítás és a csalás, hazugság gazdasági szempontjait (pl. határhaszon) emeli ki, s a racionális döntések jelentőségét a szereplők erőforrás allokációjában. (Ilyen erőforrások az idő, a pénz, és egyéb anyagi eszközök.) Bemutatom, hogy valóban vannak szituációk, amelyekben, és személyek, akiknél a legfontosabb szempont a profit maximalizálása – ez a homo oeconomicus gondolkodásmódja. Ám az emberek sokszor viselkednek az ésszerű megfontolásoknak hátat fordítva, így az események teljesebb analízise érdekében a homo sociologicus jellemzőit (normakövetés) is figyelembe kell venni, továbbá kiegészítve mindezt az emberi emóciók viselkedést befolyásoló, meghatározó erejével (homo psychologicus). Tömören összefoglalva: egy „elsteribb” értelmezéssel próbálkozom.

Konzulens: Dr. Szántó Zoltán egy. doc.

Intézmény: ME

NEMESKÉRI ZSOLT

KISVÁLLALKOZÁS-BARÁT GAZDASÁGPOLITIKA...

A kis- és középvállalkozói szektor kiemelt jelentőségű szerepet tölt be a modern gazdaságokban. A megállapítás érvényes Magyarország jelenleg korszerűsödő gazdaságára is, ezt bizonyítandó emlékezzünk csak arra, hogy a rendszerváltás óta kisvállalkozások százezrei alakultak. A társadalomban meglévő, ám a politikai környezet által ki nem teljesedhető vállalkozási kedv is egyik fő motiváló ereje volt az 1980–1990-es évek fordulóján bekövetkezett változásoknak. A szektor jelentőségével így a kormányzati gazdaságpolitikában is foglalkozni kell, a dolgozat célja éppen e prioritások vizsgálata.

Piacgazdaságokban – a liberális gazdaságpolitikai elképzelések szerint – a kormányzati beavatkozás elvi lehetősége csak olyan esetekben adott, amikor piaci tökéletlenségek miatt a piac működése nem kielégítő. A dolgozat első fejezetében a vizsgálat tárgyának – a kis- és középvállalkozói szektor – definiálása után arra keresek majd választ, vajon milyen sajátosságok jellemzik a kisvállalkozásokat. Ezt követően a beavatkozás értelmének és szükségének további megalapozásául röviden megvizsgáljuk, milyenfunkciókat töltenek be a kisvállalkozások a piacgazdaságokban és mi jellemzi a szektor helyzetét hazánkban.

Konzulens: Dr. Krisztián Béla egy. doc.
Intézmény: JPTE

NEMESKÉRI ZSOLT

A FOGADÓTERÜLETI IMAGE

Az idegenforgalom nemzetközi szinten is jelentős, sőt egyre növekvő üzlet. Gazdasági jelentősége a GDP-hez való hozzájárulás mellett a munkahelyteremtésben kiemelt. Éppen ezért a közelmúltban sok fejlett ország kormánya újra „felfedezte”; sokan a növekedés és a stabilitás egyik lehetséges pillérét látják benne. Magyarországon a szektor – annak ellenére, hogy a GDP 9–13%-át termeli meg – eléggé mellőzött helyzetben volt az elmúlt években, ám a nyugati országokban megfigyelhető trenddel összhangban hazánkban is kezd a kormányzati politika érdeklődésébe kerülni. Ezt bizonyítja többek között, hogy a millicentenárium évében az IKM Turizmus Főosztálya beindította *96: Magyarország* elnevezésű ország-image kampányát. Éppen ez a kampány volt dolgozatom megírásának egyik fő inspiráló ereje, hiszen ezzel kapcsolatban vetődött fel bennem: *vajon mi módon lehet megteremteni egy turisztikai fogadóterület image-ét és ezzel összefüggésben milyen specifikumai vannak az idegenforgalmi hivatalok marketing-tevékenységének.* E két kérdésre keresem a választ.

Dolgozatom egyik fő **mondanivalója** az, hogy az image promóció folyamata – természetesen csak bizonyos megkötésekkel – képes keretbe foglalni az idegenforgalmi hivatalok teljes marketing munkáját. Erre a megállapításra a turisztikai piac keresleti oldalának és az image promóció folyamatának elemzése során jutottam. Ezt követően a harmadik fejezetben egy konkrét példa kapcsán vizsgálom meg, hogyan képes az ír idegenforgalmi hivatal átültetni a gyakorlatba a fenti elképzeléseket. Ennek a hazai turizmusra vonatkozó tanulságait a záró gondolatokban fogalmazom meg.

Konzulens: Dr. Krisztián Béla egy. doc.

Intézmény: JPTE

NYÍRCSÁK JÁNOS

TERMÉSZETES TÁMOGATÓ-RENDSZEREK NYÍREGYHÁZÁN

Egy nemzetközi összehasonlító kutatás részeként azt vizsgáltam, hogy Nyíregyháza lakosai problémáik megoldásában milyen mértékben számíthatnak informális kapcsolataikra, a közösség egyes szegmentumai milyen támaszt nyújtanak az egyén számára. A felmérés elméleti alapját Maslow szükségleti hierarchiája és a különböző közösség-elméletek képezték.

Az alapsokaságot Nyíregyháza város felnőtt lakossága alkotta, melyből véletlenszerűen választottuk ki a 400 fős mintát. A kutatás során Survey típusú adatfelvételi módszert alkalmaztam.

A kapott adatok alapján megállapítható, hogy az egyének az intézményi védőhálójával szemben a természetes védőhálót részesítik előnyben. Ezen belül is a családnak, mint a közösség alapvető egységének van kiemelkedő szerepe. Ugyanis a személyes kötődések, az egymás iránti bizalom csak a családon belül olyan erős, hogy az garanciát nyújtson a segítő, támogató kapcsolatokban. Az iskolai végzettség növekedésével általában nő a kapcsolatok ereje, míg az alacsony iskolai végzettségűek, a munkanélküliek és a nyugdíjasok a gyenge és erős kötésekkel jellemezhető kapcsolatok minimális intenzitásával rendelkeznek.

Ahhoz, hogy az anyagi, biológiai szükségleteken túl az egyének szocio-emocionális szükségletei is kielégüljenek, ahhoz a kapcsolatok egy heterogén, a gyenge és erős kötések minél nagyobb intenzitásával jellemezhető közösségre van szükség. A szociális munka egyik fő feladata, hogy a kapcsolatok heterogén hálózatának kialakulását olyan irányba befolyásolja, hogy az a szociális szükségletek hatékonyabb kielégítését tegye lehetővé. Így lenne elérhető, hogy az emberek a problémáikat a közösségre támaszkodva eredményesebben megoldják.

Konzulens: Fábíán Gergely főisk. adj.

Intézmény: DOTE Nyíregyházi Eö.-i Főisk. Kara

OSZLÁNSZKY ZSOLT

INTERAKTIVITÁS ÉS TÖMEGKULTÚRA

Napjaink egyre kedveltebb kifejezése az interaktivitás, bár sokan csak sejtik, hogy mit is takar e szó valójában. Tulajdonképpen az interaktivitás nem új keletű fogalom. Valahol az ember előtti korokban született, s az ember, aki maga is csak része a világnak, osztozott a többi életforma óhajában: cselekedni, kommunikálni, hogy túlélési esélyei megnőjenek.

Innen roppant hosszú az út a mai interaktivitásig.

A prehisztorikus kor sámánikus szertartásai, a vallás – események, melyek mindenkit érintettek – váltak az első interaktív cselekedetté. S valahol itt született meg a társadalom is.

Dolgozatomban ezt a lenyűgöző, hosszú utat s annak fontosabb állomásait szeretném végigjárni. Azt az utat, amely során a gondolkodás folyamatos választáson esett át a beszéd, az írás, majd a nyomtatás megjelenésével. A régi mentalitás átalakulásának sarkalatos pontjai ezek, s részben valaminek a halála is. Korok elsüllyedésének lehetünk tanúi, s a gondolkodás megváltoztatásával ezek lassan bezárulnak előttünk. Kár lenne azonban figyelmen kívül hagyni őket, hiszen társadalmi létünk szerves részét képezik. Valóban érdemes lenne ezt az utat figyelmesen végigjárni, értelmezni, hiszen – bár talán furcsának tűnik – hasonló, globális választás küszöbén állunk. S bölcs előrelátás lenne kalkulálni az emberi és társadalmi választásokkal, mielőtt az Internet alapjaiban rázza meg a világot.

Konzulens: Czeizer Zoltán

Intézmény: KJF

OROSZ ANETT

A MENEKÜLTEK ÉS MENEDÉKESEK HELYZETE HAJDÚ-BIHAR MEGYÉBEN

Dolgozatomban a Hajdú-Biharban, egész pontosan a Menekültügyi és Migrációs Hivatal Befogadó Állomásán (4033 Debrecen, Sámsoni út 149.) élő, elsősorban délszláv menekültek és menedékesek helyzetét vizsgáltam. Ez a régiókat is érintő probléma kutatásaim szerint még nincs megfelelő számú tudományos igényű feldolgozásban megjelenítve. A probléma élő, nem mehetünk el mellette csukott szemmel. A menedékesek helyzetét sok érthetetlen, gyakran egymásnak ellentmondó tévhit, hiedelem lengi körül. Dolgozatomban ezeket tisztáztam, egyértelműsítettem. Az általános, megértéshez szükséges információk, mint például a menekülthullám kiváltó okai, mellett konkrét felmérések, kutatások szerepelnek. Így képet mutatok a tábor felépítéséről, életkörülményeiről, és a táborlakókról. Reális információkat tártam fel a Debreceni Befogadó Állomás napi munkájáról, mely minden mértékben segíti a hazájuktól elszakadt embereket. Vizsgáltam a lakók életkörülményeit, szociális, higiéniai ellátottságát kapcsolatrendszerit.

Konzulens: Völgyesi Zoltán adj.

Intézmény: KFRTF

PADOS ERIKA–SOMOGYI ANDREA

GONDOLATÉBRESZTŐ VIHAR RAVAZD TÉRSÉGÉBEN

Ravazd község már évtizedek óta küzd a térséget sok esetben károsító heves záporok miatt bekövetkező talajpusztulással és a keletkezett károk elhárításával.

A község területére lehulló csapadékvíz elvezető rendszerének kiépítettsége még ma sem megoldott. Ennek hatására a károk évről-évre halmozottan jelentkeznek, jelentős termőterületek mennek veszendőbe.

A mezőgazdasági területek csökkenése korjelenség. A folyamatok előrehaladtával azonban egyre jobban oda kell figyelni a mezőgazdasági termelés számára elveszett, vagy akár veszélyben lévő területekre, a visszahódítás vagy a megmentés lehetőségeit keresve.

Az 1996 júniusában lezajló felhőszakadás hatására keletkezett vízkárok nagysága megerősítette azt az ötletet, hogy érdemes e terület problémáival foglalkozni.

Célunk egyrészt gondolatokat ébreszteni az emberekben, hogy egy hosszabb szárazság után várva-várt nyári zápor milyen gondokat és károkat tud okozni a Ravazd térségében élő embereknek. Másrészt felhívni a lakosság figyelmét arra, hogy a kármegelőzés érdekében ők is tehetnének valamit. Ha mást nem is, legalább annyit, hogy saját földjüket talajvédelmi eljárásokkal művelik meg. Ezáltal, ha nem is oldódna meg teljesen, de csökkenne a talaj pusztulásának mértéke.

Konzulens: Dr. Nagy György László főisk. doc.
Intézmény: SZJF

PÁL RÓBERT

A KIBUC, MINT GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI KÖZÖSSÉG

1996. július és október hó között lehetőségem volt egy izraeli kibucban élni. Így közelről megismertem az ott élő emberek sajátos életformáját, és betekinthesem a kibucnyikok életébe is.

Nyilvánvaló, hogy az Izraelben tapasztaltak a hazaitól eltérő sajátosságokat mutatnak, amelyek teljességben nem igazán adaptálható más társadalmi-gazdasági környezetbe. Úgy gondolom, hogy az ismeretek birtokában érdekes és hasznos lehet az izraeli tapasztalatok összefoglalása és gondos elemzése. Különösen érdekes tapasztalatokat szereztünk, mint agrár egyetemisták, a mezőgazdasági termelés és az alkalmazott technológia vonatkozásában, mert a szélsőséges éghajlati körülmények között folytatott mezőgazdasági tevékenység számos szakmailag jól megalapozott példával szolgál. Azonban a kibucban folytatott gazdálkodásnak vannak olyan elemei, amelyek tanúságosak lehetnek más közösségek számára is.

Az OTDK dolgozat elkészítésével megkísérlem megszerezni a kibucban szerzett ismereteimet azzal a szándékkal, hogy bemutassam a közösségi életforma és a mezőgazdasági termelés egy sajátos típusát.

A dolgozat szerkezeti felépítése a zsidó állam bemutatásával, a kibuc társadalmi és gazdasági egység gazdálkodásának és szervezetének ismertetésével kezdődik. Az OTDK dolgozat részletesen bemutatja Kibbutz Baran gazdálkodási egységben tapasztalt különböző mezőgazdasági termelés technológiákat, valamint az mezőgazdasági alaptevékenységet kiegészítő ágazatot. Végül a dolgozat a kibuc jövőjére vonatkozó főbb megállapításokkal zárul.

Konzulens: Dr. Szabó István egy doc.

Intézmény: PAE

PAP NORBERT

GEOPOLITIKÁK ÉS POLITIKAI FÖLDRAJZ A FÖLDKÖZI-TENGER TÉRSÉGÉBEN

Az 1990-es években a bipoláris világrend széthullásával megújult az érdeklődés a geopolitikai megközelítések és a politikai földrajz iránt az egész világon, így Magyarországon is. Amint az többé-kevésbé közismert, a II. világháborút követő időszakban a geopolitika mint a nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó egyik iskola háttérbe szorult, mert földrajzi determinista alapjai miatt korlátozott hatékonyságúnak bizonyult. Sokat ártott neki a német Geopolitik képviselőinek aktív szerepe a náci Harmadik Birodalom expansionista politikájának „tudományos” igazolásában. Harmadsorban a hidegháború éveiben a „szuperhatalmak” nem tolerálták a területi vitákat, és ez a körülmény sem kedvezett az ilyen irányú vizsgálatoknak. Ugyanakkor a geopolitikai szempontok nem tűntek el a külpolitika alakításából, és fennmaradt egy laikus „geopolitizálás” is. A kérdés tudományos megközelítése azonban a keleti blokk országaiból eltűnt, és az úgynevezett szabad világban is visszaszorult.

Ebben az írásban kísérletet teszünk – a politikai földrajz módszerével – egy ilyen vizsgálat elvégzésére. Az alábbi főbb témaköröket jártuk körbe:

1. A politikai földrajz és a geopolitika természete.
2. Nemzeti percepciók, különböző geopolitikák a Földközi-tenger térségében.
3. Az 1990-es évek politikai földrajzi kérdései.
4. Egy esettanulmány: centrifugális és centripetális erők az olasz államterben.

Konzulens: Dr. Csizmadia Sándor egy. doc.

Dr. Golobics Pál egy. doc.

Dr. Fischer Ferenc egy. doc.

Intézmény: JPTE

PAPP ÁGOTA

HIPERMARKET FRANCIA MÓDRA (AUCHAN)

Dolgozatom aktualitását az adja, hogy az AUCHAN 1997 júliusában Budaörsön megnyitja első magyarországi üzletét.

Célom: megismertetni ezt a hazánkban eddig egyedülálló kereskedési formát az érdeklődőkkel, a bemutatásnak egy sajátos formáját választva. Mivel az Auchan Magyarországon a Metro-t tekinti egyedüli konkurensének, működését egy hármas összehasonlító elemzéssel mutatom be. A három vizsgált üzlet:

- Auchan Franciaországban
- Auchan Magyarországon
- Metro Magyarországon

Dolgozatom főbb pontjai:

1. Az Auchan történetének főbb szakaszai
2. Az Auchan, mint gazdasági társaság (AUSSPAR)
3. Terjeszkedési politika, Auchan a világban
4. Az Auchan célpiaca, üzletfilozófiája (kiemelve: az értékesítés módja, körülményei, nyitvatartás, belső tér, eladáshelyi ösztönzés, közönségkapcsolatok, alkalmazási feltételek, dolgozók ösztönzése, külső-belső kapcsolattartás).

E szempontokon kívül kitérek a szervezeti felosztásra, az esetleges 2000-re vonatkozó projektekre, ismertetem – 6 hetes szakmai gyakorlaton – az Auchan különböző osztályain szerzett tapasztalataimat.

Remélem, sikerül bemutatnom a vállalat(ok) sajátosságait, az eltéréseket országok és üzletek között, felkelteni az érdeklődést s felhívni a figyelmet e kereskedelmi forma iránt.

Konzulens: Hollóné dr. Kacsó Erzsébet főisk. doc.
Intézmény: EKTF

PATAKI GYÖNGYVÉR

HOGYAN LESZ PAPI, MAMIBÓL GEORGE ÉS MÁRTA?

(Gondolatok E. Albee drámai munkásságáról)

Amíg a „józan ész” határain belül maradok, amíg a kint és bent elhatárolódása szilárd, a külső és belső valóság egyenértékűvé tétele csak az abszurd határain belül lehetséges, de amint a patológia olyan fokra emelkedik, hogy az illúzió és valóság közti határok elmosódnak, a belső valóság a külső mellé léphet, méltó társa lehet az átlagos hétköznapiságban.

Dolgozatomban E. Albee *Nem félünk a farkastól* című drámáját elemezve érdekelték azok a dramatikai megoldások, melyek a mű intenzitását meghagyva megtörik az abszurd dráma poetikus formai szilárdságát, s a mű azon konkrét részei, ahol az abszurd dráma képszerűsége életképpé alakul. Avagy milyen forma tartja szilárdan ezt a drámát, amely bár cselekményében látszólag mindvégig hullámszik, mégis az egészet tekintve egy végtelenbe mutató horizontálisság jellemzi?

Vitatkoznék azokkal, akik Albee darabját a nemek harcának, avagy az elromlott, színlelt házasságok metaforájaként látják. Egyrészt a színlelés bár jöllehet igen nagy szerepet játszik a drámában, nem hazug, hanem instabilitásával az amerikai létezés alapjaihoz tartozik. Másrészt én a darab fő sajátosságát az illúzió és valóság közötti határok kijelölésének folyamatában, avagy a kijelölt határok átmosásában látom.

Végezetül dolgozatomban kitérek az illúzió és a valóság átmosásának módszereire, s arra, hogy azok hogyan viszonyulnak a dráma formai sajátosságaihoz.

Konzulens: Dr. Pongrácz Ríbor egy. doc.

Intézmény: KLTE

PATAKI SZABOLCS

A SZARAJAVÓI MERÉNYLET RENDŐRI SZEMSZÖGBŐL

Bevezető – egy világméretű casus belli

- * hogyan lesz egy merénylet háborús ok

Kis Balkán történelem

- * a Monarchia törekvései a balkáni térségben
- * a szerb politika a nemzeti önállóság eléréséért

Trónörökös – sikertelen politika, sikertelen házasság

- * Ferenc Ferdinánd trónörökössé válik
- * Ferenc Ferdinánd politikai törekvései

Merénylők – anarchisták, nacionalisták, idealisták?

- * a belgrádi hatalomátvétel
- * a rigómezei legenda
- * a szerb forradalmi ifjúság

A felkészülés

- * a katonai szemle terve, mint politikai döntés
- * szerb reakciók
- * politika a kulisszák mögött
- * ünnepélyes fogadások, keserű felhangokkal

Parádé – ha egy fegyver eldördül...

- * a parádé elkezdődik...
- * a biztosítás
- * a merénylők terve
- * a Kragujevac-kézigránát
- * ... a parádé folytatódik ...
- * ... és tragédiába fullad

Felderítés

- * a vizsgálat eredménye

Összefoglalás

- * „Egy dilettáns egyszerűen kettőt belelő egy autóba...”

Konzulens: Dr. Raffay Ernőné doc.

Intézmény: RTF

PETHŐ ESZTER

AZ EGOIZMUS PROBLÉMÁJA (AZ EGOIZMUS PROBLÉMÁJA AZ ETIKÁBAN ÉS A POLITIKAI FILOZÓFIÁBAN)

Dolgozatom igen széles körben igyekszik tárgyalni az *egoizmus problémáját*. Éppen ez indokolja szerkezetét. Öt fejezetre tagoltam. Az első tartalmazza magát a probléma exponálását, s a későbbiekben fölmerülő fogalmak magyarázatát. A másodikban kerül kifejtésre az εὐδαιμονία, ill. az eudaimonizmus fogalma főleg Arisztotelészen keresztül, de említem Szent Ágostont és Aquinói Szt. Tamást is. Írásom leghosszabb, s talán legjelentősebb része a következő. Ez a szerződéselméleti problémakör bemutatása Hobbes, Locke és Hume írásain keresztül. A Hobbes által megfogalmazott probléma nagy hatást gyakorolt olyan szerzőkre is, akik maguk nem sorolhatók be a szerződéselméleti hagyományba. Ilyen Butler, Mandeville és Voltaire. Róluk teszek említés a negyedik fejezetben. S végül kifejtem, hogyan viszonyul az utilitarizmus az egoizmus problémájához Benthamnál és Millnél.

Lehetséges kiindulópontokat adok az erkölcs vizsgálatához D. Hume és John L. Mackie által. Szerintül az erkölcs egyik feladata az emberek közötti harmonikus együttélés és a kölcsönös segítségnyújtás előmozdítása. Nem akarom azt állítani, hogy az egoizmus visszaszorítása lenne az erkölcs kizárólagos feladata. De ha nem is kizárólagosan, vitathatatlanul ez az erkölcs egyik fő feladata, amely különösen az újkori etikában kapott hangsúlyos megfogalmazást.

Az erkölcs s a jogrend tartalmi rokonsága tükröződik az etika és a politikai filozófia közti szoros kapcsolatban. Ez megmutatkozik az itt tárgyalt téma vizsgálata során is.

Konzulens: Dr. Orthmájr Imre egy doc.
Intézmény: ME

PETŐ ANDREA

NÉHÁNY ERKÖLCSI FOGALOM VIZSGÁLATA KÖLCSEY FERENC: PARANESIS KÖLCSEY KÁLMÁN- HOZ CÍMŰ MUNKÁJA ALAPJÁN

Kölcsey Parainesis című munkája egyike a legismertebbeknek. A dolgozatom természetesen nem törekszik a mű teljes elemzésére, hiszen a könyvtári irodalom és a számomra meghatározott terjedelem ezt nem teszi lehetővé.

Három kategória vizsgálatát tűztem ki célul. Az első; a haza–haza-szeretet fogalma; a patriotizmustól az egyetemes humanitásig. A második; a cél-eszköz-eredmény összefüggéseinek vizsgálata a tudás-haladás gondolatának kibontásában. A harmadik; Kölcsey boldogság-filozófiája, melyet a közösségért való létben tart csak megvalósíthatónak.

Konzulens: Szőőrné Dr. Antall Ilona doc.

Intézmény: KFRTF

PETRÓ HELGA

A KOMPOZÍCIÓ JELENTÉSE ÉS JELENTŐSÉGE A FILMMŰVÉSZETBEN

Dolgozatomban a kompozíciót, mint formai és eszmei jelentéshordozót vizsgáltam. E két fogalom az, melyet nem választhatunk el egymástól, ha a filmművészetről beszélünk, hiszen a film alapvető módszere a dolgok jelképpé transzformálása.

A film napjaink egyre közkedveltebb művészi kifejező eszközévé válik, így magával vonja azt a feltételezést is, hogy ismernünk kell ezt a vizuális (és verbális) nyelvet. Azon kívül, hogy nagyon érdekelnek a filmművészet alapvető kérdései, írásom célja a kompozíció egészére és egyes részeire vonatkozó formai (azaz képi) és gondolati megjelenítésének feltárása volt. Így a monográfia két önálló, de mégis egymáshoz tartozó részből áll. Az első egység, a film formanyelvi elemeinek sorát mutatja a filmképtől egészen a montázsig jut el, mely már nem csak az alkotó, de a befogadó képzeletőeregét asszociatív képességét is megköveteli. Ezzel jutunk el a kompozíció jelentőségéhez (a második részhez), ahol is arra kerestem a választ, hogy mi az a hatás, amit az egyes művészi igényű filmek kiválhatnak a nézőben, s miféle „alattomos behatolás” ez a tudatunkba?

Öt film volt a segítségemre, az utolsó 50 év terméséből válogatva: Ingmar Bergman 1956-os *Hetedik pecsét* című filmje; Alain Resnais 1958-ban készített alkotása, a *Szerelmem, Hirosima*; Tarkovszkij filozófiai költeménye, a *Sztalker* (1979); Greenaway Shakespeare a vihar című drámájának sajátos felfogású filmadaptációja, a *Prospero könyvei*; és végül egy 1992-ben megálmodott Emír Kusturica mű, az *Arizonai álmodozók*.

Én is azzal kísérleteztem, amit Alain Resnais is megfogalmazott, hogy megközelítsem a gondolkodás bonyolult mechanizmusát e nagyszerű képi világok segítségével, mely ugyanolyan alkotó tevékenységet követel a nézőtől, mint maguktól a film készítőitől.

Konzulens: Dr. Szilágyi Erzsébet főisk. doc.
Intézmény: EKTF

PICZIL MÁRTA

PRIZONIZÁCIÓ – A SZERVEZETI ALKALMAZKODÁS EGY TÍPUSA

A dolgozat célja feltárni a magatartásváltozás problémáit egy sajátos jelenség, a prizonizáció kapcsán.

Donald Clemmer (1940) meghatározásából kiindulva prizonizációnak nevezzük azt a szocializációs folyamatot, amely magában foglalja egyrészt a büntetés-végrehajtási intézet rendjéhez való alkalmazkodást, másrészt a bentlakó kultúra elsajátítását, e kultúra értékeinek, normáinak, dogmáinak megtanulását.

Egyfajta reszocializációról van itt szó, amikor az egyén a karcerszervezet egyik típusába, a börtönbe kerülve újfajta magatartásmintákat kénytelen elsajátítani, más értékeket és normákat, mint amikre korábban szocializáltak. Mi történik ebben a folyamatban az elítélt személyiségével, hogyan sikerül alkalmazkodnia a börtön rendjéhez?

Bár az elítélt a prizonizációs folyamatba a korai szocializáció által meghatározott karakterstruktúrával kerül, a büntetés-végrehajtási intézet rendjébe tagozódva azonban jelentős változáson megy keresztül.

Ez a reszocializációs folyamat mechanizmusát és mélységét tekintve eltérő lehet az egyes végrehajtási fokozatokban, de a kirótt ítélet hossza, ill. a formális/informális struktúrában való részvétel is befolyásolhatja.

Ennek alapján egy alkalmazkodási tipológia vázolható fel, jellegzetes személyiségjegyekkel, magatartásformákkal az egyes típusokon belül. E típusok a következők: Autonóm, Ingadozó, Vezér, Semleges, Lázadó, Csapódó.

Konzulens: Dr. Feleky Gábor

Intézmény: JATE

PINTÉR KRISZTINA

A FELNŐTTNEVELÉS SKÓCIÁBAN

Konzulens: prof. Dr. Heribert Hinzen
Intézmény: KLTE

PÓLIK JÓZSEF

KÍSÉRLET EGY UTAZÓ PORTRÉJÁNAK REKONSTRUKCIÓJÁHOZ

Két részlet a dolgozatból:

„Aki tanúja lesz egy eseménynek, nem tudja nem átlépni a történet határát; nem tudja leírni, csak újraírni a történetet. A tanú maga is részévé – alkotójává – válik a történetnek, és mivel ő tanúskodik, a történetet maga írja (újra). Szerzőjévé válik az eseményeknek. Ha tartózkodó, csak naplót készít belőle – megfigyelő lesz –, ha kevésbé az, komédiát vagy tragédiát ír: nézővé válik. Ő maga írja és osztja a szerepeket kedve és képzelete szerint. Mint szerzőnek nincs szüksége a történet valódi szereplőire. Csak nézőkre – esküdtszékre –, akik előtt tanúskodhat, akiknek konfessziót tehet a naplójába tett feljegyzésekről, akiknek komédiát vagy tragédiát állíthat színpadra.”

„Ebben az esszében a távolságról lesz szó, ami különbséget tesz egy maszka halott anyaga és Kierkegaard élő arca között. Ebben az esszében Kierkegaard-ról – egy utazóról – lesz szó, aki a távolságot keresi önmaga és a hit lovagja között. Egy utazóról, aki így néz szembe önmagával a Félelem és reszketésben: „Ha viszont Ábrahámot kell elgondolkoztatnom, szinte megsemmisülök. Minden pillanatban szemem előtt lebeg az a borzasztó paradoxon, amely Ábrahám életének a tartalma, minden pillanatban visszariadok tőle, és gondolkodásom minden szenvedélyessége ellenére sem vagyok képes beléhatolni, vagy hajszálnyira továbbjutni. Amikor minden erőmet arra összpontosítom hogy megértsem, megbénulok.” Ebben az esszében a kísérletről lesz szó, a mindig töredékes és kudarcra fenyegető kísérletről, amely egyetlen kihívást ismer: bejárni a gondolkodás nehezen bejárható területeit. Elmerészkedni e terület határaihoz és ott megvizsgálni: vezetnek-e nyomok e határon túlra.”

Konzulens: Dr. Hévízi Ottó egy. adj.
Intézmény: KLTE

PONGRÁCZ MIKLÓS

AZ RTF HALLGATÓK ÉS A VALLÁS

Dolgozatomban zárt kérdéses kérdőíves módszerével dolgoztam és a Windows 6.0 alatti Excel 5.0 applikációt felhasználva vizsgáltam meg a hallgatók társadalmi helyzetét, vallási és világi szemléletét.

Dolgozatomat évfolyamonként vizsgáltam, majd az évfolyamokon belül két nagy blokkra osztottam.

A két nagy blokkot vallási és szociális kérdéscsoportok egymáshoz rendezésével alakítottam ki, mely kérdéseket keverve tettem föl.

A hallgatók teljesen önkéntesen és anonimán töltötték ki a kérdőíveket.

Az évfolyamokon belül a kérdésekre adott válaszokat a számítógép által érthető számkódokkal láttam el, mely kódok értéke az előre kialakított értékskála szerint alakult.

Ezek után évfolyamonként és blokkonként adott válaszokat értékeltem, majd ezeket összevettem a többi évfolyam által adott válasszal és következtetéseket vontam le belőle.

Két módszerrel állapítottam meg a hallgatókról, hogy az adott hallgató vallásos-e vagy nem, ill. egy bizonyos kérdéscsoportra adott válasz alapján.

A dolgozatommal a megválaszolendő kérdések közül a legfontosabbak a következők voltak:

- Kiből lesz ma Magyarországon rendőrtiszt?
- Milyen társadalmi-szociális háttérrel rendelkeznek ezek a személyek?
- Kinek vonzó ma Magyarországon a rendőrtiszt-pálya?
- Alkalmos-e egy vallásos ember a rendőrtiszt-pályára?
- Ha alkalmas, jobban vagy rosszabbul látja el feladatát, mint nem vallásos kollégája?
- A vallásos hallgatók, illetve a nem vallásosak hogyan reagálnak az őket ért különböző élethelyzetekre, agressziókra?

Dolgozatom ezekre a kérdésekre kereste a válaszokat a fent említett módszerrel.

Konzulens: Dr. Krémer Ferenc doc.

Intézmény: RTF

POÓS FERENC–TOLNAI GÁBOR

A FAKITERMELŐK

Dolgozatunk anyagát – szociológiai mélyinterjúk és részt vevő megfigyelés révén – 1995 augusztusában gyűjtöttük Baranya megye aprófalvas részén. Célunk az volt, hogy megismerjük a vidék foglalkozási viszonyait. A vizsgált körzetben kevés a munkaalkalom és sok a munkanélküli. A környéken élők megélhetésében régebben is és most is jelentős szerepet játszik az erdő. Ezért közelebbi témánknak a fakitermelő vállalkozókat választottuk.

Régebben a fakitermelők az állami erdőgazdaság bérmunkásai voltak. Ma a fakitermelést 4–5 fős brigádok végzik önálló vállalkozóként. A ki-termeléshez szükséges eszközök (motoros fűrészek, traktor stb.) az általunk fővállalkozónak nevezett brigádvezetők tulajdonában vannak. Ő köt szerződést az erdészettel és ő dönti el, hogy kivel dolgozik együtt. A brigádtagok részben egyéni kényszervállalkozók, részben fekete munkások. Jelentősebb jövedelme csak a fővállalkozónak van, de közöttük is nagyok a különbségek, az alkupozíció, az elérhető jövedelem stb. tekintetében. Mai helyzetüket erősen befolyásolja, hogy ők maguk, illetve a családjuk mikor és milyen eredményesen tudott bekapcsolódni a második gazdaságba. Csak azok tudták a 90-es évek elején a szükséges gépeket az erdőszet felszámolt gépparkjából megvásárolni, akik a korábbi években nagyobb tőkét tudtak felhalmozni.

Konzulens: Havas Gábor igazgató

Intézmény: WJLF

RÁCZ BARNABÁS

A ZAJ EMBERRE GYAKOROLT HATÁSAI, ZAJVÉDELMI LÉTESÍTMÉNYEK SZEREPE, VIZSGÁLATA GYŐR KÖZLEKEDÉSÉBEN

A dolgozat célja kettős, egyrészt az egyik legjelentősebb urbanizációs ártalom, a zaj hatását vizsgáltam az emberre, másrészt Győr városának egyik legjelentősebb problémájával – amely napjainkban is igen aktuális – kívántam foglalkozni és munkámmal a védelmi létesítmény sikeres eredményéhez hozzájárulni.

Az 1. sz. főút és a 82–83. sz. másodrendű főutak összekötő útja az 1990-es évek elején létesült, amely azonban a város legnagyobb lakótelepét, a Kun B. lakótelepet szeli keresztül. A 4, ill. a 10 emeletes panelházak védelme a megváltozott zajterhelés miatt több szempontból is alapvető fontosságú.

Munkámban a zaj emberre gyakorolt pszichikai, biológiai hatását elemeztem. Ismertettem az összekötő út helyzetét. Az időközben megvalósított zajvédelmi létesítményeknél méréseket végeztünk, majd a kritikus megítélési pontokat minősítettük.

A befejező részben a költségek figyelembevételével is szakmai javaslatokat tettem a fentiekhez hasonló esetekre, valamint részletesen foglalkoztam ezen szakmai anyagnak az általános, illetve középiskolában való pedagógiai felhasználásról.

Konzulens: Dr. Schillinger Rezső főisk. doc.

Intézmény: SZIF

RISZOVANNIJ MIHÁLY

A BÜSZKESÉG SZEMIOTIKÁJA: A BERLINI CSD- FELVONULÁS JELVILÁGÁRÓL

Dolgozatom a magyar társadalomszemiotika egyik jelentős kutatási területéhez, a tömegmegmozdulások elemzéséhez kapcsolódik. Célom az volt, hogy a résztvevő megfigyelés módszereivel összegyűjtsem és elemezzem a mai nyugat-európai nagyvárosok életéhez szervesen hozzátartozó ünnep, a homoszexuálisok Christopher-Street-Day-emléknapi, a „stonewalli lázadás” emlékére évente megrendezett felvonulásának (röviden: CSD) jeleit. A vizsgálat során 1995 és 1996 nyarán 10–10 napos terepmunkát végeztem Berlinben, a felvonulás és az azt kísérő programok időpontjában.

A dolgozat bevezetőjében elhelyezem a vizsgálatot a (társadalom) szemiotikai és a nemi szerepkutatások között. Az első fejezetben a CSD történetéről és a meleg közösségek életében betöltött szerepéről esik szó, az ünnep, mint kultúraelméleti kategória, és a szubkultúrakutatás nézőpontjából egyaránt. Ezután következik az 1995-ös és 1996-os berlini felvonulások általános leírása, felhasználva a magyarországi Május 1-jék kutatási stratégiáját (idő, tér, résztvevők, a felvonulás menete, események, az adott évi aktualitások stb.). A következő két fejezet tartalmazza a terepmunka eredményeit, a felvonulás írott és képi jeleinek, valamint a résztvevők öltözetének bemutatását.

A jelszók kommunikatív szerepének és a meleg szubkultúra hétköznapi jelvilágának rövid áttekintése után sorra veszem a transzparenszre került nyelvi és képi jeleket: jelszavakat, emblémákat és egyéb üzeneteket. A verbális üzeneteket két fő csoportra osztva mutatom be: a közösség tagjainak címzett, öntudatot, szolidaritást kifejező és erre felszólító jelszavakat, valamint a nem meleg társadalom, illetve a kormányzat felé irányuló, protestáló és követeléseket megfogalmazó megnyilatkozásokat. A dolgozat a terepmunka során összegyűjtött szóbeli és képi jeleket, valamint az öltözeteket felsoroló függelékkal egészül ki.

Konzulens: Dr. Balázs Géza egy. doc.

Intézmény: ELTE

ROZMAN ANDRÁS

EGY XX. SZÁZADI KISIPAROS CSALÁD A MOBILITÁS GÖRBE TÜKRÉBEN

A dolgozat két fő kutatási irányt egyesít magában. Egyrészt családtörténet, s mint ilyen, jelentős dokumentációs és kortörténeti feladatok álltak a dolgozat elkészítője előtt. Másrészt a dolgozat egy szűkített mobilitás vizsgálatot is tartalmaz, amelynek bázisai a családtörténeti kutatásban szereplő családok. A dolgozat vezérmotívuma a kisiparos-kiskereskedői értékrend kialakulása és továbbörökítése a generációk együttélése során.

A bevezető megjegyzések rövid vázlatot tartalmaznak a szerző családjáról (ugyanis a vizsgált család a sajátja – bár eddig nem említettük), majd a lakóhely, illetve a helyi vállalkozói réteg bemutatása következik. Itt több, a szerző megítélése szerint a dolgozat szempontjából fontos alapvetés található. A második rész a tényleges családtörténeti része a munkának, melynek első pontjában Rozman Gábor családja (a szerző édesapja), második pontjában Löwinger Ágnes (a szerző édesanyja) családját mutatja be az író, felkutatva a családok régmúltba nyúló gyökereit. Több, kívülállók számára is érdekes adat található ezekben a részekben, ám a dolgozat készítője nem tudta teljesen száműzni a szubjektív elemeket e részből. Az értékrend átörökítés jól követhető e részben, a szerző azonban ki is emeli e tendenciákat a jelentősége miatt. A dolgozat harmadik része tartalmazza a mobilitási vizsgálatokat, amelyek értelmezését nagyban megkönnyítik a melléklet táblázatai. Itt a tudományos igényesség megkövetelte a több oldalú vizsgálatokat, illetve az adatok finomítását. Az adatok indokoltta két társadalmi csoport részletesebb elemzését tették, az értelmiség és a kisiparos réteg szerepének a vizsgálatát családban. Az érdekesebb sajátságokat az egyéb társadalmi rétegek tekintetében is felsorakoztatja a szerző. Végül két életút-elemzés kivonatot is tartalmazza dolgozat a két szülő tekintetében, melyek az író reményei szerint a dolgozat bővítésének lehetőségét rejtik magukban.

Konzulens: Dr. Schadt Gyöngyvér egy. adj.
Intézmény: JPTE

RUDNICZAI MARGIT

A LÉTRE ADOTT ÉRETT VÁLASZ

Dolgozatomban a mai ember magányos-szorongó életérzésének lehetséges feloldási módjait taglalom, különlegesen hangsúlyozva a szeretet és annak megnyilvánulási módjait.

A dolgozat szerkezetében a Fromm által 'A szeretet művészete'-ben alkalmazott felosztást követem.

Érintőlegesen foglalkozom az orgiasztikus állapottal, a túlhajszolt szerelem nélküli szexualitással, a csoporthoz való idomulással és a kreatív alkotó tevékenységgel.

A dolgozat leghangsúlyosabb része a szeretet. A szeretetet személyes hétköznapi tapasztalataim, ezoterikus élményeim, a jungi szimbolikus pszichológia és egy kicsit a vallás szemszögéből is próbálom megközelíteni.

Dolgozatommal arra kívánom felhívni a figyelmet, hogy a szeretet a létre adható legigazabb válasz. A legalapvetőbb, legmélyebb, legemberibb tevékenység.

„A szeretet az Univerzum
arca és teste ...
az anyag, amiből mindnyájan
vagyunk.”

Konzulens: Dr. Kovács Ernő egy. adj.

Intézmény: PATE

SASS ERIKA

A FÖLDTULAJDON ALAKULÁSA MAGYARORSZÁGON 1945-TŐL

A dolgozat célja:

Megpróbálom bemutatni és elemezni a föld tulajdoni viszonyainak változását 1945-től.

A dolgozat tárgya:

Rendelkezésre álló adatok alapján egy általános áttekintés a földtulajdon alakulásáról.

Központi kérdés:

Hogyan változtatták meg a földtulajdonviszonyokat a földtulajdonváltások, különös tekintettel az 1991-es privatizációra?

Levonható következtetések:

Megpróbáltam bemutatni a földprivatizáció hatását, a jelenlegi földtulajdonviszonyok gazdasági életképességét.

Konzulens: Dr. Puskás János

Intézmény: GATE

SÁNDOR BALÁZS

JOG ÉS PAZARLÁS

Dolgozatom dr. Nemes Ilona főiskolai docens pazarlástelméleti kutatásához csatlakozik. A pazarlástelmélet **innováció**, amely – túllépve a hagyományos pazarlásfogalmon – **pazarlásparadoxonban** gondolkodik.

A pazarlásparadoxon lényege: az elpazarolt dolgok máll alakban – nemegyszer az életet károsító formában – megmaradnak. A kutatás kiemelt, sajátos területe: a gondolkodás pazarlása. Abból a hipotézisből indul ki, amely szerint az európai gondolkodás nagyon fontos műveletet pazarol, mert nem, vagy alig tudja kezelni az átmeneteket. Közelebbről: nem, vagy alig tudja az azonosságokat és különbözőségeket **egyszerre** látni és megnevezni. Ebből adódóan kevésbé képes a változásokat (változtatásokat) magukból a dolgokból levezetni úgy, hogy a dolgokban rejlő lehetőségeket minél jobb hatásfokkal (mennyiségi és minőségi sokféleségükben) számításba vegye. Az elpazarolt lehetőségek válságérzésben, romboló tevékenységben maradhatnak meg.

A pazarlástelmélet egyben sajátos gondolkodásmód (gondolkodástechnika) is. Lényege: az elpazarolt lehetőségek gondolati visszanyerésére irányuló törekvés. Ezért ugyanazt a dolgot több szinten vizsgálja: a vélekedés, a szakmai gondolkodás és a filozófiai gondolkodás szintjén. Az egyes szintek gondolkodástechnikájából adódó lehetőségpazarlást meg is fogalmazza. A pazarlástelmélet **ezért önmagáról tudó gondolkodás**.

Dolgozatom a pazarlástelméleti kutatáson belül önálló területet képvisel, amennyiben a jogi szakmai gondolkodás pazarlását, mint „szükséges” pazarlást vizsgálja. A vizsgálódás többszintű: magába foglalja a vélekedés, a jogszabály-értelmezés és a filozófiaolvasás szintjét. (Az utóbbin belül sajátos, többszintű olvasástechnikát próbál ki.) Egyes szinteken egy-egy fejezetben tárgyalom. A fejezetek összekapcsolódása azt mutatja, hogy az egyes szintek hogyan vannak nyitva egymás felé, hogyan korrigálják egymás gondolkodástechnikáját az élet komplexitásának megragadásában.

Konzulens: Dr. S. Nemes Ilona doc.
Intézmény: ÁF

SCHREINER ORSOLYA

MEGVAN-E A NEGYEDIK DOGMA?

Mennyiben marad érvényes David Lewisnak a radikális interpretáció davidsoni elméletét célba vevő kritikája az elmélet későbbi megfogalmazása esetében? Az ütköző felfogások tengelyében álló radikális interpretáció fogalma olyan általános eljárás modelljét fedi, mely arra hivatott, hogy egy másik személy megértését nyújtsa. A semmiből kezdve, záróva az interpretálandó személy attitűdjeinek tartalmáról és nyelve jelentéseiről szerzett bármiféle előzetes megismerésből származó tudást, a radikális interpretáció ezen tartalmak és jelentések feltárását tűzi ki célul. A dolgozat probléma-felvetése nyilvánvalóan pontosításra szorul, rekonstruálni kell mindenekelőtt azokat a tételeket vagy tételsorokat a hozzájuk tartozó argumentumokkal együttesen, amelyeket *Radical Interpretation* című tanulmányában David Lewis támad, illetve védelmez. Ez a rekonstrukció elsősorban annak a vitának az anyagára támaszkodik, amely Davidson és Lewis között játszódott le egy 1973-ban *Nyelv, interacionalitás és fordításelmélet* címmel Connecticutban megrendezett konferencián. A dolgozat második kérdéskörének *Sed contra* pontja felelevenítve és megerősítve Lewis tartható argumentumait elsősorban az egyesített jelentés- és cselekvésemélet davidsoni vázlatára irányul. Lewis fő kérdésére – vajon fennáll-e annak a lehetősége, hogy adekvátságát tekintve a radikális interpretáció módszere esetében olyan fokot érjünk el, amelyen a „túldetermináltság” fogalma, az aluldetermináltság azon speciális fajtája, miszerint az elméletnek két eltérő megoldás is megfelellhet tökéletesen, a szemantikaelméleti segédapparátus hatókörén kívül elveszti létjogosultságát – Davidson kikövetkeztethető válasza konokul tagadó. A dolgozat végül megpróbál ítélni az emberi megértés elméletének és az aluldetermináltságnak a viszonya, a negyedik dogma, vagyis a „dogmák dogmája” fölött.

Konzulens: Margitay Tihamér egy. ts.

Intézmény: ELTE

SIMON EMMA

NŐK, FÉRFIAK, TRANSZVESZTITÁK

A dolgozat „előszót”, hat „gondolatkört”, az ezt kiegészítő „jegyzet-apparátust”, a témában járatos és járatlan emberek hozzászólását és megjegyzéket tartalmaz.

A előszóban foglaltatik a dolgozat megírásának oka, elindítója. Az első gondolatkör *Wilhelm Gábor Sámánok, papok, asszonyok* című tanulmányára korreferál. A második azt vizsgálja, hogyan befolyásolja a társadalom a samanizmus nemi jellegét, a harmadikból megtudható mindaz a samanizmus és a nemek függvényében, ami még a témához kívánczik. A negyedik gondolatkör kitér a női ruhába öltözött, illetve nőként élő férfi sámánra, és a „sámán-transzvesztizmus” összefüggéseire mind a nők, mind a férfiak tükrében. Az ötödikben a két nem egy-két biológiai és pszichológiai tulajdonsága alapján történő összehasonlítása található, majd annak vizsgálata, mennyire fontos a fizikai és lelki tőrőképesség egy sámán életében. A befejező hatodik gondolatkör témája a samanizmusban előforduló, nemekhez köthető szimbolizáció (Nap, Hold, anyaság-születés).

A jegyzet-apparátus idézeteket, az adott gondolathoz fűzött megjegyzéseket, kiegészítő elemeket tartalmaz.

A függelék névvel illetett fejezetben olvasható egy-két utcán megszólított ember véleménye, pár sor korunk jósnőiről, és az egyik jósnő jellemzése, illetve *dr. Hoppál Mihály* néhány gondolata.

A képjegyzék elkészítésében *Diószegi Vilmos, 1973; Hoppál Mihály 1994; és Piers Vitebsky, 1996* könyve volt segítségemre. A képek a dolgozatban szereplő gondolatokhoz fűződnek.

Konzulens: Bódi László egy. ts.

Intézmény: ME

STEFANICH PÉTER

AZ 1921-ES SOPRONI NÉPSZAVAZÁS ÍROTT PROPAGANDÁJÁNAK ELEMZÉSE

A 75 évvel ezelőtt lezajlott soproni népszavazás eseményeinek diplomáciai, katonai háttérét már több történész feldolgozta (Fogarassy László, Ormos Mária, Soós Katalin), azonban a népszavazás írott propagandáját műveikben nem érintették.

Dolgozatom célja: az írott propaganda elemzésével, és az adott helyzet minél pontosabb rekonstruálásával választ kapjak arra a kérdésre, hogy Sopron és környékének lakossága milyen motivációk alapján, milyen körülmények hatására adta le szavazatát Ausztria vagy Magyarország oldalára.

Kutatásaimat a soproni levéltárban végeztem, a levéltárban fellelhető több doboznyi propaganda anyag (röplap, plakát, hirdetés, antant közlemények, Ostenburg-féle felhívások stb.) tanulmányozásával törekedtem az országos kutatási eredményeket kiegészíteni, pontosítani. A propaganda anyagok elemzéséből kiderült, hogy Ausztria elsősorban a német ajkú lakosságot igyekszik meggyőzni gazdasági, közigazgatási, kulturális ígéretekkel, a nemzeti hovatartozás indokaival.

Kiemelendő, hogy az osztrák propaganda nem tévesztette szem elől a különböző társadalmi csoportokat, és felismerte a nők nem látványos, de fontos társadalmi szerepét. A magyar propaganda inkább a szenvedélyek felszítására, felkorbácsolására törekedett. A 28 ezres választó tömeget az ausztriai vörös uralom rémségeivel, az elnémetesedés veszélyével riogatta, a hazafias érzelmek felkorbácsolásával igyekezett szavazó bázist teremteni. Annak ellenére, hogy az osztrák propaganda színvonala túlmutatott a magyar propaganda níveljén, tartalmasabb és színvonalasabb érvekkel operált a népszavazást megelőző időszakban, mégis a választók 2/3-a Magyarország mellett voksolt. Nem a propagandának volt tehát döntő szerepe.

Konzulens: Dr. Gebei Sándor főisk. tanár

Intézmény: EKTF

SZABADOS ÁDÁM

A REFORMÁCIÓ BŰNÉRTELMEZÉSE

„A 'Posztmodern tudás'-ban Jean-Francois Lyotard a modern kor nagy meséléseinek végét diagnosztizálta. A kortárs ember kijózanodott. Már nem ábrándozik utópiákról, modern utáninak érzi magát. A múlt nem ad neki értelmet, inkább csak eljátszadozik vele.” (idézet a dolgozatból: *Zenaty: A történelem vége?*)

Létezik-e válasz a posztmodern ember történelemmel, haladással, etikával és az emberi szabadsággal kapcsolatos gyötrő kérdéseire? Belenyugodhatunk-e abba, hogy nincsenek válaszok? És ha mégis létezik válasz, honnan várjuk azt? Egyszer csak ránk köszönt a jövőből? Vagy lehet, hogy éppen a múltból érkezik? Lehet, hogy fekete talárt visel, vagy esetleg Chesterton szürke csuhás szerzetesének képében jön?¹

Jelen dolgozat éppen ezt kísérli meg igazolni, azáltal, hogy a *protestáns reformáció bűnértelmezését* Luther és Kálvin írásain keresztül bemutatva, azt mint egy megfontolandó alternatívát állítja elének a fenti kérdésekre adható lehetséges válaszok között.

A dolgozat *induktív módszerrel* közelíti meg a témát. Nem előre felállított sémákban értelmezi a reformáció tanítását a bűnről, hanem hagyja magukat a reformátorokat beszélni, hogy így saját logikájukat és az érvelésükben megmutatkozó hangsúlyeltéréseket bemutathassa.

Az induktív módszer következtében a tanulmány főképp *primér forrásokra* támaszkodik. A dolgozat elkészítését a primér források mellett széles körű magyar, angol és olasz, valamint fordítással rendelkezésre álló német nyelvű *szekunder irodalom* feldolgozása tette lehetővé.

Konzulens: Dr. Garaczi Imre egy. t.

Intézmény: VE

¹ Chesterton: *Eretnekek* c. könyvének hátsó borítóján egy szürke csuhás szerzetes személyesíti meg a modern ember által elvetett ortodoxiát.

SZABÓ CSABA

FESTŐK, LOVAK, CITROMOK

Hazánkban; a társadalmi-gazdasági átmenet kapcsán, tudományos kutatások tömege irányult már a gazdasági cserefolyamatok vizsgálatára: javak, termékek és szolgáltatások széles skálájának piacelemzése történt már meg. Ugyanakkor a művészeti alkotások piaca eddig viszonylag kevés figyelmet kapott. Jelen munka általános célja ennek a hiánynak a pótlása.

Dolgozatom igyekszik feltárni a művészeti piacok működését és struktúráját alkotói, terjesztői és vásárlói oldalon. Vácsolja a kínálati oldalon helyet foglaló kulturális ipar szerkezetét, formálódásának alapvető elveit éppúgy, mint a keresleti oldal szereplőinek főbb típusait. Megkísérli meghatározni a művészet fogalmát, miután teret szentel a minőség kérdésének, valamint az árképzés szempontjainak vizsgálatának.

A nemzetközi szakirodalom feldolgozása mellett, kérdőívek és interjúk módszerével igyekszik feltárni a debreceni művészeti piac jellemzőit és azokat összevetni az elméleti kutatás megállapításaival. A dolgozat esettanulmányban foglalja össze a helyi piacra vonatkozó kutatások eredményeit.

A dolgozat következtetéseit a következőkben foglalhatjuk össze: A képzőművészeti piac egy speciális piac, esetében a fogyasztási termékek piacának működési szabályszerűségei gyakran nem alkalmazhatóak: Ez a piacot jellemző bizonyos tökéletlenségek következménye. Ahhoz, hogy a piaci szereplők elégedettek legyenek a tranzakciókkal, szükséges, hogy legalább nagy vonalakban ismerjék a többi szereplőt és a piaci mechanizmusokat. Végül, fontos következményt fogalmazhatunk meg a támogatási rendszert illetően is, hiszen a támogatási politika óriási hatással lehet a művészet és – közvetve – a művészeti piacok jövőbeni arculatára.

Konzulens: Fülöp Ilona egy. ts.

Intézmény: KLTE

SZABÓ MÓNIKA

EGY KISVÁROS ZENEKULTÚRÁJA

(egy kérdőíves felmérés tükrében)

A témával kapcsolatos kutatás iránti érdeklődésem már évek óta érlelődik bennem. Felvetődik egy kérdés, melyre szeretnék választ kapni: Kell-e művészet ma egyáltalán az embereknek?

A mai rohanó világban, a modern élettempó és életmód, sőt életideálok között úgy érezhetjük, hogy a művészeti értékek jelentősége csökken. A művészetnek a szerepe, értelme és létjogosultsága is megkérdőjeleződik.

Vajon mennyire valóságos megállapítás ez? Mennyire fontos az embereknek a művészet?

A művészet számomra egyik legjelentősebb ága a zene, így kutatásom elsősorban ezzel kapcsolatos. Makó egy alföldi mezőváros, ahol felmérést készítettem a város lakóinak zenei ízléséről. Ki, milyen zenét hallgat legszívesebben és miért? Befolyásoló tényező-e a mezőgazdaság, és ha igen vajon mi az oka?

A város kulturális intézményeinek látogatottságáról szomorú tényeket kellett megtudnom. Miért van ez, miért érdektelenek az emberek a kultúra, a művészetek iránt?

A felmérést általam megszerkesztett kérdések alapján, kérdőív kitöltésével végeztem. A mintaválasztás véletlenszerű volt, korosztálytól, nemtől és végzettségtől függetlenül. Az adatok feldolgozása számítógéppel történt.

A kérdéseket öt témakörbe csoportosítottam (pl. hang és a környezet, zenehallgatás, zene és a pénz, fontos-e a zene, zenei aktivitás).

Az értékeléskor megbizonyosodhattam arról, hogy a makói emberek lehetőségeikhez mérten nyitottak, fogékonyak, és nem közömbösek a zene, a művészetek és a kultúra iránt. Igaz vannak akadályozó tényezők, mint például a pénz és a mezőgazdaság.

Konzulens: Horváth Ágnes

Intézmény: ~~É. F.~~

Kecskeméti Tanítóképző Főiskola

SZABÓ TÍMEA

A MŰVÉSZ MINT ÖNTEREMTŐ ÉS ÉRTELMEZŐ AVAGY "AZ ÖSZTÖN, AMELY IGAZSÁGRA TÖREK- SZIK"

Mi is valójában a műalkotás? S ki maga a művész? „A teremtő maga légyen a gyermek, a mely ujjá szülessék, e végre kell, hogy ő akarjon a szülő is lenni és a szülő fájdalma”. E nietzschei koncepció horizontjából, amely a művészt mint akarattal teremtőt helyezi a középpontba, feltárható egy sajátos műalkotásfogalom.

Kutatásaink célja, hogy rávilágítsunk a művészi produktum kettős mivoltára, az alkotótevékenység folyamatának pszichikai és szellemi jellegzetességeire, illetve a köztük húzódó határvonal bizonytalanságára.

Az olyan komplexitású műalkotások, mint az Imigyen szóla Zarathustra és a Malte Laurids Brigge feljegyzései számtalan teóriát rejtenek: a művész és gyermek analógiáját, a test és lélek vitatott kapcsolatát, a metaforaalkotás mikéntjét, az élmény jelenségének költői artikulációját. Mindezek a műalkotás megszületésének titkához közelítenek, ugyanakkor összevethetők a pszichoanalízis tanaival.

A művész felől s által értelmezett műalkotásfogalom még korántsem kimerített, lezárandó. Ellenkezőleg: állandóan megújítást, odafigyelést követel, különösen ma, miután századunk második felében uralkodóvá vált befogadásesztétika eredményeként az alkotó pozíciójának vizsgálata háttérbe szorult.

Konzulens: Hoványi Attila egy. ts.

Intézmény: JPTE

SZAKÁL IVÁN

AZ AMERIKAI PÉNZÜGYI RENDSZER ANOMÁLIÁI ÉS A HAZAI JELZÁLOGPIAC KIALAKULÁSÁNAK KÖRÜLMÉNYEI

Dolgozatom célja az amerikai jelzálogpiac működésének, problémáinak, valamint a nálunk még csak formálódó jelzáloghitelezés körülményeinek és jellegzetességeinek összehasonlítása. A kapcsolódási pontok megállapításához a következő területek részletesebb kifejtésére kerül sor:

A dolgozat első része röviden bemutatja az amerikai bankrendszer kialakulásának első fázisait, majd kitér a központi szabályozó rendszer – többek között a Központi Bank szerepét betöltő Szövetségi Tartalékrendszer, valamint a pénzügyi szektor szabályozásában fontos szerepet betöltő egyéb intézmények – kialakulására, szerepére és ezeknek a működésére.

A második rész törekszik bemutatni az amerikai jelzálogpiacon végbement változásokat, egyrészt a gazdasági környezet, másrészt a szabályozásban végbement változásokon keresztül. Ez a rész elsősorban az elsődleges jelzáloghitel piacon közvetlenül hitelt nyújtó betéti intézetekkel, és ezek egy szűkebb körével, a takarékinézetekkel foglalkozik. Megpróbálja bemutatni azt a negatív trendet, amely a takarékinézeteket labilis helyzetbe hozta, és azt, hogy a már rég kialakult jelzálogpiac milyen megrázkódtatásokon ment keresztül.

Az utolsó rész a magyarországi jelzálogpiac kialakulásával foglalkozik. Itt egy még nem létező, vagy legalábbis a pénzpiaci folyamatok elenyésző részét kitevő szegmensről van szó, amely egy változó gazdasági környezetben próbál utat törni magának, és biztos befektetési és hitelezési formát nyújtani.

Dolgozatom jelentős részében külföldi szakkönyvek feldolgozásán, valamint egyéves amerikai tanulmányaim tapasztalatainak felhasználásán alapszik.

Konzulens: Hollóné dr. Kacsó Erzsébet főisk. doc.

Intézmény: EKTF

SZAKÁLL KRISZTINA–ÖLVETI LÁSZLÓ

SZÉP ÚJ /VIDEO/ VILÁG – LÁTLELET A 6–18 ÉVESEK KULTURÁLIS TÁJÉKOZÓDÁSÁRÓL

A 6–18 évesek kulturális tájékozódásának változásairól, a televízió- és video, a számítógépes játékok szerepének megnövekedéséről sokat olvashattunk. Az angolszász irodalom video-violence-ről szólva veszélyeztetettnek tartja a korosztályt, kulturális szempontból.

Dolgozatunkban empirikus kísérletet teszünk arra, hogy a debreceni 6–18 évesek újság-könyv olvasásáról, mozi, TV, video használatáról képet alkossunk. Az adatfelvételt egyidőben végeztük egy óvodában, általános iskola harmadik és hetedik osztályában, s egy gimnázium és egy szakközépiskola harmadik osztályában.

Az eredmények a képi kultúra dominanciájának hipotézisét igazolták, minden korcsoportban. A megkérdezettek 2/3-a video-használó, akik képregény-újságokat, s női magazinokat olvasnak, gyermekregények, képregények mellett mindössze öten olvasnak olyan könyvet, ami „irodalomnak” nevezhető. Szembetűnő ugyanakkor, hogy „képfogyasztásuk” nem igazodik divathoz, a 130 körüli megkérdezett 207 kedvenc filmjét nevezte meg (három lehetőségük volt). Az adatfelvétel alapján csak tendenciákat fogalmazhatunk meg.

Konzulens: Dr. Szekeres Melinda egy. doc.

Intézmény: KLTE

SZARKA ZSUZSANNA

VÁLASZTÁSI MOTIVÁCIÓK 1994-BEN MAGYARORSZÁGON

Amióta világ a világ, az ember társadalomban él, s egész életét akaratlanul is áthatja a politika. Ezért, ha alakítani akarja jövőjét, kénytelen érdeklődéssel szemlélni a politikaművészet szövevényes útjait.

Ezen kutatás célja az, hogy vizsgálja az 1994-es parlamenti választások alakulását, bemutassa az egyén választási motívumait, érzéseit, motivációit, s próbálja megérteni azokat. Nem elsősorban a tudományos politika oldaláról közelíti meg az eseményeket, hanem az egyén természetes reakcióit, indíttatásait kísérli meg szemléltetni.

Módszerem azért közel egyenlő mértékben támaszkodik közvéleménykutatásokra, statisztikákra és tudományos értékalapú munkákra. Ez a megközelítés azért is érdekes, mert pszichológiai vonatkozásai változatos képet mutatnak a „politizáló” emberről.

Dolgozatom először a választások eredményeinek summázott kivonatát mutatja be, majd Magyarországot térségekre felosztva próbál magyarázatot adni a zónák szerinti eltérésekre. Ezt követi az egyének választási magatartásának jellemzése két kardinális párt, az MSZP és az MDF 1994-ben elért pozícióinak tükrében. Végezetül konkrét adatok szolgálnak az előbbieket alátámasztására, s amennyire lehetséges, bizonyítására.

Következtetéseimet röviden úgy összegezném, hogy a mai átlag állampolgár elsősorban nem politikai, elvi meggyőződése alapján szavaz, hanem mindinkább emóciós motivációk rendkívül bonyolult halmaza irányítja a szavazólap kitöltésekor.

Konzulens: Dr. Kovács László egy. adj.

Intézmény: JATE

SZARVAS GÁBOR

A TELEVÍZIÓ HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA ÉS FELHASZNÁLÁSI LEHETŐSÉGEI A PÁLYAORIENTÁCIÓS FOLYAMATBAN

Kutatásom témája a televíziók és a pályaválasztás lehetséges összefüggéseinek vizsgálata. Célja, hogy bemutassa, milyen hatással van a televízió a fiatalok véleményére, ismeretanyagára, és hogy ez hogyan befolyásolható a pályaválasztási folyamatban, illetve a döntés előkészítésében.

A Nemzeti Alaptanterv megfogalmazza a pályorientációt, mint új műveltségi területet. Kutatásom a NAT-hoz kapcsolódóan empirikus adatokat nyújthat a gyermekek pályaválasztási döntésének hátteréhez. 1995-ben a GATE Tanárképző Intézetével közösen megkérdeztük a Gyöngyösön és környékén élő 8. osztályos fiatalokat. A vizsgálat kérdőíves módszerrel történt. 1995-ben 15 település 21 általános iskolájában végeztünk vizsgálatot 658 fővel, 1996-ban 17 település 23 általános iskolájában 1265 fővel. (Mivel ekkor már a kutatás kiterjedt a 7. osztályos tanulókra is.) Hipotézisünk az volt, hogy a televízión keresztül bemutatott pályaválasztási műsorok kedvező módon befolyásolhatják a fiatalok döntésmechanizmusát. (Arra a kérdésre, hogy „Szívesen néznél-e pályaválasztási műsorokat?” a fiatalok 88%-a igennel válaszolt.) A Gyöngyösi Városi Televízió – közszolgálati feladatait ellátva – már 1995-ben hajlandónak mutatkozott arra, hogy segítséget nyújtson a fiatalok pályaválasztásában. Így a vizsgálattal egyidőben elkészítettünk egy pályaválasztási műsorsorozatot (iskolákat, szakokat bemutatva), majd 1996-ban egy újabbat. Ez már nem a döntést, hanem az orientálódást segítette elő. (A Nemzeti Alaptanterv célkitűzései közül kettőt, a pályaismeretet és az önismeretet vettük alapul.

Ez nem csak a televízión keresztül került bemutatásra, videokazetta formájában hozzáférhető lett az iskolák számára, így a pályorientációs folyamatba a tanórák keretein belül is beépíthető.

Konzulens: Dr. Estefánné dr. Varga Magdolna főisk. doc.
Intézmény: EKTF

SZARVAS ORSOLYA

A MEGGYŐZÉS MECHANIZMUSA ÉS TECHNIKÁI EGY VÁLASZTÁSI KAMPÁNYBAN

A meggyőző közlés természetével foglalkozó kutatások hatása egy idő után a politikai „reklámok” és választási kampányok által alkalmazott jellegzetes és visszatérő stratégiákban is tükröződött, ezen stratégiák vizsgálata volt dolgozatom célja. Tulajdonképpen olyan kérdésekre kerestem a választ, hogy eladható-e a politika mint áru, a politikus mint áru, és ha igen, ez hogyan és milyen mechanizmusokon keresztül történik a politika színpadán.

A vizsgálódás során írásom, tematikáját tekintve a meggyőző közlés három fontos és egymástól jól elkülöníthető részével foglalkozott:

- ⇒ a kommunikátor, vagyis a képviselőjelölt személyének „alakíthatósága” az ismertség, a hitelesség, a szakértelem, a dinamizmus, a viselkedés, a közelség és vonzalom tükrében
- ⇒ a meggyőző érvelés különböző technikáinak alkalmazási lehetőségei (első és friss tényező hatása, érzelmi és észérvek használata, egyoldalú – kétoldalú érvelés, a meggyőzés fő- és mellékútja)
- ⇒ a „csomagolástechnika” néhány alapfogásának bemutatása (hogyan tekintünk a Választóra, kifejezések színezete, stílus, a politikai mítoszteremtés hatékonysága, ellenség – ellenfél problematika).

A dolgozat az elméleti levezetésekhez az 1990-es és 1994-es választási kampány anyagából merítette gyakorlati példáit.

Konzulens: Dr. Lányi Gusztáv egy. doc.

Intézmény: ME

SZILÁGYI ESZTER MÁRIA

A VIZUÁLIS NYELV KONCEPTUALITÁSA A FILMMŰVÉSZETBEN

A film formanyelve az ősi vagy a klasszikus hagyományokat éppúgy, mint a háború utáni időszak kísérletező képzőművészeinek eredményeit egyértelműen képes összefoglalni. E tulajdonsága a klasszikus művészet-eszmény szerint elfogadhatatlan – korunk képzőművészeti struktúráiba azonban teljesen beleilleszkedik.

A XX. század végére ugyanis felbomlik a művészet irányzatokból font szövete. Az egyetlen, ami megmarad, az anarchisztikus irányváltások és a végletekig felgyorsult létempó közepette az a 60-as években kialakuló **minimal-art** és a **koncept-art** gondolatisága.

Az abelard-i skolasztikus filozófia elméleteiben gyakorlatilag már a középkorban megfogalmazódnak e művészeti irányzatok jellegzetességei.

A **minimal-art**ban megjelenő szimbólumrendszerek egyértelműen visszavezethetők a népi kultúra jelentéssűrítő gesztusaira. Ha a menyasszonyládák vagy akár az afrikai kapubálványok motívumait vizsgáljuk, épp azt a rendszerességet, szigorú kronológiát, leegyszerűsített struktúrát találjuk, mint *Maurer Dóra* vagy *Bódy Gábor* első filmjeiben, számítógépes vizuális- és filmkísérleteiben. Hiszen azonos az életfa-halálfa jellegzetes hajtásának formája, mozgása *Bódy Pszichokozmosz* (1976) című alkotásának három egymás körül keringő – három alapvető emberi jellemet demonstráló – golyóbisának hierarchiájával.

E következtetések az alábbi magyar és külföldi kísérleti- és játékfilmek elemzése nyomán bontakoztak ki bennem:

Antonioni: Nagyítás (1966), *I. Bergman: Nap vége* (1957), *I. Bergman: Hetedik pecsét* (1956), *I. Bergman: Tükör által homályosan* (1960), *Bódy Gábor: Négy bagatell* (1975), *Bódy Gábor: Pszichokozmosz* (1976), *V. Chytilová: Százszorszépek* (1966), *Huszárik Zoltán: Szindbád* (1975), *E. Klimov: Jöjj és lásd* (1985), *Lumiére fivérek: A vonat érkezése* (1895), *Maurer Dóra: Kalah, Radványi Géza: Valahol Európában* (1947), *Vigo: L'Atalante* (1934).

Konzulens: Dr. Szilágyi Erzsébet főisk. doc.
Intézmény: EKTF

SZIRBIK GARBRIELLA

SZOCIOBIOLÓGLA ÉS SZOCIOLOGIA

A szociobiológia, mint viszonylag új tudomány az emberi viselkedés csoport-meghatározottságának biológiai alapjait kutatja. Elképzelése szerint az élő szervezetek olyan tulajdonságokkal rendelkeznek, amelyek adekvátak a környezetükkel, az adott feltételek között lehetővé teszik számukra a túlélést és a szaporodást, azaz adaptívak. Az adaptív viselkedésformák ebben a gondolatmenetben a természetes szelekció termékei, azaz biológiai eredetűek. Ezen gondolat analógiájára elképzelhető a modern társadalmi keretből kiinduló azon megállapítás, miszerint a társadalmilag adekvát viselkedés, vagy a társadalmi presztízs a társadalmi szelekció terméke, ami a szocializáció folyamatában gyökeredzik. Fel kell tennünk a kérdést: mire szocializálható az ember, mit tanulhat meg? A biológiai diszpozíciók hogyan befolyásolják a kultúra kialakulását, szerveződését, illetve a kultúra mennyiben hat, változtat genetikai meghatározottságunkon? A viselkedésnek vannak kultúrától függő elemei éppúgy, mint biológiai törvényszerűségei. A koevolúció elméletének fő kérdése ez. A szociológia számára mindazonáltal a legizgalmasabb probléma: vajon e kölcsönös meghatározottságban hogyan jön létre a társadalmilag adekvát viselkedés, amely feltehetőleg a kulturális sikeresség alapja és a társadalmi egyenlőtlenségek fontos komponense is lehet. A dolgozat ezeket az összefüggéseket próbálja továbbgondolni akkor, amikor a szociobiológiai megközelítést szembeesíti a racionális döntések elméletének és a jóléti állam neoliberais kritikáinak a téma szempontjából releváns megállapításaival.

Konzulens: Dr. Szántó Zoltán egy. doc.

Intézmény: ME

SZÓKE ERIKA

CSELEDMIZÉRIA A XIX SZ. VÉGÉN ÉS A XX. SZ. ELEJÉN BUDAPESTEN, A CSELED SAJTÓ TÜKRÉBEN

A századfordulóra a polgárosodó Budapesten a cselédügy, azaz a cselédmizéria nyilvánvalóvá vált, és egészen a vizsgált korszakom végéig, 1948-ig – a kisajátításig – nem talált megoldásra.

Munkám során igyekeztem feltárni a cselédmizéria kiváltó okait, a megoldást sürgető és segítő társadalmi és törvényes intézkedéseket, valamint a cselédi lét funkcionális meghatározottságát. A téma gazdagságát bizonyítja, hogy számos napilap, közhasznú és társadalmi hetilap vállalkozott az „ügy” taglalására, sőt kutatásom során 7 olyan folyóiratot találtam mely a vizsgált korszakon belül a háztartási alkalmazottakat volt hivatott az őket érintő kérdésekről, és intézkedésekről tájékoztatni, föl vállalva szórakoztatásukat is. Ezen orgánumok elemzése nélkül számomra elkerülhetetlen a téma feldolgozása, hiszen ezáltal kaphatok talán a legnagyobb betekintést a mindennapi élet gyötrelmeibe és örömeibe.

Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy miért vált üggyé a cseléd, mennyiben befolyásolták a gazda és cseléd közti viszony megromlását szubjektív és objektív okok, vajon szükségszerű és elkerülhetetlen jelensége-e a cseléd mizéria a századforduló és az azt követő fél évszázad nagyvárosainak.

Munkám művelődéstörténeti, ezen belül is életmód-történeti, mert a cselédi rend társadalomhoz viszonyított életformáját, életstílusát mutatom be, melyet maguk teremtettek és több generáción át örökítettek tovább.

Témafeldolgozásom a cselédség a magyar társadalomban betölthető szerepeinek elemzéséhez kapcsolódó rész és kiegészítő tanulmány.

Konzulens: Abai Ilona főisk. adj.

Intézmény: VKRKF

SZÖLLŐSI PÉTER–JAMRIK LEVENTE

AZ ÓSI MAGYAR HIT KOZMIKUS TUDATA

– Utazás az emberi Univerzumban –

*„Az utak elkalandoznak. De nem tévednek el.”
(Martin Heidegger)*

Az ezredforduló táján joggal kérdezhetik tőlünk: hogy a mai euroamerikai kultúra (technokrata) embere hogyan tudja felidézni, megjeleníteni a judeokereszténység előtti archaikus magyar hitvilágot és hiedelemrendszert. Dolgozatunknak így fel kell idéznie nemcsak a korabeli történeti idők munkáit a magyarság hiedelemrendszeréről, hanem a legfontosabb filozófiai, pszichológiai, vallásantropológiai munkákat is fel kellett használnunk – annak tudatában –, hogy a még ki nem alakult világvallások előtt az aranykor embere szorosban benne élt a természet pantheonjában, ok-okozati viszony volt közöttük.

Az ember az univerzum része volt, leképezte sámándobjaira (csillag-térképeire) a kozmoszt; földi mását teremtette meg az égnek, szakrálisan felépítette kozmológiai alapelveit.

Temetkezési szokásairól, a lelkek hármasságáról és a túlvilági útról is megemlékezve építjük föl az archaikus közösség kollektív kozmikus tudatát.

A dolgozat második felében az emberi psziché állapotainak idő- és térképét boncolgatjuk: kutatva a tudatalatti tartományokban jelenlévő kollektív kozmikus valóság-horizontot, ami véleményünk szerint minden emberi lényben megtalálható.

Tanulmányunkban csak a samanisztikus kultúrákban próbáltuk ennek lenyomatait felfedezni. További célunk, hogy az említett kollektív kozmikus tudat projekcióit és transzformációit más kultúrákban, közösségekben is nyomon kövessük.

Konzulens: –

Intézmény: ME

SZUROMI ÁGNES

EGY-MÁS-SAL ÉLNI

A dolgozat célja a nők és a férfiak közötti pszichológiai, biológiai és viselkedési különbségek vizsgálata volt. Mi a fontosabb a különbségek kialakulásakor: a szocializáció vagy a genetikai örökség. A dolgozat megírása során kétfajta forrást használtam fel: pszichológiai-biológiai kézikönyveket és saját magam által készített mélyinterjúkat egy 30 fős mintán, amelyekkel egy saját magam által felállított munkahipotézist teszteltem.

Vizsgálódásaim alapján arra a következtetésre jutottam, hogy az említett különbségek nagy része biológiailag meghatározott (pl. az agyféltekék működése más a nőknél és más a férfiaknál), a szocializáció viszont tovább erősíti őket.

Konzulens: Dr. Koncz Katalin egy. doc.

Intézmény: BKE

SZUROMI ÁGNES

MAGYARORSZÁG ELADÓSODÁSA A NEMZETKÖZI ADÓSSÁGVÁLSÁG TÜKRÉBEN

A dolgozat célja annak vizsgálata volt, hogy Magyarország hogyan adósodott el, milyen volt és milyen most az adósságkezelő politikája, és mennyire megfelelő, illetve helyes ez a politika. A dolgozat megállapításai alapvetően írott forrásokra támaszkodnak, amelyek között könyv, tanulmány és újságcikk egyaránt található.

Magyarország eladósodási folyamatát szembesítettem más, több szempontból hasonló jellegzetességeket felmutató országok eladósodásának történetével, miközben sorra vettem Magyarország eladósodásának lépcsőfokait is. Bemutattam a nemzetközi adósságválság a nemzetközi pénzügyi szervezetek részéről javasolt megoldási kísérleteit, valamint azt is, hogy egyes érintett országok is hogyan próbáltak javítani a saját helyzetükön. Mindent összevetve arra a következtetésre jutottam, hogy meg kellett volna próbálni a jelenlegi adósságtörlesztő politika mellett egy másik alternatíva kidolgozását és széles nyilvánosság előtt való megvitatását is. Az elmúlt években ugyanis annyira meg akartuk őrizni fizetőképességünket, és annyira féltünk a nemzetközi pénzügyi szervezetek bizalmának az elvesztésétől, hogy a jelenlegi adósságtörlesztő politikával szemben nyilvánosan még csak fel sem mertünk vetni egy másik alternatívát, jóllehet, mint a dolgozat bemutatja, ilyenek léteztek és léteznek ma is.

Konzulens: Dr. Vesess József egy. tanár

Intézmény: BKE

SZÚCS GÁBOR

A TÖRTÉNELEM ANALITIKUS FILOZÓFIÁJA

Dolgozatom célja egyfelől az, hogy kritikai elemzések formájában átfogó képet nyújtsak a történelem analitikus filozófiai tradícióban gyökerező filozófiájáról, hogy világossá tegyem azokat az elgondolásokat, amelyek valamely történetfelfogást analitikussá tehetnek. Másfelől viszont megpróbálom megvilágítani annak a belső kapcsolatnak is a lényegét, amely az általam vizsgált történeti gnoszeológiai irányzatokat a filozófia és a történetírói gyakorlat különböző iskoláihoz fűzi.

Az analitikus történeti gnoszeológia négy jelentősebb áramlatát különböztetem meg egymástól.

Elsőként a C. G. Hempel és Karl R. Popper nevéhez fűződő „átfogó törvény” – modell kritikai vizsgálatára vállalkozom, amely teória az egységes tudományos módszer tudományfilozófiai eszméjének jegyében véli alkalmazhatónak a történeti magyarázatokban is az átfogó törvényszerűségeket mint explanánsok alkalmazását. Ezt követően William Dray „racionális magyarázat” koncepciójának néhány fontos elemét kívánom megvilágítani, amely a történeti individuum intencióinak intuitív megértésére helyezi a hangsúlyt. A harmadik lépcsőben a történetírást mint narratívumot tárgyaló analitikus filozófiai elméletekkel foglalkozom, melyek mint A. C. Danto, M. Scriven és W. B. Gallie teóriája osztják azt a feltevést, amelynek értelmében a történeti elbeszélés a releváns tények közötti kohézió megteremtését szolgálja. Munkám záró részében a történeti megismerés ún. kontextualista elméleteit kívánom részletesebben elemezni, amely a történelmi jelenségeket a történelmi cselekvők által konceptualizált jelenségként, saját történeti kontextusuk perspektívájából tárgyalja. Ebben a fejezetben Kai Nielsen, Peter Winch és Quentin Skinner elméleteire térek ki, kifejtve cselekvés és nyelvfilozófiai elméleteik lényegét.

Konzulens: Dr. Szécsi Gábor főisk. tanár

Intézmény: JTKF

SZÚCS KRISZTINA

TISZAESZLÁRRA VEZETŐ UTAK. A ZSIDÓSÁG HELYZETE A XIX. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN

Dolgozatom háttere a XIX. század második felében kialakuló gyökeres technikai, gazdasági változások hatása a magyar társadalomra. A társadalomtörténet ezen vonulatába próbálom beilleszteni a zsidóságot (itt a kiindulópontot a zsidókérdés rövid történeti vizsgálata jelenti).

Munkám fő kérdése: milyen tényezők játszottak abban szerepet, hogy a már korábban is jelen lévő antiszemitizmus a XIX. sz. végén a tiszaezlári perben kumulálódott?

Dolgozatomban az e témakörhöz kapcsolódó szakirodalmat tekintem át elsődlegesen, támaszkodom mások által végzett kutatásokra is, s a számarányok, a társadalom különböző csoportjai közötti eltolódás vizsgálatához igénybe veszem a történeti statisztika elemzését. A különböző társadalomtörténeti vizsgálatokból kiderül, hogy részben az újonnan (a XIX. század második felében) kialakult, vagy az akkor komoly változást elszenvedő társadalmi csoportok, eszmék alakították ki a tiszaezlári per körülményeit és az abban lejátszódó folyamatokat.

Konzulens: Dr. Gáspár Gabriella egy. adj.

Intézmény: JPTE

TAKÁCS ANITA

ÁLLAMI GONDOSKODÁSBA VÉTEL

/Nógrád megye 1995./

A dolgozat célja vizsgálni az 1995-ben állami gondoskodásba vett gyermekek bekerülésének okait Nógrád megyében.

A dolgozat kérdésfelvetése: arra a kérdésre kerestem a választ, mely okok húzódnak meg leggyakrabban az állami gondoskodásba vétel mögött. Kerestem van-e összefüggés a bekerülés oka és az életkor között; a bekerülés oka és a szociális háttér között; a bekerülés oka és a gyermekek magatartása között. További kérdésem az volt, hogyan alakult a beutalt gyermekek jogi státusza, illetve további elhelyezése.

Alkalmazott módszerek: dokumentumelemzés, interjú.

Elért eredmények: Az adatfeldolgozás alapján elmondható, hogy Nógrád megyében 1995-ben állami gondoskodásba vett kiskorúak 74%-át környezeti és egészségügyi veszélyeztetettség miatt emelték ki vérszerinti családjukból. Összefüggést mutattam ki a bekerülés oka, valamint az életkor, a szociális háttér, és a gyermek magatartása között. A bekerült gyermekek 58%-a nevelőotthonban, 23%-a nevelőszülőknél, 19% egyéb helyen lett elhelyezve.

Az eredményekből levonható főbb következtetése: A vérszerinti családból kiemelt gyermekek 1/4-e helyezhető el családban (nevelőcsalád, örökbefogadó-család). A gyermekek többsége nevelőotthonba kerül, általában már komoly zavarokkal. E zavarokat könnyebb lenne megelőzni, mint kezelni. Gondolok itt a védő-óvó pártfogóra, prevenciós programokra. Dolgozatom végén ezekre teszek javaslatot.

A kutatás hasznosíthatósága: A kutatás haszna kettős, egyrészt átfogó képet ad Nógrád megye helyzetéről, e témában, másrészt kivitelezhető javaslatokat foglal össze. Véleményem szerint gyakorlati haszonnal bír.

Konzulens: Hanák Zsuzsanna főisk. ts.

Intézmény: EKTf

TAKÁTS ELŐD

IZRAELI VALLÁS – MEGKÖZELÍTÉS A RÉGÉSZET SEGÍTSÉGÉVEL

Az elmúlt tanévet az Amerikai Egyesült Államokban (Austin, Texas) töltöttem ösztöndíjasként. Dolgozatomban kutatási eredményeim egy részét foglaltam össze. A címben szereplő téma óriási és szinte átláthatatlan. Ezért teljesen szubjektív módon két problémát választottam ki és dolgoztam fel, zömmel a 90-es évek angol nyelvű szakirodalmának segítségével. A munka természete szükségessé tette a régészeti szempontok vizsgálata mellett a héber nyelvi – szövegkritikai elemzést is.

Az első részben egy, a Kr. e. 12–11. sz., vagyis „Izrael honfoglalásának” időszakából származó teleppel (az Ebál-hegy emelvénye) foglalkozom. Itt a feltáró álláspontjával ellenkező véleményre jutok – megállapítom, hogy bármennyire tetszetős is lenne a „pozitívista” tudósok számára, ez a hely nem azonos „Józsue oltárával”, amit Józs 8. említ.

Dolgozatom második részében egy jóval későbbi problémát járok körül. Arra igyekeztem választ találni, hogy kit takarhat az „ég királynője” megnevezés Jeremiás könyvében. Jó néhány felvetést értékelve és egyikkel sem azonosulva maradéktalanul, önálló véleményem szerint nem elképzelhetetlen, hogy a Kr. e. 7–6. században Júdában YHWH „házastársa” áll a megjelenés mögött.

Konzulens: Dr. Marjovszky Tibor egy. tsz. vez.

Intézmény: DHRE

THOMÁZY TÍMEA

ÚTON A PUTNOKI ZSIDÓ KULTÚRA NYOMÁBAN

*„Én már nem tartom a szombatot.
Se az Istent nem szeretem.”*

Ebben a dolgozatban több mint két éves kutatás anyagát próbálom meg összefoglalni. A putnoki zsidóság múltját és jelenét szeretném feltárni a kulturális, a szociológiai, a pszichológiai és a vizuális antropológia módszerével.

A dolgozat két részből áll:

Az első a város társadalmi életét mutatja be a századfordulótól a Holocaustig. A zsidók szerepét a város közigazgatási, gazdasági és egyesületi élet, közegészség-ügy és szociálpolitikai helyzet; a különböző vallási felekezetek, egyesületeik stb.

A második rész egy jelenleg is élő idős putnoki zsidó férfi életén keresztül vizsgálja a koncentrációs tábor lélektani hatásait, az életút törésvonalait. Foglalkozik még a putnoki társadalmon belül a zsidóság iránti toleranciával és az előítélet kialakulásának okaival.

A dolgozat a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány támogatásával jött létre.

Konzulens: Bódi László egy. ts., Illyés Zoltán egy. ts.
Intézmény: ME

TÓTH ÁGNES

DROGFOGYASZTÓK, DROGJELENSÉG ZALAEGERSZÉGEN KÉRDŐÍVES FELMÉRÉSEK EREDMÉNYÉNEK TÜKRÉBEN

A drogfogyasztás nemcsak és talán nem is elsősorban fiatalkori jelenség. A drogfogyasztókra irányuló kérdőíves vizsgálatokat mégis a fiatalokra koncentráltuk, mert úgy gondoljuk, hogy a hazai drogfogyasztás társadalmi problémaként való megjelenése kifejezetten a fiatalok drogfogyasztási magatartásához kötődik.

Több városban a Pompidou Csoport módszereinek felhasználásával végzett korábbi vizsgálatok bizonyították, hogy középiskolások kérdőíves megkérdezésével megbízható információk nyerhetők a hazai drogfogyasztás sajátosságairól, elterjedtségéről, a droggal szembeni attitűdökről, valamint a veszélyeztetett csoportokról. A vizsgálat rendszeres időközönkénti megismétlése pedig lehetővé teszi a változások mérését. Mindez nélkülözhetetlen információkat jelent a megelőzésben, egy hatékony drogpolitika kialakításában, ill. eredményének vizsgálatában.

Az ESPAD 1995. évi magyarországi vizsgálatát a Népjóléti Minisztérium a Kábítószerügyi Tárcaközi Bizottság megbízásából és finanszírozásával a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Szociológiai és Szociálpolitikai Tanszékének Epidemiológiai Kutatócsoportja irányította. A vizsgálat közvetlen előzményének, és azzal jól összehasonlíthatónak tekinthetők azok a vizsgálatok, amelyek az 1992/93. tanévben készültek többek között Zala megyében is.

A két felmérés eredményeinek összevetésével kívánom alátámasztani hipotézisem, mely szerint 2–2,5 év alatt növekedett a fiatalok körében a kábítószer-fogyasztás.

Mivel szakértői vélemények és a témában végzett egyéb felmérések szerint Magyarországon évről-évre növekszik a kábítószer-fogyasztás, terjed a kábítószer-kereskedelem és nő a drogfajták választékának skálája, joggal feltételezhetjük, hogy a jelenség Zalaegerszegen is megfigyelhető.

Konzulens: Vass Péter oszt. vez.
Intézmény: POTE

TÓTH KINGA DÓRA

RENDSZERVÁLTÁS A GAZDASÁGBAN A HAZAI KÖNNYŰZENÉSZEK SZEMÉVEL

Dolgozatomban a rendszerváltás gazdasági hatásait elemzem a hazai könnyűzenészek rendszerváltás után megjelent albumait felhasználva. Az elemzés Zorán, Koncz Zsuzsa, Presser és a Rapülők együttes 89 utáni számait vizsgálja a tartalomelemzés módszerével.

Rendszerváltás előtti albumok is belekerültek az elemzésbe, hogy megvizsgáljam ezen számok politikai mondanivalóját és ezt a rendszerváltás utáni számokkal összevegyem.

Dolgozatom hipotézisei a következők:

1. Zorán és Koncz Zsuzsa szövegei a rendszerváltás előtt is hordoztak az államszocializmust bíráló politikai mondanivalót.
2. A 89 utáni Zorán, Koncz Zsuzsa, Presser és a Rapülők együttes számai foglalkoznak az országban zajló gazdasági folyamatokkal.
3. A 89 utáni zeneszámok reálisan ítélik meg az ország gazdasági helyzetét.
4. A 89 után megjelent Zorán és Koncz Zsuzsa szövegek nem a 89 előtti optimizmusát sugallják.

A dolgozat felépítése a következő: Az I. részben a rendszerváltás gazdasági következményeit mutatom be. A dolgozat II. részében a 89 előtti számok elemzésével foglalkozom a politikai mondanivaló alapján. A III. részben 7 lemezt elemzek a 89 utáni gazdasági változásokra utaló számok alapján. A IV. részben a hipotézisek alátámasztottságának összegző gondolataival zárom a dolgozatot.

Konzulens: Dr. Szántó Zoltán egy. doc.

Intézmény: ME

TÖRÖK EDIT

AMERIKA „NÉPMŰVÉSZETE” – A COMICS

Dolgozatom tárgyát az amerikai képregények fejlődési vonala képezi. Munkám során a képregény tipikus amerikai művészetté fejlődésének egyik lehetséges rendszerét vázoltam fel, ahogyan az bekapcsolódott a mindennapi tömegkommunikáció szerves egészébe.

Kutatásom célja az volt, hogy minél több ismeretet szerezzek arról, mi-
ben is különbözik az amerikai comics más képregényektől; milyen szerepet
töltenek be a film és képzőművészetek terén, az ifjúság nevelésében, a
reklámokban, az Interneten.

A képregény több, mint egyszerű fantázia, hiszen a kortárs comic köny-
vekben politikai témák is megtalálhatók, a képregény saját kultúrával és
esztétikával rendelkezik.

Miközben vizsgáltam a fantázia, a forma, a propaganda, a realizmus
megjelenését, a téma jellegéből adódóan kutatásom elsősorban – primer és
szekunder – elméleti irodalomra alapozódott: magyar és angol nyelvű
szakirodalomra és folyóiratokra. Emellett az Internet adatbázisai közül is
válogattam információkat.

Vannak emberek, akik nem ismerik el a képregény-művészetet igazi
művészetnek, őket szeretném emlékeztetni arra, hogy Shakespeare-nek is
kettős célja volt drámáival: egyrészt egy „műveletlenebb” réteghez szólt,
másrészt darabjai többértelműségével és gazdag szimbólumrendszerével az
értő közönséget célozta meg.

A képregénynél is hasonló törekvést figyelhetünk meg. A képregény
célja: amellett, hogy eleget tesz elsődleges funkciójának, a szórakoztatás-
nak, ráirányítja a figyelmet a rejtett alapigazságokra is.

Konzulens: Dr. Rubovszky Kálmán tsz. vez.

Intézmény: KLTE

TÖRÖK GÁBOR

A JÓLÉTI ÁLLAM

A munka a huszadik század egyik talán legérdekesebb, ám ehhez képest mégis kevésbé vizsgált jelenségével, a jóléti állammal foglalkozik. Kettős cél vezérelt a dolgozat megírásakor: egyrészt szerettem volna a téma szinte minden lehetséges aspektusát bemutatni, felvillantani; másrészt azonban kiemelten kívántam kezelni a politikaelméleti, gondolkodástörténeti, politikai és történetfilozófiai vonatkozásokat. A jóléti állam ugyanis a politika összes nagy kérdését – társadalmi konszenzus, szolidaritás, prioritások közötti választás, közjavak stb. – felveti, s ilyen értelemben adekvátnak lehet tartani egy politológiai vizsgálatot.

A munka nyolc fejezetből áll, amelyek a jóléti állam egyes aspektusait vizsgálják. Az első fejezetben a fogalmi kérdésekkel és a jóléti állam néhány alapelvével foglalkozom; a másodikban az egész kérdéskör gondolkodástörténeti vonatkozásait vizsgálom, arra keresve a választ, hogy mennyiben és miképp határozták meg az elvek a gyakorlati politikát, s milyen gondolati tradíciók kristályosodtak ki a jóléti államról folytatott vitákban. A harmadik fejezet a konkrét történeti kialakulást tárgyalja, míg a negyedik a jóléti állam egyes típusait. Az ötödik fejezet a neokonervatív fordulatról, az egyes szerzőkről és kritikájukról, míg a hatodik fejezet jóléti állam válságáról szól, amelyet egy rövid rész követ a jóléti állam jövőjéről.

Az utolsó fejezetben végül rendszerezem az addig elmondottakat a modern kapitalizmus sokak által legellentmondásosabbnak tartott képződményéről, hangsúlyozva, hogy a jóléti állam fejlődését egy evolutív folyamatként írhatjuk le, amelyben nem az elméleti elgondolások, filozófiai gondolatok játszották a katalizátor szerepét, hanem a konkrét válságok, a megoldandó akut kérdések.

Konzulens: Dr. Bayer József egy. tanár

Intézmény: ELTE

TURÓCZI EMESE

FŐISKOLAI HALLGATÓK SZÜLŐFÖLD-FOGALMA

Dolgozatom elkészítésének elsődleges célja az volt, hogy másokkal is megoszthassam azt a régóta bennem felmerülő élményt, amit a következő gondolatok idéztek fel bennem: „Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőhazám itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringó gyerekkorom világa...”

Fő célom az volt, hogy kortársaimat is elgondolkodtassam ennek az igazi tartalmán. Régóta foglalkoztat a kérdés, hogy mi a véleménye a velem egykorú embereknek a szülőhazáról politikai, kulturális és érzelmi értelemben véve. Kérdőívemet ennek alapján igyekeztem összeállítani.

Feltételeztem, hogy a főiskolások nem zárkoznak el ettől a témától, s őszintén vállalják véleményüket.

Úgy gondolom, hogy ez a téma – a nemzeti hovatartozás kérdése – minden korban aktuális és nem körülhatárolt, hiszen mindenki azt az oldalt domborítja ki, amely számára igazi tartalmat hordoz.

A vizsgálat során az alkalmazott módszerem egy 10 kérdésből álló kérdőív volt, amelynek kitöltésére 3 nap állt rendelkezésre.

Kérdéseim elgondolkodtató jellegnek, világosak, érthetőek, egy-kettő fantázia megmozgató.

A vizsgálat eredményeként a szakirodalomban megállapított tényeket alátámasztom, hiszen a szülőföld inkább érzelmi töltetként él az emberekben, egy ilyen kis ország esetében, mint Magyarország.

A gyakoriság vizsgálatát alkalmaztam egyik kérdés elemzésekor, s arra a következtetésre jutottam, hogy ugyanazon gondolatok merültek fel a kérdezettekben.

Úgy érzem, hogy az embereknek fontos az, hogy elmondhassák véleményüket, s úgy gondolom, hogy érdemes ezzel a témával foglalkoznunk a nevelés keretei között.

Újszerű a dolog, hiszen eddig kevés kutató foglalkozott vele.

Konzulens: Dr. Bodnár Gabriella főisk. doc.

Intézmény: EKTF

ÚJVÁRI BOTOND

A SZÁRAZFÖLDI BÉKÁK HELYE AZ INTEGRÁLT NÖVÉNYVÉDELEMBEN

Az integrált növényvédelemben fontos szerepet töltenek be a szárazföldi békafajok. Közülük a leggyakoribb a zöldvarangy (*Bufo viridis* Laur.) és a barna ásóbéka (*Pelobates fuscus* Laur.), melyek a kártevők pusztításával hajtának hasznot.

A főiskolán évek óta folyik az előbbi faj szaporítása, és az Integrált Növényvédelmi és Tájprogram (INTP)-hoz tartozó területekre való kiszállítása. A szaporítás során a legtöbb gondot a predátorok okozták. A természetben lévő vizes élőhelyeken ezek a fajok szintén jelentős korlátozó tényezők.

Munkámban ezeket a vizes élőhelyeket vizsgáltam, a Tisza szegedi árterén, az 1996-os évben. Mértem az ebihalak és a predátorok számát, valamint a lég- és a vízhőmérsékletet. Néhány felmérés adataival bemutatom egy-két ültetvény nem éppen gazdag kétéltű faunáját. Ezenkívül vizsgáltam az INTP izsáki területén található élőhelyek nagyságát, predátorainak számát, egy 1992-től 1996-ig terjedő adatsor feldolgozásával. Választ kerestem arra a kérdésre is, hogy egységnyi víznagyság mennyi béka kifejlődéséhez elegendő, és ebben mekkora a predátorok korlátozó szerepe. Kísérleti adataim alapján ezeket a hasznos rovarpusztító kétéltűeket a predátor szervezetek 60–70 %-ban elpusztítják.

Konzulens: Dr. Járfás József egy. tan., Hatvani Attila ts.
Intézmény: KÉE

UNGER ZSOLT GÉZA

A MERCEDES-BENZ MEGDÖBBENTŐ – SZÜKSÉGSZERŰ ARCULATVÁLTÁSA

Dolgozatom megírásával azt a célt tűztem ki magam elé, hogy bemutassam – esetemben egy ismert és elismert cég stratégiáján keresztül –; milyen kölcsönhatásban áll egy nemzetközi nagyvállalat szerkezeti felépítése, marketing- és üzletpolitikája, vevő- és reklámfilozófiája a piaccal, mint olyannal, és ezáltal a vevővel, azaz a Vevővel, így hát végül is magával az emberrel, emberekkel.

Szándékomban áll feltárni, hogy hogyan hat a cég a vásárlóközönségére (és a közvéleményre) a reklámjaival, illetve bármely nyilvánosságot kapott hírével, kinyilatkoztatásával; emellett pedig azt is megvizsgálni, hogy hogyan hat vissza a vásárlóerő – közvetve illetve közvetlenül – a cégre, annak gondolkodásmódjára.

Fő módszerem ezen kölcsönhatások bemutatására az, hogy az új és a nemrégiben bemutatott modellek elemzése által megvilágítást nyerjen – amennyire ez csak lehetséges – az, hogy miként befolyásolják azok megszületését az új irányzatok, kihívások.

Mindezek által igyekszem levonni a konzekvenciákat, vagyis próbálom felvázolni, hogy a meglévő kölcsönhatás-rendszer (jelzések-visszajelzések) alapján hogyan, mennyiben, s milyen irányban változott meg (idomult hozzá a korszellem diktálta elvárásokhoz) a nagy német multinacionális konszern.

Röviden szólva; a bekövetkezett változások miként, és mennyire formálták át a Mercedes-Benz arculatát, és ezzel kapcsolatosan alakult-e ki esetlegesen újfajta megítélés a cég irányába az átlagember (-vásárló) szemzőgéből tekintve a „metamorphosis”-t.

Konzulens: Réz András e. a.

Intézmény: ELTE

URBÁN SZABOLCS

PIAGET EMBERARCÚ PSZICHOLÓGIÁJA

A dolgozatban Piaget genetikus episztemológiájának két – egymással összefüggő – területén jelentkező feszültségéből indultunk ki.

Egyrészt Piaget a vallásos és a filozófiai gondolkodást a természettudományos tudás alá rendeli, s az intelligencia fejlődését tekintve primitívebbnek tartja ezeket. A formális műveletek szintjén kiteljesedő természettudományos gondolkodásmód viszont a felnőtt embereknél csupán egy lehetséges szemléletet fejez ki, amely mellet jelentős szerepe van az élet későbbi szakaszaiban felvirágzó vallásos, vagy a filozófiai gondolkodási formáknak is.

Másrészt Piaget e szemléletek egységesítő hierarchizálása alapjául az alkalmazkodás folyamatát teszi meg. Ennek két részmechanizmusát különbözteti el, az asszimilációt és az akkomodációt. A dolgozatban kísérletet teszünk annak a megmutatására, hogy ezek a részmechanizmusok különböző ontológiai alapállást feltételeznek, vagyis összemérhetetlenek.

Ez az alapvető eltérés szerintünk analóg a vallásos és a természettudományos szemlélet közötti eltéréssel.

A vallásnak és a filozófiának a természettudományok alá való rendelését Piaget úgy oldotta meg, hogy közben mégis megtartotta ezek különeműségét, azaz nem adott egységes természettudományos magyarázatot.

Ha tehát Piaget rendszerét természettudományos magyarázórendszernek tekintjük, akkor ellentmondásosnak látszik. Ha viszont „természettudományos” leírásnak tartjuk, amely fő magyarázóelvében több, egymással összemérhetetlen fogalmat használ, akkor jól képezi le a szemléletmódjai között szerepkonfliktusokban létező felnőtt embert. Ilyen értelemben tartjuk Piaget pszichológiáját emberarcúnak.

Dolgozatunkkal egy természettudományos pszichológia sajátos működési módjára kívántunk felhívni a figyelmet; miközben érvelésünkben elsősorban Wittgenstein filozófiájára támaszkodtunk.

Konzulens: Dr. Vajda Mihály prof.
Intézmény: KLTE

VÁRADI RITA

TÁVOKTATÁS A MÉDIÁBAN

Napjaink felgyorsult fejlődése megköveteli mindenkitől, hogy folyamatosan művelődjön élete végéig. Az UNESCO ezt az igényt *lifelong educationnak*, élethosszig tartó művelődésnek nevezi. A magyarok ezt már rég tudják, ezt mutatja az a közmondásunk, mely így szól: *Jó pap is holtig tanul*. Dolgozatomban szeretném bemutatni a távoktatást, amely lehetőséget nyújt a folyamatos művelődésre minden tudásszinten, az élet valamennyi területén.

Először definiálom ezt a sokak által használt fogalmat. Sokan összekeverik az iskolán kívüli oktatási formákat, például az esti, levelező és távoktatást. Ezek összevetése után arra jutottam, hogy a távoktatás a leghatékonyabb valamennyi közül.

Bemutatom a távoktatás szervezeti felépítését. Ez megvilágítja azt, hogy milyen nagyfokú együttműködésre van szükség a tananyag kidolgozói és közvetítői között ahhoz, hogy a diák tanulása eredményes legyen.

Sorra veszem egy tipikus oktatócsomag tartalmát. Bemutatom ennek a normál oktatásban használatos tankönyvektől való eltérését. Számos lehetőségünk van az információszerezésre a médiából és az INTERNET által. Kitérek a szervezetlenül szerzett tudás és a tankönyv által szerzett tudás összevetésére.

Ezután bemutatom a két legjelentősebb magyarországi távoktatási kísérletet. Elsőként a **Mindenki iskolája** programot mutatom be. Elemzem a kudarc okait a távoktatás résztvevőinek szempontjából. Részletesen bemutatom és kritizálom az irodalmat oktató program hibáit és hiányosságait, mely az egész programra jellemző. Ezután a pécsi tanárképző főiskolán megvalósult távoktatási kísérletet mutatom be, melynek célja a levelező képzés színvonalának emelése volt a távoktatással. Ez a kísérlet sikeresebben zárult, de voltak hibái is.

Konzulens: Dr. Nagy Andor főisk. tan.

Intézmény: EKTF

VÉSSEY PÉTER

ALTERNATÍV VALÓSÁGOK

A szerepjáték (Role Playing Game) – egy sajátos, bonyolult interaktív társasjátéktípus – az Egyesült Államokban alakult ki az 1970-es évek közepén. Különös jelentőséget az ad neki, hogy a játékosok egy, a mindannapitól eltérő valóságot hoznak létre, s abban játszanak.

Csak Magyarországon 100.000 főre tehető a játékosok száma, s még többen vannak, akik csak kipróbálták. A játékosok túlnyomórészt fiatalok (10–25 éves korosztály), s sokuk életében meglepően nagy szerepet tölt be ez a játék és a hozzá kapcsolódó tevékenységek köre. Mindezek ellenére Magyarországon komolyabb szociológiai kutatás még nem foglalkozott a népszerű kultúra ezen szeletével, s nagyobb, rendszeresebb külföldi vizsgáldásról sem tudunk. Vizsgálatomat interjúkkal, résztvevő és külső megfigyelésekkel (ezek videós rögzítésével), a megjelent szabálykönyvek s kiégszítők elemzésével folytattam le.

A dolgozatban a legfontosabb megközelítés a játék alternatív valóságteremtő mozzanatára fókuszál. A valóságok megszületésének folyamatát, használatát, konfrontálódását a mindennapi valósággal, a valóságok szerveződését vizsgálom főképpen fenomenológiai eszközökkel. Hipotézisem szerint ezek jelentős szereppel bírnak a játékosok önképében, személyiségében. Sajátos terepe ez a különböző morális kísérleteknek. Emellett etnometodológiai módszerekkel megnézem a játék állandó menetét, módszereit, szabályait (azok használatát), s ezek társadalmi implikációit, különösen a nemi vonatkozásokban (a játékosok 90–95 %-a férfi).

Külön érdekel a racionalitás szerepe és jellege a szerepjátékokban, amelyek egyébként gyakran a mágiára és a misztikára építenek. Ennek ellenére a racionalitás az egyik központi eleme a szerepjátéknak, ezen keresztül kapcsolódik a népszerű kultúra hozzá közel eső területeihez: a számítógépes és stratégiai játékok köréhez személyi és tárgyi értelemben is.

Konzulens: Dr. Wessely Anna egy. adj.

Intézmény: ELTE

VESZELKA TAMÁS

MALAJZIA, AZ AMBICIÓZUS INFORMÁCIÓS TÁRSADALOMÉPÍTŐ

A közép-európai országok (Lengyelország, Csehország, Magyarország stb.) fejlődését nagyon sok gazdasági elemző manapság a délkelet-ázsiaiakéval (Dél-Korea, Malajzia, Thaiföld stb.) hasonlítja össze. A kilencvenes években e térség gazdasági csodájaként Malajziát kell kiemelni. A jövő társadalmi-gazdasági fejlődésének kulcsa pedig az informatika, az információtechnológia (IT).

Bár nem célolok a malajziai és a magyar informatikai program részletes összehasonlítására, az informatikai fejlődés malajziai útjának bemutatása számos tanulsággal szolgálhat a jövőbeni magyar stratégia számára. A malajziai nemzeti informatikai stratégia kidolgozásában gyakorlati informatikai programokat, elemzéseket tartalmazó – nyomtatott és elektronikus formájú – dokumentumokra, valamint on-line napi hírekre támaszkodtam.

Kutatásaim eredményeként megállapítható, hogy Malajziában igen jelentős hangsúlyt fektetnek az információs társadalom kialakítására. Óriási informatikai programok, megaprojektek indultak; a legfejlettebb IT infrastruktúra kialakítására törekedés mellett a humán erőforrás-fejlesztés iránti elkötelezettséget kell külön is kiemelni.

Konzulens: Dr. L. Karvalics László egy. doc.
Intézmény: BME

VICSEK LILLA

CIGÁNYKÉP A SAJTÓBAN (1995 MÁJUS–JÚNIUS)

A dolgozat bevezető, elméleti részében a tömegkommunikáció funkcióit, jellemzőit és az általa látott képet vizsgálom. Ez a felvezető fejezet segítséget nyújt a dolgozat fő részének értelmezéséhez, amelyben a magyar országos napilapokban 1995. március 1. és június 30. között megjelent 339 cigánysággal kapcsolatos cikket tanulmányoztam. A tartalomelemzés módszertanára épülő kódutasítások alapján megkísérlem feltérképezni, hogy mi jellemzi a cigányságról kialakult képet a magyar sajtóban, az Országos Cigány Önkormányzat megválasztásának időszakában, hogy miként jellemzik az egyes cigány származású szereplőket, a különböző cigány csoportosulásokat és a cigányság egészét. Vizsgálom a cikkek íróinak viszonyulását a romákhoz, a cikkek témáit és probléma-, illetve eredmény-orientáltságukat.

A feldolgozás tárgyát képező cikkek tartalomelemzése alapján megállapítható, hogy a sajtó cigányképében a problémák domináltak. A nehézségek és negatív jelenségek kihangsúlyozása egyaránt jelentkezett az egyes témakörök, valamint a cikkek szereplőinek szintjén.

Ez a negatív, probléma-orientált cigánykép egyedül a művész elit esetén vált maradéktalanul pozitívvá, azonban, mivel a művészeket, sportolókat sokan külön csoportnak tartják, ez nem változtat az olvasóknak a cigányság egészéről alkotott negatív képén.

A cigány elit egy másik csoportjával, a politikai elittel kapcsolatban is egyfajta pozitív kép kialakulását várnánk, és ha ez a pozitív kép létrejönne, az – ellentétben a művész elittel tapasztalhatóknál – az egész cigányságról kialakított kép pozitívabb voltához járulhatna hozzá. Azonban, mivel a sajtóban sok cigány politikai szereplő viselkedésével kapcsolatban kifogások merültek fel (nyíltan vagy rejtetten), ez a pozitív kép nem jött létre se velük, se a cigánysággal kapcsolatban.

Konzulens: Dr. Gyenei Márta egy. doc.

Intézmény: BKE

VINCZE SZILVIA

SEPTIMIUS SEVERUS ÉS PANNÓNIA

A magyar nép történelmének kulturális meghatározottságában jelentős szerepet játszik a római örökség. A dunántúli területek közel 400 éven keresztül római uralom alatt állottak; ekkor épült ki infrastruktúrájuk, ekkor építették első városainkat, ekkor terjedt el a latin nyelvű írásbeliség, tehát akkor érte egy olyan jelentős civilizációs hatás a területe, és az akkor itt élő népeket, amelynek napjainkig kisugárzó hatása van. Pannónia jelentős tartománya volt a birodalomnak annak ellenére, hogy a birodalom középpontjától távol lévén, elsősorban határőr feladatokat látott el. Fontosságát bizonyítja, hogy egy ízben, a dolgozatomnak címet adó Septimius Severus személyében erről a területről került császár a birodalom élére. Érdekesnek tűnt tehát a feladat, a császárkori Dunántúlt megvizsgálni, elsősorban annak az uralkodónak az időszakában, akit Pannónia adott a birodalom számára. Gondolatmenetemet úgy építettem fel, hogy egyrészt megvizsgáltam Septimius személyét és uralkodását, mit jelentett ő a birodalom számára, másrészt megvizsgáltam magát a tartományt, földrajzi helyzetétől kezdve gazdasági fejlettségén keresztül katonai szerepéig stb. A munka során arra voltam kíváncsi, mit jelentett Septimius azon tartomány számára, amely uralkodóvá tette. Nem törekedtem a császárkori Pannónia négy évszázadának bemutatására, amely egy pályamunka keretei között amúgy is lehetetlen feladat, de részletesen elemeztem a sokoldalú fejlesztő hatást, amellyel a hálás uralkodó hozzájárult Pannónia III. sz.-i virágkorához. E tekintetben elért eredményeimet dolgozatom összegzésében foglalom össze.

Konzulens: Dr. Bekesi György főisk. adj.

Intézmény: IGYPF

VISI TAMÁS

A PÁPAI HÚS RT KÖRNYEZETVÉDELMI VIZSGÁLATA

Pápa lakosságának és annak vonzáskörnyezetében élő emberek számára az itt található gyárak (pl. Textilgyár, Elektermax Rt., Pápai Hús Rt., Bútoripari vállalat stb.) nyújtanak kereseti lehetőséget.

Kutatásom célja, a jól működő, külföldi és belföldi piaccal egyaránt rendelkező, ISO 9001 minősítésű Pápai Hús Rt. környezet-gazdaságtani vizsgálata.

A Pápai Hús Rt. fő profilja a sertés-, a marhavágás és a húsfeldolgozás valamennyi formája (tőkehús, fagyasztott hús, konzerv- és füstöltáru).

A regisztrált levegő-, víz-, talaj- és egyéb szennyezések közül a szennyvízkibocsátás mértéke jóval meghaladja az előírt határértéket.

A kibocsátott szennyvíz összes szárazanyag, illetve zsír és olajtartalmának határértéke sok helyen nagymértékben túllépi a 100 mg/dm^3 előírt határértéke (7–8 szorosa).

A részvénytársaság jogelődje szerződést írt alá a Veszprém Megyei Víz- és Csatornázási Vállalattal, amelynek értelmében az utóbbi fél vállalta a szennyvíz teljes mértékű előtisztítását meghatározott összeg ellenében. Erre a szerződésre azért volt szükség, mert a részvénytársaság jogelődje jelentős bírságot fizetett a szerződés létrejöttéig. A megállapodás alapján teljes mértékben mentesült a szennyvízbírság alól. Az Rt. létrejöttével a szerződés továbbra is életben maradt.

A részvénytársaság kísérleteket folytat a termelési hulladékainak ártalmatlanítására és újrahasznosítására. A Pápai Hús Rt. megbízásából a COMMUNITAS Településtisztasági Gazdasági Társaság vállalta a 2414/82. OT. lajstromszámon bejelentett közös szabadalom alapján az FTV technológiai kidolgozását: a gyorsan bomló szerves anyagot tartalmazó veszélyes termelési hulladékok környezetkímélő kezelését, illetve a mikrobiológiai lebontás során keletkező talajjavító anyag, trágyaszter hasznosítását.

Konzulens: Dr. Füle Miklós egy. adj.

Intézmény: BME

VITÁNYI VIKTÓRIA

HAJLÉKTALANOK KÖZÖTT A PROBLÉMA KEZELÉSÉNEK HELYI SAJÁTOSSÁGAI

Kutatásomat 1995 májusában, körülbelül másfél éve kezdtem Egerben. A hajléktalanság problémájával foglalkoztam. Bár a kutatást Egerben végeztem úgy gondolom az ország más részein hasonló tapasztalatokat szereznék, megállapításaim többsége általános érvényű.

A téma azóta sem veszített aktualitásából, hiszen a hajléktalanság tömeges méretű, a hajléktalan emberek száma évről évre megsokszorozódik. Erre vonatkozó pontos adatokkal nem rendelkezünk, a legutóbbi becslések szerint 30.000 hajléktalan él Magyarországon. Gönczöl Katalin szerint egyes becslések már 1990-ben 200.000 olyan emberről szóltak, akik a hajléktalanság veszélyzónájában élnek, ami a népesség 2%-a. A megdöbbentő adatok figyelmeztetnek minket, hogy a hajléktalanság társadalmi probléma amivel foglalkoznunk kell.

A kutatás első szakaszában az érdekelt, hogy kik a hajléktalanok, hogyan élnek, miért kerültek ebbe a helyzetbe, sikerülhet-e kimászniuk a gödörből és mi hogyan tudunk segíteni nekik ebben. Az egri hajléktalanszállón kerestem a baj okait. Mélyinterjút készítettem az ott lakó hajléktalanokkal, riportot a szociális munkásokkal, a gondozónővel. Megfigyeltem a szálló lakóinak életkörülményeit, mindennapjait, emellett folyamatos dokumentumelemzést végeztem. Láttam, hogy a hajléktalan emberek is sokfélék, esélyeik függnak az életkoruktól, körülményeiktől, személyiségüktől. Szembesültem azzal a ténnyel is, hogy a hajléktalanság csak felszíni tünet, és a mögötte meghúzódó problémák a társadalom különböző területei felé ágaznak szét. Érintik a szociálpolitika területein túl az egészségügyet, pszichiátriát, pszichológiát, pedagógiát, szociológiát, alkoholológiát, az állami gondozás rendszerét, és függnak az ország gazdasági helyzetétől is.

Konzulens: Szabó Sándorné dr. főisk. doc.
Intézmény: EKTF

ZSADÁNYI-NAGY CSABA ATTILA

NYELV ÉS HATALOM

Értelmezés az értelmiségi beszédhasználat és a nemek nyelvi viszonylatának példáján

A nyelv és a hatalom kapcsolódását vizsgálom dolgozatomban, elsősorban az elméleti, analitikus modellre koncentrálna, mintsem a gazdagon kínáló nyelv példák rendszerezésére vállalkozva. Két eltérő elméleti hagyományra hagyatkozva igyekszem a vizsgált jelenség megértésére. Egyrészt támaszkodom arra az elgondolásra, mely szerint a nyelv leképezi, tükrözi a társadalmi (hatalmi) viszonyokat, másrészt azonban arra is épít mondanivalóm, hogy a nyelvi jelenségek maguk is képesek kitermelni, befolyásolni vagy éppen megerősíteni a hatalmi viszonyokat. Így kérdésfeltevésben a holisztikus tudásszociológia és a fenomenológia érdeklődése egyesül. Éppen azt igyekszem feltárni, hogy a nyelv (ÉMILE DURKHEIM meghatározásával) mint társadalmi tény milyen szerepet játszik a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődésében. Ehhez legfontosabb elméleti alapnak PIERRE BOURDIEU szimbolikus erőszakkal, a társadalom újratermelődésével, beszédtevékenységgel, férfiuralommal kapcsolatos munkáit használom.

Módszertanilag is részben az ő „reflexív szociológiáját” igyekszem követni, azonban antropológiai, szociolingvisztikai hatásokra erősen elszakadok a „pozitívista objektivizmus” megoldásaitól. A dolgozatnak részben része az „értékmentes, objektivista” társadalomkutatás szociolingvisztikai töltetű bírálata.

Az analitikus modellek működését két területen vizsgálom: az értelmiség hatalmi beszédhasználatának és a nyelvi férfiuralomnak a példáján. Dolgozatom a nyelvi variánsok létezésében föllelhető hatalomra és a Bourdieu értelmében társadalmi fölfogott nyelvi kompetenciára koncentrálok. Egyrészt tehát az értelmiségi rétegnyelv és a szexista szavak elemzése, másrészt viszont a beszélni tudásnak és a beszélés lehetőségének a kisajátított képessége alkotja érvelésem gerincét.

Konzulens: Dr. Katona Péter Zoltán egy. adj.

Intézmény: JATE

ZSÓKA ÁGNES

SZOLGÁLHATJA-E A MARKETING A KÖRNYEZETVÉDELMET?

(Az öko-marketing feltétel- és eszközrendszere, valamint vállalati gyakorlata)

A környezeti problémák túlnyomó részét az ember gazdasági tevékenysége, illetve a gazdasági tevékenység eredményének és egyben életre hívójának is tekinthető fogyasztás, ill. fogyasztási igény okozza. A fogyasztói társadalom egyik fő motorja a vállalatok marketing tevékenysége, amely folyamatosan új igényeket igyekszik támasztani, miközben a meglévőeket is minél magasabb szinten próbálja kielégíteni.

Kutatásaim során ennek megfelelően arra kerestem a választ, vajon képes lehet-e a marketing az ellenkezőjét megvalósítani annak, ami virágzásának lényege; vagyis képes lehet-e a fogyasztás visszafogására, környezetbarátabbá tételére, valamint a társadalom környezeti tudatosságának fejlesztésére.

A problémakört elméleti és gyakorlati oldalról is megpróbáltam megközelíteni. A környezeti problémák jelentősebb okozó tényezőinek felvázolása után azt vizsgáltam, hogyan vált a környezetvédelem történetileg és logikailag új értékke az emberi gondolkodásban. A környezetvédelmi tudatosság ugyanakkor ellentmondásosan jelenik meg a cselekvésben; ezt a válsárlói magatartás példáján érzékeltetem, a magyar lakosság körében végzett saját empirikus kutatásra is támaszkodva.

A vállalatok által a környezeti kihívásokra adott válaszokat hűen tükrözi marketing tevékenységük, hiszen napjainkban a marketing filozófiája átszövi a vállalat egész tevékenységét. A marketing stratégiájának, célrendszerének és eszközeinek környezeti szempontú átfogalmazása korunk követelménye. A gyakorlati megvalósulásra ugyanakkor itt is számos tényező van hatással, amelyeket szintén – magyarországi és nemzetközi – empirikus kutatások kiértékelésével vizsgáltam.

Konzulens: Dr. Kerekes Sándor egy. tanár
Intézmény: BKE

BENDA KLÁRA–CSEPELI ZSOLT–CSIZÉR KATALIN–RÁCZKEVI ÁGNES

A BUDAPESTI POLITIKAI KÖZHANGULAT VIZSGÁLATA NEM BEAVATKOZÓ MÓDSZERREL

Kísérletünk célja a budapesti polgárok attitűdjeinek vizsgálata volt. Politikai attitűdöket és kisebbségek iránti attitűdöket mértünk Budapest egyes kerületeiben 1996 májusában. Az eredményeket egy 1992 októberében elvégzett kísérlethez hasonlítottuk.

A kísérlethez egy nem beavatkozó módszert (unobtrusive measure) választottunk: Milgram elvesztett levél technikáját (lost-letter technique).

Budapest öt kerületében összesen 2000 felbélyezett és megcímezett levelet veszítettünk el „véletlenül”, és a visszaérkezési arányokat figyeltük.

Két változót használtunk: az attitűdöket a címmel operacionalizáltuk, a visszaküldőket pedig helyszínekkel. Olyan címzéseket alkalmaztunk, amelyekről azt gondoltuk, hogy megosztják a lakosságot (Zsidó Öregdiákok Egyesülete, Cigányok Jogvédő Irodája, Határok Nélküli Európáért, Magyar Nemzetvédő Liga). A helyszíneknek olyan budapesti kerületeket választottunk, amelyeknek a lakosságáról feltettük, hogy homogén (I. ker., VIII. ker., XIII. ker., X-XIV. ker.).

Ezen kívül az attitűdöt előhívó inger fajtáját is változtattuk. Az V. kerületben olyan leveleket hagyunk el, amelyeken a bélyeg hordozta az attitűd előhívó ingerét, és a címzés semleges volt (bélyegtipusok: Antall József-bélyeg és Holocaust-emlékbélyeg).

A korábbi kísérlettel összehasonlítva két változást figyelhetünk meg. A visszaérkezési arány drasztikusan csökkent – ezt a politikai közhangulat változásának tulajdonítottuk; a visszaérkezési arányok alapján felállított sorrend megváltozott, a kisebbségi attitűdöket mérő változók javára.

A helyszínek közül a legkevesebb levél a VIII. kerületből érkezett vissza, ezt a kerület gazdasági és társadalmi mutatóival magyaráztunk.

A bélyeg és a címzés hatásának összehasonlításakor azt láttuk, hogy az ikonikus inger hatása elenyésző a textuálishoz képest.

Konzulens: Csepeli György

Intézmény: ELTE

KOTSIS MÁRK

A SZÁMÍTÓGÉP KÖZVETÍTETTE KOMMUNIKÁCIÓ (CMC) HATÁSAI AZ INTERAKCIÓRA

A számítógépes hálózatok megjelenése óta eltelt 15–20 évben új jelentést kapott a társadalmi érintkezés. A CMC (Computer Mediated Communication) felhasználói olyan új világ felfedezői, amelynek szabályait ők alakítják. Új, az ő igényeiknek megfelelő virtuális közösségeket alakítanak ki, melyben kizárt a mások feletti dominancia, és ha valamelyik tagnak nem felel saját csoportja, kereshet egy másikat, vagy újat alakíthat.

Ezeknek az új világoknak szemléletes példája a Usenet hálózat. Az itt fellelhető newsgroupok (ún. üzenet csoportok) előfizetői érdeklődési körüknek, munkájuknak, vagy személyes problémáiknak megfelelően választják ki közösségüket. Ide írják meg ötleteiket, véleményüket, esetleg érzelmeiket. A csoport minden tagja megteheti ezt és természetesen az ellenvéleményét, érveit szintúgy kifejezheti. Kizárólag kommunikációval alakítják a virtuális világot.

A CMC-t használók nyelvét az egyszerűsödés jellemzi. Gyakoriak a csoportra jellemző rövidítések, a sajátos jelrendszer. Sőt, előfordulhat, hogy új nyelvet írnak az új világnak. Az anonimitás, egyesek szerint ez a CMC egyetlen pozitívuma, lehetővé teszi új identitások kialakulását, és sajnos néha az identitásvesztést is.

A hálózatokon megtalálható a szinkron, realtime (ún. valós idejű) kommunikáció is, így például a MUD-okon (sok felhasználós szerepjátékok). A Usenetre inkább az asszinkron kommunikáció jellemző hiszen a userek (felhasználók) más és más időpontban lépik át a virtuális világ monitor kapuját.

A választás abszolút szabadsága azonban vonzza azt a következményt, hogy a userek ún. „KILL” fájlokkal megakadályozhatják, hogy bizonyos információkat megkapjanak. Az üzenet nem jut el hozzánk, ha témája nem érdekelt, ha utáljuk szerzőjét.

Konzulens: Czeizer Zoltán
Intézmény: KJT

MEKIS PÉTER

A KIMONDOTT KIMONDHATATLAN

A dolgozatban *Ludwig Wittgenstein Logikai filozófiai értekezésének (Tractatus)* egy új olvasatát szeretném bemutatni. A dolgozatban kifejtett értelmezés nem lép fel a véglegesség igényével, az eredetiségével azonban igen. Mindazonáltal vállaltan részét képezi annak az értelmezési hagyománynak, mely egyre terebélyesebb és szerteágazóbb s melyet mindazonáltal pozitív jelenségnek tekint.

E hagyományban két fő irány mutatható ki. Az úgynevezett *logikai* olvasatok szerint Wittgenstein Tractatusának centrális problémája a logika természete, és etikai végkövetkeztetése csupán e probléma megoldásának (szükségzerű vagy kérdéses) velejárója. Az *etikai* olvasatok ezzel szemben egzisztenciálfilozófusként látatják Wittgensteint, aki sajátos módon logikai vizsgálódásokat választ eszközül etikai belátásainak bemutatásához. Ez utóbbi irány később jelentkezett a hatástörténetben, de – bár a magyar nyelvű Wittgenstein-irodalom, elsősorban *Nyíri Kristóf* és *Neumer Katalin* munkái ezt a látszatot keltik – korántsem szorította háttérbe az előbbit. Kévsz, de fontos kivételtől eltekintve tehát az értelmezések megegyeznek abban, hogy a formailag egységes Tractatust két, egymástól élesen elkülönülő részre osztják. Az általam bemutatott olvasat viszont szerves kapcsolatot látta e részek között, a mű logikai és etikai fejtegetéseit ugyanazon problematika különböző oldalainak tekintve.

A dolgozat a Tractatus néhány olyan belső ellentmondásával foglalkozik, amelyek, úgyszólván, a rendszeren belül nem oldhatók fel. Emellett azonban rámutat a mű nyelvhasználatában egy olyan kettősségre, amelyet kibontva, az általam *előtti*nek és *utáni*nek nevezett nyelveket elkülönítve e problémák mégis kezelhetővé válnak. Az egyszerűsítés veszélyét vállalva így fogalmazhatnánk: míg az *előtti* nyelv szemszögéből nézve a Tractatus univerzuma konstrukció, választására etikai belátások kényszerítenek, az *utáni*ba helyezkedve a konstrukció *univerzalizálódik*, az etikai kényszer logikai szükségzerűséggé transzformálódik.

Konzulens: Kelemen István

Intézmény: KLTE